

SRPSKO NARODNO VIJEĆE
IZVJEŠTAJ O RADU ZA 2024.

SADRŽAJ

PRAVNI PROGRAM.....	2
ODJEL ZA KULTURU.....	11
ODJEL ZA RAZVOJ I INVESTICIJE.....	33
ODJEL ZA OBRAZOVANJE.....	46
ARHIV SRBA U HRVATSKOJ.....	51
KOORDINACIJA VIJEĆA I PREDSTAVNIKA SRPSKE NACIONALNE MANJINE U REPUBLICI HRVATSKOJ.....	63
POLITIČKA AKADEMIJA.....	74
ODJEL ZA SOCIJALNA I HUMANITARNA PITANJA.....	79
INFORMIRANJE.....	83
AUDIO VIDEO PRODUKCIJA- TV VIDA.....	93
ODJEL ZAJEDNIČKIH POSLOVA.....	97
ODJEL ZA KAPITALNE PROJEKTE.....	99
SURADNJA.....	102
1. SRPSKO KULTURNO DRUŠTVO „PROSVJETA“.....	102
2. SRPSKO PRIVREDNO DRUŠTVO „PRIVREDNIK“.....	115
3. SPORTSKO REKREATIVNO DRUŠTVO SRBA U HRVATSKOJ (SRDS).....	118
4. SRPSKI DOM VUKOVAR.....	121
5. SRPSKI DEMOKRATSKI FORUM.....	124
6. UDRUŽENJE PORODICA „PROTIV ZABORAVA“.....	143
7. SAVEZ ANTIFAŠISTIČKIH BORACA I ANTIFAŠISTA REPUBLIKE HRVATSKE.....	146
8. DOCUMENTA CENTAR ZA SUOČAVANJE S PROŠLOŠĆU.....	156
9. ANTIFAŠISTIČKA LIGA RH.....	158
10. SAVEZ DRUŠTAVA JOSIP BROZ TITO.....	160
11. EUROKAZ- REPRIZE PREDSTAVE „SIMFONIJE / TURPITUDA“ (5 IZVOĐENJA).....	161
12. SRPSKI KULTURNI CENTAR U ISTRI (SKUC).....	164
POSEBNI PROJEKTI.....	166
1. PROJEKT INDEKS MANJINSKIH PRAVA- nastavak projekta.....	166
2. BILTEN 'OPERACIJA MEDAČKI DŽEP'.....	172
3. ISTRAŽIVANJE O ETNIČKI MOTIVIRANIM OTKAZIMA NOVINARIMA DEVEDESETIH.....	173
4. MONOGRAFIJA "SLUČAJ NOVOSTI".....	174
5. MEĐUNARODNI NAUČNI SIMPOZIJ KNJIŽEVNOST ILI KNJIŽEVNI RAD SRBA U HRVATSKOJ.....	175

PRAVNI PROGRAM

Vrijeme provođenja: U izvještajnom periodu nastavljeno je pravno savjetovanje sukladno odredbama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, kako strankama koje su se za pravno savjetovanje obraćale ranije, tako i novim strankama. Riječ je o redovnoj aktivnosti koja se godinama unatrag uspješno provodi.

Zemljopisno područje provedbe: Pravno savjetovanje i praćenje rješavanja pravnih pitanja pružano je u Zagrebu, Belom Manastiru, Vukovaru, Pakracu, Daruvaru, Karlovcu, Petrinji, Glini, Hrvatskoj Kostajnici, Dvoru, Vrginmostu, Korenici, Kninu, Gračacu, Benkovcu i Obrovcu. Od 1.6.2024. SNV je ponovo počeo pružati besplatnu pravnu pomoć u Rijeci, za područja Primorsko-goranske županije i Istarske županije.

Partneri u provedbi: Mreža pravnih savjetnika i pravnika SNV-a ukazuje na SNV-ovu prisutnost u sredinama gdje djeluju vijeća srpske nacionalne manjine, u čiji rad smo uključeni na način da smo jedni na druge usmjereni pri rješavanju pravnih pitanja u širem smislu. Ovo znači da smo se osim striktno pravnih pitanja bavili i pitanjima od interesa za srpsku zajednicu, a koja bi se sveobuhvatno mogla nazvati pitanjima kojima se održava i unapređuje društveno-politički i socijalni nivo života građana. Veliki broj stranaka, korisnika besplatne pravne pomoći, ukazuje da smo involvirani u sve pore života zajednica u kojima djelujemo. Spona smo između institucija i građana, pomažemo im u međusobnoj komunikaciji, artikuliramo i pravno uobličavamo iznijetu problematiku u cilju rješavanja pravnih pitanja radi čijeg rješavanja nam se građani obraćaju za pravnu pomoć. Naša suradnja se ogledala i u komunikaciji sa Uredom Pučke pravobraniteljice, čija smo izvještajna točka za pitanja diskriminacije. I sa drugim državnim tijelima i institucijama surađivali smo na način da smo kroz uvažavanje principa upravnog postupka doprinosili brzom, zakonitom i efikasnom rješavanju pravnih pitanja na čijem rješavanju smo bili angažirani kroz besplatno pravno savjetovanje, a što je u krajnjoj instanci doprinijelo višem stupnju pravne sigurnosti i zaštite prava građana. Osim na državnoj razini suradnju smo ostvarivali i sa tijelima lokalne i regionalne samouprave i nevladinim organizacijama u Republici Hrvatskoj, kao i onima izvan granica države gdje žive građani porijeklom iz Republike Hrvatske, a koji su životno usmjereni na stvaranje uvjeta povratka i ostanka u RH.

Problem koji se želio riješiti: Pravna problematika u vezi koje su nam se stranke obraćale tiče se imovinskih prava, zatim statusnih pitanja kako

povratnika tako i doseljenika u Republiku Hrvatsku, kaznenog prava što uključuje prava civilnih žrtava Domovinskog rata i prekršajne postupke, zatim prava iz mirovinskog osiguranja što uključuje konvalidaciju radnog staža, stambenog zbrinjavanja i sa tim povezanog otkupa stanova, obnove potresom i ratom uništenih domova i uz to povezana re-elektrifikacija povratničkih sredina, kao i obnove druge infrastrukture – vodoopskrba, ceste. Isto tako- pravične naknade za dospjele neisplaćene mirovine, naknade štete za ljudske gubitke koji su u direktnoj vezi sa ratnim dešavanjima, povrat parničnih troškova u parnicama za naknadu štete, problematika neistraženih ratnih zločina, nestalih i nasilno odvedenih osoba, te sa istim povezanih pravnih pitanja.

Radnje koje su se poduzimale: Iz Središnjeg ureda u Zagrebu smo rukovodili radom pravnih savjetnika, što je provodila voditeljica Pravnog odjela, koji je bila koordinatorica rada pravne pomoći i bavila se analizom domaće i međunarodne teorije i prakse pravnih područja koja se tiču manjinskih prava. Na tom polju nastavljena je suradnja sa srodnim nevladinim udrugama u zemlji i inozemstvu, sa državnim institucijama koje se bave provedbom i zaštitom prava.

Pravni tim u centralnom uredu su činili voditeljica Pravnog odjela koja je ujedno pravna savjetnica, jedan pravni savjetnik i jedna administratorica. Jedna pravnica u Karlovcu pokrivala je Karlovačku županiju. Dijelovi Šibensko-kninske i Zadarske županije su bili pokriveni jednim pravnim savjetnikom i jednom pravnicom, koji su uredovne dane za naše stranke imali u Kninu, Gračacu, Obrovcu i Benkovcu. Područje Požeško-slavonske i Bjelovarsko-bilogorske županije pokrivala je jedna pravnica koja je uredovnim danima u Pakracu i Daruvaru pružala pravnu pomoć u tim povratničkim sredinama. Ličko-senjska županija je bila pokrivena jednim pravnikom, čiji ured je u Korenici, dok je Osječko-baranjska županija pokrivena pravnikom koji u suradnji sa Pravnom službom Zajedničkom vijeća općina davao pravne savjete tamošnjim žiteljima. Dva pravnika u Vukovaru su pružali besplatnu pravnu pomoć za stanovnike Vukovarsko-srijemske županije do 1.7.2024. da bi nakon toga ostao raditi samo jedan pravnik, dok je drugom istekao ugovor o radu na određeno vrijeme. Od sredine godine angažiran je pravni savjetnik koji je pokrivao područje Primorsko-goranske i Istarske županije. Potresom pogođeno područje Banije je bilo pokriveno sa dva pravna savjetnika i jednim pravnikom. Pravni savjetnik iz Gline je pružao besplatnu pravnu pomoć u Petrinji i Vrginmostu, gdje je imao jedan uredovni dan tjedno. Pravnik iz Dvora je besplatnu

pravnu pomoć pružao i žiteljima Hrvatske Kostajnice , gdje je imao dva uredovna dana tjedno. Petrinja je, također, bila mjesto rada pravne savjetnice – voditeljice Pravnog odjela iz Zagreba, jedan put tjedno. Djelovanje Pravnog odjela odvijalo se kroz rad na dominantnim pravnim područjima, kako je planom rada za 2024. godinu predviđeno, u koje su bili uključeni svi kadrovi pravnog tima, sukladno svojim znanjima i sposobnostima. Pravni savjetnici i pravnici su nastavili jednom mjesečno slati izvještaje o svom radu, tekstualno i brojčano - statistički. Temeljem pristiglih izvještaja voditeljica Pravnog odjela je na mjesečnoj osnovi izrađivala narativni i statistički izvještaj o pruženoj pravnoj pomoći, koji je zatim distribuirani rukovoditeljima SNV-a kao i zaposlenicima SNV-a u Pravnom odjelu. Temeljem mjesečnih izvještaja o radu moguće je raditi analizu rada, određivati pravce i oblike daljeg djelovanja u svrhu daljeg unapređenja pravne pomoću, sukladno iskazanim potrebama korisnika i mogućnostima SNV-a. Voditeljica Pravnog odjela je bila koordinator i supervizor aktivnosti. Prema potrebi i dinamici posla provedeni su obilasci i sastanci voditeljice Pravnog odjela sa pravnim savjetnicima i pravicima, na kojima su prema iskazanom interesu učestvovali i predsjednici lokalnih vijeća SNM, te JLS.

U listopadu 2024. je održan radni sastanak Pravnog odjela u Zagrebu. U ovom izvještajnom razdoblju smo službeno putovali u Beograd, Republika Srbija, gdje smo bili učesnici međunarodne konferencije na temu Procesuiranje ratnih zločina, kao i sudionici sastanka sa predstavnicima Udruženja penzionera iz Hrvatske gdje su glavne teme bile dospjele/neisplaćene mirovine i konvalidacija radnog staža u svjetlu Operativnog programa za srpsku nacionalnu manjinu za razdoblje 2024-2028.

Voditeljica Pravnog odjela se terenskim obilascima, osobito potresom pogođenih područja, neposredno upoznala sa pravnim pitanjima sa kojima se suočavaju korisnici BPP-a na terenu, te je radila na rješavanju tih pitanja kroz komunikaciju sa nadležnim državnim tijelima i institucijama. Aktivnosti su podrazumijevale blisku suradnju sa predstavnicima srpske zajednice u zakonodavnoj i izvršnoj vlasti, kako na državnom tako na nižim nivoima vlasti, te komunikaciju sa državnim tijelima i organima zaduženim za provedbu Operativnog programa za srpski nacionalnu manjinu, a sve u cilju dobiti za naše korisnike.

Tokom 2024. nastavljena je realizacija projekta BPP SNV-a na područjima Šibensko-kninske i Zadarske županije, na kojem su radno angažirana 3 zaposlenika SNV-a.

Sukladno potrebi i interesu omogućeno je stručno usavršavanje pravnih savjetnika.

Izravni i neizravni korisnici: Besplatna pravna pomoć pružana je povratnicima, državljanima trećih zemalja, doseljenicima, raseljenim osobama koje imaju namjeru povratka u Republiku Hrvatsku, svima njima smo pomagali pri rješavanju osobnih stanja, imovinskih pitanja, zdravstvenog i mirovinskog osiguranja i dr. Neizravni korisnici navedenih aktivnosti su članovi obitelji korisnika pomoći te šira društvena zajednica.

Suradnja s medijima, građanima, ostalim institucijama: Rad odjela podrazumijevao je stalnu i intenzivnu komunikaciju i suradnju sa državnim tijelima i institucijama u čiju nadležnost spada rješavanje upravnih stvari u vezi kojih su nam se korisnici obraćali (ministarstva, uredi, JLS). Inicijativa za tu suradnju kretala je u prvom redu od samih korisnika koji su nam izlagali pravna pitanja u vezi čijeg rješavanja traže našu stručnu pomoć, savjetovanje i u konačnici konkretnu pravnu radnju u vidu pisanih podnesaka, komunikacije sa nadležnim tijelima i sl. Isto tako, pratili smo izmjene i dopune zakonodavnog okvira u pravnim stvarima kojima se pretežito bavimo (stambeno zbrinjavanje, obnova, statusna pitanja), te unutar zakonodavne procedure davali prijedloge izmjena i dopuna. Obzirom da smo Izvještajna točka za pitanja diskriminacije Ureda Pučkog pravobranitelja, nastavili smo sa evidentiranjem zamijećenih slučajeva diskriminacije i diskriminacijskih pojava, kako bi naš prilog godišnjim izvještajima tog ureda bio što sadržajniji i vjerodostojniji.

Generalno, svojim radom pravni savjetnici su doprinosili dobroj komunikaciji između korisnika besplatne pravne pomoći i nadležnih državnih institucija i organa. Potpomogli smo djelotvornijem i ažurnijem rješavanju u upravnim postupcima, te rješavanja pojedinačnih upravno-pravnih stvari dijelom smatramo i svojim uspjehom.

Utjecaj na zajednicu: Broj korisnika besplatne pravne pomoći SNV-a je bio konstantan, uz stalni priliv novih stranaka. U odnosu na isto razdoblje 2023. godine zabilježen je rast ukupnog broj stranaka i pravnih radnji. Ovo je generalni zaključak o radu pravnik i pravnih savjetnika SNV-a u ovom izvještajnom razdoblju. Obraćanje korisnika koji su već registrirani u našoj Bazi BPP-a ukazuje na povjerenje korisnika u naš rad, i potvrđuje stručnost naših pravnik. Iz istoga razloga su nam se obraćali novi korisnici, sa

uvjerenjem da će im pravna pomoć biti pružena u optimalnom obimu, pravovremeno, kao i sa izvjesnošću pravnog pomaganja i savjetovanja i u buduće. Sve navedeno su pokazatelji pozitivnog utjecaja besplatne pravne pomoći SNV-a u sredinama i među pripadnicima zajednice za čiju dobrobit radimo. Osnaživali smo njihovu pravnu sigurnost i time im omogućili da svoja prava, a uz to i obaveze, koriste i ispunjavaju u optimalnom obimu, kako za njih same tako i za zajednicu čiji su sastavni dio.

Evaluacija uspješnosti rada: Pravni savjetnici su jednom mjesečno slali obrasce pojedinačnih predmeta u koje su unosili osobne podatke korisnika kojima je u prethodnom mjesecu pružena pravna pomoć, kao i sadržaj same pomoći. Također, jednom mjesečno pravni savjetnici su slali narativni i statistički izvještaj voditeljici Pravnog odjela, a kojim izvještajem su obuhvatili sve aktivnosti koje su na provedbi besplatne pravne pomoći proveli u prethodnom mjesecu. Iste podatke o pruženoj pravnoj pomoći administratorica u Pravnom odjelu je ažurno unosila u elektronsku bazu stranaka Pravnog odjela SNV-a. Na nivou Pravnog odjela je sačinjavan mjesečni izvještaj koji služi za dalje izvještavanje, analizu i evaluaciju, kad god je to i za bilo koju svrhu potrebno, od izvještavanja radnih tijela SNV-a na dalje.

Voditeljica odjela je sa pravnim savjetnicima, te drugim osobama uključenim u provedbu programskih aktivnosti, održavala konstantnu komunikaciju, a sve sa ciljem praćenja provedbe aktivnosti besplatne pravne pomoći.

U listopadu 2024. je održan radni sastanak Pravnog odjela, tokom koga smo analizirali protekli rad i razgovarali o budućim aktivnostima.

U studenom 2024. smo učestvovali na međunarodnoj konferenciji u Beogradu, zajedno sa ostalim srodnim nevladinim udruženjima i uz učeće predstavnika institucija kaznenog progona s područja Zapadnog Balkana, na temu Procesuiranje ratnih zločina. Suradnja sa nevladinim Udruženjem penzionera iz Hrvatske, sa sjedištem u Republici Srbiji / Beograd, nastavljena je putem međusobne korespondencija, većinom u vezi pitanja dospjelih neisplaćenih mirovina te konvalidacije radnog staža. Na godišnjoj skupštini tog udruženja koja se održala 22.12.2024. u Beogradu smo kao gosti imali mogućnost upoznati prisutne sa sadržajem Operativnog programa Vlade Republike Hrvatske za srpsku nacionalnu manjinu, prvenstveno točkom koja se tiče upravo naprijed navedena dva pravna pitanja za koja će se u razdoblju 2024.-2028. pokušati naći pravično rješenje.

Sa predstavnicima JLS smo se sastajali prilikom terenskih posjeta sredinama u kojima se program provodi, sukladno iskazanom interesu. Zadovoljstvo

korisnika sa kojima smo se susretali prilikom terenskih obilazaka je također pokazatelj uspješnosti provedbe projektnih aktivnosti, pružene BPP. Konačno, broj korisnika, oblika pružene pravne pomoći te raznolikost pravnih područja, o čemu izvješćujemo u nastavku, je statistički pokazatelj uspješnosti projekta.

Rezultati rada: Besplatna pravna pomoć našim korisnicima, kojih je tokom 2024. godine bilo 2.751 (1.080 novih), pružena je u 2.839 predmeta, urađene su ukupno 3.602 pravne radnje, sukladno našim ovlastima pružatelja primarne besplatne pravne pomoći prema Zakonu o besplatnoj pravnoj pomoći.

Najveći broj pravnih savjeta pružen je iz područja imovinskog prava (33% predmeta) i statusnih pitanja (14%). Slijede kazneno pravo (10%), mirovinsko pravo (8%), stambeno zbrinjavanje (8%), obnova (6%), socijalna skrb (6%), radno pravo (5%) i zdravstveno pravo (1%). Problemi koji nisu kategorizirani u osnovna pravna područja („ostalo“) čine 9% predmeta.

Problemi vezani uz imovinsko pravo obuhvaćaju širok raspon problema: nasljeđivanje imovine, nesređeno stanje u zemljišnim knjigama, sporove oko imovine, postupke ovrhe. Strankama su pisani zahtjevi temeljem Odluke o otpisu tražbina troškova parničnog postupka dosuđenih Republici Hrvatskoj, koju odluku je donijela Vlada Republike Hrvatske na sjednici održanoj 28.12.2023. Neusklađenost katastra i stanja nekretnina u zemljišnim knjigama je znatan broj naših stranaka doveo u poziciju gubitka vlasništva na nekretninama. Pokretanjem pojedinačnih ispravnih postupaka strankama pomažemo da dokažu vlasništvo stečeno dosjelošću.

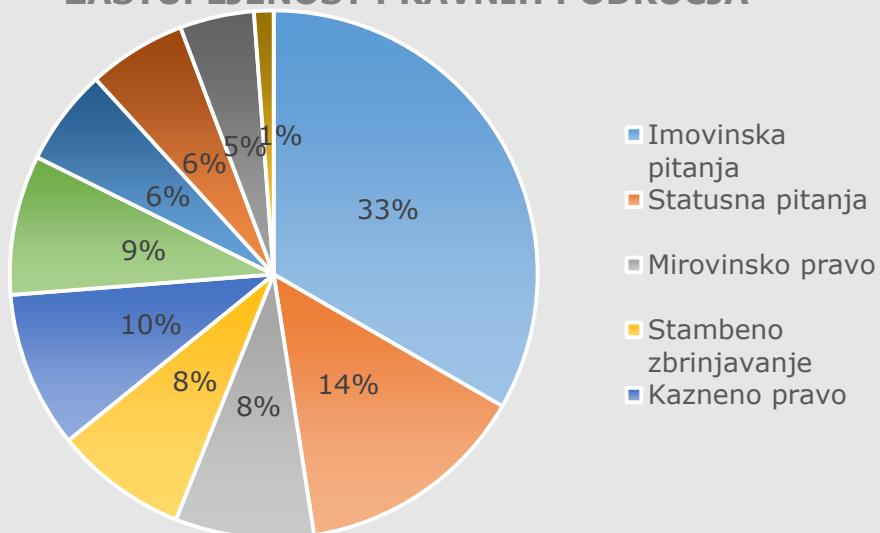
Problemi iz područja statusnih pitanja se uglavnom odnose na stjecanje državljanstva, povratničkog statusa, prava na stalni ili privremeni boravak te dugotrajno boravište. Povećan je broj stranaka koji su stranci i rješavaju boravišni status u RH. Ove godine bilježimo i znatan broj stranaka koje nam se obraćaju u vezi priznavanja statusa temeljem Zakona o civilnim stradalnicima iz Domovinskog rata, gdje zapažamo negativan trend odbijanja zahtjeva zbog postojanja zapreke sadržane u učešću ili pomaganju agresije na Republiku Hrvatsku, koji razlog se u rješenju ne argumentira od strane nadležnog Povjerenstva unutar Ministarstva hrvatskih branitelja koje utvrđuje postojanje navodne zapreke za stjecanje statusa civilnog stradalnika.

Problemi iz područja statusnih pitanja se uglavnom odnose na stjecanje državljanstva, povratničkog statusa, prava na stalni ili privremeni boravak.

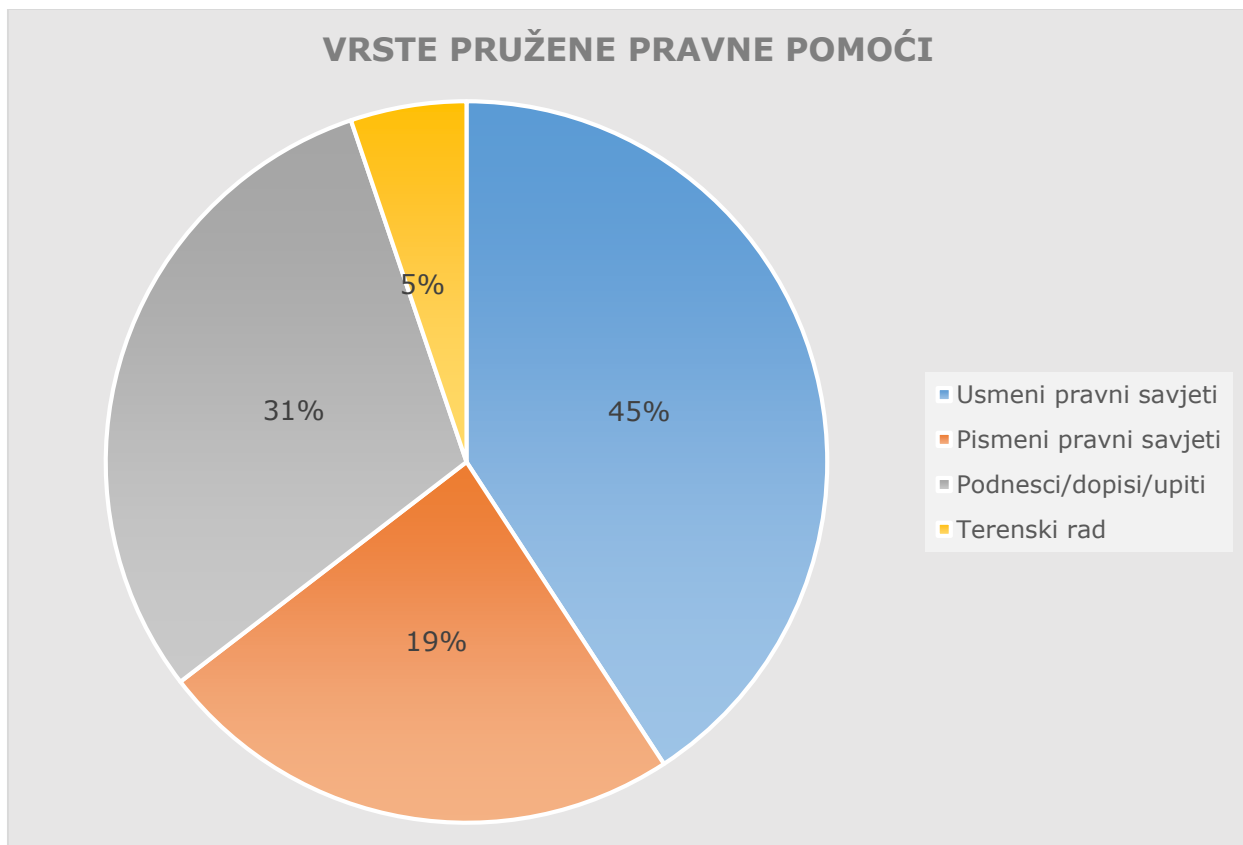
Sa statusnim pitanjima su veoma često povezana i prava iz područja obnove i stambenog zbrinjavanja. Životne prilike uvjetuju neke od naših stranaka da jedan dio godine žive na adresama prebivališta ili privremenog odnosno stalnog boravka. Ukoliko se u okviru upravnog postupka obnove, stambenog zbrinjavanja, otkupa stana i slično pokaže potreba za provjerom njihovog stanovanja na prijavljenim adresama, te ukoliko ih državni službenici koji rade u nadležnim uredima za obnovu i stambeno zbrinjavanje prilikom provjere boravišta ne zateknu na tim adresama, pokreće se postupak odjave njihovog prebivališta/boravišta na policiji. Odjavljenoj osobi se ukida status zaštićenog najmoprimca, takva osoba gubi činom objave odluka na oglasnim pločama i ostala prava koja su uvjetovana reguliranjem boravka u Republici Hrvatskoj. Savjetujemo stranke na koji način i pod kojim uvjetima mogu ponovo steći izgubljeni status, te kako trebaju postupiti kako se ne bi iznova doveli u situaciju gubitka statusa zaštićenog najmoprimca, boravišta ili prebivališta.

Predmeti vezani uz obnovu ponajviše se odnose na obnovu nekretnina nakon niza potresa na području Banije krajem 2020. i početkom 2021. godine. Problemi vezani uz stambeno zbrinjavanje obuhvaćaju proces od priznavanja prava na stambeno zbrinjavanje, realizacije tog prava, do zadovoljavanja uvjeta za otkup nekretnine. U slučajevima počinjenja prekršaja smo strankama pomagali u obrazlaganju olakotnih okolnosti pišući im žalbe na prekršajne naloge. Zabilježen je znatan broj predmeta u vezi ostvarivanja socijalnih prava, koji se u velikoj mjeri odnose na ostvarivanje socijalne i humanitarne pomoći za korisnike pogođene potresom, ali i za građane starije životne dobi. Također je povećan broj predmeta u vezi ostvarivanja socijalnih prava, te je tako na istoku Hrvatske zamjetno povećan broj zahtjeva za inkluzivni dodatak.

ZASTUPLJENOST PRAVNIH PODRUČJA

PRAVNA PODRUČJA	BR. PREDMETA
Imovinska pitanja	946
Statusna pitanja	404
Kazнено pravo	272
Ostalo	243
Mirovinsko pravo	241
Stambeno zbrinjavanje	231
Socijalna skrb	171
Obnova	168
Radno pravo	129
Zdravstveno pravo	34
UKUPNO	2.839

Prema vrsti pružene pravne pomoći, situacija je slijedeća: pruženo je 1469 usmenih pravnih savjeta, napisano je 1.089 podnesaka/dopisa/upita i sl., pruženo je 857 pismenih pravnih savjeta te je 187 puta obavljen terenski obilazak stranaka.

Sve navedeno su vanjski i unutarnji pokazatelji temeljem kojih smo bili u mogućnosti pratiti i dati ocjenu o uspješnosti programa.

Očekivani rezultat je postignut, broj pripadnika srpske nacionalne manjine i drugih kategorija korisnika kojima se pomoglo pravnim savjetima i kroz pisanje podnesaka pri rješavanju njihove pravne problematike je konstantan uz zamjetan porast, kako u pogledu novih korisnika tako i u pogledu onih koji su nam se ranije već obraćali za pravnu pomoć, ali sada se iznova obraćaju za nova upravno-pravna pitanja pri čijem rješavanju im je pravna pomoć nužna.

Zamjetan je manji broj korisnika s područja Republike Srbije, što je odraz izostanka BPP-a koga su donedavno pružali pravnici HCIT-a iz Novog Sada.

ODJEL ZA KULTURU

1. Obnova i očuvanje kulturne baštine Srba

MJESNO GROBLJE NASELJA BJELAJCI

1.1. OČUVANJA NADGROBNIH SPOMENIKA I KULTURNE BAŠTINE SRBA U NASELJIMA NA OBRONCIMA PSUNJA - PRVA FAZA BJELAJCI

Pilot projekt površinskog arheološkog istraživanja lokaliteta *Bjelajci – Pravoslavno mjesno groblje* uključivao je nekoliko koraka prilikom izvedbe. Prije svega je provedeno intenzivno čišćenje lokaliteta što je podrazumijevalo pažljivo uklanjanje zatečenog raslinja kako ne bi došlo do oštećivanja nadzemnih i humusom skrivenih nadgrobničkih spomenika. Radovi prvotnog čišćenja i izrade dokumentacije uključivali su 20-ak radnika uz voditelja istraživanja Krešimira Vaceka, a terenski dio projekta proveden je od sredine lipnja do početka prosinca 2024. godine. Radi jednostavnosti površina groblja je podijeljena na četiri sektora. Do kraja rujna ekipa Muzeja grada Pakraca u suorganizaciji sa nadležnim vijećima srpske nacionalne manjine očistila je površinu od gotovo 4000 m². Prilikom čišćenja je pronađeno stotine malih kamenih spomenika, velik broj ostataka drvenih križeva te 17 ukrašenih kamenih križeva i ostalih kamenih spomenika. Prilikom radova očišćene su i recentne grobnice, nastale u drugoj polovici 20. stoljeća. Po završetku uklanjanja površinskog raslinja i zaostalog korijenja, proveden je proces uklanjanja niskog (travnatog raslinja) što je omogućilo prvu dokumentaciju površinskih nalaza i spomenika. Osim strmog terena i gustog raslinja, istraživanje je otežavala iznimna oštećenost terena: na gotovo 80% njegove površine zabilježeno je intenzivno prekopavanje divljih životinja. Po završetku čišćenja i uklanjanja humusa prevedeno je i detaljnije bilježenje dispozicije cjelovitih kamenih spomenika i njihovih ostataka. Najbogatija zona na groblju je ona središnja (sektor 1) u kojoj je pronađeno nekoliko kasnonovovijekovnih kamenih grobnica, a ovdje su registrirani i najukrašeniji - najluksuzniji križevi. Bilježenje svih križeva i nadgrobničkih ploča omogućilo je i donošenje preliminarne radne tipologije križeva i spomenika. Osim križeva tipologizirane su nadgrobne ploče i pločice, od kojih bi izdvojili veliki tip sa trokutastim završetkom i mali tip sa trokutastim završetkom. Također, dokumentirane su posebne nadgrobne strukture, primjerice kamena ploča sa odljevom za ritual libacije (žrtve ljevanice), u pravoslavnoj

tradicipiji preostao još od praslavenskih vjerovanja. Na ostatak starih vjerovanja ukazala je i česta pojava monete 2 dinara na lokaliteta, koja bi mogla uputiti na prilaganje novca pokojniku za plaćanje prelaska u svijet mrtvih Haronovom lađom.

Osim navedenog postavljeni su i okviri historiografije naselja Bjelajci, koje se može usporediti sa podacima poznatih arheoloških lokaliteta na Psunju (srednji vijek) kao i sa razvojem rituala pokapanja kroz prapovijest i povijest čovječanstva. Istražene su prirodne ljepote okolice naselja Bjelajci koje imaju značajan turistički potencijal. Kako je na istraživanju sudjelovao velik broj srednjoškolaca i studenata, osim procesu istraživanja, posebna pažnja je posvećena zajedništvu, timskom radu u multikulturalnoj sredini i vrednovanju zajedničke kulturne baštine upravo na primjeru srpskog manjinskog korpusa. Zahvaljujući bogatstvu nalaza i rezultatima identificiranja pisama korištenih na spomenicima ovo će groblje biti predloženo kao kulturno dobro nadležnom Konzervatorskom uredu, te će se koristiti kao primjer dobre prakse u daljnim turističkim planiranjima nadležne gradske uprave.

MEMORIJALNO MJESTO ADOLFOVAC

1.2. KRAJOBRAZNO OBLIKOVANJE MEMORIJALNOG MJESTA NA ADOLFOVCU - II FAZA

Aktivnosti projekta uključivale su građevinske i krajobrazne radove na lokalitetu Medvednice u okruženju spomen obilježja obitelji Zec na Adolfovcu. Radi se o poljoprivrednom zemljištu u vlasništvu Republike Hrvatske pod nadležnošću Hrvatskih šuma. Predviđeno je uređenje malog zidanog objekta na temeljima ostataka planinarskog doma na lokaciji i krajobrazno uređenje staze. Srpsko narodno vijeće kao organizator je ishodilo sve potrebne dozvole, da bi se naknadnom provjerom utvrdilo da je potrebno ishoditi i osnivanje prava služnosti nad česticom na kojoj bi se vršili građevinski i krajobrazni radovi. Pravo dodjeljuje Ministarstvo poljoprivrede RH. Prema uputama nadležnih institucija provoditelj projekta je upućen da je, s obzirom da se na čestici nalazi komunalna infrastruktura Grada Zagreba (u vidu postavljenog spomen obilježja), samo Grad Zagreb u mogućnosti ishoditi navedenu dozvolu, osnovati pravo služnosti na navedenom zemljištu te vršiti građevinske i krajobrazne radove. Iz toga razloga, zbog administrativne spriječenosti Srpsko narodno vijeće nije u mogućnosti samostalno ni u suradnji s JLS (u ovom slučaju Gradom Zagrebom) koristiti

financijska sredstva ULJPPNM za oblikovanje memorijalnog mjesta na Adlofovcu.

POLKA U MORAVICAMA

1.3. POLKA U MORAVICAMA - PRVA FAZA: IZRADA KONZERVATORSKO - RESTAURATORSKOG ELABORATA ZA KULTURNO -TEHNIČKU CJELINU DJELA ŽELJEZNIČKOG KOMPLEKSA U MORAVICAMA

U okviru projektu POLKA u Moravicama obavljen je niz istraživačkih radnji kojima je bio cilj utvrđivanje osnove za projekt očuvanja povijesne cjeline ili njezinih pojedinih materijalnih dijelova ili nematerijalnih aspekata na željezničkoj postaji u Moravicama. Istraživačke poslove za potrebe projekta obavio je ASK atelier. Građa je pronađena u budimpeštanskom Muzeju Željeznice i državnom arhivu, te u hrvatskim arhivima u Karlovcu, Rijeci i Zagrebu, te u Hrvatskom željezničkom muzeju i Muzeju željeznice u Beogradu. Prikupljena arhivska građa je u konačnici dovela do zaključka da je umjesto same zgrade POLK-e potrebno predložiti zaštitu kulturno-povijesne cjeline, jer se radi o autentičnoj uvezanosti radnog procesa sa drugim materijalnim i nematerijalnim formatima željezničke odnosno tehničke baštine. Takav je zaključak prezentiran u riječkom Konzervatorskom odjelu gdje je kao takav prihvaćen uz pružanje podrške u vidu mogućnosti traženja preventivne zaštite za period prikupljanja dokumentacije i rada na prijedlogu. Unutar projekta je sudjelovalo 5 stručnih osoba iz muzejske, konzervatorske i arhivske struke, 6 zaposlenika i stručnjaka iz HŽ Infrastruktura poduzeća, te je projekt zahvatio oko 20 osoba iz Mjesnog odbora u Moravicama.

Manifestacije i komemoracije

2. Komemoracije

JASENOVAC

1. Komemoracija žrtvama konc-logora Jasenovac 22.4.

Komemoracija u Jasenovcu održana je 22.4., a Srpsko narodno vijeće je kroz Savjet JUSP-a sudjelovalo u pripremu kulturno-umjetničkog programa, te je rukovalo organiziranim dolaskom većeg broja članova vijeća srpske nacionalne manjine među kojima su VSNM iz Grada Zagreba i Zagrebačke županije, Karlovačke, Požeško-slavonske, Vukovarske, Varaždinske, Brodsko-posavske, Ličko-senjske, Istarske i Sisačko-moslavačke županije.

Na komemoraciji je sudjelovalo više od 1000 osoba. Ruže su podno spomenika arhitekta Bogdana Bogdanovića u Jasenovcu položili i počast stradalima odali predsjednik Vlade Andrej Plenković, predsjednik Hrvatskog sabora Gordan Jandroković i izaslanik predsjednika Republike Orsat Miljenić s izaslanstvima. Na komemoraciji su bili i čelni ljudi Saveza Roma Kali Sara, Saveza antifašističkih boraca i antifašista kao i preživjeli zatočenici. Medijsko praćenje ove komemorativne aktivnosti imalo je nacionalnu razinu vidljivosti.

GUDOVAC I GRUBIŠNO POLJE

2. Komemoracija žrtvama prvog masovnog ustaškog zločina u Gudovcu i prve deportacije u Grubišnom Polju

U organizaciji Srpskog narodnog vijeća i Saveza antifašističkih boraca i antifašista RH u subotu 27.4.2024. je, povodom 83. godišnjice prve deportacije i masovnog pogubljenja Srba, samo 18 dana nakon godišnjice osnutka tzv. NDH, organizirana komemoracija žrtvama s područja Bjelovara i Grubišnog Polja. Najprije je obilježena godišnjica prve deportacije izvršene u NDH i to kraj nekadašnjeg lokaliteta željezničke postaje u Grubišnom Polju. Govore su održali predstavnici antifašista i vijeća Grubišno Polje, a potom su govorili gradonačelnik i predstavnica Srpskog narodnog vijeća. Na licu mjesta je organizirano posluženje, a potom se organizirano nastavilo u Gudovac, mjesto kraj Bjelovara, gdje je na spomen-području održana komemoracija za žrtve prvog masovnog ustaškog zločina. Govore su održali predsjednik SNV-a Milorad Pupovac i predsjednik Saveza antifašista i antifašističkih boraca Franjo Habulin te gradonačelnik Bjelovara Dario Hrebak. Posjetitelji su položili cvijeće i na području Grubišnog polja i Spomen područja Gudovac. Komemoracija je uključivala i postav izložbe o zločinu u Gudovcu koja se otvorila u prostorijama Vijeća srpske nacionalne manjine u Bjelovaru. Nakon otvorenja izložbe prisutni su mogli poslušati predavanje povjesničara Milana Radanovića.

Komemorativnom dijelu aktivnosti je ukupno prisustvovalo oko 300 posjetitelja sa područja Bjelovarsko-bilogorske županije, Zagrebačke županije i Grada Zagreba. Na otvorenju izložbe i predavanju bilo je 80 gostiju. Medijska pokrivenost je bila dobra, a medijski je interes uglavnom bio fokusiran na komemoraciju u Gudovcu i poruke koje je tom prilikom izrekao predsjednik SNV-a.

TRNJANSKI KRESOVI

3. Trnjanski kresovi – proslava oslobođenja Grada Zagreba 4.5.

U suradnji sa Mrežom antifašistkinja Zagreb i Savezom antifašističkih boraca i antifašista desetu godinu zaredom 4.05.2024. obilježio se dan oslobođenja Grada Zagreba u Drugom svjetskom ratu. Ovo obilježavanje uključilo je niz kulturnih aktivnosti: vođene šetnje ilegalnim Zagrebom, radionice, štandove udruga, posluživanje grahom, čitanje proglasa, nastupe bendova, nastupe zborova te obavezno paljenje kresova u večernjim satima. Centralni dio projekta predstavlja "Dnevni program trnjanskih kresova". U sklopu aktivnosti održane su brojne radionice za posjetitelje, poput radionice popravljanja bicikla, ekološke održivosti, penjanja na drveće, suvremenog plesa, političkog aktivizma za mlade, aktivističkog bubnjanja i druge. Tijekom dana organizirana je i podjela toplih obroka okupljenima. Novinu u programu predstavljaju glazbeni nastupi koji su se održavali tijekom dnevnog programa. Odjel za kulturu Srpskog narodnog vijeća sudjelovao je u radioničkim sadržajima posvećenima godišnjici. Program je posjetilo preko 4000 posjetitelja. O događaju su izvijestili razni mediji, između ostalog Hrvatski radio, Index.hr, Jutarnji list, Večernji list, Telegram, Dnevnik.hr itd.

GLINA: MAJSKI ZLOČIN

4. Komemoracija Srbima Glinjanima žrtvama ustaškog zločina 13.5.

Povodom godišnjice ustaškog tzv. majskog zločina, počinjenog nad Srbima u Glini u maju 1941., dana 13.5.2024. nadležno je vijeće srpske nac. manjine održalo komemoraciju za više od 400 ubijenih mještana Gline i okolice. Povodom komemoracije održan je i parastos za ubijene. Povodom komemorativnih aktivnosti realiziran je i organizirani dolazak jednog manjeg broja poštovalaca žrtava i antifašista, uglavnom aktivista i aktivistkinja iz Mreže antifašistkinja Zagreb i Inicijative mladih za ljudska prava, te je za tu priliku osigurano i posluženje. Svi prisutni su položili cvijeće i odali počast žrtvama.

DUDIK

5. Dudik-komemoracija žrtvama ustaškog zločina

Antifašisti Vukovara i nadležno vijeće srpske nacionalne manjine svake druge subote u maju u Spomen parku Dudik održavaju komemorativni skup

u znak sjećanja na 3000 strijeljanih civila iz Srema i istočne Slavonije. Ove godine obilježavanje je održano 11.5.2024. Govor je povodom komemoracije održao predsjednik vukovarsko-srijemskih i vukovarskih antifašista Lazo Đokić, a vijence su kod spomeničkog kompleksa položile brojne delegacije antifašista iz Srbije, Bosne i Hercegovine i Hrvatske, te predstavnici brojnih manjinskih organizacija sa šireg vukovarskog područja. U kulturno-umjetničkom dijelu programa sudjelovali su učenici Gimnazije Vukovar pod mentorstvom profesorice Ljiljane Bajac Nikolić i članovi Vokalnoinstrumentalnog etno ansambla Đurđevak iz Bobote. Nakon programa u Dudiku, održana je tradicionalna Akademija u Parohijskom centru. Ukupno je u obilježavanju prisustvovalo 300 osoba.

PETROVA GORA

6. Petrovac – godišnjica partizanskog proboja

Dana 18.5.2024. u partnerstvu s općinama Topusko, Krnjak, Vrginmost, Vojnić, SABA RH, VSNM Karlovačke županije - Srpsko narodno vijeće je organiziralo ceremonijal posvećen godišnjici partizanskog proboja obruča na Biljegu. Osigurani su dolasci raznih VSNM-a iz cijele RH. U sklopu kulturno-umjetničkog programa nastupili su SKD „Prosvjeta“ Veliki Poganac, SKD pododbor Vojnić, dječji tamburaški orkestar KUD-a „Branislav Nušić“ iz Borova i muška pjevačka grupa „Naši koreni“ Pododbora „Prosvjete“ Borovo. Nakon obraćanja organizatora, organizirano je posluženje grahom za sve goste iz Hrvatske i susjedne BiH. Organizirana je radionica izrade zmajeva za posjetitelje mlađe dobi u kojoj su, osim djece sa područja Korduna, sudjelovali i gosti, članovi dječjeg tamburaškog orkestra KUD-a „Branislav Nušić“ iz Borova. U događaju je sve ukupno sudjelovalo oko 700 posjetitelja.

JADOVNO

7. Dan sjećanja na Jadovno 1941-2024.

Dana 23.6. u partnerstvu s Eparhijom gornjokarlovačkom i Savezom antifašističkih boraca i antifašista RH Srpsko narodno vijeće organiziralo je obilježavanje Dana sjećanja na Jadovno 1941. najprije obredom za žrtve kraj Šaranove jame, a potom komemorativno-umjetničkim programom na centralnom spomeničkom mjestu na Jadovnu kraj spomenika „Golgota“ autora Ratka Petrića. Prisutnima su se obratili Milorad Pupovac, predsjednik

Srpskog narodnog vijeća, Miroslav Delić u ime SABA-e RH, Veljko Kajtazi, izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora i saborski zastupnik i Vedrana Šimundža Nikolić, izaslanica Vlade RH, te državna tajnica Ministarstva pravosuđa. Umjetnički program uključio je nastup na klaviru i flauti glazbenika Maše Babić i Miloša Miketića te recitacije četvrtog i petog pjevanja „Jame” Ivana Gorana Kovačića u izvedbi mladog glumca Akademije dramske umjetnosti Andrije Nazlića. Događaju je prisustvovalo oko 350 posjetitelja.

SRB

8. Dan ustanka naroda Hrvatske u Srbu

U organizaciji Srpskog narodnog vijeća i Saveza antifašističkih boraca i antifašista Hrvatske, u Srbu je obilježena 83. obljetnica ustanka naroda Like i Korduna. Na spomeniku su vijence položila izaslanstva vijeća srpske nacionalne manjine iz Republike Hrvatske kao i brojna predstavništva udruga antifašističkih boraca i antifašista iz Hrvatske i regije. Govore su održali Boris Milošević ispred Srpskog narodnog vijeća i Franjo Habulin ispred Saveza antifašista i antifašističkih boraca Hrvatske. Za kulturno umjetnički program bili su zaduženi nastupi zbora Praksa iz Pule, zbora SKD „Prosvjeta” pododbora iz Splita i folklor SKD „Prosvjeta” pododbor Krnjak. U sklopu manifestacije održan je šahovski turnir za mlade u kulturnom domu u Srbu. Više od 1000 sudionika je bilo prisutno na programu manifestacije. Po završetku službenog protokola poslužen je grah za sve goste.

GLINA: ZLOČIN U CRKVI

9. Komemoracija žrtvama ustaškog zločina u Glini 29.7.

Komemoracija žrtvama ustaških zločina iz 1941. u glinskom hramu Rođenja presvete Bogorodice održana je u Glini u organizaciji Srpskog narodnog vijeća i Antifašističke lige Hrvatske koji su zatražili vraćanje starog naziva spomen-doma. Skup je održan ispred Hrvatskog doma, objekta sagrađenog 1969. na mjestu srušene crkve, koji se do 1995. zvao Spomen-dom žrtvama fašizma. Skupu su se obratili: Vesna Teršelić ispred Antifašističke lige Hrvatske, Milorad Pupovac ispred Srpskog narodnog vijeća i Veran Matić, specijalni izaslanik predsjednika Srbije za rješavanja pitanja nestalih s Hrvatskom. U podnožje Augustinčićevog spomenika kod spomen doma položene su ruže, a parastos su održali parosi, glinski i petrinjski, Goran Kalamanda i Saša Umičević. Kulturno umjetnički program održale su Maša

Babić na klaviru i Nevenka Đoković u vokalnoj izvedbi. Nakon završenog programa za 150 sudionika i gostiju je posluženo osvježanje i hrana u Srpskom kulturnom centru u Glini.

VRO OLUJA

10. Dan sjećanja na žrtve egzodusa VRO Oluja

U organizaciji SNV-a 3. avgusta je u Strmici, selu kod Knina, održana centralna komemoracija za sve stradale civile u Oluji. Komemoraciji održanoj na platou između crkve Rođenja Presvete Bogorodice i crkve Svetog Jovana Krstitelja prisustvovali su brojni manjinski predstavnici Srba, uključujući i saborske zastupnike Milorada Pupovca i Anju Šimpragu, ali i brojni stanovnici kninskog područja.

Nakon što je kninski paroh Nemanja Blagojević u punoj crkvi služio parastos civilnim žrtvama u Strmici i svim područjima kojima je prohujala Oluja, prisutnima se obratila Senna Šimek iz Inicijative mladih za ljudska prava. Na komemoraciji je pročitana 17. Izjava sjećanja SNV-a, kao i imena do sada zabilježanih žrtava stradali u tom i okolnim selima. Izraženo je saučešće njihovim porodicama, a nakon toga su prisutni u znak sjećanja položili ruže na stablo lipe pred crkvom. Na komemoraciji je sudjelovalo oko 200 osoba.

MEDAČKI DŽEP

11. Komemoracija žrtvama VRA Džep 93.

U selu Medak 9.9. povodom 31. obljetnice počinjena zločina se održala komemoracija za ubijene civile u akciji Džep 93. Pred 50 okupljenih govore su održali voditeljica odjela za kulturu SNV-a Aneta Vladimirov, aktivistica Branka Vierda, predsjednik i zamjenik župana Ličko-senjske županije Milan Uzelac. Uoči obilježavanja operacije Medački džep organizirana je i edukacija za zainteresirane studente koju je vodila Branka Vierda, a tema je bila prikaz dosada utvrđenih činjenica o provedbi operacije i kršenju ljudskih prava.

DJEČJE GROBLJE SISAK

12. Komemoracija žrtvama ustaškog konc-logora za ratnu siročad u Sisku

U Parku Diana Budisavljević u Sisku, na lokalitetu dječjeg groblja, u subotu 5.10. se, pred dvjestotinjak okupljenih, održala komemoracija posvećena najmlađim zatočenicima koncentracijskog sustava u NDH koji su u Sisak

deportirani u jesen 1942. godine. Tim je povodom Srpsko narodno vijeće, zajedno s Vijećem srpske nacionalne manjine Grada Siska, organiziralo obilježavanje 82. godišnjice stradanja i spašavanja ratne siročadi u dječjem koncentracijskom sustavu u tom gradu. Komemoraciji su prisustvovali članovi organizacija iz Srbije koje okupljaju nekadašnje zatočenike dječjeg logora u Sisku. Na komemoraciji je slavu za smrtno stradalu djecu služio paroh sisački, otac Nemanja. Prigodni je program izveo festivalski hor 'Virtuozii' iz Srbije. Govor je održao potpredsjednik SNV-a Boris Milošević. Svečanost je završila paljenjem svijeća i polaganjem bijelih ruža uz spomen obilježje. Nakon obilježavanja za okupljene je organizirano osvježenje u hotelu Panonija.

ZAPADNA SLAVONIJA I BILOGORA

13. Komemoracija stradanjima na području Zapadne Slavonije i Bilogore 15.12.

Na području zapadne Slavonije tokom dvanaestog mjeseca svake godine odvija se niz godišnjica vezanih za stradanja srpskih civila u ratu 1990-tih. Komemorativni proces započinje obilježavanjem paljenja i uništavanja sela požeske kotline 10.12. u selu Jeminovac, a nastavlja se sredinom mjeseca, 14.12.2024. obilježavanjem egzodusa Srba iz Bilogore i zapadne Slavonije u koordinaciji četiri županijska vijeća srpske nacionalne manjine. Ove godine je održano u selu Medari uz prisustvo velikog broja sunarodnjaka i nekolicine potomaka i predstavnika stradalih porodica. Uz tradicionalno održavanje vjerskog obreda za sve prisutne je osigurana okrepa i osvježenje.

OBITELJ ZEC

14. Komemoracija porodici Zec na Adolfovcu 7.12.

Na 33. obljetnicu ubojstva obitelji Zec, Srpsko narodno vijeće i Antifašistička liga RH organizirali su komemoraciju na lokalitetu Adolfovac na Sljemenu 7.12. Govore su održali zamjenik gradonačelnik Zagreba Luka Korlaet, Tenja Banjeglav iz udruge Documenta te saborske zastupnice Ivana Kekin i Anja Šimpraga. Program je vodila i Senna Šimek. Za 20 mladih aktivista Inicijative mladih za ljudska prava i SNV-a organiziran je prijevoz do lokaliteta, a za sve posjetitelje osigurane su ruže koje su postavljene u blizini spomenika. Na komemoraciji je sudjelovalo 70 osoba.

PRKOS LASINJSKI

15. Komemoracija žrtvama ustaškog zločina u Prkosu Lasinjskom 20.12.

Dana 21. decembra je održana komemoracija na godišnjicu ustaškog zločina za njegove žrtve, gotovo sasvim zaboravljene izvan okvira ove komemoracije i komemorativne prakse Srba i antifašista Kordunaša. Na komemoraciji je održan i vjerski obred, ali je uslijed proglašanih dana žalosti odlučeno da nema drugog kulturno-umjetničkog programa niti obraćanja. Nakon obreda prisutni su imali priliku ogrijati se u obližnjim prostorijama nekadašnje škole. U ime Srpskog narodnog vijeća vijenac je položio Milan Radanović, voditelj Arhiva Srba u Hrvatskoj. Također, od prisutnih je i dožupan karlovački Dejan Mihajlović položio vijenac u ime VSNM Karlovačke županije.

3. Festivalna produkcija i koprodukcija

DANI KULE STOJANA JANKOVIĆA

Program Dani Kule se održao od 25. do 27. srpnja, a u svom programu obuhvatio je baštinu kule. U četvrtak 25. srpnja održao se turnir *Kralj dama, Kula! - Šahovski turnir za mlade u Kuli Jankovića*. Turnir je organiziran u partnerstvu sa zadarskim šahovskim klubom Casper, a na njemu su mogle sudjelovati sve osobe mlađe od 20 godina. Ovaj turnir posvećen je fizičaru Urošu Desnici obnovitelju kompleksa Kule Stojana Jankovića. Drugi dan manifestacije bio je rezerviran za predstavljanje novih publikacija, a započeo je promocijom knjige *Uroš Desnica: Djela* u izdanju Srpskog kulturnog društva „Prosvjeta“. Na predstavljanju su sudjelovali priređivač knjige Milorad Savić i Igor Šuljić. Isti dan predstavljano je i drugo kolo *sabranih djela Vladana Desnice* u izdanju Narodne Biblioteke Srbije. O knjizi su razgovarali Vladan Bajčeta i Igor Šuljić. Dan je završio promocijom brošure *Kula Jankovića u Islamu Grčkom - Etnološka zbirka* iz pera Vanese Sikore. U zadnjem danu programa održana su predavanja *Ptice Ravnih Kotara* Anite Babić i Kristine Krapić, *Muljatorice: Ptice muljevitih područja Zadarske županije i Šašavice* Morane Bačić te *Vodič za promatranje ptica*. Dan je završio predstavom *Aristofanove Ptice* u izvedbi Antičke dramske grupe Klasične gimnazije u Zagrebu. Više od 200 osoba posjetilo je program u ovoj godini.

NAŠI - MALI I VELIKI – TAMBURAŠI

Dječja tamburaška sekcija KUD "Branislav Nušić" je u pratnji odraslih kolega iz Borova i drugih dijelova istočne Slavonije nastupila 30. avgusta u selu Glušci pokraj Metkovića, a potom dan kasnije u Splitu. U Gluščima su ih uz nadležne vijećnike i vijećnice Grada Metkovića dočekali vršnjaci. Nakon nastupa uslijedilo je druženje i upoznavanje, te sklapanje dugotrajnih veza između pripadnika srpske manjine iz najudaljenijih dijelova Hrvatske. U okviru svog boravka gosti su imali priliku obići važna kulturna dobra pravoslavne i općenito srpske baštine. Dan nakon nastavili su put prema Splitu gdje su također nastupili u domaćinstvu ovoga puta Vijeća srpske nacionalne manjine Splitsko-dalmatinske županije. Nakon odmora izvođači su krenuli put Knina u čijoj su okolini obišli manastir Krku i proveli vrijeme u upoznavanju i učenju o srpskom narodu i običajima dalmatinskog kraja. Putovanje je završilo 1. septembra povratkom izvođača u Borovo. Manjinski mediji su u više navrata izvijestili o projektu.

PONOVO RADI BIOSKOP

Program ponovo radi Bioskop održao se u suorganizaciji s Kinom Tuškanac, SKD „Prosvjeta“, te po specifičnim organizacijskim pitanjima sa udrugom Bijeli val. Tema ovogodišnjeg programa bila je stvaralaštvo scenarista Arsena Diklića, a u okviru programa je prikazano sedam filmova na kojima je radio. U Pučkom otvorenom učilištu u Daruvaru prikazani su filmovi *Milioni na otoku*, *Hajdučka vremena* i *Zimovanje u Jakobsfeldu* 11.4. i 15.4. U Srpskom kulturnom centru u Belom Manastiru prikazani su *Ne okreći se sine* i *Salaš u Malom Ritu* 13. i 14.4. U SKD „Prosvjeta“ u Rijeci prikazana je *Diližansa snova* i *Marš na Drinu* 12. i 16.4. Poseban dio programa održan je 22.5. i 25.5. u prostorijama Kulturno informativnog centra u Zagrebu gdje je održano predavanja i masterclass za zainteresirane stručnjake u području režije i montaže s redateljem Mladenom Đorđevićem i montažerkom Jovanom Filipović.

Sveukupni filmski repertoar privukao je više od 420 posjetitelja u 4 grada od kojih su mnogi po prvi puta imali priliku pogledati ova lektirna filmska ostvarenja.

Tri medijska izvještaja ili najave su objavljene s temom ovog programa u više manjinskih i drugih medija.

MUNDIJAL HARMONIKA

Srpsko narodno vijeće zajedno sa Udrugom Gomirje u srcu 1599. i SKD „Prosvjetom“ Pododborom Gomirje su u periodu od 21.7.-27.7. održali Festival Mundijal harmonike u okviru kojeg je u trajanju svih sedam dana izveden Harmonikaški kamp za mlade. Navedeni je kamp uz radionice i edukacije uključivao i smještaj i prehranu sudionika u prostoru Učeničkog doma u Moravicama. Uz ovaj program u okviru Festivala u dvorištu manastira Gomirje 26.7. nastupili su: Mješoviti zbor „Gimpl“ (Ravna Gora), te Zoran Majstorović (HR) i Merima Ključo (BIH). Dan nakon održana je i zadnja i ujedno najvažnija festivalska večer:

Masterclass harmonike za mlade harmonikaše uz mentorstvo Manuela Šavrona (SLO) –Dom kulture u Gomirju

Harmonika mundijal bend uz sudjelovanje Manuela Šavrona

Folklorni Ansambl „Sveti Nikola“ SKD „Prosvjeta“ Podobor Rijeka

Viki Miljković (SRB) i Nermin Handžić (BIH)

Manifestaciji je sveukupno prisustvovalo 4000 posjetitelja iz regije Gorskog Kotara, ali i šire. Manifestaciju su pratile lokalne i regionalne medijske kuće.

INTERLIBRE-PROMOCIJA SRPSKE KNJIŽEVNE I IZDAVAČKE AKTIVNOSTI TE POTICANJE NA HRVATSKO-SRPSKU KULTURNU RAZMJENU NA MEĐUNARODNIM FESTIVALIMA KNJIGE

U periodu od 22. do 26.5. promocija srpske književne i izdavačke aktivnosti te poticanje na hrvatsko-srpsku kulturnu razmjenu odvijala se u suradnji sa Superknjižarom na Panonskom festivalu knjige u Osijeku. Predstavljena su izdanja više od 30 izdavača iz Srbije i veliki broj knjiga srpskih i hrvatskih autora, a poseban gost programa Interlibre bio je Bogdan Diklić. Povodom svog gostovanja na programu predstavio je svoju knjigu 'O glumi bez glume'. Interlibre na Panonskom festivalu posjetilo je više od 700 posjetitelja iz Osijeka i okolice, a o programu je izvijestilo 6 medija iz Hrvatske i Srbije.

Mediterranski festival knjige od 25.-29.9. uključio je program Libre na kojem su također predstavljena izdanja više od 30 izdavača iz Srbije, a posebni gosti programa su bili Bogdan Diklić, Sofija Kordić i Jasminka Petrović. Program je posjetilo više od 900 osoba.

Program Interlibre koji se održao u okviru zagrebačkog festivala Interliber održao se od 11. do 16.11. U paviljonu broj 7 organiziran je posebni prostor

programa u suradnji sa Superknjižarom gdje je predstavljeno više od 100 izdanja srpskih i hrvatskih autora. U okviru programa je organizirano 8 promocija knjiga s posebnim gostima: predstavljanje zbirke poezije Maše Tomanović Mogu da imam (Kontrast izdavaštvo) uz Rebbecu Mikulandru i Anetu Vladimirov, knjiga Pesak Pjeskare Milenka Bodirogića (nakladnička kuća Orfelin) - Dejan Ognjanović i Nikola Janković. Predstavljana su 3 izdanja biblioteke XX vek: Prodor u srce Sakraliziranog zločina Branka Sekulića, Rat sećanja u Srbiji 1980.-1990. Dragana Popovića i Programirani zaborav Dragana Markovine. Za kraj su predstavljene knjige: Leto kad sam naučila da letim Jasminke Petrović i Stripoterapija Ane Petrović. Program je posjetilo više od 1500 posjetitelja.

SIJELO NA TROMEĐI, SRPANJ

Sijelo na Tromeđi održano je po 28. put u mjesecu julu 2024. gdje je mala zajednica žena i muškaraca sela Strmica uspjela dočekati par stotina gostiju ove dvodnevne manifestacije, najautentičnijeg okupljanja ljubitelja ojkače i tradicijske pjesme. Nastupilo je preko 30 umjetničkih družina i folklor. Odjel za kulturu je kao suorganizator dao poseban doprinos podizanju vidljivosti i okupljanju velikog broja novih gostiju, između ostalog i istraživača s područja etnomuzikologije i umjetnosti. Uz veliki broj gostiju (negdje oko 500) i raznovrsni program manifestaciji su prisustvovali zvaničnici Šibensko-kninske županije, predstavnici Grada Knina, te niz predstavnika srpske zajednice iz svijeta politike i kulture.

ETNO FESTIVAL KAMIČAK

Program festivala odvijao se dva dana, 23. i 24. kolovoza. Uz glazbeni dio, festival je ove godine pratio i bogat radionički program. Svetlana Spajić održala je dvodnevnu radionicu pjevanja na kojoj je sudjelovalo 25 polaznika/ica; Aleksandar Alempijević održao je dvodnevnu radionicu bubnjanja DRUM ROOM na kojoj je sudjelovalo 19 polaznika/ica; Anđela Vidić vodila je radionicu cijanotipije za 8 polaznika, a Emina Blajić radionicu tradicionalnog veza također za 8 polaznika/ica. U glazbenom dijelu programa prvu večer, petak, nastupili su Too Much of Such (Novi Sad, Srbija), Šarijanata (Zagreb, Hrvatska) i Radagast (Sinj, Hrvatska). Drugu večer nastupali su – Folkatomik (Torino, Italija), Balkalar (Zagreb, Hrvatska) i BCUC (Južnoafrička Republika). Oba dana festivala održao se i sajam malih

izlagača koji su predstavili svoje autohtone proizvode i autentične rukotvorine. Festival je posjetilo ukupno 480 posjetitelja. Izložba Inije Herenčić Susret na tromedi otkazana je u okviru programa festivala zbog zabrane od strane gradonačelnika Grada Sinja Mire Bulja. Izložba je zbog toga otkazana i održana u Zagrebu u decembru.

BEOGRADSKO BIJENALE MLADIH

U suradnji s Hrvatskim društvom likovnih umjetnika (HDLU) povodom održavanja 37. Salona mladih, najveće izložbene manifestacije vizualnih umjetnika i umjetnica do 35 godina u Hrvatskoj, 15.5. održala se panel diskusija otvorena za javnost na kojoj su gostovali mladi umjetnici iz Hrvatske, organizatori i izlagači Salona mladih te gostujući umjetnici i organizatori Bijenala mladih u Beogradu, manifestacije pod okriljem Udruženja likovnih umjetnika Srbije u okviru koje se organizira međunarodna izložba suvremene umjetnosti mladih. Na ovaj način omogućio se prostor za dijalog i razmjenu iskustava mladih umjetnika iz Hrvatske i Srbije te su se pokrenula bitna pitanja radnih uslova svih mladih umjetnika iz regiona s ciljem osnažujućih efekata njihovog regionalnog povezivanja na relaciji Srbija - Hrvatska. U događaju je sudjelovalo 30 sudionika.

U sklopu dodatnog programa u suradnji s gostujućim umjetnicima i pokretačima Bijenala mladih u Beogradu organizirana je jednodnevna likovna radionica za amatersku Likovnu sekciju SKD „Prosvjeta“ Pododbor Zagreb. Rezultati radionice prezentirani su u obliku samoizdane publikacije/fanzina.

O događaju su izvijestili VIDA TV i portal Novosti. Radionički i drugi dio programa pohađalo je odnosno poslušalo oko 100 osoba, pripadnika srpske zajednice, ali i zainteresirane likovne javnosti.

NAKED U ZAGREBU I KNINU

U suradnji s Klubom Močvara u okviru programa Vrela zvuka i Udrugom Atribut organizirana su dva nastupa grupe Naked. U glazbi grupe Naked iz Srbije nalaze se elementi balkanske tradicije s daškom mediteranske, afričke i istočnoeuropske glazbe, u sinergiji s obilježjima jazz-a, funka, rocka i puno improvizacije. Ovim nastupima se hrvatskoj publici pružila prilika praćenja razvoja susjedne etnotradicijske muzičke scene te omogućila i kulturna suradnja između dvaju kulturnih scena. Prvi koncert u Zagrebu je održan u

Močvari 21.11., a drugi u Kninu u klubu A3 22.11. Koncerti su privukli više od 400 posjetitelja.

4. Kazališno izvedbena produkcija

MONODRAMA „NAJLEPŠE PRIČE O SMRTI“

Monodrama "Najlepše priče o smrti" scenaristkinje Monje Jović u režiji Ivana Jovića, te u izvedbi glumice Ane Ćuk, održana je u decembru mjesecu u okviru programa kulturno-umjetničkih manifestacija. Drama govori o prijenosu traumatskih i teških iskustava kroz sedam generacija žena obuhvaćajući i iskustva vezana za žene pripadnice manjina. Utoliko, ali i zbog umjetničke rafiniranosti, publika je dobro reagirala imajući potrebu provesti dodatno vrijeme u razgovoru sa autoricom teksta, ali i svima uključenima. Iako se radi o formatu monodrame, njezina scenska kompleksnost ostavlja dojam punokrvne predstave. Održana je 5.12. i 6.12. na više lokacija za potrebe srpske manjine Primorsko-goranske županije, te potom i na Baniji na lokalitetu Srpskog kulturnog centra u Glini za pripadnice SDF-ove ženske političke škole "Kata".

MONODRAMA ISKRA

Monodrama "Iskra" je jedan od najuspjelijih pozorišno-izvedbenih projekata ako se promatra iz perspektive posjećenosti i prepoznatosti unutar zajednice. Ekspresionistička priča o ljubavi majke za dijete, koje je igrom slučaja Nikola Tesla, doista je takla sve koji su ju pogledali od premijere održane upravo u Smiljanu, preko više od pet izvedbi u Dalmaciji, a onda i diljem zemlje: na Kordunu i Baniji tri igranja, potom na više lokacija na istoku Slavonije i konačno za 2024. i u Općoj pravoslavnoj gimnaziji "Katarina Kantakuzina Branković" u Zagrebu za đake i profesore škole, ali i za članove SKD „Prosvjeta“ Pododbora Zagreb. Predstavu je pogledalo preko tisuću i pol ljudi, te ne prestaju stizati molbe na Odjel za kulturu i drugih vijeća srpske nacionalne manjine u potrebi za još igranja.

DOKUMENTARNI FILM „MIROTVORAC“

Film prati priču o posljednjih nekoliko mjeseci života Josipa Reihl Kira, načelnika policije Osječko-baranjske policijske uprave, u proljeće i ljeto

1991., u osvit hrvatsko- srpskog rata koga je Kir svim silama pokušao spriječiti. Priča je ispričana kroz izjave desetak svjedoka vremena i arhivski materijal iz tog doba. Film je imao nekoliko faza proizvodnje unutar kojih su najvažniji: Formiranje kreativnog tima, pripremno istraživanje, montaža oglednog teasera, rad na realizaciji filma. U ovoj godini provodilo se snimanje protagonista za film i dodatna istraživanja koja uključuju pregled HRT arhive, općinskog suda u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Ove godine postignut je dogovor s HRT-om o suradnji na realizaciji filma zbog korištenja filmske arhivske građe koja je u njihovom posjedu. U ovoj godini realizirana je prva faza montaže filma u suradnji s montažerom Damirom Čučićem.

SRPSKA NEZAVISNA KULTURNA SCENA U GOSTIMA

U 2024. godini Autonomni kulturni centar u suradnji sa Srpskim narodnim vijećem je realizirao gostovanja srpskih umjetnika i umjetnica kroz programe Galerija Siva i Subscena za kazalište, izvedbene umjetnosti i ostale hibride. Realizirane su dvije rezidencije, u listopadu je u gostima bila Hristina Šormaz s radom u nastajanju po imenu Traces. U studenom smo ugostili kolektiv Neptunkujina, čiju smo rezidenciju realizirali u suradnji s kućom Klajn u Klanjcu, gdje se održala i izvedba rada u nastajanju. Kroz program galerija Siva realizirane su 3 izložbe: Marko Milić umjetnik iz Beograda s izložbom Foreskin od 3.-9.5.2024., Daizaku umjetnik iz Pančeva koji živi i radi u Parizu s izložbom Mdikamental od 17. do 23.10. i kolektiv Varikina iz Beograda s izložbom Heavy Mental od 14. do 20.11. Izložba autora Dzaizaku bila je dio prvog dana Attack festa, a na samom otvorenju izveo se performance Teenage God, kojeg autor izvodi s istoimenim umjetničkim kolektivom iz Pariza. Sve izložbe realizirane su u prostoru Galerije Siva u Medici. Programe je posjetilo ukupno 200 ljudi.

POSTPRODUKCIJA IZLOŽBE OBJEKTIV NDH

Izložbu "OBJEKTIV NDH: Opasni i nepoćudni po javni red i sigurnost" autora Đorđa Mihovilovića i Anete Vladimirov su nakon dužeg perioda traženja muzejskog ili sličnog adekvatnog prostora Odjel za kulturu i Javna ustanova SP Jasenovac uspjeli postaviti i otvoriti koncem 2024. godine u Muzeju moderne i suvremene umjetnosti u Rijeci. Na otvorenju je uz veliki broj pripadnika riječkih antifašista i pripadnika srpske zajednice prisustvovali i

predstavnicima Grada Rijeke i Pučke pravobraniteljice, te Konzulata Republike Srbije u Rijeci. Na izložbi je promoviran i istoimeni katalog i što je najvažnije izložbu je posjetilo više osnovnih i srednjih škola zaključno sa Međunarodnim danom sjećanja na žrtve holokausta kada je izložba i svečano zatvorena.

5. Edukativno-memorijalni projekti

ZAVNOH OD - DO 80

Od petka 28.6. do nedjelje 30.6.2024., u suradnji s organizacijom BLOK i u sklopu njihovog edukativnog programa "Politička škola za umjetnike i sve zainteresirane" osmišljen je i realiziran trodnevni program u Topuskom povodom 80. godišnjice Prvog kongresa kulturnih radnika, koji je krajem juna 1944. u Topuskom okupio umjetnike i kulturne radnice uključene u antifašistički otpor. Program je uključio čitanje teksta koji je pripremio Tomislav Jakić, predavanja Igora Drvendžije pod nazivom "Od AVNOJ-a do ZAVNOH-a", Odjela za kulturu SNV-a (Tena Bakšaj, Nikola Puharić i Aneta Vladimirov) pod nazivom "Manjinska pedagogija sjećanja u tri primjera" te Vesne Vuković "Od umjetnosti otpora do kulturne revolucije". U sklopu programa održana je i radionica linoreza za sve polaznike pod vodstvom KURS umjetničkog kolektiva iz Beograda, te vođena tura Igora Mrkalja pod nazivom "Izlet partizanskom prestolnicom". Uz predavače i organizatore, u programu je sudjelovalo 25 polaznika selektiranih putem javnog poziva, a privremenu izložbu nastalih grafičkih radova posjetilo je oko 50 mještana Topuskog, dominantno pripadnika srpske zajednice. Na radionici linoreza u Topuskom kolektivno su izrađeni linorezi inspirirani pjesmom „Kontrapunkt“ palestinskog pjesnika Mahmuda Derviša, a predstavljeni su javno na izložbi/događanju krajem rujna ove godine u zagrebačkoj galeriji Klet. Osim što su prikazani na jednodnevnoj izložbi, linorezi su u suradnji s tiskarom SMAK press odštampani i u fanzinu koji je dizajnirao KURS, zajedno s integralnom verzijom cijele Darviševe pjesme u prijevodu Tatjane Botić iz Novog Sada. Osim toga, linorezi su odštampani i na majice. Događanje je posjetilo 100 osoba.

KULTURALNA TRAUMA - STUDIJSKO PUTOVANJE U SURADNJI SA FAKULTETIMA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

U suradnji Srpskog narodnog vijeća s Fakultetom političkih znanosti i profesorom Nebojšom Blanušom, Filozofskim fakultetom u Zagrebu,

Akademijom likovnih umjetnosti, Fakultetom za medije i komunikacije iz Beograda, udrugama Documenta i Inicijativa mladih za ljudska prava organizirano je studijsko putovanje u gradovima u Hrvatskoj i Crnoj Gori. Na putovanju grupa studenata ovih fakulteta obilazi mjesta zločina počinjenih nad civilnim stanovništvom tih prostora u ratovima devedesetih godina. Aktivnosti su uključivale studijske posjete lokalitetima uz organiziranje predavanja i radionica na svim lokacijama. Putovanje je organizirano između 13.5. i 19.5., a posjećena su mjesta: Dvor, Nadin, Škabrnja, Zadar, Ervenik, Knin, Dubrovnik, Morinj (Crna Gora) i Jadovno (Gospić). Na putovanju su organizirane radionice i predavanja koje su vodili novinar, pisac i istraživač Jerko Bakotin, aktivistkinja Tia Glavočić, profesor Marko Vučetić i aktivist Daniel Radeta, tajnik udruge Veterana i antifašista Zoran Radman, aktivistkinja Tea Gorjanc Prelević, vodič Marko Sjekavica, profesori Nebojša Blanuša, Tomislav Pletenac, Jasna Milošević, Rebeca Carr i Kai Schaft. Studenti novinarstva su radili na snimanju i montaži dokumentarnog filma koji će biti prikazan javnosti nakon putovanja. U programu su sudjelovale 34 osobe među kojima se nalaze 4 vanjska suradnika i suradnice iz organizacija civilnog društva, 5 sveučilišnih profesora i 25 studenata. Organizacija Documenta koordinirala je organizaciju prijevoza autobusom, studijsko vođenje kroz Dubrovnik i smještaj sudionika u Dubrovniku.

IZLOŽBA SUDSKI PROCES LJUBI MILOŠU I DRUGIMA PRED VRHOVNIM SUDOM NR HRVATSKE 1948. – odobreno produljenje do 30.06.2025.

BANIJSKA ETNOGRAFIJA

U projektu su provedene sljedeće aktivnosti:

- (1) koordinacija i uredništvo cjelokupnog projekta te aktivnosti svih ugovorenih partnera
- (2) završena internet stranica s fototekom i interaktivnom kartom, na kojoj je korisniku putem kombinacije različitih tehnologija omogućen, ne samo pregled već i unošenje i uređivanje podataka u prostornoj (GIS) bazi.
- (3) Izrađeni novi i ažurirani postojeći GIS podaci
- (4) Uz navedeno, izrađeni su vizualni materijali za internetsku stranicu, te je nadograđen katalog fotografija
- (5) Provedena radionica za učenike srednje škole na temu alata za upoznavanje zavičaja

(6) Provedeno nekoliko tematskih istraživanja: (1) Krajobrazni arhitekti u projektiranju partizanskih memorijalnih prostora, (2) Etnografsko istraživanje voda Banije. U vezi (1) u pripremi je znanstveni članak koji će biti poslan na recenziju do kraja 2025. godine.

(7) U smislu javne prezentacije projekta provedena je prezentacija na skupu Drvena arhitektura – Lonjsko polje, 2024., na kojem su prezentirani rezultati dobiveni kroz projekte Banijska etnografija i EWAP projekt

Za navedeno je provedeno niz terenskih istraživanja i putovanja te je provedena nabava opreme nužne za terenska istraživanja, prezentacije, kartiranje, fotografiranje te pohranjivanje GIS i fotografskih podataka. Za potrebe (2) (3) (5) (6.2) uključeno je podugovaranje gospodarskih subjekata i fizičkih osoba:

- Stjepan Večerina, student krajobrazne arhitekture (2god. Ms), SvUZg, Agronomski fakultet – izrada novih i nadogradnja postojećih GIS podataka

- Autorski ugovor na izv. prof. dr. sc. Sanju Lončar (SvUZg, Filozofski fakultet) za etnografsko istraživanje voda koje je obuhvatilo arhivska istraživanja u Zagrebu, Beču i Budimpešti te kojim su prikupljeni podaci (dokumenti, karte i vizualni materijali na temu voda na području Banije - vodotoci, izvori, bunari i sl.),

- Andrija Vranić (Plavi Peristil d.o.o.) (1) za integraciju sadržaja "Etnografija Banije" u web aplikaciju Opservatorij krajobraza te za (2) nadogradnju i optimizaciju WEB GIS sustava unutar web aplikacije Opservatorij krajobraza

- Bruno Babić (Seen d.o.o.) za razvoj i izradu internet stranice

- Grga Frangeš (obrt "Mjesto i vrijeme") za provođenje radionice s učenicima.

Akademija likovnih umjetnosti provela je etnografsko istraživanje tri komponente kružnog toka kulture, reprezentaciju, identitet i potrošnju. Rezultati istraživanja predočeni su u formi brošure Banijska etnografija koja prikazuje složenost načina života stanovnika Banije s posebnim osvrtom na konstrukciju etničkih identiteta.

Geodetski fakultet izradio je stručni tekst i GIS podatke naziva 'Vlasnička struktura'. GIS baza koristi dostupne podatke iz službenih registara podataka o prostoru i ispituje minimalne egzistencijalne uvjete za održivost tradicijske kulture na području Banije kroz analizu trendova korištenja zemljišta i pripadajuće vlasničke strukture gospodarstava. Tematski prikazi i alfanumerički podaci dobiveni analizama integrirali su se s ostalim podacima nastavno na istraživanje projekta.

Organizirano oblikovanje izradilo je vizualni identitet projekta 'Banijska etnografija', Ekomena je izradila web stranicu, a Pozitiv je obavio fotografiranje, snimanje i izradu digitalnog repozitorija fotografija, vizualni materijal za promociju, obradu i kategorizaciju fotografija i stručni tekst.

"STILSKE VJEŽBE U MORAVICAMA" - SRPSKO-HRVATSKI GLUMAČKI KAMP ZA STUDENTE DRAMSKIH UMJETNOSTI

Projektne aktivnosti kolektivnog srpsko-hrvatskog dramskog i glumačkog rada u rodnom mjestu Pere Kvrgića se odvijao u ljetnom i zimskom terminu i time obuhvatio sve interese i organizatora i lokalne zajednice, koja dakako uz nadležna vijeća srpske nacionalne manjine uključuje i sve druge poštovatelje umjetnosti i značaja koji ona može imati u malim sredinama. Uz partnera Kotar teatar i stručne voditelje Matiju Kezele i Svetlanu Pataftu tokom perioda raspusta održan je niz edukativno-umjetničkih radionica i to za predškolski uzrast, osnovnoškolce od 1-4 razreda i osnovnoškolce od 1-5 razreda. Na radionicama su se osim pitanjima naslijeđa i baštine voditelji bavili i bazičnim temama poput emocionalne pismenosti i izražavanja, koje istovremeno pomažu u samostalnosti i kreativnosti. U drugom dijelu projekta održan je niz predstava izabranih prema različitosti dobnih preferencija publike. Kroz njihova su igranja obilježeni i "Dani Pere Kvrgića":

- Generacija XYZ u igranju Cirkus teatra /Predstava je bila namijenjena srednjoškolskom uzrastu. U dinamičnoj predstavi uživalo je oko 150 učenika ŽTŠ Moravice.
- Geronimo Stilton /Predstava je bila namijenjena mlađima od 15 godina. Predstavu su pratila djeca vrtićkog uzrasta koja pohađaju dječje vrtiće Bambi Moravice i Vrbovsko, te učenici OŠ Nikola Tesla iz Moravica i učenici OŠ Brod Moravice.
- VLA,VLA,VLAJNA CABARET u izvedbi Ecije Ojdanić /Predstavu je pratilo 200 posjetitelja, mještana Moravica i okolnih naselja.

6. Izdavaštvo

SOFIJA KORDIĆ: „HIPOFIZA U EGZILU“

Roman Hipofiza u egzilu“ donosi jednu od najzapostavljenijih pozicija Srba u Hrvatskoj 1990-tih, a tiče se iskustva ljudi koji su živjeli u urbanim sredinama na područjima koja nisu bila direktno zahvaćena ratom. Dodana vrijednost leži i u tome da se radi o snažnom ženskom odnosno feminističkom iskustvu i utoliko ovo djelo otvara široko područje sjećanja, ali i prenošenja znanja na sljedeće generacije. Roman je izdan u ovoj godini u 300 primjeraka, a u suradnji sa Izdavačkom kućom Jesenski i Turk. Promocija je održana 14.6. u Zagrebu pred publikom od 80 osoba.

ČEDOMIR VIŠNJIĆ: „HVALA TI SRBIJO LEPA“ –odobreno produljenje do 30.06.2025.

Temeljem molbe za produljenje navedene aktivnosti odnosno odobrenja iste u aneksu ugovora Klasa: 016-01/24-07/10 URBROJ: 50450-02/12-24-22, objavljivanje naslova „Hvala ti Srbijo lepa“ autora Čedomira Višnjića će biti realizirano u periodu do juna 2025. godine.

IGOR MRKALJ: „USTAŠKI TEROR I GENOCID - PRIMJER GLINE I GLINSKOG KOTARA 1941.-1942. GODINE“ –odobreno produljenje do 30.06.2025.

Temeljem molbe za produljenje navedene aktivnosti odnosno odobrenja iste u aneksu ugovora Klasa: 016-01/24-07/10 URBROJ: 50450-02/12-24-22, objavljivanje naslova „Ustaški teror i genocid - primjer Gline i Glinskog kotara 1941.-1942.“ će biti realizirano do kraja juna 2025. godine.

KALENDAR SNV 2025.

Kroz ovu godinu izrađen je kalendar SNV-a za 2025. posvećen Borivoju Bordinu Dovnikoviću, višestruko nagrađivanom umjetniku srpskog porijekla, nedavno preminulom. Na 95. godišnjicu njegovog rođenja kalendar je omogućio učenje o njegovom životu, što profesionalnom, što privatnom, ali što je najvažnije, prezentira njegove manje poznate radove u vizualnom maniru koji prati Bordinu estetiku i prepoznatljivu narativnost. Za ilustracije i dizajn kalendara zaslužna je Agata Lučić, za pripremu teksta i istraživanje Aneta

Vladimirov i Tena Bakšaj, a za lekturu Nina Čolović. Kalendar je tiskan u 2500 primjeraka, a pripadajući rokovnik u 300. Kalendar je podijeljen članovima VSNM-a i suradnicima SNV-a u Republici Hrvatskoj.

FOTOMONOGRAFIJA „80. OBLJETNICE HVARSKE KONFERENCIJE UMJETNIKA, KNJIŽEVNIKA I PUBLICISTA U SLOBODNOM GRADU HVARU“

Partner na projektu pripreme i tiska fotomonografije je izvijestio o nemogućnosti dovršenja dogovorenih aktivnosti uslijed čega predviđeni projekt nije realiziran.

ODJEL ZA RAZVOJ I INVESTICIJE

U 2024. godini Odjel je radio na poticanju ujednačenog regionalnog razvoja, stvaranju poduzetničke klime te boljem iskorištavanju potencijala jedinica lokalne samouprave (JLS) u povratničkim sredinama i u drugim sredinama gdje žive Srbi. Odjel je djelovao kroz četiri ureda- središnji u Zagrebu i područni u Vukovaru, Kninu i Krnjaku.

Provedene aktivnosti:

- Redovito informiranje predstavnika i članova vijeća, udruga i drugih srpskih organizacija o natječajima u području regionalnog razvoja, poljoprivrede, gospodarstva, poduzetništva, kulture, turizma i dr. radi što bolje iskorištenosti bespovratnih sredstava koja su na raspolaganju kroz novu EU financijsku perspektivu i nacionalne fondove, te o izmjenama zakonskih propisa u ovim područjima.
- Praćenje provedbe Operativnih programa za nacionalne manjine i praćenje zakonskih rješenja kojima će se unaprijediti razvojni programi na područjima gdje povijesno žive i pripadnici nacionalnih manjina.
- Informiranje poljoprivrednika i poduzetnika o otvorenim natječajima iz Programa za financiranje projekata lokalne infrastrukture i ruralnog razvoja na područjima naseljenim pripadnicima nacionalnih manjina za 2024. godinu.
- Informiranje i edukacije poljoprivrednika oko izvještavanja o provedbi odobrenih projekata u okviru natječaja iz Programa za financiranje projekata lokalne infrastrukture i ruralnog razvoja na područjima naseljenim pripadnicima nacionalnih manjina za 2024. godinu.
- Redovito informiranje fizičkih i pravnih osoba o uvjetima osnivanja gospodarskih subjekata i načinima ostvarivanja poticaja.
- Savjetovanje prilikom provedbe postupaka javne i jednostavne nabave za općine Borovo, Negoslavci, Markušica i Šodolovci.
- Sudjelovanje u provedbi projekta „Zaželi bolji život u trećoj životnoj dobi“ u okviru programa Zaželi - prevencija institucionalizacije. Nositelj je Udruga „Treća životna dob“ iz Trpinje a partner je SNV (podrška u provedbi i vidljivosti projekta). Cilj projekta je povećanje socijalne uključenosti i prevencija institucionalizacije starijih osoba i osoba s invaliditetom. Na projektu je zaposleno 15 osoba koje se brinu o 102 krajnja korisnika.
- Savjetovanje u provedbi projekta „Ja mogu, ja hoću - bolja budućnost mladih u ruralnim sredinama“ koji se provodio na području općine Krnjak.

- Organiziranje radionice „Prerada voća i povrća u razne proizvode“ u Poduzetničkom inkubatoru Krka Kistanje u suradnji s Poljoprivrednom savjetodavnom službom i Upravom za stručnu podršku razvoju poljoprivrede Ministarstva poljoprivrede, za 20 sudionika.
- Organiziranje trodnevnog tečaja „Prerade ljekovitog i aromatičnog bilja“ u Inkubatoru Krka u suradnji s Poljoprivrednom savjetodavnom službom Ministarstva poljoprivrede, za 30 sudionika.
- Organizacija demonstracijske radionice prerade dunja i šipka, u Inkubatoru Krka u suradnji s Poljoprivrednom savjetodavnom službom i Upravom za stručnu podršku razvoju poljoprivrede Ministarstva poljoprivrede, za 12 sudionika.
- Organizacija jednodnevne radionice „Sljubljivanje sireva i pića“ – u Inkubatoru Krka u suradnji s Poljoprivrednom savjetodavnom službom i Upravom za stručnu podršku razvoju poljoprivrede Ministarstva poljoprivrede, za 15 sudionika.
- Organiziranje radionice „EU fondovi - prilike u novom programskom razdoblju“ za 20 sudionika na području Šibensko-kninske županije (ŠKŽ).
- Savjetodavna pomoć oko pripreme turističke manifestacije „Taste like Kistanje - Buša na pjat'u“ u organizaciji Turističke zajednice ŠKŽ, Općine Kistanje i Inkubatora Kistanje. Manifestaciju posjetilo oko 300 posjetitelja.
- Savjetodavna pomoć pri otvaranju kušaonice „Dobri okusi“ u Kistanjama u kojoj će se promovirati tradicionalni proizvodi te kulturno i gastronomsko nasljeđe.
- Sudjelovanje na međunarodnoj konferenciji „Regenerate Europe“ na temu poticanja lokalne proizvodnje hrane i jačanja veze između lokalne enogastronomije, kulture i turizma, održanoj u Nacionalnom parku Krka.
- Organiziranje edukativnih radionica u Dalju i Boboti na temu „Problem invazivnih vrsta“ za po 10 sudionika na radionici.
- Organiziranje radionice „Uzorkovanje i analiza tla“ u Negoslavcima, Boboti i Belom Manastiru i radionice „Genetički inženjering u poljoprivredi“ u Bijelom Brdu i Borovu.
- Suradnja s jedinicama lokalne samouprave i županijama oko pitanja razvoja lokalne zajednice.
- Savjetodavna pomoć u izradi projekta „Razvoj usluga i kapaciteta Ruralnog poduzetničkog inkubatora Krka, Kistanje“ i prijava na natječaj Šibensko-kninske županije.

- Redovito sudjelovanje zaposlenika Odjela u specijaliziranim programima izobrazbe u području javne nabave te na edukacijama iz područja razvoja poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, marketinga i IT tehnologija.

ŽENE SA ISTOKA IV (BAŠTINIMO KULTURU, TRADICIJU I IDENTITET KROZ AKTIVNOSTI I INVOLVIRANOST ŽENA PRIPADNICA MANJINSKE ZAJEDNICE)

Projekt su proveli SNV i Udruga žena „Negoslavčanke“ na području Vukovarsko-srijemske županije (općine: Negoslavci, Banovci, Vukovar, Borovo, Markušica, Ostrovo, Bobota) i na području Osječko-baranjske županije (Beli Manastir).

Pridruženi partneri na projektu su bili: Udruga žena „Zlatne ruke“ Markušica, Udruga žena „Banovčanke“ Banovci, Udruga žena „Jelica“ Vukovar, Udruga žena „Nura“ Ostrovo, Udruga žena „Boboćanke“ Bobota, SKD „Prosvjeta“ pododbor Borovo i FA „Čuvari tradicije baranjskih Srba“ Beli Manastir.

Projekt se proveo s ciljem povećanja broja kulturnih sadržaja koji doprinose očuvanju kulture i tradicije Srba na ovom području, ali i osnaživanja žena pripadnica srpske nacionalne manjine za aktivno sudjelovanje u zajednici. Cilj je bio i povećati broj žena u udruženjima koje će se aktivirati te ih edukacijom i stečenim vještinama potaknuti na osmišljavanje novih aktivnosti.

Projektne aktivnosti: Provedeno je osam (8) edukativno izvedbenih radionica pod nazivom „Kom opanci, kom obojci?!“ u Markušici, Boboti, Borovu i Vukovaru za 60 sudionica. Voditelji radionica su bili: Milica Šarčević Tunjić i Zoran Novoselac, dugogodišnji članovi Ansambla narodnih igara iz Vukovara. Radionice su se sastojale iz dva dijela. Prvi dio je bio teoretski gdje su voditelji upoznavali sudionike sa srpskim trokorakom, osnovom svakog srpskog kola, a zatim je uslijedio drugi dio gdje su polaznice imale prilike savladati osnovni korak kola: čačak, užičko, vlaško i sa-sa. Održano je šest (6) književno edukativnih večeri pod nazivom „Osporavano pero srpske Džejn Ostin-MIR-JAM“ i to u Vukovaru, Borovu, Ostrovu, Markušici, Boboti i Belom Manastiru za ukupno 100 sudionica. Predavač Uroš Antić vrlo vješto i nadahnuto je upoznao sudionice sa životom srpske spisateljice Milice Jakovljević koja je bila i vrstan novinar te je napisala i dvije kazališne predstave.

Kabaretsko/edukativno veče „Ljubavni vremeplov“, priče o ljubavima poznatih Srba i Srпкиnja (Mina Karadžić, Branko Radičević, Đura Jakšić, Aleksa Šantić, Milutin Milanković, Desanka Maksimović..) održano je pred oko 200 sudionika u Srpskom domu u Vukovaru. Izvoditelj: Vesna Stanković, Jugoslovensko dramsko pozorište Beograd. Uz pratnju pijaniste Vladimira Preradovića, najljepše ljubavne priče srpskih velikana publici je nadahnuto kroz priču i pjesmu predstavila glumica Vesna Stanković. Provedeno je osam (8) edukativnih radionica pod nazivom: „Pripadnice manjinske zajednice kroz objektiv medija; uloga i značaj medija u promoviranju manjina“. Voditeljica radionica bila je Senka Nedeljković, novinarka. Voditeljica je sudionice upoznala sa zastupljenošću manjinske tematike u javnom prostoru kao i sa važnošću postojanja manjinskih medija. Uputila je članice udruga na važnost suradnje sa manjinskim medijima koji će pratiti i objavlјivati o svemu čime se udruga žena bave kako bi zajednica bila upoznata sa njihovim djelovanјem. Radionice su provedene u Vukovaru, Borovu, Boboti, Markušici i Ostrovu Belom Manastiru, Banovcima i Negoslavcima gdje je sudjelovalo preko 130 žena. Provedene su 4 kreativne radionice pod nazivom „Napravi sama – ručno rađeni suveniri“ u Banovcima, Vukovaru, Borovu i Markušici za ukupno 106 sudionica, a tema radionica je bila: Recikliranjem starih stvari i drveta do izrade suvenira. Izvoditelj radionice: Udruga „Tko se boji sutra još?“, udruga roditelja i djece sa teškoćama u razvoju iz Vukovara. Voditeljica radionice gospođa Maja Prakaturović je pripremila kreativnu radionicu u kojoj se spajanjem tradicionalnih tehnika, recikliranjem materijala (tkanine, drveta i dr.) stvaraju novi proizvodi. Izvedena je predstava „Deset na prema jedan“ u izvedbi Tatјane Kecman i Ferzeng teatra. Ovo je motivirajuća komedija o deset različitih ženskih likova u kojima su se pronašle mnoge žene. Predstavu je pogledalo 200 sudionica u Srpskom domu u Vukovaru. Provedeno je osam (8) edukativnih radionica pod nazivom „Prednost pri (NE)zapošljavanju pripadnica manjinske zajednice, prednost ili stigma?!“ u Vukovaru, Borovu, Ostrovu, Markušici, Boboti, Belom Manastiru, Banovcima i Negoslavcima za ukupno 103 sudionice. Voditelj radionice: Marina Stojnović, pravnica. Gospođa Stojnović upoznala je sudionice sa Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina i posebno istaknula članak 22. Ustavnog zakona te objasnila sudionicama kako i na koji način se pozvati na taj članak prilikom zapošljavanja.

Okrugli stol na temu „Smijem li reći da sam Srпкиnja - olakotna ili otegotna okolnost biti žena pripadnica manjinske zajednice u politici, društvenom i javnom životu, poduzetništvu?“ održan je 6.12.2024. u Vukovaru u prostorijama Srpskog doma. Gosti okruglog stola bile su gospođa Dragana Jeckov, saborska zastupnica, gospođa Dejana Maletić-Karan, privatna poduzetnica i gospođa Sanja Bročić odbojkašica ŽOK Vukovar. Moderatorica okruglog stola bila je gospođa Jadranka Jaćimović, predsjednica Odbora za medije u ZVO.

Provedene su četiri edukativne radionice za jačanje kapaciteta članica udruga za pripremu i prijavu udruga na natječaje usmjerene na održivost udruga, za 15 sudionica u Vukovaru. Voditeljica radioonica, gospođa Ivana Kostić informirala je članice udruga o otvorenim natječajima ali i o administrativnim preprekama i mogućnostima prijave na natječaje. Provedeno je pet (5) radionica pod nazivom: „Women burnout“ u Negoslavcima, Banovcima, Borovu, Markušici i Belom Manastiru za 83 sudionice. Radionice je vodila gospođa Irena Mikulić edukatorica iz Proni centra za socijalno podučavanje. Voditeljica je upoznala sudionice sa pojmom sagorijevanja - bolešću današnjice, koliko utiče na obitelj, kako ju prepoznati i prevenirati.

Izravni korisnici projektnih aktivnosti: žene pripadnice srpske nacionalne manjine, sudionice projekta i žene članice lokalnih udruga (najmanje 250 sudionica). **Neizravni korisnici** – šira lokalna zajednica. Projektne aktivnosti pratile su se u lokalnim medijima te preko mrežnih stranica i društvenih mreža partnera na projektu. Radi što boljeg informiranja zajednice i osiguranja vidljivosti projekta ostvarena je suradnja sa sljedećim medijima: Radio Dunav, Radio Borovo, Radio Banska kosa, portal Srbi.hr.

Projektne aktivnosti doprinose povećanju kvalitetnih sadržaja važnih za očuvanje manjinskog identiteta, te stjecanju novih znanja i vještina.

Evaluacije su se provele putem evaluacijskih upitnika.

Projekt doprinosi poboljšanju kvalitete društvenog života u zajednici, jačanju suradnje među lokalnim udrugama, jačanju kapaciteta žena i stvaranju baze novih ideja i inicijativa za lokalnu zajednicu. Veliki broj sudionika je pokazatelj dobrog motiviranja članova lokalne zajednice te je važno da se i dalje radi na njihovom osnaživanju i očuvanju tradicije i kulture na području VSŽ i OBŽ. Rezultat projekta je povećani broj društvenih i kulturnih aktivnosti u lokalnim zajednicama.

MANIFESTACIJA „DANI LAVANDE I SRPSKE KULTURE“

U Moravicama (općina Vrbovsko, Primorsko-goranska županija) je periodu od 08.07.2024. do 14.07.2024. održana treća po redu Manifestacija „Dani lavande i srpske kulture“ čiji je cilj bio promovirati kulturnu baštinu Srba na području Primorsko-goranske županije (PGŽ). Manifestacija je kroz bogat sedmodnevni program ponudila pregršt raznolikih radionica za djecu i odrasle kao i bogat kulturno umjetnički program. Partneri u provedbi: SNV i Vijeće srpske nacionalne manjine Grada Vrbovskog.

Provedene aktivnosti:

Prvog dana manifestacije u prostorijama stare škole u Dokmanovićima održane su dvije radionice. Prva je bila kreativna radionica za djecu na temu izrade suvenira od lavande. Voditeljica radionice Gordana Vučinić educirala je sudionike kako izraditi suvenire od lavande. Druga je bila likovna radionica za odrasle pod nazivom „Umjetnost uz vino“. Voditelj radionice profesor Novica Vučinić sudionicima je predstavio tehnike slikanja uz korištenje motiva lavande.

Manifestacija je drugog dana nastavljena likovnom radionicom pod nazivom „Oslikavanje platnenih torbi“ na kojoj je voditelj radionice profesor Novica Vučinić grupi od 15 sudionika pokazao tehnike oslikavanja platnenih torbi koristeći motiv lavande.

Kreativno popodne završeno je radionicom izrade prirodne kozmetike i predavanjem „Lavanda u funkciji održivog razvoja zajednice“, koje je za 15 sudionika održala voditeljica radionice i predavačica Borjanka Smojver. Treći dan obilježila je glazbena radionica za djecu pod nazivom „Lavanda u notama“ uz stručno vodstvo profesora Novice Vučinić i KUD-a Željezničar te kreativna radionica za odrasle pod nazivom „Izrada nakita od tkanine“, na kojoj je voditeljica bila Gordana Vučinić.

Četvrtog dana manifestacije stvaralačko-znanstvenu radionicu za djecu i mlade pod nazivom „Lavandin laboratorij“, održala je Alenka Kovačević u prostorijama stare škole u Dokmanovićima za 10 sudionika. Edukativno predavanje o uzgoju starih sorti voća te demonstraciju izrade hladno prešanog soka od jabuke za preko 30 sudionika održao je voditelj radionice i predavač i kolekcionar starih sorti Đorđe Dokmanović na imanju obitelji Dokmanović u zaseoku Vukelići.

Petog dana održana je foto radionica „Lavanda u oku promatrača“ gdje je voditeljica radionice Natalija Dokmanović sudionicima predstavile tehnike fotografiranja.

Radionicu za održivost projekata u području kulture, uz promociju knjige „Kofer misli“ – održala je voditeljica i autorica Dragana Martinović u prostorijama stare škole u Dokmanovićima za preko 50 sudionika. Šestog dana manifestacije goranski proizvođači izložili su proizvode od lavande ali i druge autohtone proizvode. Mjesto izlaganja: prostor ispred hrama Sv. velikomučenika Georgija u Dokmanovićima. Održana je i edukativna šetnja i razgledavanje nasada lavande na imanju OPG Goransa uz predavanje o lavandi i ljekovitom bilju - voditelji Astra Divina, Borjanka Smojver i članovi PD Rudač. Izložbu proizvoda i polja lavande imali su prilike posjetiti i vijećnici iz Požeško-slavonske županije koji su u velikom broju posjetili manifestaciju.

Centralni događaj Dana Lavande bio je večernji koncert klasične glazbe u polju lavande, koji je priredio Gudački kvartet Rucner (Dragan Rucner, viola, Snježana Rucner, violončelo, Ivana Penić Defar, violina i Ana Paula Knapić Franković, violina).

Izravni korisnici projekta: članovi VSNM Grada Vrbovskog i lokalno stanovništvo. **Neizravni korisnici:** šira lokalna zajednica.

Na završnoj konferenciji predstavljeni su **rezultati projekta**. Vijećnici su nakon radionice evaluirali provedbu programa i dali prijedloge za dodatne sadržaje kojima bi se manifestacija u 2025. godini mogla obogatiti.

Manifestacija je medijski praćena putem portala Srbi.hr, Portala Gorske novosti, Portala Novosti, VIDA kanala, te mrežne stranice Grada Vrbovskog, mrežne stranica TZ Gorski kotar, društvene mreže SNV-a i Prosvjete, TZ Gorski kotar, Gorskih novosti. U izvještajnom razdoblju nije bilo prepreka pri provedbi projektnih aktivnosti. Zahvaljujući manifestaciji na kojoj je bilo preko 250 sudionika i posjetitelja ojačani su kapaciteti Vijeća za provedbu programa koji doprinose njegovanju kulture i razvoju lokalne zajednice. Krajnji rezultat projekta biti će povećani broj društvenih i kulturnih aktivnosti u lokalnoj zajednici.

ZNANSTVENI SKUP "SRPSKO – HRVATSKI ODNOSI"

U suradnji sa Udrugom za povijest, suradnju i pomirenje održan je 17. po redu znanstveni skup „Srpsko-hrvatski odnosi“ u Golubiću Obrovačkom, Zadarska županija. Ključna tema skupa je bila „Hrvatsko-srpski odnosi“. Pored osnovne teme povjesničara održan je i poseban panel o kulturnom nasljeđu bukovičkog kraja.

Skup je otvoren 26.08.2024. uvodnim obraćanjima zamjenika gradonačelnika Obrovca Stanka Mijića, prof. dr Janka Veselinovića

predsjednika Udruge za povijest, suradnju i pomirenje, prof. dr. Darka Gavrilovića, predsjednika Centra za istoriju, demokratiju i pomirenje iz Novog Sada, prof. dr. Davora Paukovića, profesora Univerziteta iz Dubrovnika i Tomislava Vodičke iz IMINA (Instituta za migracije iz Zagreba). Na skupu je sudjelovalo 16 znanstvenika iz Hrvatske, Srbije i Australije. U okviru prvog panela pod nazivom – “Hrvatsko –srpski odnosi kroz prizmu suradnje i prevazilaženja problema evropskih manjina kroz povijest” svoje radove su izložili:

Filip Škiljan sa Instituta za istraživanje migracija iz Zagreba; Nikola Šimunić sa Instituta za istraživanje migracija, Zagreb; Darko Gavrilović, Darko Baštovanović i Dejana Savić Đurđević.

U okviru drugog panela – “Kulturno nasljeđe bukovačkog kraja” svoje radove su izložili:

Janko Veselinović – “Mogućnosti saradnje srpskih povratničkih opština u Hrvatskoj u cilju razvoju turizma”.

Radomir Kukobat – “Mogućnosti institucionalne podrške Srbije u ekonomskom i duhovnom oporavku povratničkih sredina u Hrvatskoj”.

Tatjana Pivac, Ivana Blešić – “Folklorno nasleđe Ravnih kotara i Bukovice - značajan potencijal za turistička kretanja”.

Snežana Besermenji, Tatjana Pivac “Turistička valorizacija srednjovekovnih crkvi u povratničkoj opštini Biskupija”.

Ivana Blešić, Snežana Besermenji – “Primena Modela procene geolokacije” (Geosite Assessment Model - GAM) na primjeru Štrbačkog buka i Topoljskog buka sa izvorištem rijeke Krke.

Sudionici skupa imali su priliku upoznati se s kulturnim nasljeđem sjeverne Dalmacije obilaskom spomenika kulture na tom području. Znanstvenici su obišli manastir Krupu, manastir Krku, kulturne znamenitosti Šibenika, kao i kanjon Krupe, Zrmanje i nacionalni park Krka te imali prilike vidjeti muzejske postavke o životu u tom kraju u okviru nacionalnog parka. Održan je kulturno-umjetnički program u Golubiću gdje su prikazani umjetnički radovi – slikarski i književni opus autorice Olgice Stefanović, grafičke dizajnerice, slikarice i ikonopisca, članice Udruženja likovnih umetnika Srbije i Vojvodine i Eklibris Vojvodine. Autorski opus predstavljaju umjetničke slike inspirirane ćirilčnim slovima i književni rad posvećen slovima. Među njima je “Slikovni bukvar pravoslavlja”. Njen autorski opus “Moja ćirilica” autentičan je zapis o srednjovjekovnoj srpskoj umjetnosti, zapis koji čuva od zaborava i pokazuje ljepotu ćirilčnog slova.

Dva svoja rada poklonila je Udruzi za povijest, suradnju i pomirenje iz Golubića na otvaranju ovogodišnjeg skupa, kao i svoje dvije knjige. Radovi već sada krase zidove škole u Golubiću.

Ovaj skup predstavlja umrežavanja kako znanstvenih institucija tako i organizacija nacionalnih manjina. Sudionici su prezentirali primjere dobre prakse, istaknuvši važnost institucionalne podrške za održavanje i jačanje manjinskih zajednica. Tijekom skupa identificirane su smjernice za buduće istraživanje, uključujući kontinuirani dijalog i razmjenu iskustava između manjinskih zajednica. Ova suradnja ima potencijal da inspirira druge zajednice koje se suočavaju sa sličnim izazovima u očuvanju manjinskih prava i promociji međuetničke harmonije. Skup su pratili sljedeći mediji: HRT, RTL, Nova, Vida kanal, radio Zadar, Tportal, Novosti, Zadarski list, Hrvatska riječ. Sve aktivnosti provedene su u skladu sa predviđenim planom, dinamikom i troškovima.

Izravni korisnici: sudionici skupa, znanstvenici članovi manjinskih zajednica. **Neizravni korisnici:** lokalna zajednica.

Krajnji **rezultat projekta** je povećana uključenost pripadnika srpske nacionalne manjine u lokalne aktivnosti te povećan broj društvenih i kulturnih aktivnosti u lokalnoj zajednici.

EDUKATIVNE RADIONICE

U izvještajnom razdoblju proveden je veliki broj edukativnih radionica. Tijekom 5. mjeseca 2024. održane su dvije radionice u Kistanjama za po 15 sudionika, radionica u Krnjaku za 20 sudionika, radionica u Pakracu za 17 sudionika, dvije radionice u Rijeci za po 17 sudionika i po jedna radionica u Negoslavcima, Boboti, Bijelom Manastiru, Bijelom Brdu i Borovu za po 10 sudionika. Tijekom 9. mjeseca 2024. godine provedene su 3 edukacije u Kistanjama za po 14 sudionika, 2 edukativne radionice u Rijeci i 2 u Moravicama za oko 15 sudionika po radionici. Tijekom 11. mjeseca 2024. godine provedeno je 14 edukacija u Kistanjama za oko 10 sudionika po radionici, 8 edukativnih radionica u Pakracu i Lipiku za oko 25 sudionika; 2 u Dalju i Bijelom Brdu, 3 edukacije u Rijeci, te dvije radionice u Krnjaku za 14 sudionika. Tijekom 12. mjeseca 2024. godine provedene su dvije radionice u Moravicama za 63 sudionika, 4 radionice u Kistanjama, 11 radionica u Pakracu te jedna radionica u Dalju za 7 sudionika.

Zahvaljujući provedbi edukacija ojačani su kapaciteti vijećnika i tajnika Vijeća srpske nacionalne manjine Šibensko-kninske, Primorsko-goranske,

Sisačko-moslavačke, Požeško-slavonske, Vukovarsko-srijemske, Osječko-baranjske, Bjelovarsko-bilogorske i Brodsko-posavske županije za praćenje pripremu i provedbu projekata usmjerenih na razvoj lokalne manjinske zajednice.

Radionice su bili medijski praćene od strane manjinskih Vijeća i SNV-a. **Izravni korisnici** bili su vijećnici i tajnici vijeća dok su **neizravni korisnici** stanovnici lokalne zajednice. Provedene su **evaluacije radionica** te je primjetan veliki interes za novim setom edukacija u raznim područjima budući da se provedbom ovakvih edukacija razvija sustavni pristup za jačanje kapaciteta dionika koji mogu doprinijeti razvoju lokalne zajednice. U izvještajnom razdoblju nije bilo prepreka za održavanje radionica. Sve se provelo u skladu sa predviđenim planom, dinamikom i troškovima.

RAZGLEDNICE I PISMA SU DOŽIVLJAJ

Projekt su proveli: SNV i Udruga žena i penzionera Dalj na području Osječko-baranjske županije. Cilj projekta bio je promocija jezične i kulturne baštine i ćirilichnog pisma.

U izvještajnom razdoblju **provedene su sljedeće aktivnosti:**

Obilježen je Svjetski dan pisanja pisama kroz predstavljanje projekta i organiziranje okruglog stola na teme: Upoznati značenje slobode mišljenja i izražavanja, razlikovati poželjne od nepoželjnih oblika verbalne i neverbalne komunikacije te procjenjivati uvažavanje prava na dostojanstvo osoba u komunikaciji. Razumjeti da je komunikacija element osobnoga identiteta. Uvažavati pravila komunikacije među pojedincima (privatna i službena komunikacija) i s institucijama te prihvaćati odgovornost za vlastite postupke u komunikaciji. U okviru ove aktivnosti održana je početna konferencija projekta na kojoj je projekt predstavljen članovima udruženja i predstavnicima lokalnih dionika: Općina Erdut, Poduzetničko-razvojni centar općine Erdut, predstavnicima udruga s područja općine Erdut. Konferencija je održana u prostorijama stare škole u Dalju koju je podigao Georgije Branković. Ukupan broj sudionika na događanju: 32 osobe.

U okviru aktivnosti pod nazivom: „Kreiranje zbirke razglednica i pisama Dalja“ članice i članovi Udruženja žena i penzionera Dalj u prostorijama udruženja kontinuirano su sakupljali, sortirali i klasificirali razglednice i pisma Dalja koji su izloženi na Izložbi razglednica i pisama u prostorijama stare škole u Dalju.

Organizirana je kreativna radionica pod imenom: „Pošalji mi razglednicu“ za 20 sudionika. Voditeljica: Sevkic Milica, Udruga Centar za mlade Dalj.

Organizirana je izložba pod nazivom: „Zbirka razglednica i pisama“. Za potrebe održavanja izložbe članovi Udruženja žena i penzionera Dalj sakupili su stara pisma i razglednice od kojih je 9 komada uvećano i izloženo u Staroj školi u Dalju. Otvorenje izložbe održano je 8.10.2024. godine, a izložba je bila postavljena do 12.12.2024. godine. Po završetku projekta, izložba će trajno biti premještena u Dom kulture u Dalju. Ukupan broj sudionika na otvaranju izložbe: 38.

Održano je interaktivno predavanje pod nazivom „Ovako smo pisali prije...“. Tema predavanja je bila: Načini komunikacije u prošlim vremenima i način pisanja pisama, te pisanje kaligrafskim pismom. Voditeljica predavanja bila je gospođa Jadranka Radošević, profesorica srpskog jezika i savjetnica za srpski jezik. Ukupan broj sudionika na radionici: 21 osoba.

Kreativna radionica „Pošalji mi razglednicu“ (elementi radionice: pisanje pisma, njegov oblik prema zadanim pravilima te pravila uljudne pisane komunikacije). U okviru ove aktivnosti a sukladno planu projekta, provedena je jedna radionica. Radionica se sastojala od 2 dijela. Prvi dio radionice bio je edukativnog karaktera: sudionici su dobili potrebne informacije i stekli znanje i vještine pisanja pisama s naglaskom na poslovna pisma, odnosno poslovnu komunikaciju i korespondenciju. Drugi dio radionice bio je praktični: sudionici su bili podijeljeni u nekoliko grupa te su sami morali napisati poslovno pismo na zadanu temu. Ukupan broj sudionika na radionici: 20.

Održano je interaktivno predavanje pod nazivom „Ovako pišemo danas... moderne dopisnice“. U okviru ove aktivnosti održano je interaktivno predavanje o modernim načinima komunikacije, komunikaciji putem društvenih mreža i slično, te je napravljen osvrt, odnosno usporedba novih i starih načina komunikacije, sentimentalnim vrijednostima pisanja pisama u odnosu na upotrebu modernih tehnologija i načina komuniciranja. Voditeljica radionice bila je gospođa Jadranka Radošević, profesorica srpskog jezika i savjetnica za srpski jezik. Ukupan broj sudionika na radionici: 20 osoba.

Edukativne radionice za djecu pod nazivom „Izrada razglednica i interkulturalni dijalog“. U okviru ove aktivnosti održana je radionica čiji su sudionici bili učenici Srednje škole u Dalju, pripadnici srpske nacionalne manjine. Na radionici koja je se sastojala od teorijskog i praktičnog dijela, učenici su imali priliku upoznati se sa pojmom interkulturalnosti i interkulturalnog i nacionalnog uvažavanja. Na praktičnom dijelu radionice učenici su imali priliku izraditi pisma i razglednice koje bi poslali dragim sobama ili prijateljima. Ukupan broj sudionika na radionici: 8 osoba.

Na završnoj konferenciji projekta koja je održana u prostoru stare škole u Dalju, prisutnima su predstavljeni rezultati projekta ali se i razgovaralo o projektima za budućnost. Ukupan broj sudionika završne konferencije: 15 osoba.

Projektne aktivnosti pratili su mediji: Portal Novosti, Radio Borovo, Radio Dunav, Radio Vukovar. Vidljivost projekta dodatno je osigurana na mrežnim stranicama i društvenim mrežama partnera na projektu. U izvještajnom razdoblju sve aktivnosti su provedene u skladu sa predviđenim planom, dinamikom i troškovima.

SLATKE BOJE ZAVIČAJA

Program su proveli SNV i partner Udruga Verige, Kistanje.

Program se provodio tijekom ljeta 2024. godine u Općini Kistanje, te je bio otvoren za brojne posjetitelje iz šire regije tj. Šibenika, Zadra, Benkovca, Knina, Skradina, Drniša, kao i turiste koji su tokom tog razdoblja boravili na ovom području.

Zahvaljujući programu obogaćen je kulturni život ovog područja, ponuđeni su novi sadržaje te se aktivno radilo na očuvanju kulturne baštine.

Provedene aktivnosti:

Otvaranje Kistanjskog ljeta uz Večer šansona na kojoj su nastupili sopranistica Nela Šarić i pijanist Tomislav Košta. Koncert koji se održao u vrtu Doma kulture u Kistanjama posjetilo je preko 70 posjetitelja.

Organizirana je izložbe fotografija u Domu kulture u Kistanjama. Svoje radove su izložili članovi Foto kluba Knin. Fotografije sa zavičajnim motivima - fotografije podneblja Bukovice i Knina, s motivima ljudi i krajolika imalo je prilike vidjeti preko 60 posjetitelja.

Izvedena je kazališna predstava „Igra za jednu glavu i dvije ruke“ za oko 50 sudionika. Održane su Kino projekcije te prikazani kratki filmovi koji govore o tradiciji i kulturi ovih krajeva. Uz projekcije je predstavljena knjiga El Shatt gospodina Branka Radonića te prikazani kratki dokumentarni snimci po kojima je knjiga i nastala.

Održana je književna večer – poetski natječaj. Udruga Verige raspisala je poetski natječaj na temu zavičajnog motiva na koji je pristiglo oko 20 pjesama. Stručni žiri činili su članovi Udruge književnika Zapis iz Zadra, te članovi književnog kluba koji djeluje pri Narodnoj knjižnici u Kninu. U sklopu književne večeri pisci su se predstavili sa svojim književnim djelima te je osnovni koncept književne večeri bio i poticanje na ljepotu čitanja i

pismenog izražavanja. Zadarski pisci pružili su pregršt korisnih savjeta svima onima koji pišu ili to namjeravaju.

Održan je koncert bend Bee Žee's iz Drniša te nastup KUD-a- Korijeni Bukovice za oko 200 posjetitelja.

Organizirana je završna večer uz nastup zbora Fige iz Zadra koji je uveselio publiku starim narodnim srpskim, makedonskim i hrvatskim pjesmama. Na završnoj večeri bilo je preko 60 posjetitelja.

Izravni korisnici: članovi udruge Verige, stanovnici općine Kistanje, posjetitelji. **Neizravni:** šira lokalna zajednica.

Cjelokupni program je bio predstavljen lokalnim medijima, promoviran na lokalnim radio i TV postajama, kao i na društvenim mrežama. Također, predstavljen je turističkoj zajednici ŠKŽ, TZ grada Knina, kao i susjednim općinama.

Ovim aktivnostima obogaćen je kulturni i društveni život zajednice, stanovnicima i posjetiteljima ponuđeni su novi sadržaji a Kistanje pozicionirano kao mjesto novih kulturnih sadržaja u zaleđu ŠKŽ.

TERENSKE POSJETE SAJMOVIMA

U izvještajnom razdoblju organizirana je posjeta Međunarodnom poljoprivrednom sajmu u Novom Sadu za 63 vijećnika s područja Požeško-slavonske i Bjelovarsko-bilogorske županije. Pored posjete kulturno umjetničkim programima na sajmu na kojima se njeguje tradicija i kulturno nasljeđe sudionici su imali prilike osim uvida u najnovija tehnološka dostignuća sudjelovati na kratkim edukacijama usmjerenim na predstavljanje aktivnosti, inicijativa i projekata kojima se može dati doprinos razvoju lokalne zajednice.

Projektne aktivnosti praćene su na Portalu Novosti, te preko društvenih mreža SNV-a i vijeća.

Izravni korisnici: članovi vijeća, SNV-a i drugih organizacija od značaja za srpsku nacionalnu manjinu, OPG-i.

Neizravni korisnici – šira lokalna zajednica.

Zahvaljujući aktivnostima potiče se razvoj sustavnog pristupa za jačanje kapaciteta dionika za doprinos razvoju lokalne zajednice.

Rezultat aktivnosti su i ojačani kapaciteti dionika koji doprinose razvoju zajednice.

ODJEL ZA OBRAZOVANJE

U izvještajnom razdoblju Odjel za obrazovanje provodio je četiri programske aktivnosti.

1. PODRŠKA NASTAVNICIMA I UČENICIMA U MODELU C

Za potrebe pružanja materijalne i stručne podrške obrazovanju na srpskom jeziku i ćiriličnom pismu Odjel za obrazovanje nabavio je informatičku i audio opremu (laptose, tablet, mikrofone), potrošne materijale (toneri za printer, papir, likovni pribor) te stručnu literaturu, geografske karte, priručnike i lektirne naslove za škole u kojima se provodi nastava na srpskom jeziku i ćiriličnom pismu po Modelu C. Analitički rad odjela uključivao je posjete školama, mapiranje potreba učenika i nastavnika uključenih u manjinske modele obrazovanja, sudjelovanje na stručnim i znanstvenim skupovima i seminarima.

Izravne korisničke skupine koje je Odjel obuhvatio ovom aktivnošću su nastavnici koji izvode nastavu na srpskom jeziku i ćiriličnom pismu te učenici koji pohađaju manjinske modele obrazovanja.

Za potrebe provedbi aktivnosti Odjel je surađivao s nastavnicima u Modelu C te manjinskim udrugama koje djeluju na području obrazovanja.

Evaluaciju rada Odjel je provodio istraživanjem i analizom potreba obrazovanja na srpskom jeziku i ćiriličnom pismu te vođenjem inventurne liste, a svojim je djelovanjem omogućio poboljšanje uvjeta u kojima se izvodi nastava i pružio stručnu podršku nastavnicima u radu.

Odjel za obrazovanje financirao je nabavku informatičke i audio opreme, potrošnih materijala, putni trošak te trošak nabavke stručne literature i didaktičkih pomagala.

2. IZLETI I RADIONICE ZA UČENIKE KOJI POHAĐAJU NASTAVU NA SRPSKOM JEZIKU I ĆIRILIČNOM PISMU PO MODELU C

Za potrebe pružanja podrške učenicima i nastavnicima u Modelu C, Odjel za obrazovanje organizirao je izlete i radionice za učenike koji pohađaju Model C. U suradnji s učiteljicama Senkom Crevar (OŠ Gvozd) i Valentinom Vukadinović (OŠ Vrbovsko) organizirao je terensku nastavu „Spomenar prijateljstva“, a u suradnji s učiteljicama Rankom Rod (OŠ Vojnić) i Gordanom Eremić (OŠ Vojnić) „Mostove prijateljstva“. U sklopu ovih izleta učenici dvaju škola imali su se priliku upoznati, povezati putem zajedničkih

aktivnosti, uspostaviti prijateljstva i upoznati sa značajnim kulturnim spomenicima. Pored navedenih, Odjel je sufinancirao izlet za učenike OŠ Kistanje i osigurao osvježenje za učenike koji pohađaju Model C u OŠ Prečko i OŠ Ivana Gundulića u Zagrebu prilikom obilježavanja Dana manjinskih jezika. Sa ciljem produbljanja interesa za srpsku književnost i kulturu, Odjel je u suradnji s teatrom „Puna kuća“ i glumicom Svetlanom Pataftom organizirao dramske radionice („Narodne poslovice, pitalice i zagonetke u suvremenoj interpretaciji“) u kojima su sudjelovale nastavnice i učenici koji pohađaju Model C u OŠ Dvor, OŠ Donji Lapac, OŠ Franjo Tuđman – Knin. **Izravne korisničke skupine** koje je Odjel obuhvatio ovom aktivnošću su nastavnici koji izvode nastavu na srpskom jeziku i ćirilicom pismu te učenici koji pohađaju nastavu po Modelu C, a **neizravne** roditelji i skrbnici djece i mladih.

Za potrebe provedbi aktivnosti Odjel je surađivao s nastavnicama koje drže nastavu iz Srpskog jezika i kulture te stručnjacima iz područja dramske pedagogije.

Evaluaciju programskih aktivnosti Odjel je provodio vođenjem potpisnih listi i evidencija, a aktivnosti je promovirao na društvenim mrežama SNV-a. Na izletima i radionicama sudjelovalo je oko 250 učenika koji pohađaju Model C u pratnji nastavnica.

Za potrebe provedbe programa Odjel za obrazovanje snosio je trošak organiziranog prijevoza, ulaznica za posjet lokacijama, ručka i osvježenja za djecu i učiteljice u pratnji, naknadu za izvođenje dramskih radionica.

3. ORGANIZACIJA STRUČNIH SKUPOVA ZA NASTAVNIKE U SURADNJI S AGENCIJOM ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE

Odjel za obrazovanje sudjelovao je u organizaciji tri stručna skupa za nastavnike u suradnji s Agencijom za odgoj i obrazovanje i pružio profesionalnu podršku nastavnicima koji izvode nastavu na srpskom jeziku i ćirilicom pismu. Prvi stručni skup, „65. Republički zimski seminar“, održan je na Filološkom fakultetu u Beogradu 10. – 12. februara, a organiziralo ga je Društvo za srpski jezik i književnost Srbije. Tema seminara bilo je uspostavljanje funkcionalnih veza u različitim modulima predavanja srpskog jezika i književnosti. Drugi stručni skup, „Jezik koji nas spaja – očuvanje i nadgradnja srpskog kulturnog identiteta“, održao se u prostorijama Privrednika u Zagrebu 3. – 5. aprila. Na stručnom skupu obrađivale su se teme vezane uz očuvanje i unapređivanje kulture i identiteta srpske zajednice u Hrvatskoj. Treći stručni skup, „Prostor i vrijeme kao faktor

sigurnosti i orijentacije u razvoju", održao se 30. avgusta u prostorijama Srpske pravoslavne opće gimnazije Kantakuzina Katarina Branković.

Izravne korisničke skupine koje je Odjel obuhvatio ovim aktivnostima su nastavnici koji izvode nastavu na srpskom jeziku i ćirilichnom pismu te profesori i stručnjaci koji djeluju na području obrazovanja.

Za potrebe organizacije stručnih skupova Odjel je surađivao s Agencijom za odgoj i obrazovanje i savjetnicom za srpsku nacionalnu manjinu, Natalijom Koprenicom.

Evaluaciju programskih aktivnosti Odjel je provodio vođenjem evidencija te u razgovorima s nastavnicima. Aktivnosti su prezentirane putem društvenih mreža SNV-a, a popratili su ih informativni YouTube kanal „Vida“ i Samostalni srpski tjednik „Novosti“. Na tri stručna skupa sudjelovalo je oko 70 nastavnika i brojni drugi posjetitelji, predavači i stručnjaci koji djeluju na području obrazovanja.

Za potrebe organizacije stručnih skupova Odjel je financirao trošak organiziranog prijevoza i smještaja, putni trošak nastavnika i trošak cateringa.

4. PROGRAM PLUS: PROGRAM PODRŠKE OBRAZOVANJU NA SRPSKOM JEZIKU I ĆIRILIČNOM PISMU-odobreno produljenje provedbe programa u Zadru i Glini do 30.06.2025.

Odjel za obrazovanje organizirao je besplatne izvanškolske aktivnosti za djecu predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog uzrasta s ciljem povećanja kvalitete obrazovanja, stvaranja pozitivne svijesti o obrazovanju na srpskom jeziku i ćirilichnom pismu te jačanja vidljivosti rada srpskih organizacija u sferi obrazovanja. Izvanškolske aktivnosti provodile su se na 11 lokacija: Beli Manastir, Knin, Rijeka, Pakrac, Bjelovar, Virovitica, Gračac – Srb, Okučani, Split, Obrovac – Žegar, Pula. Zbog nedostatka prostornih uvjeta, u izvještajnom je razdoblju lokacija Benkovac zamijenjena lokacijom u Splitu o čemu je ULJPPNM uredno obaviješten. Zbog trajanja radova na uređenju prostora ULJPPNM odobrio je produljenje roka korištenja financijskih sredstava za provedbu aktivnosti u Zadru i Glini. Izvanškolske aktivnosti organizirane su iz područja digitalne pismenosti, stranih jezika, umjetničkog razvoja, predškolskih aktivnosti, edukativnih izleta i pomoći pri učenju, a za potrebe izvođenja aktivnosti Odjel je surađivao s 43 nastavnika, voditelja radionica i koordinatora koji su radionice izvodili svakog tjedna u 56 termina prema podacima s krajem godine. Izvodile su se sljedeće

aktivnosti: Škola klavira, Škola tamburice, Škola harmonike, Fotoradonica, Radionica slikanja i crtanja, Programiranje i robotika, Dječja igraonica, Muzička radionica (gitara i udaraljke), Tečaj talijanskog jezika, Likovna radionica, STEAM radionice, Dramska radionica, Instrukcije (matematika, fizika, engleski), Kreativne radionice, Hor za djecu i mlade, Engleski kroz igru, Edukativno-kreativne radionice, Arheološka školica, Ko to tamo... gleda filmove?, Fotografska radionica. Uz tjedne aktivnosti, Odjel je organizirao 12 edukativnih izleta za djecu, dramske predstave („Biberče“ i „Nebo, zemlja, kotač“ u suradnji s teatrom „Puna kuća“; „Čarobnjak iz Oza“ u suradnji s pozorištem Pođi tuda i Kulturnim centrom Pančeva, filmske projekcije u suradnji s DA filmom, interaktivnu predstavu „Pričamo priče zajedno“ u suradnji s udrugom Shadow Empire), petodnevnu ekskurziju u Beograd gdje su se polaznici upoznavali sa srpskom historijom i kulturnom baštinom (u suradnji s udrugom Nova inicijativa mladih za bolju budućnost), zimsku školu srpskog jezika i kulture (u suradnji s SKD Prosvjetom). U sklopu aktivnosti Programa plus Odjel je podržavao djecu i nastavnike prilikom sudjelovanja na takmičenjima, pripremama za izložbe i nastupe na manifestacijama te prilikom proslava praznika i obilježavanja značajnih datuma (npr. Sv. Nikola, Europski tjedan robotike i sl.). U izvještajnom razdoblju Odjel je nabavljao informatičku opremu, audio i fotografsku opremu, radne i potrošne materijale (papir, toneri, likovni materijal i sl.), muzičke instrumente, školske ploče, edukativne igre, didaktičke materijale i pomagala, stručnu literaturu i naslove iz dječje književnosti na srpskom jeziku i ćirilichnom pismu. Za polaznike koji stanuju u udaljenim mjestima organizirao je besplatan prijevoz kombijem ili autobusom do lokacija na kojima se izvode radionice. Za potrebe promocije Programa plus Odjel je izradio promotivne materijale (postere, majice, bilježnice).

Izravne korisničke skupine koje je Odjel obuhvatio aktivnostima Programa plus su djeca pripadnici srpske nacionalne manjine, učenici koji pohađaju nastavu na srpskom jeziku i ćirilichnom pismu, učenici koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu te nastavnici, voditelji radionica i stručnjaci koji djeluju u sferi obrazovanja. **Neizravne korisničke skupine** koje su obuhvaćene aktivnostima su manjinske udruge koje djeluju na području obrazovanja (SKD „Prosvjeta“, ZVO, SDF).

Za potrebe organizacije aktivnosti Odjel je surađivao sa srpskim udrugama, lokalnim vijećima, školama, Arheološkim muzejom Istre, Bjelovarskim kazalištem, Domom kulture u Vojniću, Kulturnim centrom Osijek, Eparhijom

dalmatinskom, Društvenim domom Srb te srpskim kulturnim centrima u Belom Manastiru, Pakracu, Kninu, Virovitici, Bjelovaru.

Evaluaciju programskih aktivnosti Odjel je provodio vođenjem evidencija, foto i video dokumentacije, anketiranjem polaznika i/ili roditelja, posjetom lokacijama i razgovorima s nastavnicima, koordinatorima, predstavnicima srpskih udruga i vijeća. Program plus redovno je pohađalo oko 400 polaznika, a budući da određeni broj djece pohađa više od jedne aktivnosti, svakog tjedna ga je pohađalo oko 550 djece i mladih. Aktivnosti Programa plus su prezentirane putem društvenih mreža SNV-a, internetskih portala (novosti.hr, zvo.hr, 24sata.hr, srbi.hr, srbibbz.hr, 013info.rs, zdravopancevo.rs, pancevac-online.rs, epancevo.rs, mojportal.hr, bojezemlje.hr, istra24.hr), YouTube kanala (VIDA TV), tiskanih časopisa (Samostalni srpski tjednik „Novosti“, časopis za djecu „Bijela pčela“, „Izvor“), radijskim emisijama (Radio Banska Kosa, Radio Pula, Radio Rojc, Radio Maestral,

Odjel je za potrebe provedbe Programa plus financirao trošak honorara programskih koordinatora i nastavnika, putni trošak koordinatora i članova Odjela za provođenja nadzora, nabavku opreme i potrošnih materijala, trošak organiziranog prijevoza autobusom, trošak nabavke osvježenja za radionice, trošak organizacije izleta (organizirani prijevoz, ručak i osvježenje, ulaznice za posjete muzeju), trošak organizacije dramskih i filmskih izvedbi, trošak tiska promotivnih materijala, trošak nabavke literature i didaktičkih pomagala.

ARHIV SRBA U HRVATSKOJ

1. Arhivska aktivnost

OBILJEŽAVANJE 80 GODINA OSNIVANJA SKD „PROSVJETA“

Krajem 2024. organizirano je obilježavanje 80 godina od osnivanja Srpskog kulturnog društva „Prosvjeta“, najznačajnije kulturne organizacije Srba u Hrvatskoj. Arhiv Srba u Hrvatskoj bio je partner SKD „Prosvjeta“ u organiziranju obilježavanja važne obljetnice. U sklopu aktivnosti održano je više događanja u drugoj polovici godine. U oktobru, u okviru ceremonije otvorenja Srpskog kulturnog centra u Glini, mjesta u kojem je 1944. osnovano SKD „Prosvjeta“, organizirana je izložba o povijesti Društva. U pripremi i postavljanju izložbe sudjelovao je i Arhiv Srba u Hrvatskoj. Zatim je u istom mjesecu u Zagrebu, u Središnjoj knjižnici Srba u Hrvatskoj, održan okrugli stol o povijesti SKD „Prosvjeta“. U pripremi i organizaciji okruglog stola sudjelovao je Arhiv Srba u Hrvatskoj, a trojica zaposlenika (Nikola Vukobratović, Čedomir Višnjić, Igor Mrkalj) bili su i izlagači. U novembru je SKD „Prosvjeta“ organizirala znanstveno-stručni skup o osamdeset godina djelovanja SKD „Prosvjeta“ na području obrazovanja, na kojem su također sudjelovali i zaposlenici Arhiva Srba u Hrvatskoj Nikola Vukobratović i Čedomir Višnjić.

UREĐENJE PAKRAČKE BIBLIOTEKE- odobreno produljenje do 30.06.2025.

Početakom 2024. Arhiv Srba u Hrvatskoj je posjetio episkop pakračko-slavonski gosp. Jovan (Ćulibrk). Na sastanku s episkopom bilo je razgovora o pomoći Arhiva Srba u Hrvatskoj u sređivanju biblioteke i arhiva Eparhije pakračko-slavonske, prije svega kada je riječ o pomoći Arhiva Srba u Hrvatskoj u digitalizaciji knjiga, rukopisa i arhivskih dokumenata. Dogovoren je posjet delegacije Arhiva Srba u Hrvatskoj episkopu gosp. Jovanu u Pakracu, ali je posjet više puta morao biti odgađan zbog episkopovih obaveza i putovanja van Hrvatske. U novembru 2024. episkop gosp. Jovan je posjetio Srpsko narodno vijeće u Zagrebu. Episkopu je napomenuto da Arhiv Srba u Hrvatskoj i dalje želi biti od pomoći Eparhiji. Budući da je Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske odobrio produljenje za ovaj projekt, dogovoreno je da će se u prvoj polovici 2025. izići u susret molbama Eparhije pakračko-slavonske za digitaliziranje

vrijedne eparhijske građe, napose rukopisnih knjiga te tridesetak arhivskih kutija dokumentacije koju je Eparhija prošle godine dobila povratom iz Hrvatskog povijesnog muzeja. Riječ je o arhivskoj dokumentaciji crkvenog porijekla iz 18. i 19. stoljeća te crkvenim rukopisnim knjigama iz 16. i 17. stoljeća. Time bi ovo vrijedno gradivo bilo trajno sačuvano i dostupno zainteresiranim istraživačima. Obnovom eparhijskog dvoma u Pakracu i uređenjem eparhijske biblioteke u okviru eparhijskog dvora, grad Pakrac bi dodatno bio markiran na kulturnoj mapi Slavonije i republike Hrvatske, a eparhijska biblioteka bi ponovo bila prepoznata kao najznačajniji korpus stare srpske knjige u Republici Hrvatskoj. Povrat dokumentacije iz Hrvatskog povijesnog muzeja dodatno daje na značaju eparhijskoj biblioteci.

SNIMANJE SVJEDOČANSTAVA

Uslijed slabe i nedovoljne dokumentiranosti uloge ličnosti u radu organizacija srpske nacionalne manjine te društvenom i političkom životu srpske manjine, ali i, šire gledano, društvenom životu u Hrvatskoj, te uslijed nedovoljne dokumentiranosti ratnih stradanja, nametnula se potreba provođenja projekta snimanja svjedočanstava takvih ličnosti. To se naročito odnosi na ličnosti koje su bile aktivni sudionici u životu i radu srpske zajednice u Republici Hrvatskoj tijekom devedesetih godina prošloga stoljeća. Tijekom 2024. provedeno je snimanje iskaza video kamerom 14 pripadnika zajednice: Jovica Brkić (Bjelovar); Petar Radosavljević (Daruvar); Vojin Kutić (Pula); Đorđe Matić (Zagreb); Čedomir Višnjić (Zagreb); Mirjana Galo (Pula); Slobodan Vračar (Zagreb); Slavka Baljak (Zagreb); Ljubomir Ljubotina (Zagreb); Jovan Vejnović (Zagreb); Nikola Janjanin (Donja Bačuga, Glina); Dušan Metikoš (Bijeće Vode, Glina); Stojan Jelić (Bijeće Vode, Glina); Dragan Grabundžija (Drljače, Sunja). Snimljeni materijali su pohranjeni u Arhivu Srba u Hrvatskoj, čime je osigurana njihova trajnost i dostupnost za buduće istraživače povijesti srpske zajednice i, generalno, suvremene društvene povijesti Hrvatske. Uz suglasnost intervjuiranih osoba, snimljeni materijali se mogu koristiti za izradu dokumentarnih filmova.

MUZEJSKI FOND

Nepostojanje muzeja koji bi bio posvećen prošlosti i kulturi Srba u Hrvatskoj motiviralo je Srpsko narodno vijeće i Arhiv Srba u Hrvatskoj da donesu odluku o stvaranju muzejskog fonda koji bi prikupljao artefakte vezane za prošlost i kulturu srpske zajednice u Hrvatskoj. U Srpskom narodnom vijeću

je odlučeno da umjetnine koje su tijekom proteklih desetljeća poklonjene Vijeću ili ih je Vijeće otkupilo, postanu jezgro muzejskog fonda budućeg muzeja koji bi bio posvećen prošlosti i kulturi Srba u Hrvatskoj (nekadašnji Muzej Srba u Hrvatskoj, koji je postojao što samostalno što kao dio drugih ustanova kulture, ukinut je sredinom osamdesetih godina prošloga stoljeća).

U prvoj polovici 2024. načinjen je popis umjetnina i muzejski relevantnih predmeta u glavnom uredu Srpskog narodnog vijeća u Gajevoj 7, što je bio ključan korak prema realizaciji ideje stvaranja muzejskog fonda. Arhiv Srba u Hrvatskoj već posjeduje predmete koji bi se mogli smjestiti u muzejski fond, a ti predmeti su identificirani i pridodati navedenom popisu. Muzejski fond je u 2024. kontinuirano obogaćivan donacijama i nabavkama. Osim toga, projekt je u fazi izrade daljnjeg plana nabave predmeta, kao i definiranja točnijih kriterija za odabir. Cilj je povećati broj predmeta u fondu kroz kupovinu i donacije, čime se doprinosi očuvanju i promociji baštine Srba u Hrvatskoj.

U okviru priprema za izložbu „Barbarogenij nadrealizma“ koja je otvorena 10. listopada 2024., otkupljene su publikacije koje su bile prikazane na izložbi, a koje predstavljaju važna djela srpskih avangardista, uključujući i Ljubomira Micića (1895. – 1971.) i njegovog brata Branka (Micića) Ve Poljanskog (1897. – 1947.), pokretače avangardnog pokreta Zenit. Isto tako, otkupljeno je nekoliko avangardnih crteža srpskog pjesnika Dušana Matića (1898. – 1980.). Povjesničar Mile Bjelajac iz Beograda darivao je nekoliko ratnih fotografija i ratnu oficirsku torbicu njegovog oca – narodnog heroja i jednog od najistaknutijih partizana Banije Stanka Bjelajca. Poznati zagrebački animator i ilustrator Nedjeljko Dragić darovao je Arhivu više statueta i plaketa koje svjedoče o nagradama međunarodnog karaktera kojima je bio ovjenčan tokom svoje bogate umjetničke karijere.

PRIKUPLJANJE ARHIVSKOG GRADIVA SRPSKIH ORGANIZACIJA

Jedna od primarnih zadaća Arhiva Srba u Hrvatskoj odnosi se na prikupljanje gradiva nastalog djelatnošću organizacija srpske nacionalne manjine u Hrvatskoj te dokumentacije koja čini ostavštinu ličnosti koje su imale određenu društvenu ulogu u hrvatskom i, širem, jugoslavenskom kontekstu te kontekstu srpske zajednice u Hrvatskoj. Najosnovnija zadaća Arhiva odnosi se na prikupljanje, pohranu i obradu gradiva različitih odjela Srpskog narodnog vijeća. Pored gradiva Srpskog narodnog vijeća, Arhiv Srba u

Hrvatskoj prikupljao je i dokumentaciju drugih srpskih organizacija koja je dislocirana (ne nalazi se u Zagrebu). Riječ je, prije svega, o gradivu Srpskog demokratskog foruma.

Tijekom 2024. godine obavljeno je preuzimanje digitalnog gradiva VidaTV. Na serveru VidaTV izdvojen je folder u koji se pohranjuje to jest kopira digitalno gradivo. Riječ je o videozapisima događaja nastalih djelatnošću Srpskog narodnog vijeća, Samostalne demokratske srpske stranke, Srpskog kulturnog društva „Prosvjeta“: periodične i godišnje skupštine, izjave aktivista i lokalnih dužnosnika, komemoracije, itd. Također, digitalno gradivo podrazumijeva i snimke koje govore o životu i aktivnostima najšireg sloja pripadnika srpske zajednice u Hrvatskoj.

Tijekom 2024. ostvareno je preuzimanje dvije važne donacije. Prva donacija se odnosi na ostavštinu Vladimira Velebita (Zadar, 1907. – Zagreb, 2004.), istaknutog diplomata i političara iz razdoblja partizanskog pokreta i jugoslavenske države. Donaciju je darivao gosp. Dušan Velebit iz Švicarske, sin Vladimira Velebita. Donacija obuhvaća dokumentaciju nastalu djelatnošću nekoliko generacija obitelji Velebit – dokumenta Vladimirovog pradjeda Ilije, djeda Dušana i oca Ljubomira – koji su bili oficiri austrougarske vojske. Naročito je značajan korpus fotografija Ljubomira Velebita nastao tijekom Prvog svjetskog rata. Druga značajna donacija odnosi se na ostavštinu poznatog predstavnika zagrebačke škole animiranog filma Nedjeljka Dragića (Paklenica kod Novske, 1936.). Riječ je o velikom broju dokumenata, bilješki, crteža, ilustracija, plaketa i publikacija koje je ilustrirao Dragić koji svjedoče o njegovoj izuzetno plodnoj umjetničkoj karijeri.

Od novinara Dragana Bisenića iz Beograda dobiveni su snimci intervjua s Jovankom Broz i Vladimirom Velebitom, koje je Bisenić snimio video kamerom prije tridesetak godina. Povjesničar Mihael sobolevski iz Rijeke darovao je Arhivu još jednu kutiju originalnih dokumenata iz prve polovice 20. stoljeća koji se u najširem smislu odnose na Srbe u Hrvatskoj, što je nastavak njegovih prethodnih donacija.

MEDIJSKA ANALIZA

U sklopu aktivnosti medijske analize tijekom 2024. pripremljeno je 325 informativnih biltena koji sadrže relevantne informacije o medijskom praćenju srpske zajednice u Hrvatskoj. Radi se o dnevnim izvještajima, osim

u dane vikenda, kada su oba dana pokrivena jednim izvještajem. U izradi informativnih biltena sudjelovali su medijski djelatnici s višegodišnjim iskustvom koji su pratili i analizirali dnevni i tjedni tisak, zatim razne web portale te televizijske i radio programe. Podaci iz informativnih biltena korišteni su u izradi dokumenata Srpskog narodnog vijeća. Selektirani podaci iz informativnih biltena prikupljaju se u bazi podataka koja se koristi u pripremi godišnjeg izvještaja Srpskog narodnog vijeća o govoru mržnje (Bilten „Historijski revizionizam, govor mržnje i nasilje prema Srbima“), kao i prilikom izrade "izvještaja iz sjene" za domaće i međunarodne organizacije. Intencija projekta podrazumijeva što bolju informiranost o pitanjima vezane za Srbe u Hrvatskoj i prikaz Republike Srbije u hrvatskim medijima.

2. Istraživački dio

LEKSIKON SRBA „100 ISTAKNUTIH SRBA IZ HRVATSKE“ –odobreno produljenje do 30.06.2025.

Tijekom 2024. vršen je dosta dinamičan i intenzivan rad na projektu biografskog leksikona "Sto znamenitih Srba iz Hrvatske" koji je iniciran 2023. Glavni urednik leksikona, prof. Ivo Goldstein, sazivao je uredništvo svaka dva tjedna. Početkom godine definiran je sastav uredništva. Uredništvo leksikona čine sljedeći članovi: prof Ivo Goldstein (Filozofski fakultet), prof. Milorad Pupovac (Filozofski fakultet), prof. Dejan Jović (Fakultet političkih znanosti), prof. Dušan Marinković (Filozofski fakultet), prof. Dragan Damjanović (Filozofski fakultet), Čedomir Višnjić (Arhiv Srba u Hrvatskoj i SKD „Prosvjeta“), Milan Radanović (Arhiv Srba u Hrvatskoj). Članovi uredništva su među dvije stotine imena istaknutih ličnosti iz povijesti, kulture, znanosti, javnog života Srba iz Hrvatske odabrali stotinu imena onih za koje su se usuglasili da predstavljaju najistaknutije pojedince. Bio je to prvi obiman zadatak koji je usaglašavan i definiran nekoliko mjeseci. Naredni obiman zadatak odnosio se na pisanje biografija odabranih ličnosti.

Članovi redakcije su podijelili zadatke vezane za pisanje određenih biografija. Značajan broj biografija preuzeo je glavni urednik prof. Ivo Goldstein. Osim toga, glavni urednik je kontaktirao čitav niz stručnjaka, koji nisu članovi uredništva, u cilju pisanja biografija ličnosti čije biografije su prethodno istraživali. Oni su angažirani kao spoljni suradnici. Tako je, primjera radi, prof. Snježana Banović, teatrologinja, napisala nekoliko

biografija posvećenih osobama iz svijeta kazališta i glumišta. Književnik i esejist Đorđe Matić je napisao nekoliko biografija ličnosti iz oblasti popularne kulture i glazbenog života, itd. Do sada je napisano oko dvije trećine biografija. Projekt ima za cilj da ukaže na izniman doprinos znanosti, umjetnosti, kulturi, politici, antifašističkoj borbi i drugim oblicima stvaralaštva i društvenog angažmana pripadnika srpske zajednice u Hrvatskoj, što nije do kraja prepoznato u domaćoj i široj, regionalnoj javnosti, a pogotovo je slabije poznato mlađim generacijama. Projektu je odobreno produljenje. Planirano je da do sredine 2025. bude završen sav posao oko izrade leksikona te da nakon toga leksikon bude tiskan.

MEĐUNARODNOPRAVNA KVALIFIKACIJA ZLOČINA GENOCIDA U NDH (1941. – 1945.) – prva faza

Srpsko narodno vijeće i Beogradski međunarodnopravni krug su pokrenuli zajednički projekt pod naslovom Međunarodnopravna kvalifikacija zločina genocida u NDH (1941. – 1945.), koji je mišljen kao trogodišnji projekt. U početnoj fazi projekta definiran je istraživački tim koji broji osam istraživača – povjesničara i međunarodnih pravnika: dr Miloš Vojinović (Balkanološki institut u Beogradu), dr Milan Gulić (Institut za savremenu istoriju u Beogradu), dr Stefan Radojković (Institut za političke studije u Beogradu), Milan Radanović (Arhiv Srba u Hrvatskoj), Mina Radončić (doktorandkinja na Pravnom fakultetu Univerziteta u Ženevi), dr Pavle Kilibarda (postdoktorand na Pravnom fakultetu Univerziteta u Ženevi), Goran Sandić (istraživač pripravnik na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Beogradu) i Rory Yeomans, PhD (International Directorate of the UK Ministry of Justice). Koordinator Projekta je prof. dr Miloš Hrnjaz (izvanredni profesor iz oblasti međunarodnog prava na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Beogradu), a asistentkinja koordinatora je doc. dr Janja Simentić Popović (Fakultet političkih nauka Univerziteta u Beogradu).

U skladu sa potpisanim Sporazumom o programskoj suradnji, istraživački tim je tijekom 2024. održao veći broj online sastanaka. Pored zajedničkih sastanaka svih članova istraživačkog tima, organizirani su i posebni sastanci povjesničara i posebni sastanci međunarodnih pravnika. Osnovni cilj prvih projektnih sastanaka je bio da se postavi odgovarajuća metodologija ovog složenog interdisciplinarnog istraživanja. To je, primarno, bio zadatak međunarodnopravnog dijela tima.

Početno i primarno straživačko pitanje glasi: da li se zločini nad Srbima u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj od 1941. do 1945. mogu u međunarodnopravnom smislu kvalificirati kao zločin genocida. Istraživački tim je mišljenja da iako formalno nije moguće utvrđivati individualnu krivičnu ili odgovornost država za zločin genocida prije 1948., kada je donijeta Konvencija o sprječavanju i kažnjavanju zločina genocida (odnosno, prije 1951. kada je ona stupila na snagu), metodološki je sasvim moguće porediti zločine koji su se dogodili prije 1948. sa definicijom genocida iz Konvencije.

U istraživanju će se koristiti definicija zločina genocida iz člana 2 spomenute Konvencije jer je istraživanje, iako interdisciplinarno, prije svega međunarodnopravno po svojoj prirodi, a definicija iz člana 2 se pokazala kao općeprihvaćena i važeća u međunarodnom pravu. U istraživanju je zastupljen „konzervativan“ pristup u tumačenju definicije genocida iz člana 2 u smislu strogog (uskog) tumačenja koje ne obuhvaća određene prijedloge za proširenje definicije poput „kulturnog genocida“. Na taj način se unaprijed odbacuju mogući prigovori o proizvoljnim i pristranim stavovima u vezi sa definicijom genocida koji se ne poklapaju sa dominantnim međunarodnopravnim tumačenjem člana 2 Konvencije. U istraživanju se polazi od dokazivanja odgovornosti država za genocid, a ne individualnoj krivičnoj odgovornosti. Ovako postavljena međunarodnopravna metodologija je predstavljena i pojašnjena povjesničarima u okviru istraživačkog tima, da bi, zatim, bila i unaprijeđena u skladu sa njihovim sugestijama. Povjesničari su informirani o tome koje činjenice su relevantne za dokazivanje zločina genocida nad Srbima u NDH. Oni su potom donijeli određene zaključke u pogledu odabira relevantnih primarnih i sekundarnih izvora u ovom istraživanju: 1) sekundarni povijesni izvori (na engleskom, njemačkom, srpskom i hrvatskom jeziku); 2) arhivski izvori (iz arhiva u Srbiji, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, Njemačkoj i Italiji); 3) tiskani izvori iz relevantnog perioda (novine i časopisi ustaškog režima). Određeni primarni i sekundarni izvori su već počeli da se pohranjuju na jednom mjestu kako bi im istraživači imali pristup (u ovom trenutku riječ je o preko 50 bibliografskih jedinica). Na kraju, u okviru dosadašnjeg rada načinjen prvi nacrt strukture znanstvene studije koja će biti krajnji i osnovni rezultat projekta. Ovaj nacrt će u nastavku projekta biti u manjoj mjeri mijenjan i dopunjavan, u skladu s dogovorom istraživačkog tima, ali već sada predstavlja solidnu osnovu za dalji rad.

Dosadašnji rezultati na utvrđivanju metodologije istraživanja i samom istraživanju predstavljeni su u Arhivu Srba u Hrvatskoj prilikom posjete koordinatora projekta prof. dr Miloša Hrnjaza Srpskom narodnom vijeću krajem novembra 2024. Prezentaciji je prisustvovao i određeni broj relevantnijih istraživača u oblasti NDH i Drugog svjetskog rata. Oni su svojim sugestijama olakšali nastavak istraživačkog rada.

DEVEDESETE

Cilj projekta "Devedesete" je kontinuirana i sistematska proizvodnja recenziranih znanstvenih članaka s posebnim naglaskom na teme vezane uz srpsku zajednicu u Hrvatskoj 1990-ih godina, kao i prikupljanje relevantnog gradiva iz tog perioda. U okviru projekta, napisani su i u časopisu *Tragovi* objavljeni sljedeći članci: Milica Uvalić, "Ekonomski nacionalizam u Jugoslaviji, osvrt na njegov učinak 30 godina poslije", zatim Vinko Korotaj Drača, "Nacionalizam pred sudom: uloga povijesnih narativa u procesima pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju", Irena Šentevska, "Ceca ante portas: turbo-folk u srpsko-hrvatskim odnosima", Sven Milekić, "Protiv 'izjednačavanja žrtve i agresora': stavovi udruga hrvatskih veterana prema Srbima", Charles O. Warner III., "Podrijetlo ratnog veterana: Sukobi, srodnosti i (ponovna) slaganja transnacionalnih identiteta na postjugoslavenskom prostoru", Mirko Savković, "Potencijali i ograničenja iskustava UNTAES-a u kontekstu projekcije hrvatske meke moći pri rješavanju međunarodnih sukoba", te Nenad Grgurica, "Carinske ispostave na granici Hrvatske i Srbije od 1991. do 1999. godine". Članci su rezultat radova predstavljenih na međunarodnoj znanstvenoj konferenciji "Devedesete: Srbi i Hrvati u regionalnom i globalnom kontekstu" održanoj krajem prošle godine. Početkom ove godine, Vinko Korotaj Drača, Nina Čolović i Igor Drvendžija, započeli su istraživanje i pisanje članka o mirovnim pokretima u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Saveznoj Republici Jugoslaviji tijekom 1990-ih godina. Ovaj rad će dodatno osvijetliti aktivnosti mirovnih organizacija tijekom prijeratnih i poslijeratnih godina.

KNJIGA HOMO LIBER (NASTAVAK PROJEKTA OSTAVŠTINA SLAVKA GOLDSTEINA)

Projekt "Ostavština Slavka Goldsteina" koji se provodio tijekom 2024. godine realiziran je tiskanjem knjige autora Borisa Pavelića pod naslovom *Homo*

Liber – Iz ostavštine Slavka Goldsteina. Knjiga je tiskana u 300 primjeraka u suizdavaštvu Srpskog narodnog vijeća i naklade Jesenski i Turk koja je preuzela distribuciju izdanja u knjižarama.

Knjiga na 132 stranice donosi pregled građe koju je Slavko Goldstein 2016. predao na čuvanje Arhivu Srba u Hrvatskoj. Građa je 2022. popisana i razvrstana u 38 arhivskih kutija fonda Slavko Goldstein, a 2023. Boris Pavelić izvršio je temeljiti pregled građe i sastavio obiman izvještaj na osnovu kojeg je 2004. napisao ovu knjigu. Uz biografski prikaz glavnih dionica Goldsteinovog svestranog radnog vijeka u novinarstvu, filmu, izdavaštvu, politici i židovskoj zajednici, knjiga je opremljena mnogobrojnim fotografijama i dokumentima iz Fonda Slavko Goldstein, uključujući privatne dokumente i korespondenciju, koje su zajednički selektirali autor Boris Pavelić i urednik izdanja Nikola Bajto. Knjigu je lektorirala Marija Bošnjak, dizajnirao studio Parabureau (Igor Stanišljević i Tena Križanec), a tiskala Booksfactory.hr. Suradnici Arhiva Srba u Hrvatskoj Nina Čolović i Igor Drvendžija podijelili su saznanja o primopredaji gradiva koje je postalo dio fonda Slavko Goldstein.

SIMPOZIJ JASENOVAC 2024.

Početak rujna 2024. održan je deseti simpozij „Novomučenici: poliperspektiva“ u organizaciji Pakračko-slavonske eparhije Srpske pravoslavne crkve i Arhiva Srba u Hrvatskoj. Prvi dan znanstvenog skupa održan je u Jasenovcu, u obnovljenom povijesnom zdanju Srpske vjeroispovjedne škole koje pripada Pakračko-slavonskoj eparhiji. Drugi dan znanstvenog skupa održan je u Srpskoj pravoslavnoj gimnaziji „Kantakuzina Katarina Branković“ u Zagrebu. Prvi dan skupa započeo je otvaranjem stalnog postava izložbe o tzv. ustaškoj bolnici koja je bila dio jasenovačkog logora. Toga dana svoja izlaganja su održali povjesničari Nikolae Drăgușin (Rumunjska) o odnosu Rumunjske pravoslavne crkve i rumunjske države 1945. – 1990., Eric Gobetti (Italija) o odnosu fašističke Italije i ustaškog pokreta, Danilo Kovač (Bosna i Hercegovina) o izvještajima diplomatskog predstavnika Vichyjevske Francuske o nasilju režima NDH, Milan Gulić (Srbija) o rezoluciji parlamenta Crne Gore o Jasenovcu iz 2024., Milica Karić (Srbija) o temama Holokausta i genocida nad Srbima u NDH u suvremenoj srpskoj književnosti, te Aleksandar Stojanović (Srbija) o grkokatoličkoj crkvi u NDH. Drugog dana znanstvenog skupa izlaganja su održali Vera Klopčič (Slovenija) o stradanju Roma u Drugom svjetskom ratu (Samudaripen),

Nenad Lajbenšperger (Srbija) o žrtvama kao središnjem motivu spomenika posvećenim Drugom svjetskom ratu u europskom i jugoslavenskom kontekstu, Aleksandar Prašćević (Srbija) o odnosu pravoslavnih kršćana i muslimana u Drugom svjetskom ratu u bosansko-hercegovačkom kontekstu, Milan Radanović (Arhiv Srba u Hrvatskoj) o ustaškom aparatu u kotarima Knin i Drniš 1941. Vladika pakračko-slavonski Jovan (Ćulibrk) održao je razgovor s odvjetnikom Antom Nobilom, svjedokom suđenja Andriji Artukoviću 1986. Planirano je objavljivanje zbornika znanstvenih radova sa znanstvenog skupa koji će sadržati radove navedenih izlagača.

ANALIZA SUVREMENIH HRVATSKIH I SRPSKIH SLIKOVNICA

Krajem 2023. godine obavljena je pripremna faza za projekt Analiza suvremenih hrvatskih i srpskih slikovnica. Pripremna faza podrazumijevala je obradu različitih pristupa tematici: historiografski, pedagoški, književno-teorijski, kao i upoznavanje sa poviješću slikovnice u Europi (od početaka pa do današnjih multimodalnih slikovnica koje objedinjuju sliku, tekst i zvuk), te usporedbu tradicionalnih i modernih teorijskih shvaćanja slikovnice.

Proučavani su različiti pristupi klasifikaciji slikovnica: slikovnica s obzirom na oblik, strukturu izlaganja sadržaja, likovnu tehniku i sudjelovanje recipijenta, što je neophodno za formiranje kriterija prema kojima se u narednim fazama formiraju oba nacionalna korpusa. Proučavani su različiti pristupi izradi ilustracija u slikovnicama npr. apstraktni stil, stripovski, ekspresionistički, impresionistički, folklorni, naivni, realistični, nadrealistični, romantičarski stil i dr. koji su nužni za kasniju izradu klasifikacije koja će se primijeniti na formiranje oba nacionalna korpusa.

Istraživanje kreće od hipoteze da se slikovnica koristi kao medij kojim se djetetu predškolskog uzrasta šalju društvene poruke i prikazuje slika svijeta koje ono spoznaje. Slikovnica je prva knjiga s kojom se dijete susreće i obično se taj susret zbiva već u prvoj godini djetetovog života, kada ono svim osjetilima doživljava slikovnicu. Slikovnica kod djece budi i razvija estetski senzibilitet, ali ga upoznaje i sa književnošću; pjesme, bajke, basne, priča, poslovice itd. Na temelju korpusnih podataka istražilo se kako se prikazuju povijesne osobe, rodni odnosi i životinje, koje su u slikovnicama antropomorfne.

Prva polovica 2024. godine bila je posvećena prikupljanju i proučavanju primarne i sekundarne literature neophodne za pristup analizi suvremenih hrvatskih i srpskih slikovnica. Posebna pažnja bila je posvećena lingvističkim teorijama koje se razvijaju iz systemske funkcionalne lingvistike (razmatra

jezik kao društveni semiotički sustav), proučavali su se različiti semiotički pristupi analizi sličnih korpusa. Budući da slikovnica sa čitaocem komunicira kroz dva koda – vizualnim i jezičnim, nužno je oba podvrgnuti analizi i odrediti pristup za svaki. Prikupljane su i analizirane studije koje se bave proučavanjem slikovnica naslanjajući se na osnove teorije sistemske funkcionalne lingvistike. Tijekom prvih šest mjeseci 2024. godine napravljene su zasebne liste za svaki nacionalni korpus, slikovnice su naručene i kupljene. Uspostavljeni su kriteriji i pristupilo se elektroničkoj obradi slikovnica u visokom rezolucijama kako bi one u narednim fazama projekta mogle biti iskorištene kao ilustracije za publikaciju koja će biti krajnji rezultat ovog istraživanja.

Na temelju korpusnih podataka istražilo se kako se u suvremenim hrvatskim i srpskim slikovnicama prikazuju povijesne osobe, rodni odnosi i životinje, koje su u slikovnicama antropomorfne. Istraživanje kreće od hipoteze da je slikovnica medij kojim se djetetu predškolskog uzrasta šalju društvene poruke i prikazuje slika svijeta koje ono tek spoznaje. Budući da je slikovnica prva knjiga s kojom se dijete susreće, ona budi i razvija estetski senzibilitet i predstavlja djetetu književnost kroz pjesme, bajke, basne, priče, poslovice itd. Ovo istraživanje će popuniti praznine u proučavanju slikovnica, te doprinijeti analizi istih pristupom kritičke analize diskursa i socijalne semiotike. Krajnji rezultat istraživanja u završnoj godini je znanstvena publikacija u obliku knjige koja bi bila dragocjena istraživačima, budućim autorima slikovnica, a otvorila bi i niz novih do sada neiskorištenih mogućnosti vlastite produkcije slikovnica.

Tijekom druge polovice 2024. godine slikovnice iz oba korpusa su elektronički obrađene i klasificirane. Slikovnice su elektronički obrađene u visokoj rezoluciji budući će neke od njih u narednim fazama projekta biti korištene kao ilustracije za publikaciju koja će biti krajnji rezultat ovog istraživanja. Po završetku procesa elektroničke obrade, slikovnice iz oba korpusa su klasificirane prema u njima zastupljenim akterima (ljudi, životinje, povijesne osobe). Pristupilo se analizi hrvatskog korpusa slikovnica prema ranije utvrđenoj metodologiji socijalne semiotike i kritičke analize diskursa.

ČASOPIS TRAGOVI

Časopis Tragovi: časopis za srpske i hrvatske teme, u izdanju Arhiva Srba u Hrvatskoj pri Srpskom narodnom vijeću izlazi dva puta godišnje. Jedini je

striktno znanstveni časopis čiji je izdavač srpska manjina u Hrvatskoj. Časopis izlazi u nakladi od 250 primjeraka i dostupan je na web portalu znanstvenih i stručnih časopisa u Republici Hrvatskoj Hrčak Srce. Krajem lipnja 2024. objavljen je broj 1/2024. U tom broju objavljeno je deset autorskih članaka (četiri izvorna znanstvena rada, dva znanstvena eseja te četiri prikaza knjiga) iz oblasti historiografije, ekonomije, sociologije i politologije. Zastupljeni su sljedeći autori: Milica Uvalić, Vinko Korotaj Drača, Irena Šentevska, Sonja M. Dujmović, Todor Kuljić, Mladen Mrdalj, Ilija Ranić, Sven Milekić, Tihomir Ponoš i Dejan Jović. Krajem prosinca 2024. objavljen je trinaesti broj (2/2024) časopisa *Tragovi*. U tom broju objavljeno je deset autorskih članaka (četiri izvorna znanstvena rada, tri pregledna rada te tri prikaza knjiga) iz oblasti historiografije, etnografije, sociologije i politologije. Zastupljeni su sljedeći autori: Irina Subotić, Ivo Lučić, Sven Milekić, Charles O. Warner III., Mirko Savković, Nenad Grgurica, Davor Trlin, Tihomir Ponoš, Danijel Matijević. Oba broja su dostupna na portalu hrvatskih znanstvenih časopisa Hrčak. Budući da časopis predstavlja jedini striktno znanstveni časopis čiji je izdavač srpska manjina u Hrvatskoj, te da autori nerijetko potječu iz redova srpske manjine, časopis ima ulogu u profiliranju akademske zajednice Srba u Hrvatskoj. Na web portalu Hrčak Srce, vidljivo je da je posljednji broj *Tragova* ostvario 2.618 posjeta od kada je izašao (12.12.2023.), dok je zadnji podatak o ukupnom broju posjeta 345.364 (što je značajno povećanje u odnosu na podatak o broju posjeta s kraja 2023. – 227.725). Time su *Tragovi* jedan od najposjećenijih časopisa u društveno-humanističkoj sferi, i mogu samo rasti u budućnosti.

KOORDINACIJA VIJEĆA I PREDSTAVNIKA SRPSKE NACIONALNE MANJINE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Koordinacija vijeća i predstavnika Srpskog narodnog vijeća nastavila je rad na unapređivanju kapaciteta i programa manjinskih vijeća, predstavnika i županijskih koordinacija vijeća u 2024. godini.

Ekspanzijom programskih aktivnosti unutar SNV-a, odjel Koordinacije vijeća i predstavnika intenzivirao je suradnju s drugim odjelima kao što su odjel za obrazovanje i jezik, odjel za kulturu, Arhiv Srba u Hrvatskoj, Odjel za investicije i razvoj, Pravni odjel i sl.

1. FINANCIJSKA PODRŠKA VIJEĆIMA I PREDSTAVNICIMA SRPSKE NACIONALNE MANJINE

Jedinice lokalne i područne samouprave koje su odgovorne za financiranje rada manjinskih vijeća određuju ograničena i nedovoljna sredstva u tu svrhu. Najveći dio sredstava koja se dodijele unaprijed su namijenjena za naknade troškova rada članova vijeća pod kojima se uglavnom podrazumijeva dolazak na sjednice koje su vijeća po zakonu obavezna održavati. Za programski rad vijeća doznaju se vrlo mala, a često i nikakva sredstva. Vijeća također nisu prihvatljiv prijavitelj kod objave najveće većine natječaja na koje se druge udruge mogu prijavljivati. Vijeća su time stavljena u poziciju da raspravljaju o problemima, povremeno se obraćaju JLRS-ovima koji nisu u obavezi poslušati niti jednu njihovu sugestiju, a s druge strane nisu u mogućnosti biti organizatori lokalnog manjinskog života, nemaju resurse da njeguju komunikaciju s predstavnicima svojeg naroda niti da tom narodu pomognu u njegovanju svojeg nacionalnog, kulturnog i vjerskog identiteta. Zbog inflacije i poskupljenja sredstva koja se najčešće godinama ne mijenjaju postaju još manja, a rad sve teži.

Srpsko narodno vijeće nastojalo je i u 2024. godine ublažiti navedene negativne učinke usmjeravajući dio financijskih sredstava na teren kako bi se vijećima omogućilo da provedu svoje programe, nabave opremu potrebnu za rad te pokriju troškove hladnog pogona.

Srpsko narodno vijeće u svakodnevnoj je komunikaciji s vijećima i predstavnicima kako bi se utvrdile potrebe. Vijeća upućuju molbe SNV-u u kojima je obrazložena potreba, a SNV donosi procjenu, uzimajući u obzir financiranje vijeća/predstavnika od JLRS, važnost i kvalitetu

programa/potrebe, generalnu aktivnost određenog vijeća na nekom području, aktivnost drugih organizacija i vlastite mogućnosti.

U 2024. godini primjetan je rast iskazivanja potreba prema SNV-u iz više razloga: vijeća su započela s obilježavanjem Dana državnosti Republike Srbije- Sretenja na više lokacija. Također, obrazovni program "Program plus" se angažmanom manjinskih vijeća proširio na nove lokacije. Vijeća sve više pažnje posvećuju ženama pa tako i praznicima koji su posvećeni ženama (npr. 8. mart). U SNV-ovoj koordinaciji ima više vijeća nego ikad, a određeni broj vijeća su nova vijeća kojima treba vremena da dogovore i ostvare adekvatnu financijsku podršku od strane svojih JLRS-a. Uz rast cijena i inflacije ranije i nove potrebe vijeća i predstavnika srpske nacionalne manjine nastavljaju rasti.

Srpsko narodno vijeće pretežno pomaže županijska vijeća i predstavnike srpske nacionalne manjine, s ciljem da od njih stvara županijske centre koji imaju sve podatke o općinskim i gradskim vijećima, razvijenu svakodnevnu suradnju s njima te da budu prva instanca brige za njihove potrebe. SNV je u manjoj mjeri podržavao i općinska i gradska vijeća i predstavnike, posebno tamo gdje oni nemaju nikakvih ili imaju iznimno mala sredstva za rad kao i u slučajevima stalne inicijative i pojačanog rada i napora u tim vijećima/među tim predstavnicima.

Izravni korisnici navedene aktivnosti su vijeća i predstavnici srpske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj.

Neizravni korisnici su opća srpska populacija u Hrvatskoj, srpske organizacije, udruge, crkva, klubovi i sl. koji djeluju u određenoj lokalnoj sredini.

O najvećem broju programskih aktivnosti koje SNV (su)financira vijećima i predstavnicima izvještavaju lokalni mediji (radio, portali, novine). Vijeća izvještavaju na svojim stranicama. Dio aktivnosti SNV prezentira na svojim stranicama, a manji dio dospije i u nacionalne medije.

Zahvaljujući pomoći Srpskog narodnog vijeća manjinska vijeća nastavljaju biti jedan od glavnih organizatora lokalnog života srpske nacionalne manjine i vodeći lokalni manjinski subjekt, čemu u značajnoj mjeri doprinosi i izborni legitimitet kojeg druge organizacije nemaju. Oni su subjekt koji pomaže u organizaciji manjinskog obrazovanja, kulturnih aktivnosti, pronalasku novinskih priča, skupljanju arhivske građe, upućivanju ljudi kojima je potrebna pravna, socijalna i druga pomoć, te savjet. Pomažu različite lokalne organizacije, čuvaju tradiciju, običaje, pružaju savjete građanima, zastupaju njihove interese.

Osim podrške radu vijeća i predstavnika Srpsko narodno vijeće osiguralo je u 2024. i sredstva za druge civilne inicijative koje okupljaju pripadnike srpske nacionalne manjine ili provode aktivnosti na područjima u kojima oni žive ili obavljaju aktivnosti važne i korisne za srpsku zajednicu u suradnji sa srpskim manjinskim vijećima.

Smisao navedenih aktivnosti i planova je postići što bolju organiziranost i čvršću uvezanost manjinskih vijeća i predstavnika, lokalne i regionalne samouprave te važnih civilnih inicijativa kako bi se interesi srpske zajednice što uspješnije prepoznavali i ostvarivali te čuvao kulturni i vjerski identitet srpskog naroda u Hrvatskoj. Organizacije čiji su projekti podržani preko Odjela za koordinaciju vijeća i predstavnika srpske nacionalne manjine u 2024. su: KUD Branko Radičević iz Bobote (preko VSNM Općine Trpinja), Kolo srpskih sestara „Žene mironosice“ (preko VSNM Brodsko-posavske županije), Udruga „Una“, KUD „Branislav Nušić“ iz Borova, Zajednica Srba u Istri, OŠ „Katarina Zrinski“ iz Krnjaka, USNZ „Uranak“ iz Varaždina, Udruga „Buk“, SKD „Vreteno“ iz Rijeke.

2. PODIZANJE KADROVSKE KAPACITIRANOSTI VIJEĆA SRPSKE NACIONALNE MANJINE

U izvještajnom periodu Srpsko narodno vijeće nastojalo je održavati i jačati kadrovske kapacitete manjinskih vijeća, kao i poboljšati uvjete rada profesionalnog osoblja. To se naročito odnosi na angažman stručnih tajnika županijskih vijeća, čija je uloga obavljati administrativno-financijske poslove, pomagati u provedbi programa vijeća i pomagati oko svih aspekata rada manjinskih vijeća.

Ukupan broj tajnika koji su trenutno angažirani u manjinskim vijećima je 20. Dio njih u potpunosti financira SNV, dio njih zajedno financiraju SNV i JLRS, a preostale u potpunosti financiraju JLRS. Iako to predstavlja napredak u odnosu na ranija razdoblja, primjetna je potreba da se ovakav model osigura za još vijeća, posebno u većim gradovima.

SNV je sklopilo ugovore o su/financiranju plaće tajnika sa sljedećim vijećima:

1	VSNM BBŽ	puno financiranje	
2	VSNM BPŽ	puno financiranje	
3	VSNM KKŽ		sufinanciranje
4	VSNM PGŽ		sufinanciranje
5	VSNM SMŽ		sufinanciranje
6	VSNM VPŽ		sufinanciranje
7	VSNM VSŽ		sufinanciranje
8	VSNM PSŽ	puno financiranje	
9	VSNM LSŽ		sufinanciranje
10	VSNM Grada Skradina		sufinanciranje

Manjinska srpska vijeća u Zagrebačkoj županiji, IŽ, ŠKŽ, Gradu Zagrebu, KŽ, Gradu Kninu, Općini Ervenik, Općini Kistanje i ZŽ financiraju tajnike isključivo uz pomoć svojih jedinica regionalne samouprave. Tajnik u VSNM OBŽ je volonter.

Radni uvjeti tajnika iz godine u godinu redovito se poboljšavaju. U 2024. godini SNV je nastavio s navedenim tako što su se poboljšali uvjeti rada tajnika (povećanje plaće, sredstva za božićnicu, uskršnicu i regres).

VSNM SMŽ je u toku godine vratio ukupni iznos sredstava Srpskom narodnom vijeću iz razloga što nisu uspjeli pronaći adekvatnu osobu za zamjenu tajnice vijeća koja je završila na porodiljinome dopustu.

U toku 2024. planirana je provedba 3 jednodnevne edukacije za tajnike manjinskih vijeća u Kninu, Slavonskom Brodu i Glini. Edukacije nisu održane kako je planirano, dijelom zbog tehničkih uvjeta prostora (primjerice centar u Glini je otvoren tek krajem godine, ali su nedostajali određeni tehnički elementi za provedbu aktivnosti, u Kninu je prostor mali i konstantno zauzet aktivnostima Programa plus koji se svakodnevno odvija uz druge aktivnosti i sl.), dijelom zbog učestalih odlazaka na teren gdje su se na manjim sastancima rješavali nedostaci utvrđeni u radu. Također, u toku godine održano je nekoliko online sastanaka sa tajnicima na kojima su se također rješavala pitanja koja proizlaze iz zajedničkog rada. Velik broj edukacija za tajnike održan je i u okviru aktivnosti Odjela za investicije i razvoj pa su time pokrivena planirane teme Odjela za koordinaciju.

Partneri u provedbi ovih aktivnosti su jedinice područne samouprave koje izdvajaju dio sredstava za pokrivanje plaća stručnog osoblja, a to su: Vukovarsko-srijemska županija, Virovitičko-podravska županija, Sisačko-moslavačka županija, Koprivničko-križevačka županija, Ličko-senjska županija i Primorsko-goranska županija.

3. PROGRAM PODRŠKE RAZVOJU VIJEĆA KOJIMA SU ŽENE NA ČELU

Program podrške razvoju vijeća na kojima su žene na čelu te radu predstavnica nije proveden kako je zamišljeno (4 susreta za po 25 žena predsjednica sa ciljem učenja i međusobnog umrežavanja). Razlog tome je nemogućnost dijela žena na rukovodećim pozicijama u vijećima da odvoje vrijeme za ovu vrstu edukacija (zaposlene osobe, obaveze vezane uz domaćinstvo i djecu i sl.)

Ipak Srpsko narodno vijeće je s naročitom pažnjom podržavalo aktivnosti vijeća kojima su na čelu žene.

Također, na području Zadarske županije (obrovački kraj) organizirane su višemjesečne edukacije za žene predsjednice vijeća i drugih manjinskih organizacija s ciljem podizanja njihovih kapaciteta za rad u manjinskim organizacijama, što je u konačnici rezultiralo pokretanjem SNV-ovog obrazovnog Programa plus u Žegararu, na području Obrovca.

4. PROCJENA KAPACITETA VIJEĆA I PREDSTAVNIKA SRPSKE NACIONALNE MANJINE

Aktivnost se provodi u toku čitave godine. Radi se o redovnoj aktivnosti koju Odjel za koordinaciju vijeća i predstavnika srpske nacionalne manjine provodi svake godine u odnosu na sva vijeća i predstavnike koji su dio SNV-ove koordinacije vijeća. SNV aktivnost provodi samostalno, bez drugih partnerskih organizacija.

U 2024. godini SNV je aktivnost proveo na dva načina- pisanim i usmenim anketiranjem i terenskim izvidima. U izvještajnom razdoblju obavljani su zvidi u županijskom vijeće srpske nacionalne manjine u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji. Na sastancima sa predsjednikom županijskog i gradskog vijeća, dožupanom te stručnim tajnikom prošli smo kroz radne procese, analizirali dosadašnje aktivnosti i ocijenili buduće planove. Upoznali smo pojedina općinska/gradska vijeća, te detektirali osnovne probleme i nedostatke s kojima se susreću u svakodnevnom radu. Obavljen je uvid u svu dokumentaciju vijeća te u online baze.

U drugom dijelu godine planirana su još 4 detaljna izvoda, ali ona nisu provedena zbog nemogućnosti usuglašavanja s drugim obavezama. Baza podataka je uspješno testirana u prethodnom razdoblju, te se svakodnevno ažurira. U njoj su pohranjeni osnovni podaci svakog vijeća, kontakti, aktivnosti, odluke, ali i dokumenti Centralnog ureda.

5. INFORMIRANJE, PRAĆENJE I SAVJETODAVNA POMOĆ

Aktivnost se provodila tokom čitavog izvještajnog perioda bez partnerskih organizacija, a komunikacija se odvijala sa svim vijećima i predstavnicima srpske nacionalne manjine koja su izabrana na izborima 2023. godine i konstituirana.

Srpsko narodno vijeće predstavlja velik sistem koji čine 152 vijeća i predstavnika, koja su u direktnoj i indirektnoj komunikaciji sa centralnim uredom Srpskog narodnog vijeća u Zagrebu.

I ove godine Odjel je radio na poboljšanju komunikacije i povezanosti vijeća i predstavnika međusobno i sa centralnim uredom SNV-a u Zagrebu, na ustanovljavanju dobrih administrativnih, upravnih i finansijskih praksi, razvijanju programskog rada, posebnoj brizi za finansijski, programski i infrastrukturno najslabija vijeća i predstavnike, osposobljavanju i umrežavanju novih tajnika županijskih vijeća.

Redovne aktivnosti Koordinacije u narednom periodu bile su:

- zaprimanje, sistematiziranje, analiza i rješavanje svih molbi, upita i traženja vijeća i predstavnika
- jačanje savjetodavne pomoći SNV-a prema vijećima u kreiranju pravnih akata, vođenju financija i administracije, razvijanju postojećih i stvaranju novih programa, umrežavanju s drugim vijećima, prezentiranju rada i sl.
- informiranje vijeća i predstavnika o relevantnim događanjima i inicijativama unutar zajednice te briga da vijeća i predstavnici na vrijeme dobiju upute i obavijesti nužne za rad
- redoviti terenski obilasci terena kako bi se izvršio uvid u provedbu programa i rezultate rada.

Izravni korisnici ove aktivnosti su manjinska vijeća i predstavnici.

Neizravni korisnici su lokalne zajednice, druge manjinske organizacije i građani.

Manjinska vijeća po ustaljenom principu redovito izvještavaju javnost o programima koje provode, a Srpsko narodno vijeće izvještava na svojim stranicama o svim relevantnijim aktivnostima i programima.

6. RAZVIJANJE SREDSTAVA ZA USUSTAVLJIVANJE RADA U ODJELU

Aktivnost se provodila u toku čitavog izvještajnog perioda u Zagrebu, a radi se o redovnoj aktivnosti koja se provodi svake godine samostalno, bez partnera s ciljem ujednačavanja prakse međusobnog komuniciranja sa vijećima, postizanja boljeg izvještavanja te bolje informiranosti o događanjima koja se provode širom Hrvatske od strane srpskih organizacija i institucija.

U okviru ove aktivnosti izrađeni su novi obrasci za projektne i financijske zahtjeve, obrasci za narativna i financijska izvješća, i sl.

Izravni korisnici navedene aktivnosti su manjinska vijeća i predstavnici. **Neizravni korisnici** su tijela koja financijski podržavaju rad SNV-a te šira zajednica.

7. OTVARANJE SRPSKIH KULTURNIH CENTARA

Izgradnja, obnova, otvaranje i funkcioniranje srpskih kulturnih centara širom Republike Hrvatske godinama unazad jedna je od glavnih misija Srpskog narodnog vijeća u koju su aktivirani i uključeni svi raspoloživi kapaciteti i odjeli.

Po tom pitanju, 2024. godina može se smatrati jednom od najuspješnijih godina, budući da je završena izgradnja sedam kulturnih centara (Udbina, Slavonski Brod, Knin, Rogoža, Osijek, Glina, Zagreb), dok je kamen temeljac postavljen u Rijeci, a finalizacija radova očekuje se krajem 2025. godine. Odjel koordinacije vijeća i predstavnika u svom programu za 2024. godine planirao je i realizirao financijsku podršku za otvaranje SKC-a preko županijskih vijeća srpske nacionalne manjine, koja su bila domaćini tom prilikom.

SKC u Udbini otvoren je 25. marta. To je prvi centar ove namjene izgrađen na prostoru Like i Krbave. Otvaranju SKC-a prisustvovali su vodeći ljudi SNV-a, kao i uzvanici iz društvenog i političkog života Ličko-senjske županije. Tokom svečanog programa izvođena je monodrama „Slušaj kako

govori Sava Mrkalj" u izvedbi Dejana Stojakovića, a muzički dio programa upotpunili su članovi Srpskog kulturnog društva Prosvjeta, pododbor Udbina.

Na 200. godišnjicu rođenja srpskog pesnika Branka Radičevića, rođenog Brođanina, 28. marta svečano je otvoren istoimeni **SKC u Slavonskom Brodu**. Na veliko zadovoljstvo lokalnih vlasti, pripadnika i predstavnika srpske nacionalne manjine, narod u Posavini konačno ima svoj centar koji će postati mjesto okupljanja i veliki vjetar u leđa razvoju kulturnog, društvenog i političkog života. Episkop slavonsko-pakrački Jovan Ćulibrk osveštao je novootvoreni SKC, a u bogatom kulturno-umjetničkom programu nastupili su: polaznice Programa Plus iz Belog Manastira koje su izvodile pjesme Branka Radičevića, novinar Srđan Sekulić koji je pročitao zapise o Radičevićevom životu, vokalna grupa „Pjev“ koja je izvela autentične pjesme s Balkana, te lokalni pododbor SKD „Prosvjeta“ iz Slavonskog Broda.

U staroj jezgri grada, 6. aprila otvoren je **SKC u Kninu**. Centar će revitalizirati ovaj dio grada, a kako su govornici iz političkog života grada, županije i predstavnici srpske zajednice najavili u svojim govorima, ovaj centar će biti otvoren za sve, te će se u njemu njegovati kulturne vrijednosti svih naroda koji žive u Kninu. Nastup ženskog hora iz Knina upotpunio je ovaj svečani događaj. Prije svečanog čina osveštenja centra i programa otvorenja, 40-ak mladih članova Srpskog demokratskog foruma iz svih dijelova Hrvatske i zastupnici iz redova srpske nacionalne manjine u hrvatskom saboru u pratnji vodiča imali su studijsku šetnju centrom Knina i obišli staru jezgru grada, te posjetili hram Pokrova Presvete Bogorodice.

Na prostoru Bjelovarsko-bilogorske županije srpska zajednica u svom društveno-političkom i kulturnom djelovanju koristi centre „Pavle Solarić“ u Bjelovaru i „Isidor Dobrović“ u Daruvaru, prostorije koje su u vlasništvu gradova. Ipak, najveći centar, vlasništvo SNV-a, otvoren je 12. aprila u **Rogoži** kod Garešnice.

U programu povodom otvorenja sudjelovali su zbor SKD-a "Prosvjeta" pododbor Zagreb, koji je izveo četiri pjesme, KUD Strahoninec s koreografijom "Zaigrajte meni" i domaćini – SKD "Prosvjeta", pododbor Garešnica, s igrama iz okolice Niša.

Predsjednik SNV-a Milorad Pupovac, gradonačelnik grada Rijeke Marko Filipović i župan Primorsko-goranske županije Zlatko Komadina, 15. aprila na

Rujevici postavili su kamen temeljac za izgradnju Srpskog kulturnog centra u **Rijeci**. Uz već postojeći Češki dom koji se nalazi u neposrednoj blizini, ovaj centar će obogatiti kulturni i društveni život grada, a srpska zajednica će dobiti na svojoj vidljivosti, prepoznatljivosti i dobit će mjesto na kojemu će se moći okupljati Srbi iz Rijeke i Primorsko-goranske županije, ali i svi građani. Riječ je o multifunkcionalnoj zgradi koja će posjedovati uredske prostorije, biblioteku i dvoranu kapaciteta do 100 ljudi.

Duže od jednog vijeka pripadnici srpske zajednice čekali su na svoj kulturni centar u **Osijeku**. Nekoliko puta započela je njegoza izgradnja, ali svjetski ratovi i razaranja su zaustavljali realizaciju ove ideje. Ipak, 24. maja u neposrednoj blizini hrama Uspenja Presvete Bogorodice u Donjem gradu, otvoren je Srpski kulturni centar, a projekat izgradnje ostvaren je u suradnji SPCO Osijek i SNV-a. Otvorenju su prisustvovali politički zvaničnici, sveštenstvo SPC, kao i mnogobrojan narod. Kulturno-umjetnički program obogatili su Vanja Milačić, prvakinja Narodnog kazališta iz Beograda i Muzičko – horska sekcija SKD Prosvjeta - Pododbor Osijek. SKC u Osijeku osvještao je patrijarh srpski Porfirije prilikom svoje posjete Osijeku i Dalju u oktobru 2024. godine.

Novootvoreni kulturni centri arhitektonski su podvig mladog arhitekta Miloša Ušljebrke i svojevrsna remek-djela. Jedno takvo remek-djelo ugledalo je svjetlo dana u **Glini** 5. oktobra. Na historijski vrlo bitnoj lokaciji za srpsku zajednicu, na mjestu nekadašnje kuće Letića, a stotinjak metara udaljeno od nekadašnje pravoslavne crkve u kojoj se dogodio strašan zločin nad srpskim stanovništvom 1942. godine, otvoren je srpski kulturni centar „Josif Runjanin“. Riječ je o višenamjenskoj zgradi koja posjeduje uredske prostorije, tematske prostorije posvećene znamenitim Srbima s Banije, galerije, dvoranu, te restoran. U prijedodnevrim satima održano je svečano otvorenje centra, uz prigodne govore i kulturno-umjetnički program koji je izvodio hor RTS-a. Posetioći su imali priliku pogledati izložbene skulpture, kao i čitav kompleks, a u poslijepodnevrim satima mogli su uživati u jazz koncertu benda The cool jazz duo.

Na adresi Preradovićeva ulica 21, tokom prethodnih 100 godina srpska zajednica je kroz razne organizacije i institucije aktivna na ovoj adresi. Nakon višegodišnje borbe, a zahvaljujući razumijevanju Vlade Republike Hrvatske, višedecenijska nepravda je ispravljena i SKD „Prosvjeta“ vraćene

su zgrade u vlasništvo u Preradovićevoj ulici. SNV suupravlja zgradama na ovoj lokaciji.

Nakon završetka obnove kompleksa u Preradovićevoj ulici u suradnji SKD „Prosvjeta“ i SNV-a 10. oktobra otvoren je Srpski kulturni centar u Zagrebu. O važnosti ovog historijskog događaja za srpsku zajednicu u **Zagrebu**, kao i sam grad Zagreb, govori i popis zvaničnika koji su došli na otvaranje SKC u Zagrebu, a to su: ministar vanjskih poslova Republike Srbije Marko Đurić, ministrica kulture u Vladi Republike Hrvatske Nina Obuljen Koržinek, ministar za ljudska prava i prava manjina Republike Srbije Tomislav Žigmanov, zamjenik gradonačelnika grada Zagreba Luka Korlaet, saborski zastupnici srpske nacionalne manjine u hrvatskom saboru, brojni ambasadori, umjetnici...

U ovoj zgradi na njezinu katu i potkrovlju danas djeluju samostalni srpski tjednik Novosti, portalnovosti.com, VIDA TV i Arhiv Srba u Hrvatskoj, dok su u prizemlju Historijski haustor s pričom o prošlosti ove zgrade, Pododbor SKD Prosvjeta, Galerija, Klub i Dvorana, te terasa ispred Pododbora i Galerije. Pododbor, Galerija, Klub i Dvorana bit će multifunkcionalni prostori u kojima će se uz njihove osnovne funkcije organizirati izložbe i sadržaji od javnog interesa za cijelu zajednicu.

Cilj ovih manifestacija je povezivanje lokalnog srpskog i drugog stanovništva, prije svega većinskog, s navedenim lokacijama koje su planirane kao mjesto susreta po različitim društveno-kulturnim temama. Jednako tako jedan od ciljeva jest i postavljanja uporišnih društveno-kulturnih točaka za sve Srbe koji se nikada iz izbjeglištva nisu vratili u svoj zavičaj i koji također svojim povremenim dolascima pokazuju potrebu postojanja lokacija na kojima se mogu odvijati različita dešavanja. Svečanosti otvorenja su pokazale otvorena vrata srpske zajednice, koja se nikada više ne bi zatvarala.

SNV-a i manjinska vijeća koja djeluju u sredinama u kojima su se centri otvorili su odradili sve organizacijske, financijske, tehničke i administrativne poslove, poslove komunikacije s medijima i zajednicom kako bi se otvorenja uspješno realizirala.

Broj sudionika na otvorenjima po lokaciji je bio 80-100.

Izravni korisnici: članovi lokalne zajednice te srpske organizacije u lokalnim sredinama u kojima se centri otvaraju.

Neizravni korisnici: šira srpska zajednica u Hrvatskoj.

Planirana suradnja s medijima, građanima, ostalim organizacijama: O navedenim otvorenjima/polaganjima kamena temeljca obaviješteni su svi

manjinski mediji te dio većinskih, a SNV je sve informacije objavljivao na svojoj stranici i društvenim mrežama.

Utjecaj na zajednicu: Počevši od manifestacija otvorenja pa nadalje srpski kulturni centri su bili i pokazatelj i uzrok više društvene i manjinske rezilijentnosti srpske zajednice bez obzira na ponegdje sve teže društveno-ekonomske okolnosti života.

Evaluacija uspješnosti rada: po završetku provedenih aktivnosti provela se interna evaluacija njihove uspješnosti.

U 2025. godini očekuje nas otvaranje novih centara u Zadru, Puli, Okučanima, Slatini, kao i sistematizacija izgrađenih centara kroz programske aktivnosti. Zbog dinamike radova koja je sporija od predviđenog u 2024. godini se nisu mogla realizirati otvorenja gore navedenih centara.

POLITIČKA AKADEMIJA

U izvještajnom periodu, u februaru 2024. na stranicama Srpskog narodnog vijeća i u manjinskim medijima objavljen je javni poziv/natječaj za prijavu na Političku akademiju SNV-a. Sve srpske organizacije u Hrvatskoj obaviještene su o otvaranju prijave te su upućene da potaknu potencijalne kandidate na prijavu na poziv.

Na javni poziv prijavile su se 43 osobe koje ispunjavaju osnovne uslove. Posebno oformljena komisija Srpskog narodnog vijeća je između prijavljenih kandidata odabrala 33 osobe (14 muškaraca i 19 žena) kao polaznike 13. generacije osnovnog programa Političke akademije.

Kandidati su odabrani na način da se pokušaju pokriti sva geografska područja u Hrvatskoj u kojima žive Srbi, da u približnom omjeru budu zastupljeni visokoobrazovani mladi muškarci i žene te osobe iz gradskih i ruralnih sredina.

Polaznici 13. generacije Političke akademije su tako dolazili iz sljedećih mjesta: Orahovica, Skradin, Darda, Bjelovar, Kneževi Vinogradi, Čaglin, Banovci, Donji Lapac, Mali Poganac, Koprivnica, Vodice, Zagreb, Rijeka, Trojeglava, Dalj, Vukovar, Okučani, Knin, Negoslavci, Ivoševci, Beli Manastir, Pakrac, Velika Gorica, Krnjak, Tenja, Dvor, Gračac, Obrovac. Ovakvi uvjeti odabira kandidata omogućavaju svakoj generaciji polaznika heterogenost iskustava i osiguravaju da polaznici jedni druge upoznaju sa različitim iskustvima življenja svojih sunarodnjaka na ovim prostorima.

Izvođenje nastave u osnovnom programu na Akademiji započelo je u 3. mjesecu, a prvi dio predavanja prije ljetne pauze (srpanj i kolovoz) završio je, u skladu s planovima, u 6. mjesecu.

Prvi modul održan je u periodu od 15.-17.3.2024. u hotelu Terme Jezerčica. Teme o kojima su polaznici učili bile su:

1. Manjinski politički pojmovnik (Nikola Vukobratović)
2. Izbori i što nakon njih.. (Milorad Pupovac)
3. Prava nacionalnih manjina u RH- zakonodavni okvir i studija slučaja (Jovan Vlaović i Marina Stojnović)
4. Političko predstavljanje na lokalnoj i nacionalnoj razini (Boris Milošević)
5. Globalna i regionalna politika i njene refleksije na poziciju Srba u Hrvatskoj (Dejan Jović)

6. Politike državljanstva i integracija nacionalnih manjina i manjinskih izbjeglica (Viktor Koska)

Drugi modul održan je u periodu od 10.-12.5.2024. u hotelu Terme Jezerčica. Teme o kojima su polaznici učili bile su:

1. Povijest Srba u Hrvatskoj od naseljavanja do politike novog kursa- primjer suradnje (Tihomir Ponoš)
2. Funkcioniranje lokalne samouprave (Nikola Ivanović)
3. Javni nastup i humor kao sredstvo komunikacije (Goran Vinčić)
4. Historijsko i suvremeno utemeljenje prava Srba u Hrvatskoj (Siniša Tatalović)
5. Prva Jugoslavija (Čedomir Višnić)
6. Druga Jugoslavija (Čedomir Višnić)

Treći modul Političke akademije održan je u periodu od 21.-23.6.2024. u hotelu Terme Jezerčica. Teme o kojima su polaznici učili bile su:

1. Kolektivno iskustvo Srba u Drugom svjetskom ratu (Milan Radanović)
2. Devedesete (Vinko Drača)
3. Mirna reintegracija (Branko Jurišić)
4. Opći prikaz rada i ustrojstva srpske zajednice u Hrvatskoj (Jelena Nestorović)
5. Trebalo bi nešto organizirati...- vježba (Jelena Nestorović, Dušan Kolarić, Jelena Mirić)

Četvrti modul Političke akademije održan je u periodu od 06.09.2024.- 08.09.2024. u hotelu Terme Jezerčica. Teme o kojima su polaznici učili bile su:

1. Uvertira (Jelena Nestorović, Dušan Kolarić, Jelena Mirić)- pripremne vježbe za sudjelovanje u tribini
2. Tribina sa manjinskim političarkama (Dragana Jeckov, Tanja Novotni Golubić, Goranka Manojlović; moderatorica Jelena Mirić)
3. Manjinski mediji i kampanje (Nikola Vukobratović)
4. Kviz o srpskoj kulturi, umjetnosti, povijesti, sportu
5. Komunikacija s medijima i putem medija- dva bloka (Anđelka Pejić i Dušan Velimirović)

Na tribini u okviru modula, osim akademaca Srpskog narodnog vijeća sudjelovale su i polaznice Škole za društveno-politički razvoj žena "Kata", koju organizira Srpski demokratski forum.

Peti modul Političke akademije održan je u periodu od 25.10.2024.- 27.10.2024. u hotelu Terme Jezerčića. Dio nastave je bio terenske prirode pa je za polaznike organiziran obilazak memorijalnog područja Jasenovac uz stručno vođenje. Nakon Jasenovca polaznici su posjetili Srpski kulturni centar u Glini, a tamo su slušali dva predavanja:

1. 1942. u Glini, (Igor Mrkalj)
2. Oslobođenje: Glina 1944, (Igor Mrkalj)

U okviru istog modula u Donjoj Stubici su održana sljedeća predavanja:

3. Zagreb-Beograd, via Majske Poljane (Aleksandar Ilinčić)
4. Manjinska politička pedagogija (Aneta Vladimirov)

Šesti modul Političke akademije održan je u periodu od 22.11.2024.- 24.11.2024. u hotelu Terme Jezerčića. Teme o kojima su polaznici učili bile su:

1. Manjinsko obrazovanje (Milan Vukelić)
2. Manjinsko obrazovanje u praksi-dva bloka (Jovana Rašeta)
3. Razgovori i debate
4. Rasprava o esejima 13. generacije PA SNV (Dejan Jović)
5. Završni razgovor sa 13. generacijom (Milorad Pupovac)
6. Podjela diploma, evaluacija edukativnog modula, intervjui za Novosti

Uz predavanja i rasprave polaznici su sudjelovali i u brojnim vježbama i radionicama čiji je cilj razvijanje posebnih vještina koje su potrebne javnim osobama, političkim predstavnicima, govornicima, organizatorima društvenog i kulturnog života i liderima.

Uz 3 modula osnovnog programa u prvom dijelu godine (30.05.- 02.06.2024.) organizirano je i jedno višednevno, inozemno studijsko putovanje za 30 bivših polaznika Političke akademije (pretežno polaznici 12. generacije Političke akademije).

Polaznici su putovali u Beograd i Novi Sad. U Novom Sadu su obišli Radio-televiziju Vojvodine te sve tamošnje manjinske redakcije, a predstavnici mađarske i hrvatske manjine su im održali predavanja o funkcioniranju manjinskih reakcija, ali i medija u Srbiji. Polaznici su u Beogradu obišli Narodnu skupštinu Republike Srbije, Narodni muzej, Hram Svetog Save,

pogledali su višestruko nagrađivanu predstavu "Petrijin venac" u Ateljeu 212, obišli su Muzej hleba, specijalni rezervat prirode Zasavica, Kalemegdan i brojne druge beogradske znamenitosti. Od posebnih susreta treba izdvojiti predavanje Verana Matića o srpsko-hrvatskim odnosima u redakciji "Tanjuga" te ručak i razgovor sa srpskim patrijarhom Porfirijem.

Također, kao i svake godine polaznici su pisali dva eseja na sljedeće teme:

1. Kako vidite budućnost srpske zajednice u Hrvatskoj u desetogodišnjoj perspektivi, odnosno 2033. godine?
2. Koje inovacije biste unijeli u rad srpskih organizacija u Hrvatskoj - kad biste imali priliku da ih vodite? Što biste istakli kao prioritete njihova djelovanja?

Profesor Dejan Jović je navedene eseje sažeo u poseban dokument i nakon rasprave na Akademiji pohranio u Arhivu.

Izravni korisnici obuhvaćeni aktivnostima Akademije su mladi visokoobrazovani pripadnici srpske zajednice u Hrvatskoj koji žele:

- Djelovati unutar srpskih organizacija
- Predstavljati srpsku zajednicu na izborima odnosno u predstavničkim tijelima i tijelima vlasti na lokalnoj, županijskoj i državnoj razini
- Djelovati u široj javnosti – akademskoj, medijskoj, općenito: društvenoj – kako bi istraživali, promovirali ili jednostavno podizali svijest o postojanju tema od posebnog interesa za srpsku zajednicu (npr. istraživanje stavova Srba u Hrvatskoj, pitanja srpskog identiteta u Hrvatskoj, pitanja srpske povijesti i kulture itd.).

Neizravni korisnici su manjinska vijeća, udruge, organizacije, sportska društva, KUD-ovi, političke stranke u kojima polaznici akademije djeluju i preuzimaju uloge i odgovornosti.

U provedbi dosadašnjeg dijela programa Srpsko narodno vijeće bilo je samostalno i nije imalo partnerskih organizacija.

Manjinski **mediji** objavili su natječaj za prijavu na Akademiju te informacije o provođenju programa. Važne informacije su publicirane na stranicama i mrežama SNV-a.

Na kraju svakog edukativnog modula Srpsko narodno vijeće je provodilo proces **evaluacije** predavanja, predavača, načina izvođenja nastave,

organizacije modula te je polaznicima dana mogućnost da sami iznesu prijedloge i želje u pogledu izvođenja nastave. Ispunjeni edukativni upitnici pohranjeni su u dokumentaciji PA u SNV-u te će se po završetku programa izraditi godišnja analiza evaluacija. Rad Akademije ocijenjen je iznadprosječnim ocjenama u svakom segmentu. Dio evaluiranja vrlo je precizan i polaznici dodjeljuju ocjene, a drugi dio sastoji se od pisanih osvrta. Evaluacije su anonimnog karaktera.

ODJEL ZA SOCIJALNA I HUMANITARNA PITANJA

PROGRAM 1.: PODRŠKA TERENSKOM RADU VIJEĆA SRPSKE NACIONALNE MANJINE

Dosad je ovaj program pokrenut u suradnji sa županijskim vijećima srpske nacionalne manjine na sljedećim područjima:

1. VSNM Sisačko-moslavačke županije, na području Gline, Petrinje, Siska, Sunja i Donjih Kukuruzara
2. VSNM Šibensko-kninske županije, na području Knina i Ervenika
3. VSNM Zadarske županije, na području Benkovca i Gračaca
4. VSNM Ličko-senjske županije, na području Gospića i Lovinca
5. VSNM Virovitičko-podravske županije, na području Slatine i Voćina.

Od travnja 2024. godine zahvaljujući zapošljavanju triju novih terenskih suradnika i nabavi triju novih vozila program je pokrenut na novim područjima te je u tu svrhu uspostavljena suradnja s sljedećim vijećima:

1. VSNM Karlovačke županije, za područje Krnjaka, Vojnića, Barilovića, Karlovca i Slunja
2. VSNM Požeško-slavonske županije za područja Pakraca, Požege i Lipika
3. VSNM Zadarske županije, za područje Obrovca.

Terenski suradnici SNV-a obilazili su teren, odnosno lokalne sredine te subregionalna i regionalna središta unutar navedenih županija svakim radnim danom u prethodnih 12 mjeseci. Terenski rad ne obavljaju jedino kada prisustvuju obaveznim radnim sastancima i u realizaciji drugih povjerenih poslovnih zadataka. Njihov terenski rad u najvećoj se mjeri odvija u ruralnim, ekonomski i infrastrukturno slabije razvijenim te prometno izoliranim krajevima.

Korisnici ovog programa su Srbi, uglavnom starije životne dobi te osobe i obitelji koje žive u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti.

Prosječno 4-5 korisnika na dnevnoj razini terenski suradnici SNV-a običu i odvezu na događaje u zajednici i aktivnosti VSNM-a i drugih institucija, po području (vozilu/terenskom suradniku).

U ovaj program prosječno na mjesečnoj razini je uključeno između 80-110 korisnika po području (po vozilu/terenskom suradniku), a na godišnjoj razini prosječno između 960-1.320 osoba.

Temeljem praćenja provedbe ove aktivnosti i dobivenih **evaluacija** s terena, kako od samih terenskih suradnika i vijećnika, tako i od pripadnika srpske zajednice potvrđeno je da ova aktivnost povećava uključenost Srba u VSNM. Također, pokazalo se da prisutnost na terenu pomaže u utvrđivanju potreba i problema Srba u Hrvatskoj; što posljedično doprinosi afirmiranju i ostvarivanju njihovih nacionalnih, kulturnih, prosvjetnih, socijalnih, ekonomskih i svih drugih prava i interesa. Sukladno postavljenim ciljevima, ova aktivnost upotpunjuje svrhu vijeća srpske nacionalne manjine te povećava njihovu efikasnost i vidljivost.

PROGRAM 2.: PODRŠKA MANJINSKOM OBRAZOVANJU NA SRPSKOM JEZIKU I ĆIRILIČNOM PISMU

Putem proračuna u prvom kvartalu 2024. godine pružena je financijska pomoć i podrška Srpskoj pravoslavnoj općoj gimnaziji "Kantakuzina Katarina Branković (SPOG) radi unapređenja organizacijskih uvjeta školovanja učenika i provedbe nastavnog programa na srpskom jeziku i ćiriličnom pismu.

Sredstva su utrošena za podmirenje troškova smještaja za 83 učenika u učeničkim domovima na području Grada Zagreba te za podmirenje režijskih i materijalnih troškova, kao i drugih redovnih troškova koji su neophodni za kvalitetno funkcioniranje gimnazije i provođenje nastavnog programa. Ovim se programom uspijeva zaštititi i unaprijediti nacionalni, kulturni, obrazovni, jezični i vjerski identitet Srba u Hrvatskoj, zato što se omogućuje dostupnost obrazovanja na srpskom jeziku i ćiriličnom pismu u suradnji sa Srpskom pravoslavnom crkvom u Hrvatskoj (SPC), Eparhijom zagrebačko-ljubljanskom, Crkvenom općinom Zagreb.

Izravni korisnici: djeca i mladi koji pohađaju SPOG „Kantakuzina Katarina Branković“.

Neizravni korisnici: srpska zajednica i šira lokalna zajednica.

PROGRAM 3.: EDUKATIVNO-ZAGOVARAČKI PROGRAM

Edukacija o organiziranju zajednice i socijalnom planiranju, održana je u Šibeniku, 3.6.2024., u Razvojnoj agenciji u Šibensko-kninske županije. Edukaciju su održale dr.sc. Romana Galić, zamjenica pročelnice Ureda za

socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom Grada Zagreba i Andreja Ninić, dipl. soc. radnica, voditeljica Odjela za pružatelje socijalnih usluga, ustanove socijalne skrbi i unapređenje kvalitete života starijih osoba Grada Zagreba.

Trening socijalnih vještina održan je u Virovitici, 6.6.2024., u prostoru SNV-a i VSNM Virovitičko podravske županije.

Trening su održale dr. sc. Olja Družić Ljubotina, socijalna radnica i redovna profesorica na Studijskom centru Socijalnog rada na Pravnom fakultetu u Zagrebu i Zdenka Pantić, profesorica psihologije i sociologije, terapeutkinja i supervizorica. Na pojedinačnom treningu i edukaciji sudjelovalo je 22 sudionika. Sudjelovali su stručnjaci iz zavoda za socijalni rad, lokalne i regionalne samouprave (Grad Požega, Grad Pakrac, Grad Šibenik, Općina Biskupija, Požeško-slavonska županija, Šibensko-kninska županija), vijeća srpske nacionalne manjine PSŽ, OBŽ, ŠKŽ, VPŽ, terenki suradnici SNV-a, te stručnjaci iz organizacija civilnog društva koje provode programe za različite ranjive grupe (starije osobe, žene, djeca, pripadnici nacionalnih manjina, osobe i obitelji u riziku siromaštva...).

Prema dobivenim **evaluacijama** od sudionika ostvaren je glavni postavljeni cilj programa - jačanje kapaciteta stručnjaka. Taj cilj je postignut kroz osvještavanje i smanjivanje predrasuda prema različitim ranjivim grupama, kroz upoznavanje sa specifičnim problemima i potrebama različitih ranjivih grupa, uključujući i pripadnike srpske nacionalne manjine, kao i kroz usvajanje metoda i primjera dobre prakse socijalnog planiranja i organiziranja zajednice... Također, ovaj je program doprinio međusobnom povezivanju stručnjaka na lokalnoj i regionalnoj sredini.

Panel o borbi protiv siromaštva i socijalne isključenost je organizirao Odjel za socijalna i humanitarna pitanja SNV-a u suradnji sa Studijskim centrom socijalnog rada Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 13. studenog 2024. godine u Zagrebu, u hotelu Westin.

Na Panelu su sudjelovali relevantni stručnjaci iz različitih institucija i sektora: Branka Hrupelj, načelnica Sektora za unapređenje stručnog rada, Zavod za socijalni rad pri Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike; Tatjana Vlašić, zamjenica Pučke pravobraniteljice; dr. sc. Romana Galić zamjenica pročelnice Ureda za socijalnu zaštitu, zdravstvo, branitelje i osobe s invaliditetom Grada Zagreba; izv. prof. dr. sc. Marijana Kletečki Radović sa Studijskog centra socijalnog rada Pravnog fakulteta Sveučilišta u

Zagrebu; Tatjana Dragičević, voditeljica Odjela za socijalna i humanitarna pitanja Srpskog narodnog vijeća; Zvonko Mlinar, izvršni predsjednik Hrvatske mreže za beskućnike. Panel je pozdravnim govorom otvorila zamjenica predsjednika SNV-a Dragana Jeckov, a moderirala ga je prof. dr. sc. Olja Družić Ljubotina, redovna profesorica na Studijskom centru Socijalnog rada.

Na Panelu su se prikazali i raspravili važni podaci kao što su glavni pokazatelji siromaštva i najranjivije skupine u Hrvatskoj koje žive u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti. Sudionike se upoznalo s primjerima dobre prakse i učinkovitim programima za prevenciju i ublažavanje siromaštva i socijalne isključenosti; kao i s poteškoćama i mogućnostima unapređenja borbe protiv ovog kompleksnog društvenog, socijalnog i ekonomskog problema...

Na panelu je sudjelovalo preko 100 uzvanika, a uz brojne stručnjake iz sustava socijalne skrbi, akademske zajednice, civilnog sektora, te predstavnike lokalne i regionalne samouprave, sudjelovali su i studenti diplomskog studija socijalnog rada.

INFORMIRANJE

Tokom 2024. godine nastavljen je program informiranja pripadnika i pripadnika srpske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj o zbivanjima u zajednici i opće hrvatske javnosti o toj zajednici i njenim aktivnostima putem Samostalnog srpskog tjednika Novosti i Portala Novosti. Program informiranja jedan je od prioriteta Srpskog narodnog vijeća, čime se doprinosi aktivnostima iz "Operativnih programa nacionalnih manjina za razdoblje 2021. - 2024." (aktivnost 2.3.6.). Riječ je o nastavku redovne aktivnosti koja se kontinuirano provodi već godinama. **Zemljopisno područje provedbe** projekta je područje cijele Republike Hrvatske. Očuvanje kulturne baštine, jezika i identiteta srpske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj, borba protiv govora mržnje i svih oblika nasilja u društvu, uz jačanje medijske pismenosti u vezi tih problema, prioriteti su tjednika Novosti i osnovni smjer njegove uređivačke politike. Novosti doprinose očuvanju etničkog, kulturnog i jezičnog identiteta srpske nacionalne manjine, a istovremeno njenom povećanom vidljivošću i ravnopravnim sudjelovanjem u medijskom životu daju doprinos kulturnom, društvenom, gospodarskom i svakom drugom razvoju Republike Hrvatske. Kao jedini tjednik u Hrvatskoj koji koristi dva pisma, latinicu i ćirilicu (koja je jedna od komponenti identiteta Srba u Hrvatskoj, ujedno jedno od tri pisma kojim su se služili slavenski narodi), Novosti čuvaju jezičnu i kulturnu posebnost srpske nacionalne manjine, doprinose destigmatizaciji ćirilice i njenoj afirmaciji kao sredstva sporazumijevanja, ne samo unutar srpske zajednice nego i unutar opće javnosti u Hrvatskoj. U odnosu na ostale manjinske medije Novosti se izdvajaju konceptom ravnopravnog sudjelovanja na hrvatskom medijskom tržištu i stoga se, uz problematiku i život pripadnika i pripadnika srpske nacionalne manjine kojima se primarno obraćaju, bave i temama od općenacionalnog značaja, kojima se uobičajeno bave i tzv. općeinformativni mediji.

1. TJEDNIK NOVOSTI

Tokom 2024. godine Samostalni srpski tjednik Novosti nastavio je izlaziti u tjednom ritmu: publicirana su ukupno 52 broja, i to na 40-56 stranica, ovisno o tome je li pojedini broj sadržavao jedan ili dva od ukupno tri podlistka ili ne. Naime, dva puta mjesečno u sklopu Novosti na 8 stranica izlaze podlistak „Privrednik“ u izdanju Srpskog privrednog društva Privrednik (u 2024. objavljena su 24 broja) i podlistak „Nada“ na 8 stranica, čiji je

izdavač Srpski demokratski forum (također 24 broja). Od septembra u sklopu Novosti jednom mjesečno na 8 stranica izlazi podlistak „Kulturne Novosti“ (u 2024. objavljena su 4 broja), u kojem se obrađuju raznolike kulturne i obrazovne teme, čime dobivaju na većoj zastupljenosti i vidljivosti unutar novina i na portalu. Novosti su tokom 2024. godine štampane u nešto više od 5.800 primjeraka tjedno, od čega je oko 2.600 primjeraka dijeljeno besplatno putem mreže Srpskog narodnog vijeća i drugih srpskih organizacija, dok je oko 3.200 primjeraka distribuirano putem Tiska na kioscima širom Hrvatske po cijeni od 1,33 eura i u pretplati za tuzemstvo i inozemstvo. Prosječno je prodano oko 900 primjeraka tjedno, a od kraja aprila 2024. porastao je broj pretplatnika na Novosti.

Novinarke i novinari Novosti nastavili su informirati pripadnice i pripadnike srpske nacionalne manjine u Hrvatskoj o zbivanjima u zajednici i opću hrvatsku javnost o toj zajednici i njenim aktivnostima. Pratili su rad srpskih manjinskih kulturnih, društvenih, vjerskih, sportskih i drugih organizacija; pisali o historijskom revizionizmu i bilježili primjere govora mržnje (uključujući i učestale napade na same Novosti); detaljno pratili predsjedanje Hrvatske Međunarodnim savezom za sjećanje na Holokaust (IHRA); analizirali odnos društva prema ratnim zločinima i njihovim počiniteljima; pratili događaje u Vukovaru u kojem je početkom godine pretučena grupa maloljetnika; pisali o položaju stranih radnika u Hrvatskoj, koji su sve češće žrtve verbalnih i fizičkih napada, a pojedini ih politički akteri vide kao prijetnju nacionalnom poretku i ekonomskom položaju hrvatskih državljana. Istražili su koliko je u ruralnim, depopuliranim područjima, najčešće uz granicu Hrvatske i Bosne i Hercegovine, u zadnjih dvadesetak godina započeto ili realizirano ekološki problematičnih projekata, kao što su ilegalne deponije, hidro i vjetroelektrane, postrojenja za obradu plastike, skladištenje nuklearnog i drugog otpada. Pisali su o poslovanju tvrtke Phaten Plastic Recycling u Vrginmostu i o devastaciji zaštićenog hidrološkog spomenika Vrelo Une, gdje je početkom jula započela izgradnja male hidroelektrane. Mještani su višekratno protestirali protiv spornih radova na Uni, na području ekološke mreže Natura 2000., i povezali se s ekološkim aktivistima iz cijele regije.

Krajem 2023. i početkom 2024. reporter Novosti s dvotjednog putovanja Kosovom i jugom Srbije, prvog u tom trajanju i takve zahtjevnosti koji su Novosti poduzele, donosi seriju reportaža iz mjesta i općina u kojima živi srpsko i albansko stanovništvo. Reporter, između ostalog, opisuje život u općinama Leposavić i Zvečan, gdje je i selo Banjska u kojem se nekoliko

mjeseci ranije dogodio oružani incident; opisuje atmosferu u sjevernom i južnom dijelu Kosovske Mitrovice; obilazi općinu Štrpce na jugu Kosova koja može poslužiti kao primjer dobre prakse zajedničkog života pripadnika srpskog i albanskog naroda. U septembru Novosti donose reportažu u dva dijela novinarkе Jelene L. Petković koja je boravila na sjeveru Kosova. Uz izjave brojnih sugovornika, reporterka piše o dugim cijevima, neizvjesnosti i novom valu straha koji se uvukao među građane nakon što su pripadnici kosovske policije zatvorili preostale institucije Republike Srbije.

Novosti u junu pišu o ostavci ravnatelja Javne ustanove Spomen područje Jasenovac, dok u julu istražuju kako je i zašto u studenome 2023. u zadnji tren otkazana izložba „Neki su bili susjedi“ u organizaciji Muzeja Holokausta iz Washingtona i hrvatskih institucija. Prate i događaje koji predstavljaju udar na postignutu razinu ljudskih i manjinskih prava, ograničenje slobode umjetničkog izražavanja i slično. Primjerice, u septembru pišu o otkazivanju izložbe fotografija „Susret na Tromeđi“ u organizaciji Srpskog narodnog vijeća, koja je trebala biti održanja u Sinju.

Novosti su objavile i niz društveno relevantnih istraživačkih priča, među kojima ističemo one novinara Hrvoja Šimičevića, koji je u seriji tekstova, a u suradnji s više medija iz nekoliko evropskih zemalja, istražio kako su pojedini političari desnice i ultrakonzervativni aktivisti iz Hrvatske godinama bili članovi grupe Agenda Europe, lobističke mreže sastavljene od nekoliko stotina najmoćnijih ultrakonzervativnih organizacija i političkih pokreta, koji su radili na podrivanju ženskih prava i prava LGBTQ+ osoba.

I u 2024. godini Novosti su nastavile objavljivati tekstove o znanstvenim i popularno-znanstvenim temama, bilo da se radi o prirodnim ili društveno-humanističkim znanostima ili njihovom interdisciplinarnom povezivanju.

Novinarke i novinari Novosti nastavili su dobivati priznanja i nagrade za svoj profesionalni rad. U maju je istraživački novinar Hrvoje Šimičević, inače jedan od najnagrađivanijih novinara Novosti, primio dvije nagrade Hrvatskog novinarskog društva (HND) – nagradu „Marija Jurić Zagorka“ za pisano novinarstvo i nagradu „Jasna Babić“ za istraživačko novinarstvo. Nagrađen je za seriju tekstova objavljenih u Novostima početkom 2023. u kojima je razotkrio pedofiliju i pokušaje njezina zataškavanja unutar Katoličke crkve. Također, Šimičević je u 2024. drugu godinu zaredom bio među četvero finalista izbora za novinara godine. Kolumnist Novosti Viktor Ivančić, koji je bio dugogodišnji urednik nagrađivanog tjednika Feral Tribune, primio je istom prilikom HND-ovu nagradu „Otokar Keršovani“ za životno djelo.

Novinar Novosti Nenad Jovanović u septembru je dobio priznanje Vijeća srpske nacionalne manjine Grada Pakraca za „doprinos u širenju javne riječi o aktivnostima srpskih organizacija u Pakracu i šire“. U oktobru je višestruko nagrađivanoj novinarki Novosti Tamari Opačić uručena nagrada Festivala reportaže i reportera Fra Ma Fu, u kategoriji „U fokusu“, za dvije reportaže s talijanskog otoka Lampeduse objavljene u 2023. godini u kojima je opisala „dva paralelna svemira, izbjeglički i turistički“, ali i onaj treći, a to je život domicilnog stanovništva. U obrazloženju nagrade navedeno je da je Opačić „svoj profesionalni rad posvetila praćenju položaja izbjeglica i migranata i kompleksnim problemima koji se susreću ljudi u pokretu“, zbog čega je u 2023. bila nominirana i za Evropsku novinarsku nagradu.

Novinarka Novosti Ivana Perić krajem novembra primila je novopokrenutu nagradu „Tomašević – Bešker“ koju je utemeljio Talijanski institut za kulturu u Zagrebu, uz podršku talijanskog veleposlanstva, a u spomen na nekadašnje dopisnike Silvija Tomaševića i Inoslava Beškera. Perić je dobila nagradu za reportažu „Crveni izvana, crveni iznutra“ u kategoriji za najbolji članak. Žiri joj je dodijelio priznanje zbog detaljne reportaže i istraživanja o posebnostima civilnog društva u Napulju i to u odnosu na krizu na Bliskom istoku i geopolitičke scenarije u toj regiji. U decembru je u Rijeci novinarki Novosti Nataši Škaričić dodijeljena nagrada za novinarku godine u organizaciji riječke udruge PaRiter, koja odaje priznanje novinarkama koje svojim radom promiču integritet, važne društvene teme i rodnu ravnopravnost te koriste rodno osjetljivo izvještavanje. Uz Škaričić, za 2024. bila je nominirana još jedna novinarka Novosti – Ivana Perić. Škaričić je nagradu dobila za doprinos na nacionalnoj razini jer se, prema obrazloženju žirija, „istaknula novinarskim radom kojim je podržala napore osječke udruge Adela da skrene pozornost na slučaj ginekologa iz KBC-a Osijek, koji je, iako nepravomoćno osuđen za silovanje, nastavio raditi i imati kontakt s pacijenticama. Serijom tekstova u Novostima postigla je da taj doktor bude premješten s radnog mjesta te u konačnici udaljen iz bolnice“.

S druge strane, zbog različitih pritisaka i prijetnji upućenih pojedinim novinarima i redakciji u cjelini, ponajviše u kampanji za parlamentarne izbore u aprilu 2024. i u procesu konstituiranja nove Vlade, Novosti su u više navrata dobivale potporu HND-a i pojedinih međunarodnih organizacija, kao što je Evropska federacija novinara. Nakon misije u Hrvatskoj, Media Freedom Rapid Response (evropski mehanizam koji prati i reagira na kršenje slobode medija u članicama EU-a) u septembru je ocijenio da je pred Hrvatskom dalek put do osiguranja slobodnog i neovisnog medijskog

okruženja. Posebno su naveli da su pozivi Domovinskog pokreta da se obustavi financiranje Novosti pojačali zabrinutost zbog političkog pritiska i Vladinog suzbijanja slobode medija. O razmjerima napada na Novosti nakon parlamentarnih izbora 2024. govori i to što je udruga Faktograf tim povodom izdala obimno dokumentiranu studiju slučaja pod naslovom "Novosti se ili pali ili gasi".

Novosti su u januaru 2025. svečano obilježile 25 godina kontinuiranog izlaženja (prvi broj je objavljen 17. decembra 1999.) i 15 godina dostupnosti na kioscima širom Hrvatske. U prostorima Srpskog kulturnog centra u Zagrebu održana je izložba pod nazivom „Imamo Novosti! 25 godina Samostalnog srpskog tjednika“ na kojoj su putem 26 odabranih naslovnica Novosti – jedna za svaku kalendarsku godinu postojanja ovog tjednika – predstavljeni razvoj i dostignuća Novosti, kao i želja jedne zajednice da bude aktivan glas u društvu čiji je dio. Kustosica izložbe bila je Davorka Perić. U sklopu programa proslave predstavljena je i monografija „Slučaj Novosti“ autora Rade Dragojevića, bivšeg urednika Novosti, čiji su izdavači SNV i nakladnička kuća Srednja Europa. To je ujedno bila prilika za razgovor s više kompetentnih sudionika okruglog stola (uz autora, sudjelovali su prof. Nadežda Čačinović, suizdavač Damir Agičić, medijski stručnjak Milan F. Živković i bivši urednik Novosti Ivica Đikić, a moderirala ga je Tajana Broz) ne samo o Novostima nego i o manjinskim medijima i medijima općenito. Oba događaja bila su izuzetno dobro posjećena.

Izložba pod nazivom "Imamo Novosti!" i promocija monografije "Slučaj Novosti" održane su 16. i 17. januara 2025. u prostoru Srpskog kulturnog centra u Preradovićevoj 21. Razlozi održavanja ova dva događaja u januaru 2025., umjesto u decembru 2024. kada se navršilo točno 25 godina od objave prvog broja Novosti, bili su dvojaki. Prvi je taj što je održavanje proslave bilo planirano za prostor SKC-a u Preradovićevoj, pa smo čekali prvi slobodan termin za postavljanje izložbe naslovnica Novosti, odnosno morala je završiti i biti skinuta prethodna izložba o nadrealizmu koja je bila postavljena u istom prostoru. Drugi razlog je taj što smo čekali dovršetak štampanja monografije "Slučaj Novosti", oko koje smo gradili strukturirati razgovor o Novostima, manjinskim medijima i medijima općenito, a koji je održan drugog dana proslave jubileja.

2. PORTAL NOVOSTI-odobreno produljenje za redizajn portala do 30.06.2025.

Rad Portala Novosti (www.portalnovosti.com) u 2024. godini odvijao se uz potporu američke zaklade National Endowment for Democracy (NED) u sklopu programa „Fostering Cross-Border Cooperation Between Minority Online Media“. Grant u trajanju od 16 mjeseci, u ukupnom iznosu od 220.000 američkih dolara, koji je započeo 1. juna 2023., završio je 30. septembra 2024. godine. Novosti su nakon njega odmah dobile novi grant, istog naziva kao i prethodni, u iznosu od 208.928 američkih dolara i u trajanju od 12 mjeseci (od 1. oktobra 2024. do 30. septembra 2025.). I ovaj grant Novosti provode u suradnji s portalom Tačno.net čiji je izdavač Centar za kritičko mišljenje iz Mostara. Novosti i Tačno.net dobivaju NED-ovu potporu redovito od 2016. godine, a ta potpora trenutačno osigurava plaće za petero zaposlenih novinarki i novinara na Portalu Novosti.

Prema metodologiji Google Analyticsa, portal Novosti je u 2024. godini imao 1,9 milijuna korisnika, 4,9 milijuna sesija i 7,5 milijuna pregleda stranica. Na portalu se i dalje sukcesivno plasiraju svi tekstovi iz štampanog izdanja Novosti, ali on sustavno unapređuje vlastitu proizvodnju vijesti, tema i istraživanja. Tokom 2024. godine novinarke i novinari Novosti i Tačno.neta zajedno su radili na reportažama koje su tiču života stanovnika u mjestima i općinama uz granicu Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Uz neke reportaže objavljeni su i kratki video-prilozi fotoreportera i snimatelja Novosti Sandra Lendlera.

Također, u sklopu NED-ovog granata Novosti su u 2024. godini organizirale i provele terensko istraživanje pod nazivom „Mladi Srbi u Hrvatskoj“ kojim su, primarno kroz fokus grupe, ispitivani stavovi mladih Srba iz različitih gradova i općina u Hrvatskoj. Istraživanje je provedeno u sljedećim gradovima i općinama: Pakracu, Rijeci, Donjem Lapcu, Petrinji, Belom Manastiru i Kninu. Uz novinare i fotoreportere Novosti, za potrebe istraživanja angažirana je i sociologinja Dora Levačić. U svakom mjestu organizirana je tematska fokus grupa (ukupno 26 osoba na šest lokacija, starosti od 17 do 35 godina), a usto su novinarke i novinari Portala Novosti o svakom mjestu pisali reportažu sa specifičnim naglaskom na temu istraživanja. Od novinara se očekivalo da u svakom mjestu razgovaraju (neanonimno) s mještanima, prvenstveno s mladima, ali i s drugima, o usporedivom setu tema o kojem se raspravljalo u fokus grupi. U objavljene tekstove morali su ugraditi oba elementa: i raspravu vođenu u fokus grupi (poštujući anonimnost sudionika) i ono što su čuli od svojih sugovornika, kao i svoje dojmove o samoj lokaciji. Publicirano je devet opširnih tekstova: šest istraživačkih reportaža objavljeno je u Novostima i na Portalu Novosti u

periodu od 9. augusta do 9. septembra 2024. Zaseban istraživački izvještaj sociologinje Dore Levačić objavljen je u tri dijela, u periodu od 30. septembra do 14. oktobra 2024.

Sudionici fokus grupa odgovarali su na nekoliko setova pitanja: o uvjetima školovanja, rada i provođenja slobodnog vremena, o tome je li njihovo mjesto pogodno za život i vide li svoju budućnost u njemu, o međunacionalnim odnosima, o tome osjećaju li nasljeđe rata u svom svakodnevnom životu i diskriminaciju zbog etničkog porijekla i, ako da, kako se to na njih odražava. Razgovaralo se o mogućnostima zaposlenja i ostvarenja poslovne i profesionalne karijere u gradu/općini, namjeravaju li ostaniti živjeti u svom mjestu ili se odseliti. Od sudionika se očekivalo da kažu što smatraju glavnim problemima u svojim mjestima i koje su promjene potrebne kako bi ono postalo bolje i poželjnije mjesto za život. Ispitivani su i o tome jesu li društveno angažirani i ako jesu kroz što, odnosno zašto nisu i namjeravaju li se društveno angažirati.

U 2024. godini radilo se i na redizajnu portala Novosti. Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina odobrio je produljenje za ovaj projekt do 30.06.2025. godine.

Zahvaljujući kapacitetima SNV-ovog audio-vizualnog kanala VIDA, Novosti su nastavile s najavama svakog broja u formi kratkih videa koji se objavljuju na YouTubeu. Prema dosadašnjim pokazateljima, te video najave najviše prati publika starosti 35 do 55 godina, a sljedeća dobna grupa je ona od 18 do 24 godine, što znači da se i mlađa populacija upoznaje s temama i sadržajima koji se odnose na manjinska prava, ljudska prava i demokratizaciju društva.

Do kraja 2024. godine osmišljen je sveobuhvatni redizajn Portala Novosti s ciljem poboljšanja tehničkih performansi i osuvremenjivanja portala, veće preglednosti sadržaja i njegove bolje rubriciranosti, prilagođavanja fotografskog sadržaja korisnicima, integriranja audio-vizualnog sadržaja, izraženije multimedijalnost i slično. Implementacija u tom smjeru redizajniranog portala, uz prijenos arhive tekstova s dosadašnje platforme, planirana je do sredine 2025. godine.

Promocija sadržaja tjednika i Portala Novosti odvija se i putem društvenih mreža (prije svega Facebooka i Instagrama), a u 2024. godini Novosti su nastavile s novom strategijom upravljanja društvenim mrežama u cilju intenzivnije i prepoznatljivije promocije svog sadržaja. Pomoću inovativnih formata – galerija slika, foto-kolaža i istaknutih citata svojih sugovornika i sl.

– svakog tjedna diversificiraju se objave i kreiraju nove rubrike u cilju informiranja i educiranja čitateljica i čitatelja na društvenim mrežama. Različita izdanja Novosti – štampano izdanje, elektroničko izdanje i aplikacija koju besplatno mogu preuzeti svi zainteresirani korisnici – i promocija sadržaja putem YouTube kanala i na društvenim mrežama uzimaju u obzir činjenicu da pripadnice i pripadnici srpske nacionalne manjine u Hrvatskoj pripadaju različitim dobnim grupama, da žive na područjima različitog stupnja razvoja, od visoko urbaniziranih sredina do onih ruralnih s nedostatnom infrastrukturom, da se distribucija sadržaja javno financiranog medija odvija različitim kanalima te da on, unatoč transformaciji medija, mora ostati dostupan svima.

3. RADIJSKI PROGRAM

U radijskom medijskom prostoru Republike Hrvatske nema dovoljno formata i sadržaja koji pokrivaju teme od interesa za srpsku nacionalnu manjinu.

Osim političkog konteksta, srpskoj nacionalnoj manjini u Hrvatskoj se pridaje znatno manje medijske pažnje te nedostaju prilozi koji bi cjelovitije prezentirali društveni i kulturni život Srba sa ovih prostora. Stoga je osiguran afirmativan pristup temama od interesa za srpsku zajednicu tj. sistematsko praćenje društvenog, vjerskog i kulturnog života, vrijednosti, običaja i tradicije.

Budući da Srpsko narodno vijeće nema radio program, već samo SST Novosti koji je pisani medij i audio-video program TV VIDA koji se emitira na YouTube kanalu, podugovorene su Radio stanice koje proizvode ovakvu vrstu medijskog sadržaja.

Na području istočne Hrvatske evidentiran je velik broj pripadnika srpske nacionalne manjine koji redovito konzumiraju sadržaje radio stanica stoga je Srpsko narodno vijeće naručilo proizvodnju sljedećih radijskih emisija:

- Ciklus radio emisija "Kultura petkom u dva" koje su emitirane na radiju **Banska kosa**

Emisija „Kultura petkom u dva“ je 20-minutna emisija kulturno-obrazovnog karaktera bazirana na temama iz kulture srpskog naroda sa područja Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije, ali i kulturnog nasljeđa Srba uopće.

Ciklus radio emisija "Kultura petkom u dva" provodio se tokom cijele godine. Proizvedeno je 48 emisija, svaka u trajanju od 20 minuta. Izravni korisnici su slušatelji Radija Banska kosa sa teritorije Baranje. Vrste troškova: Radio stanica SNV-u izdaje mjesečni račun za trošak izrade radijskog materijala.

- Ciklus radio emisija „DUNAV INFO“ koje su emitirane na **Radiju Dunav**

Emisije su emitirane od ponedjeljka do subote u tri termina tokom cijele godine. Signal pokriva područje Vukovarsko-srijemska županija i dio Osječko-baranjske županije. Emisija se bavila svakodnevnim događajima u svim segmentima društva, uz naglasak na pravima zagarantiranim Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina, provođenju zakonskih odredbi u praksi, integraciji manjine u društvo, kao i njihovoj ulozi u projektima prekogranične saradnje. Velika pažnja posvećena je i promociji manjinskih vijeća, organizacija i udruženja i svakodnevnoj problematici srpske zajednice. Zbog dinamičnosti i kratkog trajanja te učestalosti emitiranja, kvalitetno je i objektivno informirala javnost o značajnim događajima i temama u društvu. Emisije su trajale minimalno sedam minuta. Njihov cilj je bio prezentiranje tema i događaja koji se tiču položaja i problematike srpske nacionalne manjine na istoku Hrvatske, a koji su u većinskim medijima nedovoljno zastupljeni.

Izravni korisnici su slušatelji Radija Dunav, pripadnici srpskog naroda, predstavnici lokalne samouprave, predstavnici obrazovnih i odgojno-obrazovnih institucija, osobe uključene u kulturni i društveni život na istoku RH.

Vrste troškova: Radio stanica SNV-u izdaje mjesečni račun za trošak izrade radijskog materijala.

- Ciklus radio emisija "Vesti u 11" - informativne radijske emisije na srpskom jeziku koje su emitirane na **Radiju Borovo**

"Vesti u 11" emitirane su svakog dana osim nedjelje tokom cijele 2024. godine.

Projekt emisije obuhvaća informacije koje su od interesa za srpsku zajednicu u Republici Hrvatskoj, prvenstveno na prostoru čujnosti Radio Borova, u radijusu od 30-ak km od sjedišta u Borovu, na području Vukovarsko-

srijemske i dijela Osječko-baranjske županije, ali i informacije iz drugih dijelova Hrvatske jer se program može slušati putem live streaminga. Tokom 2024. godine emitirano je 300 emisija "Vesti u 11" u trajanju od 6 minuta koje su bile posvećene temama i događajima u srpskoj zajednici ili od interesa za pripadnike srpske nacionalne manjine kao građane Republike Hrvatske u svim oblastima života, od politike, kulture, obrazovanja, baštine, tradicije, vjerskog života, do svakodnevnih problema i poteškoća s kojima se suočavaju Srbi u Hrvatskoj.

Vrste troškova: Radio stanica SNV-u izdaje mjesečni račun za trošak izrade radijskog materijala.

AUDIO VIDEO PRODUKCIJA- TV VIDA

SNV je u 2024. nastavio s razvojem Audio video produkcije Vida, orijentirane na informiranje pripadnika srpske nacionalne manjine i ukupne javnosti o općim političkim, društvenim i kulturnim zbivanjima te pitanjima bitnim za život srpske manjinske zajednice u Hrvatskoj.

Program se realizira kroz sljedeće emisije strukturirane tako da integriraju manjinske i opće sadržaje:

Vida info, Vida art, Zavidavanje, Kontrapovijest, Kulturni štab, Slovo na slovo, Časak, Male priče, Paragraf, Prored, Vida plus.

U 2024. realizirano je 706 priloga, što je više od planirane godišnje produkcije (576) te 50 najava za tjednik Novosti. Samo na YouTube kanalu, kao najfrekventnijoj platformi, ostvareno je 9.3 milijuna pregleda, što je 49 % više nego 2023. godine, i 1.02 milijuna sati gledanja, što je 144 % više nego 2023. godine. Broj pretplatnika povećao se za 21.893, što je 27 posto više nego 2023. godine, te ukupno dosegao 47.000. Sličan je trend i na ostalim platformama objavljivanja.

Visok rast gledanosti ostvaren u programu pretežno manjinske orijentacije pokazuje da postoji velik interes publike za teme iz života srpske nacionalne zajednice u Hrvatskoj te da taj potencijal nije iscrpljen. Rast je rezultat kontinuiranog rada na osmišljavanju programa, profiliranju programskih formata i ustroju redakcije, odnosno na organizaciji radnih procesa i profesionalnom usavršavanju svih stručnih uloga u lancu proizvodnje. Također, kontinuirano se vodi računa o ekonomičnosti proizvodnje na način da se ulaže u razvoj uspješnih formata, a da se neperspektivni napuštaju, uz osmišljavanje i testiranje novih ideja koje imaju potencijala.

Broj objava prema formatima u odnosu na ukupno planirani broj objava u 2024. godini:

Vida info - 251 od 200 priloga. Prilozi sadrže vijesti, izvještaje, kraće reportaže i razgovore te značajno doprinose vidljivosti svih aktivnosti unutar srpske manjinske zajednice. Veći broj priloga je rezultat jačanja info tima koji se priprema za uvođenje dužeg tjednog pregleda manjinskih vijesti.

Vida art - 267 od 200 priloga. Kroz ovu emisiju Vida je razvila prepoznatljiv kulturni program koji kombinira manjinske i opće događaje. Veći broj priloga je rezultat uvježbavanja kulturnog tima u kratkim formama, a u 2025. će se emisija više profilirati prema tematskim priložima.

Zavidavanje - 44 od 40 epizoda. Veći broj epizoda rezultat je većeg odaziva gostiju u emisiju koja kroz intervju s ličnostima iz svih sfera javnog života rasvjetljuje društvena pitanja i fenomene.

Kontrapovijest - 24 od 24 epizode. Kroz razgovore s 24 stručnjaka povijesnih i srodnih društvenih znanosti osvijetljen je veliki broj tema iz prošlosti, vezanih za pitanja nacionalnog, vjerskog i drugih identiteta, regionalnih odnosa i procesa, posljedica sukoba i suočavanja s prošlošću, ali i nekoliko tema o aktualnim procesima i sukobima u svijetu te njihovim reperkusijama na Hrvatsku i regionalnu sigurnost.

Kulturni štab - 8 od 20 epizoda. Emisija s diskusijom o društvenim i kulturnim fenomenima. Manji broj epizoda od plana rezultat je posvećenja energije kulturnog tima razvoju emisije Vida art i testiranju novog formata U pravom licu.

Slovo na slovo - 21 od 30 epizoda. Serijal o azbuci s jednom epizodom za svako slovo dobro je prihvaćen na medijskim platformama, ali i u školama u nastavi na srpskom jeziku i pismu. U 2024. pripremljeno je 25 epizoda čije je emitiranje i dalje u toku, a zbog spriječenosti pojedinih autora još 5 će ih biti pripremljeno u prvim mjesecima 2025.

Časak - 0 od 8 epizoda. Razvoj nove manjinske obrazovne emisije bio je zbog drugih prioriteta odgođen za kraj godine, kada je napravljena pilot-epizoda na temu ćirilice, te će se realizacija nastaviti u 2025. godini.

Male priče - 17 od 12 epizoda. Emisija donosi kratke dokumentarne priče o pojedincima i kolektivima, a veći broj epizoda rezultat je preusmjeravanja takvih sadržaja iz drugih formata u ovaj format.

Paragraf - 22 od 20 epizoda. Glavna reportažna emisija Vide (do 20 min) koja obrađuje složenije teme, probleme i fenomene, većinom vezane za položaj srpske manjinske zajednice. Realizirano je nešto više od plana jer su tu preusmjereni kapaciteti iz emisije Prored čiji je razvoj odgođen.

Prored - 1 od 6 epizoda. Iako je početkom 2024. uspješno realizirana jedna epizoda, razvoj formata je odgođen zbog nedovoljne diferencije s Paragrafom.

Vida plus - 37 od 12 epizoda. Vida plus je razvojno mjesto predviđeno za testiranje i objavu povremenih sadržaja koji se ne uklapaju u shemu emisija, a znatno veći broj objava rezultat je snimanja niza dužih reportaža koje se nisu uklapale u Prored i Paragraf, objave serijala s dokumentarnim svjedočanstvima, i serijala koprodukcije o životu povratnika na područjima Like i Dalmacije (Iščezli, 2 sezona).

Noć knjige - 5 epizoda. Ponovljena je suradnja s HGK i HRT-om na projektu "Noć knjige" koji nije dio standardne sheme emisija.

Singlica - 4 epizode. Testiran je novi etnomuzikološki smjer formata koji će biti standardan u 2025. godini.

U pravom licu - 6 epizoda. Testirana je nova kulturno-društvena intervju emisija čiji će se razvoj nastaviti u 2025. godini.

Novosti najava - 50 priloga. Nastavljeno je objavljivanje najava novog broja Novosti u suradnji s redakcijom Novosti.

Izravni i neizravni korisnici programa su pripadnici i organizacije srpske nacionalne manjine i drugih nacionalnih manjina u RH, nevladine organizacije, aktivistička, civilna i kulturno-umjetnička scena, ukupna javnost.

Ostvarene suradnje: Nastavljena je suradnja s organizacijama i lokalnim/regionalnim vijećima srpske nacionalne manjine na medijskom praćenju njihovih aktivnosti, suradnja s organizacijama drugih nacionalnih manjina, kao i suradnja s nevladinim organizacijama (Documenta, Antifašistička liga, SABA RH i druge.). Nastavljena je suradnja s HGK i HRT-om na projektu Noć knjige, emitiranom paralelno na HRT 3, kao i povremena televizijska razmjena s drugim nacionalnim TV kućama.

Cjelokupni program svojim intenzivnim praćenjem događaja i obradom problema pripadnika srpske nacionalne manjine doprinio je snažnom povećanju vidljivosti aktivnosti zajednice i njenih specifičnih problema.

Emisija Slovo na slovo prihvaćena je u obrazovanju i koristi se za učenje azbuke, emisija Kontrapovijest u kojoj redovito gostuju sveučilišni profesori i drugi stručnjaci stekla je značajnu publiku i utječe na širenje znanstvenog pogleda na prošlost. Iznimnu gledanost ostvarile su pojedine epizode intervju emisije Zavidavanje. Od reportažnih emisija (Paragraf i Prored) ističu se epizode o Vukovaru, ustaškom logoru Slana, miniranju srpskih kuća u Bjelovaru, problemima s ostvarenjem državljanstva, problemima s nepropisnim držanjem stoke, epizode o obnovi Grubora, okupljanima Srba iz iseljništva i druge. Valja izdvojiti i seriju priloga u emisiji Vida info o devastaciji izvora Une, što je značajno doprinijelo vidljivosti te teme u javnosti i sprječavanju daljnje devastacije.

Evaluacija rada: Tokom 2024. provedena je ekspertna kvalitativna analiza cjelokupnog programa s recenzijama svih objavljenih priloga koja je pokazala nastavak unapređenja standarda proizvodnje i kvalitete audio i

vidio sadržaja. Značajno je povećan i doseg objava pa su pojedine emisije na društvenim mrežama ostvarile i preko 250 tisuća pregleda, a pojedini isječci iz emisija približili se brojci od milijun pregleda. Budući da je riječ pretežno o manjinskim temama, to pokazuje postojanje interesa publike za takvom vrstom sadržaja. Distribucijska medijska mreža video sadržaja SNV-a podrazumijeva: YouTube kanale Vida TV i SNV, kao i Facebook stranice i web stranice Vida, SNV i Novosti. U toku je redizajn stranice Vida radi veće protočnosti objavljenih sadržaja.

ODJEL ZAJEDNIČKIH POSLOVA

Odjel zajedničkih poslova tj. centralni ured u tehničkom smislu koordinira rad i suradnju svih odjela SNV-a, te suradnju SNV-a s drugim institucijama srpske zajednice u Republici Hrvatskoj (SKD Prosvjeta, SPOG, SPD Privrednik, SPC, ZVO, SDF, SRDS i drugi), tijelima Republike Hrvatske i tijelima drugih zemalja te međunarodnim organizacijama umjerenim na nacionalne manjine poput FUEN-a čiji je SNV član.

I ove godine redovito se održavao vozni park SNV-a te objekti i oprema u vlasništvu SNV-a te se vodilo računa o financiranju hladnog pogona i tehničkom održavanju objekata koji su u vlasništvu SNV-a. Kontinuirano se pružala financijska podrška zaposlenicima u edukaciji i stručnom usavršavanju plaćanjem školarina te upućivanjem i plaćanjem kotizacija za sudjelovanje na različitim edukacijama, seminarima, radionicama, konferencijama, okruglim stolovima s ciljem podizanja kvalitete rada stručne službe SNV-a. Redovito su se organizirale sjednice Predsjedništva SNV-a, godišnja skupština SNV-a, te drugi sastanci i kolegiji voditelja odjela. Radilo se na usklađenju internih akata SNV-a kao i na uspostavljanju poslovnih procedura vezanih za redovno poslovanje kao i na provedbi osposobljavanja novo zaposlenih radnika za rad na siguran način sukladno zakonu o zaštiti na radu. Kroz čitavu godinu u suradnji sa vanjskim stručnjacima radilo se na podizanju kompetencija potrebnih za prijave na natječaje i fondove koji su na raspolaganju u RH i regiji. Putem mrežne stranice i društvenih mreža te drugih medija informiralo se pripadnike srpske nacionalne manjine kako i svekolika javnost o radu Srpskog narodnog vijeća te suradnji SNV-a s drugim institucijama. U dva navrata rađena je revizija tekstova na mrežnoj stranici, odnosno prijevod sa hrvatskog na engleski jezik.

Programske aktivnosti centralnog odjela

GODIŠNJICA SRETENJSKOG USTAVA

Srpsko narodno vijeće, u suradnji sa SKD-om „Prosvjeta“, SPD „Privrednik“, Srpskim demokratskim forumom i Sportsko-rekreativnim društvom Srba u Hrvatskoj, organiziralo je obilježavanje Dana državnosti Srbije u hotelu Westin u Zagrebu. Događaju su prisustvovali potpredsjednica vlade Anja Šimpraga, izaslanik predsjednika Sabora Marko Pavić, vladika pakračko-slavonski Jovan, ambasadorica Srbije Jelena Milić, šef ureda za ljudska prava Alen Tahiri, čelni ljudi srpskih organizacija, predstavnici državnih institucija,

brojni predstavnici diplomatskog kora i brojni manjinski vijećnici i aktivisti. U obraćanju prisutnima, predsjednik SNV-a Milorad Pupovac naglasio je da je to prvo obilježavanje Dana državnosti Srbije u organizaciji srpske nacionalne zajednice u Hrvatskoj koji se ove godine događa na 220. godišnjicu od prvog srpskog ustanka i 189. godišnjicu prvog modernog srpskog Ustava. U programu koji je moderirala Jelena Mirić, Aneta Vladimirov pročitala je tekst Čedomira Višnjića o značaju Sretenja, prvog srpskog ustanka i prvog modernog ustava, dok je Antonija Boroša otpjevala dvije himne, a Dejan Stojaković pročitao pjesmu "Srbija" Oskara Daviča. Svečanost je održana i u ostalim gradovima: Knin, Rijeka i Vukovar.

ODJEL ZA KAPITALNE PROJEKTE

Dosadašnji rezultati fonda za kapitalne projekte su vrlo dobri, a financijska osnova je iz godine u godinu sve bolja. To je pozitivno utjecalo i na srpske organizacije širom Hrvatske – lokalna vijeća srpske nacionalne manjine, različita udruženja, jedinice lokalne samouprave i sl. Rastom broja projekata na godišnjoj razini ublažava se nedostatak resursa partnerskih organizacija, a posljedično se jača socijalna i gospodarska aktivnost.

U prvom dijelu godine započela je realizacija 34 aktivnosti za koje su sredstva osigurana dopunama Državnog proračuna za 2023. i 2024. godinu. Obnavljali su se društveni domovi, gradila dječja igrališta i boćališta, sanirali sportski tereni i prostori potrebni za rad naše zajednice, završavali vrtići, opremala udruženja i srpske kuće. Za tu namjenu SNV je na raspolaganju imao 1.650.000,00 eura.

U Branimirovcu, Krunoslavlju, Vrbniku, Kistanju, Doljanima, Ličkom Petrovom Selu, Debelom Brdu, Gornjoj Vrijesci i Čukuru trudili smo se u suradnji sa lokalnim zajednicama podići standard i kvalitetu društvene infrastrukture kroz obnovu mjesnih domova.

Sanacijom i adaptacijom prostora nogometnih klubova NK 'Bratstvo' u Jagodnjaku, NK Radnički' u Dalju, NK 'Vuteks Sloga' u Vukovaru, NK 'Viktorija' u Vojakovcu, NK Imsovac u Imsovcu, NK 'Petrova Gora' u Vojniću te multifunkcionalnih igrališta u Belom Manastiru, naselju Ada u Šodolovcima i naselju Savulja u Borovu omogućit će se adekvatni uvjeti za neometano izvođenje sportskih programa za mlađe ali i za starije članove zajednice. U zgradama raznih lokalnih udruženja i vijeća srpske nacionalne manjine adaptiraju se i opremaju prostori od Bolmana, Medara pored Okučana, Gređana pored Stare Gradiške, Veljuna pored Slunja, Vrepca i Mogorića u Lici do Ervenika u Dalmaciji.

Izgrađeno je dječje igralište u Ostrovu pored Markušice, adaptirali su se i opremili prostori DVD-a u Donjem Lapcu i Moravicama, a Kulturno – umjetničko društvo 'Željezničar' opremljeno je potrebnom tehničkom opremom za svoje manifestacije.

Srpsko narodno vijeće je iz istog budžeta financiralo provedbu 10 aktivnosti koje su izvedene samostalno, odnosno bez podrške partnerskih organizacija. Radi se o otkupu objekata koji će služiti kao centri društvenog okupljanja u mjestima Moravice i Ljubošina te gradu Požegi. Također, opremaju se srpski kulturni centri u Osijeku, Zadru, Pakracu i Rogoži te se nabavlja potrebna informatička, tehnička i druga oprema te namještaj. Obnova srpskih kulturnih centara u Gračacu, Vojniću i Ogulinu predstavlja važan korak u

unapređenju zajedničkih prostora koji služe kao kulturni i društveni centri lokalne zajednice. S obzirom na starost objekata i dotrajalost određenih dijelova, obnova je nužna kako bi se osigurali bolji uvjeti za organizaciju događanja te poboljšali energetske i sigurnosni standardi. Radovi uključuju kompletnu i temeljnu obnovu unutrašnjosti, vanjske radove na fasadi i okolišu te unapređenje infrastrukturnih sustava.

Drugi kvartal i novi budžet za 2024. godinu te projekcije za 2025. i 2026. godinu doveli su nas do 70 novih provedbenih aktivnosti u 13 županija ali i novih izazova kao što su nastavak rasta cijena u građevinskom sektoru i visoke inflacije što su ozbiljni izazovi i ograničenja na koja ne možemo utjecati.

Ostvareni iznos za 2024. godinu bio je 11.960.000,00 eura što je pozitivan pomak u odnosu na protekle godine. Zajedno sa sredstvima osiguranim krajem 2023., iz budžeta dopuna (rebalansa), visina sredstava iznosila je 13.610.000,00 eura.

Dio aktivnosti, njih ukupno 21, otpada na obnovu i uređenje društvenih domova i prostora u nerazvijenim općinama koje su bile obuhvaćene ratnim stradanjima i razaranjima.

Projekti jačanja socijalne i obrazovne infrastrukture, odnosno izgradnje, adaptacije i obnove dječjih vrtića, igraonica, sportskih dvorana, multifunkcionalnih i dječjih igrališta odvijaju se u Siraču, Saborskom, Donjem Lapcu, Vrhovinama, Benkovcu, Debelom Brdu, Popovcu, Ivanovu, Moravicama, Gomirju, Brđanima, Zvjerincu, Čistoj Maloj, Bratiškovcima, Španatu i Medarima.

Većina aktivnosti, njih ukupno 23, odnose se na opremanje, adaptaciju i rekonstrukciju prostora vijeća srpske nacionalne manjine, udruga, sportskih klubova i kulturno – umjetničkih društava. Radi se o mjestima poput Narte, Dežanovca, Grubišnog Polja, Bjelovara, Daruvara, Plaškog, Velikog Poganca, Krnjaka, Dalja, Bijelog Brda, Rijeke, Topuskog, Hrvatske Dubice, Knina, Radučića, Starih Jankovaca, Vukovara, Trpinje, Borova, Zagreba i Pule.

Iz rekapitulacije Plana projekata izgradnje i rekonstrukcije srpskih kulturnih centara (SKC) vidljivo je da se Srpsko narodno vijeće u 2024. godini posvetilo ishodu projektu – tehničke dokumentacije i rješavanju imovinsko – pravnih problema za Studentski i učenički dom u Zagrebu te za srpski kulturni centar u Petrinji. U toku ovog provedbenog plana otkupit će se objekt u gradu Benkovcu te će se prenamijeniti u društveni i razvojni centar.

Dva najzahtjevnija i najvažnija projekta su završetak rekonstrukcije i dogradnje srpskog kulturnog centra 'Josif Runjanin' u Glini te početak izgradnje srpskog kulturnog centra u Rijeci na Rujevici.

Zgrada kulturnog centra u Glini, koja je u funkciji preko 100 godina, bila je dotrajala i nije zadovoljavala ni tehničke ni moderne zahtjeve u pogledu energetske učinkovitosti, sigurnosti i pristupačnosti kao ni novu predviđenu svrhu. Ovaj projekt ima za cilj obnoviti i modernizirati prostor, poboljšati kvalitetu usluga za korisnike i učiniti objekt energetski učinkovitim, sigurnim i pristupačnim za sve.

Kulturni centar u Rijeci služit će kao višenamjenski prostor za kulturne, društvene, obrazovne i umjetničke aktivnosti, a bit će ključna središnja točka za okupljanje građana i održavanje događanja. Izgradnja kulturnog centra obuhvatit će nekoliko važnih faza koje uključuju radove na građevinskoj infrastrukturi, unutarnjim prostorima, energetskim sustavima i vanjskom okolišu.

Oba projekta su višegodišnji i provode se u fazama jer su tehnički zahtjevni za provedbu. Za sve radove angažirani su kvalificirani izvođači i stručnjaci, a projekt je pod stalnim nadzorom koordinatora projekta, arhitekta i inženjera. Svaka faza radova podvrgnuta je strogoj kontroli kvalitete kako bi se osigurala usklađenost s tehničkim standardima i zakonodavstvom.

Godinu smo završili sa 104 projekta/aktivnosti. Provedbeno razdoblje u Odjelu za kapitalne projekte je dvije godine. Za sada nemamo povratnih informacija da provedba u nekoj od regija ide teže ili različito od zadanih ciljeva i u zadanim rokovima.

Na kraju važno je istaknuti da je i 2024. godina bila godina otvaranja obnovljenih odnosno izgrađenih srpskih kulturnih centara.

SURADNJA

1. SRPSKO KULTURNO DRUŠTVO „PROSVJETA“

AKTIVNOST 1- PODIZANJE KADROVSKIH KAPACITETA SKD „PROSVJETA“

U toku cijele 2024. godine u SKD „Prosvjeta“ bila je zaposlena osoba koja se bavila programom obrazovanja- izvršni sekretar za obrazovanje.

Izvršni sekretar za obrazovanje bavio se pripremama za otpočinjanje nastave Srpskog jezika i kulture (SJK) u osnovnim i srednjim školama, prikupljanjem podataka i analizom kretanja broja učenika koji pohađaju nastavu Srpskog jezika i kulture, prijavom programa na javne pozive i natječaje, pisanjem izvještaja o provođenju istih, organizacijom i prisustvovanjem zajedničkim mjesečnim sastancima: SKD „Prosvjeta“ Srpsko narodno vijeće, Agencija za odgoj i obrazovanje (AZOO) i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih (MZOM). Prisustvovao je seminarima za učitelje koji predaju u modelu C u organizaciji AZOO i SKD „Prosvjeta“, izrađivao je dopise za osnivače osnovnih i srednjih škola, AZOO i MZO, održavao radno konzultativne (pojedinačne) sastanke s učiteljima/cama SJK na temu povećanja broja učenika koji bi pohađali nastavni predmet SJK (Model C), komunicirao putem elektronske pošte i telefonski s pododborima SKD „Prosvjeta“ te Vijećima i predstavnicima srpske nacionalne manjine vezano uz animaciju roditelja i učenika za učenje SJK: Slatina, Nova Gradiška, Korenica, Kistanje, Požega, Našice, Osijek i Moravice (SŠ). Kontinuirano je pratio i uključivao se u javna savjetovanja vezano uz odgoj i obrazovanje, pomagao je u organizaciji kulturnih manifestacija u organizaciji SKD „Prosvjeta“, održavao sastanke s gradskim/županijskim uredima za obrazovanje, održavao sastanke i prikupljao izjave od roditelja za učenje SJK, posjećivao osnovne škole u Gradu Zagrebu, provodio program sufinanciran od Ministarstva kulture Republike Srbije pod nazivom "Naučio sam Azbuku – želim da naučim više" (radionice za učenike). Provodio je programe sufinancirane od Ministarstva znanosti i obrazovanja: 80 godina SKD „Prosvjeta“ u području obrazovanja (naučno-stručni skup); "Čitam i pišem ćirilicu" i "Popis književnih djela i lektire za srednju školu", pripremao posjete učenika osnovnih i srednjih škola srpskim organizacijama u Zagrebu te organizirao Zimsku školu SJK

"Moravice 2024", surađivao s medijima (Novosti, Prizma, Izvor,..) te obavljao i druge poslove prema ukazanoj potrebi.

Njegov angažman pozitivno se odrazio na rad i uspjehe kako cijelog društva tako i srpske zajednice u sferi manjinskog obrazovanja.

AKTIVNOST 2- PODIZANJE STRUČNIH KAPACITETA U SKD „PROSVJETA“

Navedena aktivnost podrazumijevala je 4 edukativna modula namijenjena rukovoditeljima folklornih ansambala pododbora Srpskog kulturnog društva „Prosvjeta“. Održana su 3 modula na kojima se teorijski i praktično obrađivalo tradicionalne igre i plesove Srba iz Hrvatske te regije, te uz sve navedeno i pjevanje, scenski nastup, koreografija i slični elementi. Ovi trodnevni moduli održani su u Hotelu Terme Jezerčica u Donjoj Stubici u sljedećim terminima:

31.5. – 2.6.2024.

13.9. - 15.9.2024.

15.11. – 17.11.2024.

Posljednji, 4. modul, održan je kao studijsko putovanje u Beograd u kojem su sudionici prisustvovali teorijskim predavanjima u relevantnim institucijama za područje etnofolkloristike: Etnografski Muzej, Fakultet muzičkih umjetnosti te u prostorijama Ansambla KOLO gdje su uz predavanje vidjeli i praktičnu primjenu teorijskih znanja.

Za provođenje stručnih edukacija bili su zaduženi stručnjaci, znanstvenici i fakultetski radnici (etnokoreolozi, etnomuzikolozi i etnoantropolozi) te umjetnici u polju tradicionalnog plesa, odnosno profesionalni plesači od kojih vrijedi istaknuti: dr. Sanja Ranković, dr. Zdravko Ranisavljević, MA Janko Dimitrijević, Dalibor Milovančević i sl. Održani trodnevni moduli trajali su 20 školskih satu po modulu (ukupno 60) te je na njima sudjelovalo oko 20 osoba po modulu. Postignuti rezultati su podizanje kapaciteta voditelja folklornih ansambala SKD „Prosvjeta“ iz različitih krajeva Republike Hrvatske u područjima tradicionalnih srpskih igara, plesova, narodnih pjevanja i drugih elemenata etnokulture te međusobno povezivanje i umrežavanje kako polaznika tako i predavača.

Izravni korisnici ovih aktivnosti su poddbori SKD „Prosvjeta“ iz kojih dolaze umjetnički rukovodioci, dok su **neizravni** šire članstvo i ostali poddbori „Prosvjete“.

AKTIVNOST 3- GOSTUJUĆI PROGRAMI SKD „PROSVJETA“ I GOSTOVANJE DRUGIH PROGRAMA IZ OKRUŽENJA

U sastavu SKD „Prosvjeta“ u 2024. godini aktivno je djelovalo 59 pododбора i četiri koordinacije pododбора (Koordinacija Istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema, Koordinacija Zapadne Slavonije i Moslavine i Koordinacija Korduna i Gorskog kotara i Koordinacija Banija). U sklopu redovitih aktivnosti SKD „Prosvjeta“ radi na predstavljanju programa koji su nastali u okviru samog Društva i kako takvi se prezentiraju publici u sklopu programa koje organiziraju naši pododbori. Pored toga, kroz projekt uspjeli smo zadovoljiti potrebu i za novim programima koji se svojim sadržajem i kvalitetom kvalitativno razlikuju od onoga što možemo proizvesti u okviru naših aktivnosti. Tu prvenstveno mislimo na programe profesionalnih i amaterskih kulturnih institucija iz regije (kazališne predstave, koncerti, pjesničke i književne večeri, izložbe, kao i programi namijenjeni djeci).

Kroz ovaj program financirani su prvenstveno organizacija programa i prijevoz učesnika programa u okviru SKD „Prosvjeta“ u Republici Hrvatskoj, troškovi prijevoza za gostovanja naših programa u inozemstvu, troškovi organizacije i realizacije programa iz inozemstva koji su prezentirani u Republici Hrvatskoj, kako amaterskih, tako i profesionalnih.

Kroz ovaj projekt sufinancirani su:

- Predstavljanje izdavaštva i informiranja SKD „Prosvjeta“ u Narodnoj biblioteci u Beogradu,
- Nastup AKUD Mira Lukač iz Drvara na programu u Udbini,
- Organizacija koncerta Dule Resavac Trio u Zagrebu,
- Organizacija koncerta orkestra Crne Mambe iz Niša u Rijeci,
- Organizacija predstave Zvezdara teatra u Puli (Zakup dvorane) i Sisku (smještaj glumaca),
- Organizacija Mokropoljskih susreta u Mokrom Polju (ozvučenje i rasvjeta, najam šatora, konzumacija)
- Organizacija KOLONIJA Ansambla narodnih igara KOLO iz Beograda u Vukovaru (konzumacija na radionicama i dva prijevoz iz Krnjaka i Vukovara na nastup u Beograd)
- Gostovanje pododбора:
pododбора Split u Beogradu,
Pakrac u Novom Sadu,
koordinacija Kordun u Beogradu,

Benkovca u Voćinu,
Bjelovar i Garešnica u Canakkale, (Tur),
Bijelo Brdo u Čanju, (Mne),
Beli Manastir u Beogradu,
Kneževi Vinogradi u Beogradu,
Vojnić u Vukovaru,
Koordinacija Banija u Ugrinovcima,
Sisak i Dvor u Novom Sadu,
Borovo Naselje u Pečuh, (Hun),
Knin u Rijeci.

Izravni korisnici ovih aktivnosti su lokalna zajednica gdje su se aktivnosti odvijale i šire, pododbori SKD „Prosvjeta“, dok su **neizravni** šire članstvo.

AKTIVNOST 4- OBILJEŽAVANJE 80 GODINA OD OSNIVANJA SKD „PROSVJETA“ 1944.-2024.

U sklopu obilježavanja 80 godina Srpskog kulturnog društva „Prosvjeta“ proveden je niz aktivnosti kroz 2024. godinu. Aktivnosti provedene u sklopu ovog projekta bile su sljedeće:

Svečana akademija, Stručni skup povodom 80. godišnjice, Naučni skup o Stanku Koraću, Izdavanje spomenice SKD „Prosvjeta“, Izložba povodom 80. godišnjice Društva te obilježavanje 80. godišnjice na nivou pododbora SKD „Prosvjeta“ kroz različite aktivnosti tijekom godine.

Svečana akademija održana je 5.10.2024. u Glini gdje je Društvo i osnovano, a na svečanoj akademiji su učestvovali predstavnici Republike Hrvatske i Republike Srbije, predstavnici srpskih organizacija i institucija u Republici Hrvatskoj kao i drugih manjinskih zajednica uz ličnosti iz kulturnog i javnog života u Republici Hrvatskoj i Republici Srbiji. Program akademije sadržavao je prigodno obraćanje domaćina, obraćanje gostiju, kulturno-umjetnički program (nastup hora) te dodjelu priznanja zaslužnim pojedincima.

Na stručnom skupu održanom 12.10.2024. u Zagrebu se govorilo o historiji Društva te njegovoj važnosti za srpsku zajednicu u Hrvatskoj danas. Učesnici su bili: Nikola Vukobratović, Sofija Božić, Igor Mrkalj, Čedomir Višnjic, Milorad Pupovac, Siniša Tatalović i Dušan Marinković. U suradnji s Filozofskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu održan je naučni skup o Stanku Koraću, važnom književnom historičaru, uredniku i dugogodišnjem generalnom sekretaru SKD „Prosvjeta“.

Naučni skup održan je u auli Filozofskog fakulteta u Zagrebu 22. i 23. novembra 2024. godine. Pripremljena je i objavljena na latiničnom i ćiriličnom pismu Spomenica povodom 80. godišnjice djelovanja SKD „Prosvjeta“. Svi programi koje su pododbori održavali u 2024. godini bili su popraćeni vizualnom i simbolikom 80. godišnjice SKD „Prosvjeta“. Pripremljena je i u Glini otvorena izložba dokumenata i fotografija o 80 godina rada Društva. Svime navedenim uspješno je prikazana osamdesetogodišnja povijest „Prosvjete“.

PODAKTIVNOST 4.1.: BARBAROGENIJ- 100 GODINA NADREALIZMA

Projekt Barbarogenij nadealizma sastojao se od istraživanja i izložbe s pratećim kulturnim programom.

Istraživanje je provedeno u Novom Sadu, Beogradu i Zagrebu gdje je u suradnji proučavana i odabrana građa za izložbu iz sljedećih partnerskih institucija: Legat Marka Ristića, Arhiv SANU, Istorijski arhiv Beograda, Narodni Muzej, MSU Beograd, MSU Zagreb, Nacionalni muzej moderne umjetnosti u Zagrebu, KIC Zagreb i dr.). Istraživanje je trajalo od 20.03. do 10.09.2024. godine.

Izložba Barbarogenij nadrealizma u organizaciji SKD „Prosvjeta“, Srpskog narodnog vijeća i Kulturno informativnog centra (KIC) iz Zagreba održana je u Galeriji SKD „Prosvjeta“ i Galeriji Forum u trajanju od 10.10. do 02.12.2024. godine. Izložba Barbarogenij nadrealizma je realizirana u Zagrebu uz suradnju brojnih kolega, institucija i veliku zainteresiranost i podršku medija.

Projekt Barbarogenij nadrealizma, nastavak je projekata povezivanja razdvajanih i sukobljenih (*izložbe u sklopu Dana srpske kulture Veze Zagreb-Beograd i Umjetnost približavanja*), a u ovom slučaju avangardnih umjetničkih pokreta. U fokusu su avangardni umjetnički pokreti dvadesetog stoljeća zenitizam i dadaizam, kulturne veze koje su Anuška Kohn Micić, te braća iz Majskih Poljana kod Gline, Ljubomir Micić i Branko Ve Poljanski, pokrenuli oko internacionalnog časopisa za umjetnost i kulturu *Zenit*, u kojem su Ivan Goll i Boško Tokin u velikoj mjeri posredovali da suradnicima časopisa postanu europski avangardni umjetnici.

Namjera je bila ukazati da su *zenitizam i dadaizam* svojim vizualnim jezikom, tipografijom, povezivanjem književnog i vizualnog stvaralaštva, multimedijalnim pristupom i društvenom angažiranošću lijeve orijentacije anticipirali avangardne stilske i društvene odrednice nadrealizma. Izložba prati nastavak stvaranja kulturne mreže kroz književne časopise

Nadrealizam danas i ovde, Svedočanstva, Putevi, Pečat i Danas, književna i teorijska izdanja, bogatu privatnu korespondenciju, te umjetnička djela. Poseban naglasak stavljen je na suradnju hrvatskih i srpskih autora koje karakterizira avangardni duh i društvena kritičnost. Među dvjestotinjak djela koje smo predstavili, iz kolekcije rijetke bibliofilske građe izdvajamo *Turpitudu*, zabranjenu poemu Marka Ristića s ilustracijama Krste Hegedušića, *Nacrt za jednu fenomenologiju iracionalnog*, djelo Marka Ristića i Koče Popovića, na koje se osvrće i rad beogradskog konceptualnog umjetnika Zorana Todorovića, zatim djela Ljubomira Micića *Istočni greh* s ilustracijama Vilka Gecana, *Spas duše* s ilustracijama Anke Krizmanić, djela Aleksandra Vuča, *Nemenikuće*, *Ako se još jednom setim* s crtežima Marina Tartaglie, časopise *Nadrealizam danas i ovde, Svedočanstva, Putevi, Pečat i Danas*, umjetnička djela Vilka Gecana, Željka Hegedušića, Jo Kleka (Josipa Seissla), Vjere Biller, veliko ilustrirano *Divotvelebnopismo* Miroslava Krleže Marku Ristiću.

Projekt ističe relevantnost nadrealističkih ideja vidljivih u suvremeno umjениčkoj praksi, video umjetnosti, kazalištu i filmu danas. Uz Zorana Todorovića, na izložbi su zastupljeni i drugi suvremeni autori čiji se radovi referiraju na razdoblje nadrealizma: Ivana Momčilović s *Družinom Pet petlića na Visu*, te posebno ističemo novu produkciju nastalu u sklopu projekta Barbarogenij nadrealizma video rad *Ne-Svest: Onirizam u nadrealizmu* Ivica Đorđevića, te audio -vizualnu instalaciju Marka Paunovića *Posljednja nadrealistkinja*, koji nas upoznaje s avangardnim likom Marijane Nikolić Ivšić. Gildo Bavčević i Vinko Barić ludičkim video radom *Titov kuvar* koji svjedoče da je nadrealistička igra prisutna i danas. Na otvorenju izložbe izvedena je "nadrealistička večernja" po konceptu Luje Parežanina koja povezuje poeziju i glazbu, avangardnu poeziju interpretirali su Damian Humski i Lovro Rimac uz glazbene jazz improvizacije Saše Nestorovića.

Autorica koncepta i kustosica izložbe: Davorka Perić

Stručna suradnica kustosica: Senka Ristivojević

Asistentica postava izložbe i produkcije: Lea Bulaja

Tehnički postav: Jasna Givens i Vedran Grladinović

Vizualni identitet projekta: Nikola Križanac

Prateći program u sklopu izložbe Barbarogenij nadrealizma:

18. - 26.10.2024.

KIC, Preradovićeva 5, Kino Tuškanac

Filmski program

Uvod u nadrealizam

Entr'acte / Međučin (René Clair), Andaluzijski pas / Un chien andalou (Luis Buñuel), Zlatno doba / L'Âge d'or (Luis Buñuel), Pjesnikova krv / Le sang d'un poète (Jean Cocteau), Mreže popodneva / Meshes of the Afternoon (Maya Deren), Na kopnu / At Land (Maya Deren), Opsjednut / Spellbound (Alfred Hitchcock), Snovi što se mogu kupiti novcem / Dreams That Money Can Buy (Hans Richter), Taj mračni predmet žudnje / Cet obscur objet du désir (Luis Buñuel), Izgubljena cesta / Lost Highway (David Lynch)

Autori programa: Hrvoje Hribar i Filip Zovko.

03.11.2024. u 18 sati

SKD „Prosvjeta“, Preradovićeva 21

Predavanje i razgovor

Aleksandar Bošković, Columbia University - New York

Subverzivna pedagogija beogradskog nadrealizma

03.11.2024. u 19 sati

SKD „Prosvjeta“, Preradovićeva 21

Predstavljanje knjige i razgovor

Knjiga Edicije Jugoslavija *Nepredvidiva prošlost budućnosti, O političkom potencijalu utopije* sadrži i dječji socijalno-utopijski roman o novom obrazovanju anonimne autorice Male Zore napisan u Beogradu 1924. Na predstavljanju sudjeluju urednica knjige, dramaturginja Ivana Momčilović, književna teoretičarka Biljana Andonovska i novinar Srećko Pulig. Predstavljanje knjige posvećeno je Leonardu Kovačeviću.

07.11.2024 u 19 sati

Kazališna predstava i razgovor s Predragom Brebanovićem i Božom Kovčevićem

SKD „Prosvjeta“, Preradovićeva 21, Zagreb

15. i 16.11.2024 u 20 sati

Dežmanov prolaz, Zagreb

Krležino divot pismo

Kazališna predstava

Krležino divot pismo, nastavak je projekta *Simfonije/Turpituda* koji je nastao na temelju epistolarnе korespondencije, Krležinih i Ristićevih dnevnika, dramatizacije Krležinih *Simfonija* i Ristićeve poeme *Turpituda*. Obje otvaraju temu prijeratnog sukoba na književnoj ljevici, osvjetljavajući turbulentne odnose umjetnosti i revolucije, društvenog angažmana i umjetničkog solipsizma. Glazbu potpisuje Stanko Juzbašić, scenografiju Tihomir Milovac, a režiju Branko Brezovec.

Na izložbi su bili zastupljeni sljedeći autori:

André Breton, Paul Éluard, Branko Ve Poljanski, Ljubomir Micić, Aleksandar Vučo, Rastko Petrović, Marko Ristić, Krsto Hegedušić, Koča Popović, Oskar Davičo, Đorđe Kostić, Dušan Matić, Gustav Krklec, Krsto Hegedušić, Jo Klek, Vjera Biller, Vasilij Kandinski, El Lissitzky, László Moholy-Nagy, Anuška Micić, Miroslav Krleža, Branko Ve Poljanski, Petar Popović, Milan Dedinac, Ševa Ristić, André Thirion, Lula Vučo, Katia Drenovska, Vjera Bakotić-Popović, Stevan Živadinović, Vane Bor, Nikola Vučo, Mihailo Petrov, Traveleri, Zoran Todorović, Ivana Momčilović, Naporno Suicid, Ivica Đorđević, Lujo Parežanin, Marko Paunović, Goran Trbuljak; Damian Humski i Lovro Rimac.

Na izložbi su bila predstavljena djela iz desetak kulturnih institucija iz Hrvatske i Srbije:

Nacionalni muzej moderne umjetnosti Zagreb, Narodni muzej Srbije, Arhiv SANU, Biblioteka SANU, Muzej savremene umetnosti Beograd, Muzej primenjene umetnosti Beograd, Radio televizija Srbije, HRT, Srpsko narodno vijeće.

Izravni korisnici programa su šira kulturna javnost u Republici Hrvatskoj posebno manjinska, kulturne institucije, manjinske udruge, umjetnička udruženja i društva.

Neizravni korisnici programa su brojne institucije na lokalnoj, nacionalnoj razini i međunarodnoj razini, umjetnička i kulturna javnost, građani grada Zagreba, turisti.

Vezano za **suradnju ostvarenu sa građanima, ostalim organizacijama i medijima** projekt Barbarogenij nadrealizma kroz izložbu, predstave (Eurokaz, SKD „Prosvjeta“) predstavljajući knjiga i filmove koji su prikazani u KIC-u i dvije velike izložbe na dvije lokacije SKD Prosvjete i Galerija Forum okupio je veliki broj građana i vrlo različitu ciljanu publiku- filmofile, kolekcionare umjetnina i knjiga, umjetnike i brojne druge zainteresirane

građane. Izložbu je dnevno vidjelo pedesetak posjetitelja, a sama javna događanja, otvorenje izložbi i druga kulturna događanja dodatno su utjecali na vidljivost i posjećenost izložbe. Izložbu je vidjelo nekoliko tisuća građana, a njena vidljivost kroz medije i društvene mreže također je bila na visokoj razini popraćenosti.

Partneri projekta: KIC (Kulturno informativni centar), Galerija Forum, Bibliofil, Muzej primenjene umetnosti Beograd, Muzej suvremene umjetnosti, Hrvatska radio televizija, Radio televizija Srbije, Muzej savremene umetnosti Beograd, Kino Tuškanac, Nacionalni muzej moderne umjetnosti, Istorijski arhiv Beograda – Legat Koče Popovića i Leposave Perović, Privatna kolekcija vm, Srpska akademija nauka i umetnosti – Legat Marka Ristića, Biblioteka SANU, Arhiv SANU, Kolekcija Perilo – Udruženje Perilo, Eurokaz.

PRESS

<https://min-kulture.gov.hr/vijesti-8/otvorenjem-izlozbe-barbarogenij-nadrealizma-s-radom-zapoceo-srpski-kulturni-centar-zagreb/26649>

<https://n1info.hr/vijesti/svecano-otvoren-srpski-kulturni-centar-i-izlozba-barbarogenij-nadrealizma/>

<https://skd-prosvjeta.hr/otvorenje-izlozbe-barbarogenij-nadrealizma/>

<https://www.portalnovosti.com/barbarogenij-nadrealizma-otvoren-i-u-galeriji-forum>

<https://historiografija.hr/?p=42619>

<https://biblioteka.skd-prosvjeta.hr/otvorenje-izlozbe-barbarogenij-nadrealizma/>

<https://www.youtube.com/watch?v=ElCPn29zJ3k>

<https://www.portalnovosti.com/jugoslavenska-revolucija-u-umjetnosti>

<https://snv.hr/10-oktobar-2024-otvorit-cemo-skc-zagreb-i-izlozbu-barbarogenij-nadrealizma/>

<https://www.jutarnji.hr/tag/barbarogenij-nadrealizma>

<https://www.culturenet.hr/uoci-dana-srpske-kulture-otvara-se-izlozba-barbarogenij-nadrealizma/213011>

<https://www.tportal.hr/kultura/clanak/od-virtualnog-partizanskog-spomenika-do-nadrealizma-srpska-kultura-u-hrvatskoj-je-zivnula-provjerili-smo-sto-sve-rade-20241025>

<https://www.nacional.hr/tag/izlozba-barbarogenij-nadrealizma/>

<https://hrtpriказuje.hrt.hr/hrt1/knjiga-ili-zivot-barbarogenij-nadrealizma-i-parfimirano-smece-11833332>

<https://www.tportal.hr/tag/barbarogenij-nadrealizma>

<https://www.youtube.com/watch?v=eZAXtb6BtsY>

<https://www.kulturauzagrebu.hr/raspored-izvedbi/izlozba-barbarogenij-nadrealizma/>

<https://javniservis.net/sekcije/kultura/izlozba-barbarogenij-nadrealizma-otvorila-skc-u-zagrebu/>

<https://sabh.hr/jugoslavenska-revolucija-u-umjetnosti/>

<https://www.youtube.com/watch?v=RsbFM2dLBkQ>

AKTIVNOST 5: VELIKANI MOGA KRAJA

Projekt Velikani mog kraja je trogodišnji projekt namijenjen učenicima koji pohađaju nastavu Srpskog jezika i kulture po modelu C. Godina 2024., prva je godina provedbe projekta u kojoj su učenici imali zadatak istražiti znamenite ličnosti, mjesta, događaje i običaje značajne za kraj iz kog dolaze, a ujedno značajne i za srpsku nacionalnu manjinu, te se kreativno izraziti kroz likovni rad. Svečano otvaranje izložbe najuspješnijih likovnih radova i dodjela priznanja održano je 16.12.2024. u Preradovićevoj 18. Otvaranju izložbe prisustvovalo je 40 učenika u pratnji 12 učitelja. U ovogodišnjem dijelu projekta sudjelovalo je 162 učenika iz 31 osnovne i područne škole. Program je odobren od strane nadležnog Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih.

Izravni korisnici ovog programa su učenici osnovnih škola koji sudjeluju u programima obrazovanja na srpskom jeziku i ćirilichnom pismu (nastava srpskog jezika i kulture po modelu C).

AKTIVNOST 6- STRUČNO USAVRŠAVANJE UČITELJA MODELA C

Od 25. do 27. oktobra 2024. godine održano je stručno usavršavanje učitelja modela C. U sklopu stručnog usavršavanja učitelja, ukupno 16 učitelja imalo je priliku poslušati niz predavanja tijekom tri dana boravka u Osijeku i Beogradu. Učitelji su posjetili Srpski kulturni centar u Osijeku gdje su imali prvo predavanje, te su se predavanja nastavila u Etnografskom muzeju u Beogradu i na Sajmu knjiga u dvorani J.J. Zmaj. Sajam knjiga u Beogradu izvrsna je prilika učiteljima da obiđu i pregledaju sve izdavačke kuće na jednom mjestu koje svake godine izdaju dodatna didaktička nastavna sredstva na srpskom jeziku i ćirilichnom pismu koja se u Republici Hrvatskoj ne mogu nabaviti. Plan i program stručnog usavršavanja je odobren od strane nadležnog Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih.

Učitelji srpskog jezika i kulture po modelu C kao **izravni korisnici**, dok su učenici i škole te lokalna zajednica gdje rade **neizravni korisnici**.

AKTIVNOST 7- NABAVA DIDAKTIČKIH MATERIJALA ZA ŠKOLE KOJE PROVODE C MODEL OBRAZOVANJA NA SRPSKOM JEZIKU I PISMU

U sklopu ovogodišnjeg Stručnog usavršavanja učitelja modela C i obilaska Sajma knjiga u Beogradu učitelji su imali priliku pregledati ponudu dodatnih didaktičkih materijala za podizanje kvalitete izvođenja same nastave u modelu C. U dogovoru s učiteljima i njihovim potrebama, nakon obilaska Sajma knjiga u Beogradu 2023. godine naručene su Zvučne karte Republike Srbije, a u 2024. godini nabavili smo interaktivni globus koje će biti značajan za rad u modelu C. Nabavom ova dva didaktička pomagala koja će biti u svakoj učionici gdje se nastava prati po modelu C, omogućili smo ostvarivanje niza ishoda iz domene kurikuluma za Srpski jezik i kulturu „To sam ja“ koja se proteže kroz sve razrede osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja.

Izravni korisnici nabavljenih didaktičkih materijala su učenici koji pohađaju srpski jezik i kulturu modela C.

AKTIVNOST 8- LJETNA ŠKOLA SRPSKOG JEZIKA I KULTURE „SAVA MRKALJ“

U Ljetnoj školi srpskog jezika i kulture "Sava Mrkalj" namijenjenoj srednjoškolcima sudjelovala su 33 učenika srednjih škola iz cijele Republike Hrvatske koji u svojim školama nemaju mogućnost pohađanja nastave srpskog jezika. Učenici su boravili u Odmaralištu Cvrčak na Viru od 13. do 19.7.2024. godine. Pored dva dana terenske nastave, Zadar i Kula Stojana Jankovića te Manastir Krka i NP Krka, s učenicima je u potpunosti odrađen predviđeni plan i program te izvedbeni plan koji su odobreni i verificirani od nadležnog Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih. S učenicima je boravilo 5 učitelja koji su bili zaduženi za nastavu srpskog jezika, istorije, geografije, umjetnosti te sportske aktivnosti. Pored učitelja koji su provodili izvedbenim planom predviđenu satnicu, učenici su imali i gostujuće predavače, dr. sc. Nataša Desnica-Žerjavić i prof. dr. sc. Igor Radeka koji su svoja predavanja održali u sklopu terenske nastave.

Izravni korisnici ovih aktivnosti su učenici srednjih i osnovnih škola koji polaze nastavu po C modelu te oni koji nemaju mogućnost obrazovati se na srpskom jeziku i pismu, a to žele.

Aktivnost 9- IZDAVAŠTVO SKD „PROSVJETA“

U sklopu izdavačkih aktivnosti, u skladu s planom rada za 2024. godinu izdana su sljedeća izdanja kronološkim redom:

Milivoj Nenin: S obe obale, jun 2024.

Aleksandar Tutuš: Priče uz vatru, jun 2024.

Sreto Batranović: Putevi za bosonoge, jun 2024.

Adam Pribičević: Svetozar Pribičević, oktobar 2024.

Dušan Marinković: Nalaženja Stanka Koraća, oktobar 2024.

Nikola Vujčić: Pune su mi oči daljine, oktobar 2024.

Josip Bogner: Pokreti i pravci u hrvatskoj i srpskoj književnosti, decembar 2024.

Aktivnošću je obuhvaćen stvaralački sloj Srba iz Hrvatske, književnici, biblioteke, čitaoci. Ravnopravno su zastupljene različite regije i generacije, tradicija i savremeno stvaralaštvo. Knjige su promovirane na Sajmu knjiga u Beogradu i po mjestima u kojima „Prosvjeta“ ima pododbore.

AKTIVNOST 10- LJETNA ŠKOLA MANJINSKIH PRAVA 2024.

U suradnji s Akademskom mrežom za saradnju u Jugoističnoj Evropi i Srpskim narodnim vijećem, SKD „Prosvjeta“ je u Donjoj Stubici od 12. do 15.9.2024. godine organizirala Regionalnu školu manjinskih prava. Škola u trajanju od 4 dana okupila je studentice i studente iz Srbije i Hrvatske, iz svake države po 10, koji su zainteresirani za proučavanje fenomena multikulturalizma i prava nacionalnih manjina s naglaskom na prava srpske zajednice u Hrvatskoj. Predavači na ovogodišnjoj regionalnoj školi bili su su: izv. prof. dr. sc. Antonija Petričušić, Pravni Fakultet Sveučilišta u Zagrebu, prof. dr. sc. Milorad Pupovac, predsjednik Srpskog narodnog vijeća, dr. sc. Mile Radović, predsjednik SKD „Prosvjeta“, prof. dr. sc. Siniša Tatalović, potpredsjednik SKD „Prosvjeta“, prof. dr. sc. Goran Bašić, direktor Instituta društvenih nauka, Beograd, prof. dr. sc. Vladimir Vuletić, Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu, prof. dr. sc. Dejan Jović, predsjednik Savjeta Srpskog narodnog vijeća, Slobodan Živković, generalni sekretar SKD „Prosvjeta“, Čedomir Višnjčić, glavni urednik izdavaštva SKD „Prosvjeta“ i Dejan Mihajlović, zamjenik županice Karlovačke županije. Program se sastojao od 9 predavanja po 2 školska sata (ukupno 18 sati) te radionice u trajanju 8 sati što je sveukupno iznosilo 26 školskih sati.

Izravni korisnici ovih aktivnosti su polaznici, odnosno studenti iz Republike Hrvatske i Srbije zainteresirani za proučavanje fenomena multikulturalizma i prava nacionalnih manjina s naglaskom na prava srpske zajednice u Hrvatskoj.

2. SRPSKO PRIVREDNO DRUŠTVO „PRIVREDNIK“

STIPENDIRANJE TALENTIRANIH UČENIKA I STUDENATA SLABIJIH MATERIJALNIH MOGUĆNOSTI

Putem Fonda „Vladimir Matijević“ Srpsko privredno društvo Privrednik pomaže školovanje mladih ljudi i pruža im podršku da postanu obrazovani, aktivni članovi društva i nositelji društvenih promjena. Preko Fonda „Vladimir Matijević“ stipendiraju se nadareni učenici i studenti slabijeg imovinskog stanja. Stipendisti uglavnom potječu iz ruralnih, zapostavljenih i ratom devastiranih područja Hrvatske.

Preko ovog Fonda Privrednik u prosjeku u zadnjih nekoliko godina godišnje stipendira 120 učenika i studenata. Svi stipendisti Fonda „Vladimir Matijević“ pohađaju škole i fakultete na području Republike Hrvatske. Mjesečna stipendija za učenike iznosi 80 eura, a za studente 160 eura. Fond „Vladimir Matijević“ osnovan je 2008. godine i na temelju dugogodišnje suradnje s pouzdanim partnerima i suradnicima do sada je iz ovog fonda stipendirano više stotina učenika i studenata.

Struktura financiranja: Srpsko narodno vijeće, Srpska pravoslavna crkva, Vlada Republike Srbije, lokalna i regionalna samouprava, privatne osobe i ostale pravne osobe, kao i sredstvima ostvarenim vlastitim aktivnostima. Zahvaljujući jasnom cilju i misiji, dobro definiranim procesima realizacije projekta, kao i kvalitetnom timu volontera – mladi ljudi, studenti i učenici iz cijele Hrvatske imaju tijekom čitave školske/akademske godine sigurnu financijsku podršku u svom školovanju.

Dakle, udruga ima pozitivan utjecaj na zajednicu u kojoj djeluje i doprinosi njenom razvoju prvenstveno kroz doprinos obrazovanju mladih ljudi. Udruga je u stalnoj komunikaciji sa zajednicom i prati njene potrebe, pa u skladu s tim korigira svoje aktivnosti i stavlja naglasak na određene segmente (primjerice, intenzivira određene tematske radionice i predavanja za mlade - o konkurentnosti na tržištu rada, primjenjivosti digitalnih tehnologija i slično).

Srpsko privredno društvo Privrednik iz godine u godinu nastoji intenzivirati aktivnosti usmjerene na mlade i povećati broj stipendista, kao i kvalitetu popratnih programa i aktivnosti namijenjenih mladima.

U sklopu Fonda „Vladimir Matijević“ proveli smo sljedeće aktivnosti:

1. Prikupljanje sredstava za stipendiranje

2. Organiziranje dobrotvornih događanja
3. Raspisivanje natječaja za stipendiranje
4. Bodovanje pristiglih prijava i formiranje rang liste
5. Isplaćivanje mjesečnih stipendija
6. Komunikacija sa stipendistima
7. Praćenje i evaluacija stipendista u školovanju i obrazovanju
8. Organizacija aktivnosti za stipendiste
9. Komunikacija s donatorima i izvješća o radu Fonda

Izravni korisnici obuhvaćeni aktivnostima u sklopu Fonda „V. Matijević“: Mladi (studenti, učenici, darovita djeca i mladi, djeca od 14 do 18 godina, djeca iz obitelji korisnika sustava socijalne skrbi, djeca u riziku od socijalne isključenosti); opća populacija pripadnika srpske nacionalne manjine u Hrvatskoj; osobe u riziku od siromaštva i siromašne osobe; povratnici u poratna područja; ruralno stanovništvo; stanovnici poslijeratnih zajednica.

Neizravni korisnici projekta:

Srpske organizacije u Hrvatskoj; akademska zajednica; organizacije koje se bave zaštitom ljudskih i manjinskih prava; udruge i građanske inicijative; cjelokupno hrvatsko društvo.

Suradnja s medijima, građanima, organizacijama i institucijama na lokalnoj i nacionalnoj razini temelji se na već uspostavljenim partnerstvima i širenju mreže suradnje kako bismo dodatno unaprijedili naše programe i ciljeve i poticali inkluzivno društvo i održivi razvoj.

SPD Privrednik ima jasno definiranu strategiju koja uključuje aktivno angažiranje i suradnju s medijima radi širenja svijesti o našim inicijativama i rezultatima, kao i promoviranja važnosti podrške raznolikosti i zaštite prava manjinskih zajednica.

Uz dugogodišnju suradnju sa srpskim organizacijama u Hrvatskoj, partnerstva su proširena na udruge koje se bave ljudskim i manjinskim pravima te kulturom, aktivno pružajući podršku njihovim projektima i inicijativama. Ostvarena je suradnja sa širim spektrom pravnih subjekata i jedinicama lokalne samouprave kako bismo osigurali sustavnu podršku obrazovanju mladih ljudi. Proširena su partnerstva na one manje razvijene i ruralne zajednice u kojima živi veći broj pripadnika srpske nacionalne manjine i intenzivno se radilo na poboljšanje njihovog ekonomskog i društvenog položaja kroz program podrške edukaciji mladih te promociju participacije u lokalnim inicijativama.

Redovito je komunicirano s građanima putem javnih događanja, radionica i edukacija kako bismo osigurali transparentnost i aktivno uključivanje zajednice u naše aktivnosti. Kontinuirano smo angažirali medije kako bismo informirali javnost o napretku naših projekata i podizali svijest o važnosti podrške manjinskim zajednicama i njihovom doprinosu društvu.

Rezultati rada: Srpsko privredno društvo „Privrednik“ u školskoj/akademskoj godini 2023./2024. stipendiralo je 60 studenata i 68 učenika preko Fonda „Vladimir Matijević“ a u školskoj godini 2024./2025. stipendira ukupno 64 studenata i 71 učenika iz istog fonda.

Mjesečna učenička stipendija iznosi 80,00 eura, a mjesečna studentska stipendija iznosi 160,00 eura. Stipendije se isplaćuju kroz devet mjeseci u školskoj/akademskoj godini.

Od iznosa primljenog od Srpskog narodnog vijeća, Srpsko privredno društvo Privrednik isplatilo je:

1. U prvoj polovici godine:

37 učeničkih stipendija za april 2024.	-	2,960.00 eura
60 studentskih stipendija za maj 2024.	-	9.600,00 eura
68 učeničkih stipendija za maj 2024.	-	5.440,00 eura
60 studentskih stipendija za jun 2024.	-	9.600,00 eura
68 učeničkih stipendija za jun 2024.	-	5.440,00 eura
UKUPNO:		33.040,00 eura

2. U drugoj polovici godine:

63 studentske stipendije za oktobar 2024.	-	10.080,00 eura
71 učeničkih stipendija za listopad 2024.	-	5.680,00 eura
63 studentskih stipendija za studeni 2024.	-	10.080,00 eura
71 učeničkih stipendija za studeni 2024.	-	5.680,00 eura
63 studentskih stipendija za studeni 2024.	-	10.080,00 eura
71 učeničkih stipendija za studeni 2024.	-	5.680,00 eura
UKUPNO:		47.280,00 eura

Razliku u iznosu od **320,00 eura** Srpsko privredno društvo „Privrednik“ osiguralo je iz drugih izvora.

3. SPORTSKO REKREATIVNO DRUŠTVO SRBA U HRVATSKOJ (SRDS)

1. NOGOMETNA REPREZENTACIJA SRBA U HRVATSKOJ - SUDJELOVANJE NA EUROPEADI 2024.

Nogometna reprezentacija Srba iz Hrvatske prvi je put osnovana i prvi je put sudjelovala na Europeadi 2016. u Južnom Tirolu, u Italiji, zajedno s nogometnom reprezentacijom Hrvata iz Srbije, uz podršku HNS-a. Po prvi put ove su dvije manjinske reprezentacije putovale jednim autobusom i bile sponzorirane od istog sponzora. Srbi u Hrvatskoj drugi put su nastupali na Europeadi 2022. u Koruškoj, u Austriji. Srbi u Hrvatskoj i Hrvati u Srbiji ponovo su zajedno putovali istim autobusom i deset dana su bili smješteni u istom hotelu. Imali su simbolički zajednički nastup čime su na najbolji način opravdali i moto Europeade 2022 „Together unique“ („Ujedinjeni zajedno“). Ovaj put nije izostao ni dobar rezultat, nakon plasmana u četvrtfinale - hrvatski Srbi zauzeli su visoko peto mjesto, a srpski Hrvati šesto mjesto u konkurenciji 20 manjinskih reprezentacija. Premijerna Europeada održana je 2008. u Švicarskoj. Okosnicu srpske manjinske nogometne reprezentacije čine igrači NK BSK Bijelo Brdo, koji se natječu u 1. HNL te NK Vuteks Sloga Vukovar, koji igraju u 3. HNL, a prije odlaska na Europeadu 2024. održane su pripreme u Staroj Pazovi u i Bijelom Brdu.

EUROPEADA je Europsko nogometno prvenstvo autohtonih nacionalnih manjina. Pokretač ovog sportskog natjecanja, koje se po uzoru na Europsko nogometno prvenstvo održava svake četiri godine, je Savezna unija europskih narodnosti (FUEN) - najveća krovna organizacija europskih autohtonih nacionalnih manjina, narodnosti i jezičnih skupina. Europeada promovira manjine, njihovu raznolikost i značaj u društvu, a medijska prisutnost stvara dodanu vrijednost za regiju i organizatore.

Peta Europeada 2024. održala se u periodu od 28. juna do 7. jula 2024. na graničnim područjima Njemačke i Danske, između Sjevernog i Baltičkog mora uz moto „Between Seas“. Na ovom velikom sportskom događaju natjecalo će se više od 1000 sudionika okupljenih u 27 muških i devet ženskih ekipa, na čak 14 igrališta. Reprezentacija je zajedno s delagatima (24 osobe) bila je smještena u Flensburgu, glavnom središtu ovog događaja. U prvoj utakmici Europskog nogometnog prvenstva nacionalnih manjina, reprezentacija Srba iz Hrvatske je s 24:0 pobijedila bugarske Pomake, potom Slovake iz Mađarske 2:1 i tako zauzela prvo mjesto u skupini G, što je odvelo u četvrtfinale Europeade. U četvrtfinalnoj utakmici, uz previše

propuštenih prigoda, Srbi su izgubili od domaćina Danaca u Njemačkoj rezultatom 2:1 (0:0). U drugoj fazi natjecanja, u razigravanju za plasman od 5. do 8. mjesta Srbi iz Hrvatske su u prvoj utakmici sa 2:0 izgubili od Nijemaca iz Poljske, dok ih je u drugoj utakmici, koja je završila 1:1, nakon izvođenja udaraca sa 11 metara sa 4:3 pobijedila momčad Slovaka iz Mađarske.

2. NAGRADA ZA DOPRINOS RAZVOJU SPORTSKE KULTURE I DRUŠTVENE TOLERANCIJE - „VLADIMIR BEARA“

Nagrada za doprinos razvoju sportske kulture i društvene tolerancije nosi ime najboljeg nogometnog golmana na ovim prostorima legendarnog Vladimira Beare, a ustanovljena je početkom oktobra 2022. godine od SRDS-a s ciljem promicanja borbe protiv govora mržnje, diskriminacije i nasilja prema različitim etničkim skupinama, ravnopravnosti, tolerancije i multikulturalnosti. Dodjeljuje se istaknutim pojedincima, sportašima/cama i sportskim radnicima, koji su doprinijeli promicanju sporta i koji su tokom svoga života i svoje sportske karijere zagovarali toleranciju, nenasilje i ravnopravnost u sportu i društvu. Ova nagrada ima svoje ishodište u medijskoj kampanji SRDS-a "Govor tolerancije" u kojoj sudjeluju poznati sportaši i sportski djelatnici s područja bivše Jugoslavije.

Prva svečana dodjela Premijerna Nagrada urečena je velikom čovjeku i treneru Miroslavu Ćiru Blaževiću, u Hrvatskom novinarskom domu, 16. 12. 2022. u Zagrebu. Priznanje je laureatu uručio predsjednik Hrvatskog olimpijskog odbora Zlatko Mateša. Drugi laureat bio je najuspješniji vaterpolski trener i izbornik svih vremena Ratko Rudić, a nagradu mu je na prigodnoj svečanosti u Zagrebu uručio državni tajnik u Ministarstvu turizma i sporta Josip Pavić.

Ovogodišnja svečana dodjela Nagrade „Vladimir Beara“ održana je 16. decembra u Zagrebu u Hotelu Westinu, u nazočnosti brojnih predstavnika državnih i lokalnih vlasti te nacionalnih i lokalnih sportskih organizacija. Nagradu je proslavljenom rukometnom treneru Nenadu Šošariću uručio predsjednik Srpskog narodnog vijeća i saborski zastupnik Milorad Pupovac. Svečanosti je prisustvovalo čak 120 uzvanika, a među njima i brojni visoki uzvanici: ravnatelj Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina u Vladi Republike Hrvatske, Alen Tahiri, zamjenik Pučke pravobraniteljice, Saša Rajić, izaslanica zagrebačkog gradonačelnika i pročelnica Gradskog ureda za socijalnu zaštitu, zdravstvo, branitelje i osobe s invaliditetom, Lora

Vidović, izaslanik i posebni savjetnik ministra za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog u Vladi Republike Srbije te predstavnik Demokratskog saveza Hrvata u Srbiji, Marin Piuković, izaslanik ministra za pomirenje, regionalnu suradnju i društvenu stabilnost u Vladi Republike Srbije, Darko Baštovanović, ministar-savjetnika u Ambasadi Republike Srbije u Zagrebu, Radimir Džodić, povjerenik predsjednika Republike Hrvatske za sport, Tomislav Paškvalin, direktor Ureda za olimpijski program u Hrvatskom olimpijskom odboru, Damir Šegota, predsjednik Hrvatskog rukometnog saveza, Tomislav Grahovac, člana stručnog stožera Nogometne reprezentacije Hrvata u Srbiji, Ivan Budinčević, organizacijski tajnik Zdrženja slovenskih športskih društava u Italiji, Igor Tomasetiga te brojni drugi...

Osim velike posjećenosti, značaj ovog sportskog i društvenog događaja potvrdila je i velika popraćenost u brojnim domaćim i regionalnim medijima.

4. SRPSKI DOM VUKOVAR

KULTURA U SRPSKOM DOMU U PERIODU 01.10.-31.12.2024.

Aktivnosti Srpskog doma u izvještajnom periodu bile su:

1) Programske aktivnosti

Ukupno su realizirane 4 samostalne programske aktivnosti:

Naučno – popularno predavanje iz serijala „Stari Vukovar – ljudi, mjesta, događaji...”

Predavanje Borivoja Čalića o Justinu Mihailoviću i porodici Mihailović iz Vukovara

Kazališna predstava „Sumnjivo lice“ po tekstu Branislava Nušića u izvođenju glumačkog ansambla i tehničkog osoblja Narodnog pozorišta iz Sombora.

Stručno predavanje i izložba iz serijala „Velikani slikarstva“ u suradnji s Muzejom grada Beograda predstavljena je retrospektiva lika i djela Paje Jovanovića, uz virtualnu šetnju kroz muzej Paje Jovanovića pomoću VR naočara.

Novogodišnji koncert Srpskog doma, u realizaciji glumice Danice Todorović i prijatelja.

Također, u promatrani period ulazi i 10 aktivnosti drugih organizacija, udruga, ustanova i vijeća koje su realizirale svoje programske aktivnosti u Srpskom domu, dijelom u suorganizaciji, a dijelom davanjem potpune logističke, tehničke i pomoći u ljudstvu. Raspored rada Srpskog doma u izvještajnom periodu je bio sljedeći:

OKTOBAR 2024.

04/05.10. Naučni skup "Prošlost I kultura Srba u RH" Velika sala sa ozvučenjem i rasvjetom.

10.10. Predavanje o životu i radu Nikole Tesle - Velika sala sa ozvučenjem i rasvjetom.

11/12.10. KUD "Sloga" Vukovar "Festival lepe reči Vukovar 2024 - KUD "Sloga" Vukovar bila je domaćin i organizator, pete po redu, Smotre literaraca i recitatora pod nazivom "Festival lepe reči Vukovar 2024 - Velika sala sa ozvučenjem i rasvjetom.

18/19/20.10. Klein film festival - Velika sala sa ozvučenjem i rasvjetom.

31.10. Koncert 4 Maljčika pijanista Šandorov/Nikolić - Velika sala sa ozvučenjem i rasvjetom.

NOVEMBAR 2024.

07.11. Predavanje prof. Petra Rudića – 220 godina od podizanja prvog srpskog ustanka - Velika sala sa ozvučenjem i rasvjetom.

17.11. Odavanje počasti svim civilnim žrtvama rata u Vukovaru – Velika sala

22.11. Izložba i predavanje – Bilo je seoba i biće ih večno.. optacija Srba iz Mađarske na prostor vukovarskog sreza 20-ih

I 30-ih godina XX veka - Velika sala sa ozvučenjem i rasvjetom.

29.11. Predavanje Boro Čalić – Porodica Mihailović - Velika sala sa ozvučenjem i rasvjetom.

DECEMBAR 2024.

02.12. Pozorišna predstava Sumnjivo lice, Somborsko narodno pozorište - Velika sala sa ozvučenjem i rasvjetom.

08.12. Posjeta delegacije SNV Petrinja - mala sala

14.12. Koncert Bojana Nikolić - Velika sala sa ozvučenjem i rasvjetom.

23.12. Skupština županijske org. SDSS - Velika sala sa ozvučenjem i rasvjetom.

27.12. Koncert Danica Todorović I Dragan Ilić band - Velika sala sa ozvučenjem i rasvjetom.

2) Nabava opreme – nabavljeno je računalo za tehničara (računalo i paket MS Office homeand business 2021.).

3) Trošak ureda- režijski troškovi: struja, plin, voda, komunalije, ZAMP, HRT, trošak sigurnosti, trošak knjigovodstvenih usluga, troškovi pošte,

sredstva za održavanje i higijenu, sitni inventar, uredski i potrošni materijal za oktobar, novembar i decembar 2024.

4) Trošak plaće za dva radnika za listopad, studeni i prosinac 2024.

5) Trošak naknade – drugi dohodak – naknada za ravnatelja za oktobar, novembar i decembar 2024.

6) Putni trošak – loko vožnja za oktobar, novembar i decembar 2024.

7) Ostali trošak- bankarske usluge, trošak Fine, reprezentacija, nagrade i poticaji za oktobar, novembar i decembar 2024.

O svim događanjima u Srpskom domu redovito je izvještavana javnost putem manjinskih medija.

5. SRPSKI DEMOKRATSKI FORUM

1. JAČANJE ORGANIZACIJSKIH KAPACITETA SDF-a

SDF je u 2024. godini imao tri zaposlene osobe pri čemu su voditelj općih administrativnih poslova i voditelj kreativnih programskih aktivnosti bili zaposleni cijele godine. Administrator općih poslova SDF-a zaposlen je u 10. mjesecu, a do tada je primao honorar preko studentskog ugovora. Uz to, a vezano za izvršenje kompleksnijih programskih aktivnosti, bili su angažirani povremeni vanjski suradnici. Također SDF je imao jednog pomoćnog administratora općih poslova koji je radio na pola radnog vremena preko studentskog ugovora.

Redovno pokrivanje uredskih troškova također je bilo preduvjet dobrog poslovanja organizacije. To je podrazumijevalo plaćanje režijskih troškova ureda, troškove komunikacije, pošte, uredskog i potrošnog materijala, opreme, najma prostora, održavanje stubišta, knjigovodstvene usluge, održavanje opreme, web stranice, troškove sitnog inventara te pokrivanje ostalih troškova (ostale i nepredviđene troškove), troškove za bankarske usluge, troškove zaštite na radu, naknade radnicima, putne troškove radnika.

06. i 07.04.2024. g. SDF je održao 34. redovnu dvodnevnu skupštinu u Kninu kojoj je prisustvovalo oko 50 osoba- delegati skupštine, članovi tijela, članovi SDF-a i gosti. Na skupštini SDF-a izglasan je Izvještaj o radu SDF-a za 2023. godinu i Izvještaj o materijalno-financijskom poslovanju za 2023. godinu te Plan rada i Plan prihoda i rashoda za 2024. godinu.

04.10.2024. u Ljubljani je organiziran zajednički susret predstavnika Srba u Sloveniji i delegacije SDF-a na kojem su se dogovorile buduće međusobne posjete i zajednički projekti s ciljem izgradnje i učvršćivanja veza Srba u Hrvatskoj sa Srbima u Sloveniji.

30.11. i 01.12.2024. održan je redovni SDF-ov Dvodnevni sastanak članova tijela SDF-a, predsjednika svih podružnica i zaposlenih SDF-a na kojem su se iznosili prijedlozi za programe i djelovanje SDF-a u 2025. godini. Održavane su i sjednice Upravnog i Izvršnog odbora, sjednice Nadzornog odbora, sastanci predsjednika podružnica SDF-a.

12.12.2024. SDF je održao 35. redovnu skupštinu SDF-a koja je održana sredstvima daljinske komunikacije, a kojoj su prisustvovali delegati skupštine, predsjednica UO, Izvršni direktor i zaposleni SDF-a. Na skupštini SDF-a izglasan je Plan i program rada za 2025. godinu, Plan prihoda i

rashoda za 2025. godinu, te su donesene Odluke o članarini, o visini naknade za korištenje osobnog vozila u službene svrhe, o planu zaduživanja i otplata Srpskog demokratskog foruma i odluka o proslavi krsne slave. Program se provodio tijekom cijele godine, na području cijele Republike Hrvatske (6 podružnica SDF-a pokrivaju cijelo područje RH).

Tijekom provedbe nije došlo do odstupanja prilikom provedbe aktivnosti ili potrošnje sredstava u odnosu na Ugovor.

Izravni korisnici: Članovi i zaposlenici SDF-a te vanjski suradnici SDF-a koji su radili na provedbi programskih i drugih aktivnosti organizacije.

Neizravni korisnici: Svi oni koji su neposredno i posredno sudjelovali u SDF-ovim programima, druge srpske organizacije te srpska nacionalna manjina generalno.

Utjecaj na zajednicu: Jačanje organizacijskih kapaciteta SDF-a imalo je značajan utjecaj na srpsku zajednicu jer je SDF organizacija koja nastoji sistematizirati rad s populacijom mladih i žena, pripadnika srpske nacionalne manjine te je u tom segmentu već nakon nekoliko godina rada izgradio značajnu prepoznatljivost. SDF je institucija koja pretežno okuplja mlade i radi značajne iskorake prema ženama, nezabilježene u recentnoj povijesti Srba u Hrvatskoj. Populacija mladih i žena je slabije uključena u život zajednice, društvene i političke aktivnosti srpskih organizacija, a djelovanjem SDF-a je izvršen utjecaj koji je doveo do promjene te činjenice.

Suradnja s medijima: SDF je redovito objavljivao informacije od interesa za organizaciju na svojoj internetskoj stranici, na društvenim mrežama, a po potrebi i u manjinskim i većinskim medijima.

2. ŠKOLA ZA DRUŠTVENO-POLITIČKI RAZVOJ ŽENA 'KATA'

Tijekom 2024. godine, u redovnim mjesečnim intervalima, uz ljetnu pauzu, održavala se SDF-ova Škola za društveno-politički razvoj žena 'KATA'. Škola je organizirana kroz 6 edukativnih modula za polaznice, pripadnice srpske nacionalne manjine iz cijele Hrvatske. Program je osmišljen kako bi ženama pružio potrebne informacije i alate za aktivno sudjelovanje u društveno-političkom životu Hrvatske, iz perspektive rodne ravnopravnosti.

Postignuća programa

Jačanje kompetencija žena: Polaznice su stekle znanja iz područja feminizma, ravnopravnosti, ženskog zdravlja i društveno-političkog aktivizma.

Podizanje svijesti: Obrazovanje o rodnim pitanjima i specifičnostima manjinskog aktivizma omogućilo je ženama da se bolje pozicioniraju u lokalnim zajednicama i šire.

Stvaranje mreže podrške: Sudjelovanjem u školi, žene su razvile međusobne veze i osnažile suradnju kroz razmjenu iskustava.

Organizacija konferencije KATA: Kao kruna programa, uspješno je održana Prva ženska konferencija KATA, koja je okupila žene prve i druge generacije škole.

Termini, lokacije i teme modula KATE 2024.

23.–24. marta: Daruvar (toplice) – Uvod u feminizam

27.–28. aprila: Beli Manastir (Baranjska srpska kuća) – Žene i rad

25.–26. maja: Vrhovine – Žensko zdravlje

15.–16. juna: Obrovac/Knin (Srpski kulturni centar Knin) – Ravnopravnost

07.–08. septembra: Jezerčica – Žene u društveno-političkom kontekstu

05.–06. oktobra: Sisak/Glina/Donja Bačuga (Srpski kulturni centar Glina) – Ženski i manjinski aktivizam

09.–10. novembra: Zagreb/Sljeme – Ženska konferencija KATA

Ovaj program pokazao je iznimnu važnost u jačanju društveno-političkog angažmana žena te pružio platformu za daljnji razvoj i povezivanje unutar zajednice. Tijekom provedbe nije došlo do odstupanja prilikom provedbe aktivnosti ili potrošnje sredstava u odnosu na Ugovor.

Izravni korisnici

Polaznice škole 2024. -Pripadnice srpske nacionalne manjine iz cijele Hrvatske koje su sudjelovale u edukativnim modulima.

Polaznice škole 2023. - Prošlogodišnje polaznice koje su kao ambasadorice programa, predavačice ili na drugi način u značajnom broju bile uključene u realizaciji ovogodišnjeg programa.

Voditelji i predavači - Stručnjaci koji su sudjelovali u organizaciji i provedbi edukacija.

Organizatori programa - Članovi SDF-a uključeni u planiranje, logistiku i realizaciju programa.

Neizravni korisnici

Lokalne zajednice iz kojih dolaze polaznice; njihove aktivnosti i stečeno znanje mogu pozitivno utjecati na društveni i politički razvoj tih zajednica. Obitelji polaznica koje mogu imati koristi od njihove osnaženosti i aktivnog sudjelovanja u društvu.

Srpska zajednica u Hrvatskoj; kroz povećanje vidljivosti i angažmana svojih ženskih članica.

Organizacije i institucije povezane s manjinskim pravima i ravnopravnošću, koje će imati educirane i osnažene žene za buduću suradnju.

Šira javnost, kroz promociju manjinskih prava i ravnopravnosti, te aktivnog uključivanja žena u društveno-politički život.

Program također doprinosi podizanju svijesti o važnosti edukacije i aktivnog sudjelovanja žena u društvu, čime svi građani Hrvatske postaju neizravni korisnici.

Kroz program su ostvarene **brojne suradnje**, od kojih su neke dodatno učvrstile postojeća partnerstva, dok su druge otvorile vrata novim povezivanjima. Široka tematika škole omogućila je pozivanje uglednih stručnjaka kao predavača, dok su različite lokacije održavanja modula omogućile SDF-u uspostavljanje kontakta s lokalnim zajednicama, srpskim kulturnim centrima i drugim prostorima srpskih organizacija u tim regijama. Posebno je značajna suradnja s češkom nacionalnom manjinom, čija je predstavnica sudjelovala u političkom panelu tijekom modula u Donjoj Stubici, u Termama Jezerčica, čime je program dodatno proširio međunacionalnu suradnju i razmjenu iskustava.

Medijska popraćenost:

Članak u časopisu NADA: Važno je biti 'KATA'

Objave na Facebook profilu SDF-a te Instagram profilima članova i sudionica škole, uz brojne privatne i podijeljene objave.

Dodatni materijali i promocija- izrađen je kratki promotivni video ženske škole, koji sadržava videozapise i fotografije svih modula. Tokom interaktivne radionice škole izrađen je logotip Ženske škole KATA. Taj je logotip kasnije korišten za izradu promotivnih materijala koji su podijeljeni sudionicama na završnoj konferenciji u prosincu. Ove aktivnosti značajno su pridonijele vidljivosti i prepoznatljivosti programa, kao i jačanju partnerstava i suradnje na različitim razinama.

3. RAZVOJ DRUŠTVENOG MAGAZINA 'NADA'

Tijekom 2024. godine, časopis 'NADA' prošao je kroz značajan razvoj i promociju, koji su dodatno učvrstili njegovu prepoznatljivost kao manjinskog i ženskog glasila.

U prvoj polovici godine, točnije 11. svibnja, održan je sastanak redakcije časopisa 'Nada'. Ovaj susret poslužio je za definiranje razvojnih ciljeva i unapređenje vizualnog identiteta. Kao rezultat toga, naslovna stranica časopisa je redizajnirana i prvi put objavljena na ćirilici, simbolizirajući

važnost očuvanja manjinskog kulturnog naslijeđa. Novi izgled časopisa predstavljen je 24. svibnja s prvim brojem u ovom formatu, dok su do kraja godine objavljena još četiri broja.

Jedan od najvažnijih trenutaka za promociju časopisa dogodio se 5. novembra 2024., kada je u Srpskom kulturnom centru u Zagrebu organizirana svečana promocija časopisa NADA. Ovaj događaj imao je za cilj predstaviti časopis na visokom nivou u samom središtu Zagreba, uz velik broj gostiju i značajnu medijsku prisutnost. Promocija je bila podijeljena u nekoliko dinamičnih segmenata: pozdravni govori, obraćanja gostiju, panel-razgovor s novinarkama te društveno-zabavni dio uz živu glazbu. Događaj je bio vrlo uspješan i privukao je raznoliku publiku, uključujući članove SDF-a, predstavnike drugih srpskih organizacija, kao i osobe iz javnog, političkog, kulturnog i poduzetničkog života.

Pored toga, tokom godine u nekoliko navrata tiskani su i distribuirani promotivni materijali, poput majica, cekera i notesa s vizualnim identitetom časopisa. Ovi materijali naišli su na iznimno dobar prijem među publikom te su značajno doprinijeli brendiranju i popularizaciji časopisa 'NADA'.

Sve aktivnosti vezane za časopis tijekom 2024. godine bile su usmjerene na jačanje njegovog utjecaja, poboljšanje vizualnog identiteta i širenje prepoznatljivosti u različitim segmentima društva.

Tijekom provedbe nije došlo do odstupanja u odnosu na Ugovor.

Izravni korisnici:

Članovi SDF-a, članovi drugih srpskih organizacija, posjetitelji i pripadnici srpske nacionalne manjine, redakcija NADE (novinarke i panelistkinje), gosti iz javnog, političkog, kulturnog i poduzetničkog života, ostali posjetitelji.

Neizravni korisnici:

Publika koja prati promociju putem medijskih izvještaja, šira javnost zainteresirana za časopis NADA, lokalne zajednice kroz kulturno obogaćivanje sadržaja, partneri i suradnici organizacije kroz promociju njihovog doprinosa.

Broj uključenih u izvedbi programa: 12

Broj posjetitelja promocije: 150

Ostvarene suradnje:

SPOG Gimnazija je osigurala 5 volonterki koje su na ulazu dočekale goste

SDK „Prosvjeta“ Besplatno korištenje prostora SKC-a u Zagrebu.

Novosti NADA izlazi kao podlistak tjednih novina Novosti, urednik i redakcija bili su uključeni u govore i vođenje panela.

SNV Voditelj Arhiva Srba u Zagrebu je držao govor na promociji.
VIDA VIDA je snimila prilog i osigurala tehniku za panel i glazbeni dio.

Mediji:

Izlazak NADE u dvotjednom ritmu u tjedniku Novosti, prilog VIDE o promociji, te objave na web stranici te Facebook i Instagram profilima SDF-a i NADE, kao i velik broj privatnih objava i dijeljenih objava.

<https://www.youtube.com/watch?v=7EdRfO8288A>

4. PODRŠKA INICIJATIVAMA USMJERENIM PREMA ZAŠTITI PRAVA ŽENA

SDF je tijekom 2024. godine nastavio aktivno inicirati i podržavati ženske inicijative unutar srpske zajednice. U sklopu obilježavanja Međunarodnog dana žena, članovi SDF-a i njihovi simpatizeri sudjelovali su na proslavama Osmog marta na različitim lokacijama.

Posebno ističemo sudjelovanje SDF-a na Noćnom maršu u Osijeku, kao i na proslavama organiziranim u Moravicama i Kninu. Ove aktivnosti imaju za cilj ne samo obilježiti značaj Osmog marta, već i stvoriti dugoročnu tradiciju koja će jačati vidljivost i glas žena iz srpske zajednice.

Podrškom organizaciji ovih događaja SDF nastoji osnažiti žene pripadnice srpske nacionalne manjine i potaknuti njihovo aktivno sudjelovanje u društvenim i kulturnim zbivanjima. Dugoročni cilj ovih inicijativa je omogućiti ženama iz zajednice da preuzmu vodstvo u organizaciji budućih događaja, čime bi se osigurala njihova trajna prisutnost i neovisnost u ovom segmentu društvenog djelovanja.

Godine 2023. učenici Srpske pravoslavne opće gimnazije (SPOG) osmislili su inovativan spremnik za higijenske uloške, nazvan ULOŠKOMAT. Uz podršku SDF-a, ULOŠKOMAT je u 2024. prilagođen za serijsku proizvodnju, pri čemu je izrađeno 60 primjeraka u promotivne svrhe.

U suradnji s učenicima i nastavnicima SPOG-a ULOŠKOMATI su opremljeni te su kontaktirane organizacije sa srpskim predznakom, srednje škole koje izvode nastavu po modelu manjinske nastave na srpskom jeziku, kao i druge manjinske organizacije dijelom države. Ovim pristupom ostvarena je široka mreža suradnje.

Odaziv je bio iznimno velik – ULOŠKOMATI su pakirani te se dostavljaju na više od 40 lokacija, a nekoliko institucija zatražilo više od jednog primjerka. Na taj način uspješno je promoviran rad mladih gimnazijalaca Srpske

pravoslavne opće gimnazije u Zagrebu, kao i opći doprinos srpskih organizacija i zajednice u borbi za ljudska prava i prava žena u Republici Hrvatskoj.

Tijekom provedbe nije došlo do odstupanja prilikom provedbe aktivnosti ili potrošnje sredstava u odnosu na Ugovor.

Osmi mart:

Izravni korisnici:

Žene pripadnice srpske zajednice – Sudionice proslava, događanja i aktivnosti vezanih uz obilježavanje Osmog marta.

Članovi SDF-a i lokalnih organizacija – Aktivno uključeni u organizaciju i provođenje događaja.

Lokalne zajednice (Osijek, Moravice, Knin) – Sudionici i simpatizeri koji sudjeluju u proslavama.

Neizravni korisnici:

Obitelji i zajednice žena sudionica – Kroz osnaživanje žena doprinosi se razvoju cijele zajednice.

Srpske manjinske organizacije – Promocija manjinske kulture i identiteta.

Šira javnost – Informirana o vrijednostima i pravima žena kroz vidljive aktivnosti.

ULOŠKOMAT:

Izravni korisnici:

Učenci Srpske pravoslavne opće gimnazije (SPOG) – Kreatori i sudionici u procesu razvoja ULOŠKOMATA.

Organizacije sa srpskim predznakom – Primatelji i korisnici ULOŠKOMATA.

Srednje škole s nastavom na srpskom jeziku – Institucije koje su opremljene ULOŠKOMATIMA.

Druge manjinske organizacije – Korisnici ULOŠKOMATA.

Neizravni korisnici:

Žene i djevojke u organizacijama i školama – Imale su priliku koristiti ULOŠKOMATE i uživati u boljoj dostupnosti higijenskih proizvoda.

Školska i lokalna zajednica – Posredno koristi kroz promociju inovacija i prava žena.

Srpska zajednica u cjelini – Ojačana kroz vidljivost i inovativne projekte.

Šira javnost – Informirana o radu mladih i inovativnim pristupima unutar manjinske zajednice.

Tijekom provedbe programa ostvarena je **suradnja** s članovima i simpatizerima SDF-a, koji su svojim angažmanom značajno doprinijeli uspješnoj realizaciji aktivnosti. Nastavljena je uspješna suradnja sa Srpskom pravoslavnom općom gimnazijom (SPOG) i njezinim učenicima, koji su sudjelovali u razvoju i implementaciji projekta ULOŠKOMAT.

Kontaktirane su srpske organizacije i srednje škole koje izvode nastavu po modelu manjinske nastave na srpskom jeziku. Suradnja je također ostvarena s vijećima srpske nacionalne manjine u Moravicama, Kninu i Osijeku, koji su podržali aktivnosti te doprinijeli njihovoj vidljivosti i provedbi na lokalnoj razini.

Ove partnerske suradnje dodatno su osnažile mrežu podrške i unaprijedile ostvarivanje ciljeva oba programa.

5. JAČANJE PROGRAMSKIH KAPACITETA PODRUŽNICA SDF-A

Tijekom provedbe programa "Jačanje programskih kapaciteta podružnice SDF-a," realiziran je niz aktivnosti u različitim regijama, s posebnim naglaskom na jačanje suradnje, osnaživanje članstva i promicanje kulturnih i društvenih vrijednosti srpske zajednice.

Lika i Dalmacija

Podružnica SDF-a Lika i Dalmacija održala je redovni sastanak članova i simpatizera, koji svojim angažmanom doprinose radu organizacije.

Podružnica bilježi stalni rast i sve veće uključivanje lokalne zajednice u aktivnosti. Organizirana je i radna akcija u Velikoj Popini, koja je okupila značajan broj sudionika, potvrđujući popularnost ovakvih inicijativa.

„Nikoljdanski susreti“ istaknuli su se kao važna društveno-kulturna manifestacija koja je privukla veliki broj sudionika iz lokalne zajednice. Osim toga, kroz inicijativu „SDF-ova Srijeda“ organiziran je radni sastanak članova i simpatizera radi unapređenja planova i koordinacije aktivnosti. Pod programom pod naslovom „Put na Kosovo“ je podružnica vodila najuži krug članstva na studijsko putovanje i susret sa sunarodnjacima.

Primorje i Gorski kotar

U Primorju i Gorskom kotaru održan je radni sastanak podružnice s ciljem koordinacije budućih aktivnosti. U Moravicama je održan kabaret s nastupima Gorana Vinčića i Svetlane Patafte, koji je privukao značajnu pažnju i okupio lokalnu zajednicu.

Učenici željezničke tehničke škole iz Moravica putovali su u Beograd, čime im je pružena prilika za kulturnu razmjenu i upoznavanje s radom škola u Srbiji. Također, održane su dvije radionice pod nazivom „Od rocka do trap cajki,“ koje su privukle velik broj srednjoškolaca i potaknule diskusiju o suvremenim glazbenim trendovima. Dani Pere Kvirgića, manifestacija koja se održava u čast poznatog glumca, ove je godine proširena te je uključila dječje predstave, glumačke radionice i kazališnu izvedbu u rodnom mjestu ovog velikana.

Podunavlje

Podunavlje je bilo domaćin brojnih aktivnosti, uključujući putovanje žena iz udruge „Sretne i spretne“ u manastir Tronoša te putovanje sa udrugom „Nura“ i „Negoslavčanke“ u manastire. Djeca iz Bobote, kroz rad SDF-a te udruga „Čuvari pravoslavlja i srpske kulture,“ posjetila su manastire Žiča i Ljubostinja.

Organizirane su radionice za djecu u Negoslavcima pod nazivom „Teta i deca,“ koje su privukle velik broj sudionika. Društveno-sportski događaji, poput „Basketa u Srijemskim Lazama“ i „Nikoljdanskog basketa“ u Jagodnjaku, okupili su mlade i promovirali zdrav način života.

Banija i Kordun

Jedna od značajnijih aktivnosti u regiji bio je izlet „Skok u Dalj“ za učenike viših razreda osnovnih škola. Ova regija, koja rijetko nudi slične prilike, omogućila je mladima nova iskustva i jačanje osjećaja pripadnosti zajednici.

Zapadna Slavonija

Podružnica SDF-a Zapadne Slavonije, uz podršku volontera i simpatizera, uspješno je pokrenula rad već postojeće sušare u Pakracu. U suradnji s mještanima, prikupljeni su lokalni poljoprivredni proizvodi koji su obrađeni, sušeni i pakirani. Proizvedeno voće i povrće korišteno je kao promotivni materijal i simbolični pokloni SDF-a, čime se dodatno potakla vidljivost aktivnosti podružnice.

Uz ove aktivnosti, održan je sastanak članova i simpatizera podružnice. Na sastanku je obnovljeno članstvo te je izrađen prijedlog rada za 2025. godinu, usmjeren na daljnji razvoj zajednice i jačanje lokalne suradnje.

Centralna Hrvatska

Putovanje u Beč za članove podružnice i simpatizere omogućilo je upoznavanje s dijasporom, jačanje međunarodne suradnje i produbljivanje međusobnih veza. Na kraju godine organizirana je tradicionalna akcija „Paketići za Svetog Nikolu,“ koja je okupila članstvo i pružila priliku za zajednički rad, rekapitulaciju godine te planiranje budućih aktivnosti.

Program je ostvario značajne rezultate u jačanju kapaciteta podružnica SDF-a, okupljanju zajednice i promicanju društvenih, kulturnih i obrazovnih vrijednosti.

Tijekom provedbe nije došlo do odstupanja prilikom provedbe aktivnosti ili potrošnje sredstava u odnosu na Ugovor.

Izravni korisnici

Članovi SDF-a – Aktivno uključeni u organizaciju i provedbu aktivnosti.

Simpatizeri SDF-a – Sudjeluju u događanjima i podržavaju rad podružnica.

Mladi – Učenici, srednjoškolci i mladi koji sudjeluju u edukativnim, kulturnim i sportskim programima.

Pripadnici srpske nacionalne manjine – Sudionici lokalnih i regionalnih manifestacija te korisnici programa usmjerenih na očuvanje identiteta i kulture.

Lokalne zajednice – Sudionici kulturno-društvenih događanja, radionica i sportskih aktivnosti.

Neizravni korisnici

Šire zajednice – Uključujući manjinske i većinske zajednice koje indirektno profitiraju od jačanja suradnje i zajedničkih aktivnosti.

Kulturne i obrazovne institucije – Kroz suradnju s podružnicama SDF-a i korisnicima programa.

Organizacije srpske nacionalne manjine – Osnažene kroz umrežavanje, vidljivost i sudjelovanje u aktivnostima.

Šira javnost – Informirana o pravima manjinskih zajednica, značaju kulturnih aktivnosti i doprinosu mladih.

Tijekom provedbe programa "Jačanje programskih kapaciteta podružnice SDF-a," ostvarena je **široka suradnja s različitim akterima**, čime su osnaženi kapaciteti organizacije i unaprijeđena povezanost unutar zajednice.

Članovi i simpatizeri SDF-a bili su ključni nositelji aktivnosti. Njihov angažman u organizaciji, provedbi i sudjelovanju u različitim događajima omogućio je uspješno ostvarivanje programskih ciljeva.

Uspostavljena je ili nastavljena suradnja s brojnim srpskim organizacijama, vijećima i manjinskim udrugama. Ova suradnja doprinijela je uspjehu kulturnih i društvenih manifestacija te jačanju zajedničkog djelovanja.

Lokalne zajednice dale su značajan doprinos kroz sudjelovanje u radnim akcijama, manifestacijama i edukativnim programima. Uključene udruge, poput „Sretnih i spretnijih,“ „Čuvara pravoslavlja i srpske kulture“ i „Nura,“ doprinijele su organizaciji radionica, putovanja i društveno-kulturnih događaja.

Mladi, uključujući đake i srednjoškolce, aktivno su sudjelovali u edukativnim i kreativnim radionicama te kulturnim manifestacijama. Nastavnici i volonteri pružili su podršku u organizaciji aktivnosti, posebno u radionicama i edukativnim putovanjima, čime su dodatno osnaženi edukacijski i kreativni kapaciteti zajednice.

Ova raznovrsna suradnja osigurala je uspjeh programa i dodatno ojačala vezu između organizacije i različitih društvenih skupina, pružajući temelj za buduće zajedničke inicijative.

6. ĆIRILICA NA DLANU – APLIKACIJA- odobreno produljenje do 31.03.2025.

Program "Ćirilica na dlanu" nastao je kao rezultat inovativne ideje polaznica prve generacije Ženske škole KATE 2023. godine. Na projektnoj radionici organiziranoj od strane SDF-a, polaznice su osmislile aplikaciju za učenje ćiriličnog pisma, prepoznajući važnost očuvanja pisma u digitalnom dobu i pružanja mogućnosti svima zainteresiranima za njegovo savladavanje.

U 2024. godini ova projektna ideja uvrštena je u plan i program SDF-a čime je započeta njena realizacija. SDF je formirao projektni tim koji je uključivao predlagateljice ideje, stručnjake iz oblasti edukacije i digitalnih tehnologija te tehničke suradnike. Nakon inicijalnih sastanaka i konkretizacije projektnih ciljeva, tim je pokrenuo proces izrade aplikacije. Paralelno su se analizirale potrebe ciljne publike i birali tehnički izvođači koji su mogli odgovoriti zahtjevima projekta.

Do kraja 2024. godine završena je nacrtana (draft) verzija aplikacije. „Ćirilica na dlanu“ predstavlja interaktivnu platformu za učenje ćiriličnog pisma dostupnu korisnicima bez geografskih ograničenja. Aplikacija je osmišljena u

skladu sa suvremenim pristupima učenja i didaktike, pružajući intuitivno i motivirajuće iskustvo korisnicima svih uzrasta.

Planirano je da se aplikacija "Ćirilica na dlanu" dovrši početkom 2025.

godine, a onda i predstavi široj javnosti, čime će se omogućiti njena široka upotreba. Očekuje se da će program doprinijeti očuvanju ćirilicnog pisma te osnažiti edukacijske kapacitete zajednica koje žele njegovati kulturnu baštinu na suvremen način.

Tijekom implementacije programa "**Ćirilica na dlanu**", neočekivana složenost tehničkih i sadržajnih aspekata razvoja aplikacije dovela je do promjena u vremenskom okviru projekta. Iako je program inicijalno planiran za dovršetak do kraja 2024. godine, razvojni proces pokazao se zahtjevnijim nego što je predviđeno.

Tehnički aspekti, uključujući optimizaciju funkcionalnosti aplikacije i prilagodbu za različite uređaje, zahtijevali su dodatno vrijeme za testiranje i doradu. Istovremeno, sadržajni dio projekta, koji uključuje kreiranje kvalitetnih edukativnih materijala i njihov pregled, također je zahtijevao dodatni angažman stručnjaka i resursa kako bi se osigurala njihova kvaliteta i učinkovitost. SDF se suočio i sa dužim procesom izbora odgovarajućih stručnjaka iz razloga jer je bilo potrebno naći ljude koji uz odgovarajuća tehnička znanja poznaju i ćirilicno pismo.

Suočen s ovim izazovima, Srpski demokratski forum zatražio je produljenje roka za realizaciju programa. Produljenje je odobreno, a novi rok za završetak projekta postavljen je na **31. ožujka 2025. godine**.

Ova promjena omogućila je timu da se usredotoči na kvalitetu aplikacije i osigura njezinu funkcionalnost, što će dugoročno doprinijeti učinkovitijoj implementaciji programa i njegovom utjecaju na korisnike.

Tijekom razvoja aplikacije "Ćirilica na dlanu" ostvarena je **široka suradnja** s različitim akterima, uključujući građane, organizacije, institucije i medije, čime je osigurana uspješna implementacija projekta i doprinos razvoju kulturnih i obrazovnih inicijativa.

Polaznice prve generacije Ženske škole 'KATA' bile su ključne u inicijalnom razvoju ideje za aplikaciju. Kroz njihovu aktivnu participaciju u projektnoj radionici SDF-a, ideja o aplikaciji za učenje ćirilicnog pisma pretvorena je u konkretan projekt. Suradnja s KATAMA omogućila je ne samo osmišljavanje aplikacije, već i pružanje vrijednih povratnih informacija tijekom njenog

razvoja, čime su omogućile da aplikacija bude prilagođena potrebama i interesima ciljane skupine.

Odjel za obrazovanje Srpskog narodnog vijeća (SNV) odigrao je ključnu ulogu u savjetovanju i pružanju smjernica tijekom razvoja aplikacije. Suradnja s ovim odjelom omogućila je da aplikacija bude usklađena s obrazovnim potrebama srpske zajednice, te da se osigura njezina primjena u obrazovnim institucijama. SNV je pomogao u povezivanju aplikacije s nastavnim programima, čime je povećana njezina relevantnost za širu obrazovnu zajednicu.

7. KULTURNA VEČER U OSIJEKU

Kulturna večer u Osijeku, održana 24. veljače u Hrvatskom narodnom kazalištu (HNK), nastavak je uspješne suradnje između Srpskog demokratskog foruma (SDF) i Zvezdara Teatra iz Beograda. U sklopu ove manifestacije, građani Osijeka i okolice imali su priliku uživati u nagrađivanoj predstavi „Osama – Kasaba u Njujorku“ koju je izveo beogradski Zvezdara Teatar.

Predstava je održana u HNK Osijek, čiji kapacitet iznosi oko 360 sjedećih mjesta. Ulaznice su bile besplatne za sve građane, čime je omogućeno široj publici da se upozna s bogatstvom srpske kulturne baštine. Ova inicijativa SDF-a imala je za cilj prezentirati srpsku kulturu u Osijeku na vidljiv i prepoznatljiv način, s posebnim naglaskom na mlađu populaciju. Kroz ovu kulturnu manifestaciju, SDF je nastojao omogućiti bolje razumijevanje i povezanost između naroda koji žive u Osijeku, te stvoriti prostor za kulturnu katarzu.

Po završetku predstave, organizirana je večera za glumce, voditelje Zvezdara Teatra, predstavnike HNK Osijek te organizatore, čime je dodatno učvršćena suradnja između SDF-a, Zvezdara Teatra i osječkih kulturnih institucija.

Ovaj događaj ima i dugoročnu kulturnu dimenziju, jer Osijek uskoro dobiva Srpski kulturni centar, koji će postati sjedište kulturnih aktivnosti za Srbe Osječko-baranjske županije, koja je druga po broju Srba u Hrvatskoj. Iako u Osijeku postoje manji programi u organizaciji SKD „Prosvjeta“, do sada nije bilo dovoljno vidljivih kulturnih događanja koja bi se obratila široj publici, posebno mladima svih nacionalnosti. Ovaj projekt predstavlja ključnu

inicijativu u predstavljanju srpske kulture u Osijeku i doprinosi boljoj integraciji i razumijevanju među različitim zajednicama. Tijekom provedbe nije došlo do odstupanja prilikom provedbe aktivnosti ili potrošnje sredstava u odnosu na Ugovor.

Izravni korisnici- građani Osijeka i okolice, članovi i simpatizeri SDF-a, glumci i voditelji Zvezdara Teatra, predstavnici HNK Osijek.

Neizravni korisnici- lokalna zajednica u Osijeku i Osječko-baranjskoj županiji, srpska zajednica u Osijeku, nacionalna kulturna scena.

Kulturna večer u Osijeku omogućila je uspješnu suradnju između **nekoliko ključnih partnera**- beogradsko kazalište Zvezdara Teatar, SDF i Hrvatsko narodno kazalište Osijek (HNK) čija se suradnja nastavila i po završetku ovog projekta.

Lokalni i manjinski mediji - O predstavi i kulturnoj večeri obaviješteni su svi lokalni i manjinski mediji, čime se šira javnost informirala o ovom značajnom kulturnom događaju. Plakati i promotivni materijali također su bili distribuirani na ključnim lokacijama u Osijeku, čime se osigurala vidljivost događaja i povećao broj zainteresiranih za sudjelovanje.

Ovaj projekt i suradnja između SDF-a, Zvezdara Teatra, HNK Osijek-a i Grada Osijeka imali su dugoročne pozitivne efekte, jer su doprinijeli stvaranju mosta između različitih kultura i zajednica u Osijeku.

8. PILIPENDA PUTUJE

U 2023. godini, SDF je pokrenuo program pod nazivom Pilipenda, koji je bio usmjeren na djecu i mlade u podružnici SDF-a Lika i Dalmacija. Program je nazvan po pripovijetci Pilipenda, jednom od najpoznatijih djela velikog srpskog pisca Sime Matavulja, s ciljem da se djeca i mladi povežu s kulturnim nasljeđem i tradicijom kroz obrazovne i kulturne aktivnosti. Program je postao važan alat za očuvanje kulturne baštine i stvaranje zajedništva među mladima.

U okviru ovog programa, SDF je 25.06.2024. godine organizirao izlet u Zagreb za 50-oro osnovnoškolaca iz Gračaca, Lapca, Udbine, Korenice i Vrhovina. Izlet je uključivao posjet Srpskoj pravoslavnoj općoj gimnaziji (SPOG) u Zagrebu, učenicima Modela C, te drugim značajnim lokacijama vezanim uz srpsku zajednicu u Zagrebu. Djeca su imala priliku sudjelovati u vođenoj turi kroz grad, koja je obuhvatila kulturno-historijske znamenitosti, uz naglasak na one povezane s srpskom tradicijom.

Program je također obuhvatio posjet Biblioteci SKD „Prosvjeta“, gdje su djeca imala priliku uputiti se u bogatstvo srpske književnosti. Kroz kviz u parku, djeca su se zabavila i dodatno učila o pripovijetki Pilipenda, njenim temama i porukama. Kviz je bio prilika za jačanje njihovih znanja o kulturi i povijesti svog naroda.

Ovaj izlet i sve aktivnosti povezane s njim omogućili su djeci ne samo da steknu obrazovanje i kulturnu edukaciju, već i da se povežu s vlastitim identitetom i tradicijom, kao i s drugim mladim ljudima iz različitih dijelova Hrvatske.

Tijekom provedbe nije došlo do odstupanja prilikom provedbe aktivnosti ili potrošnje sredstava u odnosu na Ugovor.

Izravni korisnici programa 'Pilipenda putuje' bili su osnovnoškolci iz Gračaca, Lapca, Udbine, Korenice i Vrhovina. Djeca su imala priliku sudjelovati u izletu, posjetiti znamenitosti Zagreba, upoznati se s kulturnom baštinom srpske zajednice, te se obrazovati kroz različite aktivnosti poput kviza i posjete biblioteke SKD „Prosvjeta“.

Neizravni korisnici su njihove obitelji, nastavnici, članovi srpske zajednice, te šira društvenu zajednicu. Program je također imao pozitivan utjecaj na lokalne zajednice u spomenutim naseljima, jer je promovirao važnost kulturnog identiteta, zajedništva i obrazovanja među mladima. Djelatnici i volonteri SDF-a, kao i suradnici u Zagrebu (poput nastavnika, stručnjaka i vodiča), također su bili indirektni korisnici programa, jer su sudjelovali u njegovoj organizaciji i provedbi.

Ostvarena suradnja u okviru programa Pilipenda putuje uključivala je nekoliko ključnih partnera i organizacija koji su doprinijeli uspješnoj realizaciji izleta. Prvi i najvažniji partneri bili su osnovne škole u Lici i Dalmaciji koje provode manjinski model nastave na srpskom jeziku. Nastavnici tih škola bili su ključni u odabiru i organizaciji učenika koji su sudjelovali u izletu. Osim sa školama, SDF je ostvario suradnju i sa SKD „Prosvjeta“, koja je pružila logističku podršku i omogućila djeci da posjete biblioteku, gdje su se upoznali s bogatstvom srpske književnosti.

9. PILIPENDA KAMPUJE

Srpski demokratski forum (SDF) je nakon dugog planiranja, od 15. do 21. jula 2024. godine, proveo dječji ljetni kamp pod nazivom "Pilipenda kampuje". Naziv programa inspiriran je pripovijetkom Pilipenda srpskog

književnika Sime Matavulja, što dodatno naglašava kulturni i obrazovni aspekt cijelog programa.

Kamp se održao u prelijepom okruženju Manastira Krka, smještenog u općini Kistanje, koji je bio idealno mjesto za smještaj i provedbu aktivnosti.

Infrastruktura manastira, uključujući bogosloviju i trpezariju, korištena je za noćenje, dok su se većina aktivnosti odvijale na otvorenim prostorima oko manastira, koji su nudili odlične uvjete za rad s djecom. S obzirom na izuzetno toplo vrijeme, program je bio prilagođen, a klimatizirane prostorije manastira korištene su za određene aktivnosti.

Kamp je okupio 30 djece iz različitih krajeva Hrvatske, uključujući Baniju, Kordun, Liku, Gorski Kotar i jedno dijete iz Zagreba. Zbog bolesti i ozljeda, neki su odustali od sudjelovanja, a prijavljeno je ukupno 35 djece. Cilj kampa bio je pružiti djeci priliku za izlete i aktivnosti koje inače ne bi imale priliku doživjeti, a za mnoge je ovo bila prva posjeta toj regiji. Program kampa uključivao je dva izleta izvan manastira, čime su djeca imala priliku upoznati povijesna i kulturna mjesta u okolini.

Organizaciju i provedbu kampa podržalo je ukupno 30 osoba, uključujući članove SDF-a te domaće i strane volontere, čiji je angažman bio ključan za uspješnu realizaciju programa.

Cijela priča kampa povezana je sa poznatom pripovijetkom Sime Matavulja, Pilipenda koja je okosnica ili nit vodilja većeg dijela aktivnosti na kampu.

Na kampu su polaznici imali priliku da se upoznaju sa manastirskim prostorima, imanjem, katakombama, ljudima i manastirskom kulturom življenja. U tu kulturu su se i sami uključili poštivanjem rasporeda življenja u manastiru i preuzimanjem manjih obaveza kako bi život kampa i manastira funkcionirali u suglasju i bez remećenja.

Također, na vanjskim prostorima manastira polaznici kampa su imali radionice postavljanja šatora, namještanja kampa, sigurnog ponašanja u prirodi (odnos prema vatri i prema opasnostima koje mogu utjecati na zdravlje, a proizlaze iz prirode, pružanje prve pomoći i sl.). Škola u prirodi učila ih je i o specifičnostima dalmatinskog krajolika, čuvanju prirode, ponašanju u prirodi, upoznali su specifične životinjske vrste za to područje te zaštićene vrste koje obitavaju na području NP Krka. Sama grupa polaznika podijeljena je u manje grupe koje su nosile nazive upravo po zaštićenim životinjskim vrstama iz tog kraja i svaka grupa je posvećenja dodatnom učenju o određenoj vrsti: mali vranac, vidra starog svijeta, čančara, lastin rep, crvenkrpica, svjetlica.

Provođene su brojne kreativne radionice- likovne radionice, fotografija, briškula, priče i igre uz logorsku vatru, kviz o specifičnostima dalmatinskog govora, igre pantomime, pjevanje, bioskop na Krki i sl.

Poseban dan sredinom kampa nazvan je 'Kurujel ekspres', a u okviru programa predviđeni su izleti u obližnja važna mjesta (farma magaraca, manastir Krupa, Kula Stojana Jankovića, Zrmanja..).

U okviru kampa odvijale su se i sportske aktivnosti koje su kulminirale u sportskoj manifestaciji 'Nađi Pirgu..' gdje se ekipe djece sa kampa i djece iz okolnih mjesta natječu u brojnim zabavnim sportovima i aktivnostima: šumska balota, igra 'nađi Pirgu' (Pirga je lik iz Matavuljeve pripovjetke), balansiranje jaja, pecanje jabuka ustima, utrke svezanih nogu i sl.

'Simin putokaz' poseban je dan posvećen Simi Matavulju čiji život su učesnici kampa istraživali obilazeći njegov rodni grad Šibenik. U okviru kampa predviđena je i mala škola plivanja te kupanje u moru. 'Simin putokaz' predviđa i dramsko promišljanje pripovijetke 'Pilipenda' u suvremenom kontekstu koje se izvodi na radionicama sa profesorima srpskog jezika.

Sve aktivnosti kampa kulminirale su u završnom danu koji je nazvan 'Jelina traveža' (Jela je lik iz pripovjetke, Pilipendina žena, a traveža je tradicionalni ženski dio dalmatinske nošnje). Uz završne aktivnosti kreativnog izražavanja- 'magarac i sok' (slikanje likova iz Pilipendine pripovjetke), porodično stablo, 'kaligrafiti' (spoj kaligrafije i grafita u prikazu ćiriličnog pisma) te 'Magozin' (vijesti iz kampa koje su sudionici prikupljali čitavo vrijeme) pripremljena je velika završna priredba i večera- Jelina traveža. To je bio momenat opraštanja pred završni dan kampa koji je rezerviran za odlazak kućama. Na 'Jelinoj traveži' predstavljena je izložba kreativnih radova koje su polaznici napravili u toku kampa, prikazale su se vijesti iz 'Magozina', prikazivao se najbolji dječji igrokaz 'Pilipenda danas..', a izvodili su se i muzika, pjesme i izvođenje posebnog plesa- pilipendance.

Učesnici kampa imali su jasna pravila kućnog reda i ponašanja na kampu. Sudionicima kampa u brojnim su se aktivnostima pridruživala djeca iz okolnih sela koja nisu formalni polaznici kampa te se tako osiguravalo dodatno upoznavanje i involviranost cijele lokalne sredine u održavanje kampa.

Medijsko praćenje programa uključivalo je izvještavanje putem portala srbi.hr, VIDA-e, te HRT-ove emisije Prizma, čime je kamp dobio dodatnu vidljivost i promociju. Program je izveden uspješno, na zadovoljstvo svih sudionika, volontera, partnera i organizatora, te je postavio čvrste temelje

za daljnje slične projekte SDF-a usmjerene prema djeci i mladima u narednim godinama.

Tijekom provedbe nije došlo do odstupanja prilikom provedbe aktivnosti ili potrošnje sredstava u odnosu na Ugovor.

Izravni korisnici- djeca sudionici kampa (30 djece iz Banije, Korduna, Like, Gorskog Kotara i Zagreba, koji su aktivno sudjelovali u svim aktivnostima kampa, uključujući izlete, radionice i nastavu) i volonteri (20 osoba, uključujući članove SDF-a, domaće i strane volontere, koji su pomogli u organizaciji, provedbi aktivnosti i brizi za djecu).

Neizravni korisnici- obitelji djece, škole i obrazovni centri, lokalna zajednica.

Tijekom provedbe programa "Pilipenda kampuje", ostvarena je vrijedna suradnja s brojnim partnerima, što je značajno doprinijelo uspjehu cjelokupnog projekta.

Manastir Krka, koji je bio domaćin kampa, odigrao je ključnu ulogu u logističkoj i infrastrukturnoj podršci. Manastirski kompleks, s bogoslovijom i trpezarijom, omogućio je smještaj i uvjete za rad s djecom. Suradnja s manastirskom bila je izuzetno uspješna, a predstavnici manastira iskazali su interes za nastavak suradnje u budućnosti, čime se stvorila dobra osnova za daljnje zajedničke projekte.

Mjesne zajednice smještene u okolici manastira također su bile uključene u organizaciju kampa, pružajući potrebnu podršku u obliku informacija, logistike i pomoći pri svim praktičnim aspektima. Suradnja s ovim zajednicama bila je važna za integraciju kampa u lokalni kontekst, čime je dodatno osnažena povezanost programa s lokalnim stanovništvom.

Vijeće srpske nacionalne manjine grada Knina (VSNM) imalo je ključnu ulogu u promociji kampa unutar lokalne zajednice i pružanju podrške organizatorima. Uz njihovu pomoć, djeca iz različitih krajeva Hrvatske, uključujući i Baniju i Kordun, imali su priliku sudjelovati u ovom jedinstvenom iskustvu. Suradnja s VSNM-om omogućila je bolji pristup resursima, kao i organizacijsku potporu koja je bila ključna za uspješnu provedbu programa.

Također, organizacija Prosvjeta grada Knina bila je važan partner u promoviranju kampa među obrazovnim institucijama. Suradnja s Prosvjetom omogućila je uključivanje djece iz osnovnih škola koje primjenjuju manjinski obrazovni model, čime je obuhvaćen širok spektar mladih sudionika. Ova suradnja omogućila je djeci da se upoznaju s kulturnim i vjerskim

naslijeđem, te im je pružila priliku za osobni razvoj i učenje u okruženju koje često nemaju priliku doživjeti.

Mediji su pratili pripremu i izvedbu kampa s velikim interesom. Natječaj za kamp oglašen je na platformama društvenih mreža SDF-a i drugih manjinskih portala poput srbi.hr i banija.rs. Tijekom kampa, manastir Krka su posjetili predstavnici medija Novosti, VIDA i HRT-ova Prizma, koji su čak dva puta dolazili kako bi zaokružili prilog s različitim kreativnim i sportskim aktivnostima kampa.

Prepoznatljivi vizualni identitet kampa, vezan uz narančastu boju i logo s magarcem Kurijelom, bitni su dijelovi brendiranja i prepoznatljivosti programa "Pilipenda" u medijima i u javnom prostoru. Različiti akteri organizacije, volonteri i djeca davali su izjave, čime je stvorena široka i sveobuhvatna slika o događajima na kampu.

10. PRAVNI FORUM-odobreno produljenje do 31.03.2025.

Tijekom 2024. godine, Srpski demokratski forum planirao je niz aktivnosti u okviru stručnog tima Pravnog foruma. Ovaj program predviđao je organizaciju radionica, seminara, savjetovanja i drugih pravno-edukativnih događaja usmjerenih na pružanje podrške lokalnoj zajednici i osnaživanje prava manjinskih skupina.

Međutim, zbog različitih nepredviđenih okolnosti, aktivnosti nisu mogle biti izvedene u planiranom obimu.

SDF je zbog skromnih kadrovskih kapaciteta (u prvih 9 mjeseci 2024. godine 2 zaposlene, a do kraja 2024. godine 3 zaposlene osobe) bio primoran angažovati vanjsku suradnicu. Vanjska suradnica, inače i članica SDF-a, je u prvim mjesecima 2024. godine počela s intenzivnim radom na aktivnosti, odnosno počela s pripremnim fazama izvršenja aktivnosti, ali je zbog objektivnih okolnosti bila primorana u prvom trenutku privremeno zastati s provođenjem, a nakon toga i prekinuti svoje djelovanje. Naime, zbog teške bolesti užeg člana obitelji privremeno je zastala s provođenjem, a kasnije je zbog smrti člana uže obitelji bila primorana privremeno u potpunosti prestati s aktivnostima.

Iako aktivnosti nisu provedene u cijelosti, tim Pravnog foruma posvetio se radu na pripremi planiranih dokumenata i materijala koji će se koristiti u nadolazećem razdoblju. Kako u tako kratkom roku nismo uspjeli pronaći drugog vanjskog suradnika koji je dovoljno upoznat s materijom, zatraženo je i odobreno produljene provedbe programa do 31.03.2025. godine.

6. UDRUŽENJE SRPSKIH PORODICA UBIJENIH, POGINULIH, NESTALIH I NASILNO ODVEDENIH I INVALIDNIH OSOBA „PROTIV ZABORAVA“

ZAŠTITA INTERESA CIVILNIH STRADALNIKA I NJIHOVIH OBITELJI

Članstvo Udruženja kao i stradalnici nalaze se na cijelom prostoru Republike Hrvatske te u državama u regiji. Prvi zadatak Udruženja u izvještajnom periodu je bio uspostaviti kontakte sa oštećenima, a potom ih obavještavati o novostima u 2024. godini.

Početak godine Vlada RH je donijela Odluku o otpisu i povratu troškova u sporovima pojedinaca protiv RH za naknadu štete za koju odgovara RH. Zajedno sa vijećima srpske nacionalne manjine organizirali su se skupovi, tribine i razgovori kako bi se zainteresirani subjekti obavijestili o donesenoj odluci i njenom značaju. Navedene aktivnosti provodile su se i sa udruženjima i institucijama koji se bave tom problematikom u Republici Srbiji i BiH (Republika Srpska).

Oštećenim osobama je vrlo teško ostvariti kontakte sa državnim institucijama RH, a još teže dobiti konkretnu pomoć u ostvarivanju svojih prava. Dodatan problem predstavljaju i ne najbolji odnosi između Republike Hrvatske i Republike Srbije. Veliki broj Srba koji su državljani RH, a koji žive u Republici Srbiji najčešće nemaju mogućnosti dolaziti u RH i rješavati svoja pravna pitanja. U svemu tome Udruženje je bilo posrednik između građana i nadležnih institucija.

U desetom mjesecu predstavnici Udruženja (predsjednik Nadzornog odbora Branko Jurišić i tajnik Lazo Đokić) posjetili su Orahovicu ,Viroviticu i Požegu. Tamo su obavljani razgovori sa predstavnicima srpske zajednice, članovima Udruženja i VSNM-a o temama kojima se Udruženje bavi.

Početak novembra predsjednik NO i tajnik Udruženja posjetili su Beograd i Novi Sad. Zadatak je bio isti. Preko tamošnjih udruženja i državnih institucija razgovaralo se o pomoći oštećenima vezano za Odluku Vlade. Prvi sastanak bio je u uredu Komisije za nestala lica Vlade Republike Srbije sa zamjenicom predsjednika Majom Vasović. Održan je i sastanak sa gospodinom Savom Štrpcem iz Dokumentaciono informativnog centra Veritas. Upoznati su sa aktivnostima Udruženja kao i sa željom da na tom polju ostvarimo zajedničku saradnju. U Beogradu je održan sastanak i sa predsjednicom Udruženja porodica nestalih SUZA, Draganom Đukić-Vujančević.

U Novom Sadu sastanak je održan sa predstavnicima Humanitarnog centra za integraciju i toleranciju (HCIT), tj. sa Ratkom Bubalom. Obavijestili su Udruženje da su upoznati sa novom Vladinom Odlukom i da rade na tome da pomognu oštećenima.

Članovi Udruženja su prisustvovali okruglom stolu: „Mi čekamo.....33 godine istinu i pravdu“.

12. – 14. novembra, predsjednica Marica Šeatović, predsjednik NO Branko Jurišić i tajnik Lazo Đokić posjetili su Liku i Dalmaciju. Cilj je bio s predstavnicima lokalne zajednice i članovima Udruženja održati tribinu o radu Udruženja. Tema su bili i važeći pravni propisi koji reguliraju prava civilnih žrtava rata kao i odluka Vlade RH o mogućnosti povrata plaćenih sudskih troškova licima koja su vodila sudske postupke protiv RH zbog kaznenih djela za koja odgovornost snosi RH, a koja lica su izgubila postupke i bila dužna platiti troškove postupka. Sama Odluka Vlade govori da su sudovi i institucije države svojim radom i rješenjima oštetile ljude. Na skupovima i tribinama učešće su uzeli srpski predstavnici u lokalnoj zajednici kao i predstavnici VSNM-a i članovi Udruženja. Delegacija je položila cvijeće na spomen obilježja posvećena civilnim žrtvama rata.

Udruženje je posjetilo i Apatin i tamo su obavljani razgovori sa članovima koji tamo žive.

Dana 10.12. predstavnici Udruženja posjetili su Požeško slavonsku županiju i u mjestu Jeminovac prisustvovali pomenu za civilne žrtve rata sa tog prostora. Poslije toga održan je skup u prostorijama VSNM-a na temu rada Udruženja, nestalih lica, sudskih sporova te stanja akata i zakona koji reguliraju ovu materiju.

Sredinom decembra delegacija u sastavu Marica Šeatović, Branko Jurišić i Lazo Đokić posjetila je Banja Luku. Predstavnici Udruženja tamo su se sastali sa republičkom organizacijom porodica zarobljenih i poginulih boraca i nestalih civila Republike Srpske. Tom prilikom je održan skup na temu nestalih lica i neostvarenih prava članova porodica nestalih, zarobljenih i ubijenih lica. Domaćin skupa bila je predsjednica Isidora Graorac.

Tokom diskusije iznesena su iskustva u radu organizacije i Udruženja. Predstavnici Udruženja dogovorili su suradnju oko obilježavanja značajnih datuma za žrtve u RH i Republike Srpske, kao i mogućnost organiziranja zajedničkih tribina i javnih rasprava.

Pred sam kraj godine održan je sastanak u Zagrebu sa SNV-om o nastojanjima i rezultatima rada Udruženja u 2024. godini.

Pored navedenih aktivnosti redovito su se obilježavali značajni datumi vezani za civilne žrtve rata te su predstavnici Udruženja prisustvovali parastosima koji su upriličeni za žrtve rata 91.-95.

Važno je spomenuti i obilježavanje Dana nestalih (30.08.) ne samo zbog tog dana, nego zbog stanja u broju nestalih lica, gdje se uvijek ističu isti podaci sa opaskom da se nestali ne razvrstavaju po nacionalnoj pripadnosti, ali javnost ostaje potpuno neupoznata s činjenicom da je polovina nestalih osoba srpske nacionalnosti.

Izravni korisnici aktivnosti Udruženja su porodice nestalih osoba i sami oštećenici. **Neizravni korisnik** je manjinska zajednica, ali i šira društvena zajednica.

Za medijsko praćenje ovih tema ne postoji naročit interes, osim na lokalnom nivou. Interes postoji samo kada se usporedno sa određenim aktivnostima događaju i „desničarski“ ispadi gdje se članovima Udruženja npr. prijete da će ih se „pobacati“ u Dunav ako na mjestu stradanja polože cvijeće.

7. SAVEZ ANTIFAŠISTIČKIH BORACA I ANTIFAŠISTA REPUBLIKE HRVATSKE

ODRŽAVANJE KULTURE SJEĆANJA NA POBJEDU NARODA REPUBLIKE HRVATSKE UKLJUČUJUĆI I SRPSKU NACIONALNU MANJINU U DRUGOM SVJETSKOM RATU

Komemoracija u Jasenovcu: SABA RH i SNV su temeljem sporazuma o suradnji za 2024. godinu, te u suradnji s Ministarstvom kulture i medija RH i Savjetom Spomen-područja Jasenovac, 21. travnja 2024. godine organizirali komemoraciju i posjet Spomen-području Jasenovac na kojem se odavala počast svim stradanim žrtvama logora (Srbi, Židovi, Romi, antifašisti) za vrijeme NDH od 1941. – 1945. Na ceremoniji se skupio cijeli državni vrh, kao i predstavnici udruga civilnog društva i zainteresirani članovi tih udruga te ostali građani RH. Udruge su u potpunosti financirale dolazak sudionika iz cijele Hrvatske na komemoraciju. Svrha komemoracije bila je ukazati na strahote koje su se dogodile u logoru Jasenovac, čuvati sjećanje na žrtve te se boriti protiv ksenofobije, šovinizma i povijesnog revizionizma. Posebno se istaknula potreba za očuvanjem kulture sjećanja i promoviranjem tolerancije kao temeljnih vrijednosti suvremenog društva.

Dan pobjede nad fašizmom, Dan oslobođenja Grada Zagreba i Dan Europe: SABA RH i Grad Zagreb su, uz potporu SNV-a, 8. svibnja 2024. organizirali svečanu akademiju u Maloj dvorani Koncertne dvorane Vatroslav Lisinski povodom Dana pobjede nad fašizmom, Dana oslobođenja Grada Zagreba i Dana Europe uz prisustvo članova i izaslanika državnog vrha RH te zainteresiranih građana Grada Zagreba i okolice. Udruge su u potpunosti financirale dolazak sudionika i honorare za kulturno-umjetnički program. Središnja poruka ovog događaja bila je podsjećanje na ustavne temelje Republike Hrvatske i modernog demokratskog društva, izbornog zajedničkim naporima Hrvata i Srba u borbi protiv fašizma tijekom Drugog svjetskog rata. Naglašena je važnost njegovanja antifašističkih tekovina kao trajnog zaloga za očuvanje slobode, jednakosti i tolerancije u društvu.

Dani demokracije/Dan mladosti-radosti u Kumrovcu: Savez društava Josip Broz Tito Hrvatske i SABA RH, uz potporu SNV-a, Krapinsko-zagorske županije i Općine Kumrovec su u subotu 25. svibnja 2024. organizirali proslavu u povodu proslave Dana mladosti-radosti. Proslavi je prisustvovalo

preko deset tisuća građana RH i ostalih država Europe (Slovenija, Italija, Mađarska, BiH, Srbija, Austrija, Crna Gora, Sjeverna Makedonija i dr.). Kulturno- umjetnički program trajao je od ranojutarnjih sati. Tijekom manifestacije te do datuma 15. lipnja 2024. u Općini Kumrovec bila je postavljena filatelistička izložba „Tito u filateliji“, na kojoj je zainteresirano građanstvo u prostorima Muzeja staro selo Kumrovec moglo pogledati izložbu filatelista Ivica i Željke Librić. Manifestacija je imala za cilj podsjetiti na važnost zajedništva i solidarnosti kao temelja za suzbijanje netrpeljivosti i mržnje. Naglašeno je kako samo u miru i suradnji možemo rasti i razvijati se kao društvo.

Komemoracija u Jadovnom: SNV je, uz suorganizaciju SABA RH, a temeljem sporazuma o suradnji za 2024. godinu, 23. lipnja 2024. godine organizirao komemoraciju za žrtve i stradale u sustavima bivših ustaških koncentracijskih logora na relaciji Gospić-Jadovno-Pag. Na komemoraciji je sudjelovao velik broj zainteresiranih građana i mladih, kao i predstavnici državne vlasti i jedinica lokalne samouprave, predstavnici udruga civilnog društva, antifašističkih udruga i pripadnici nacionalnih manjina u RH. Udruge su u potpunosti financirale dolazak sudionika na komemoraciju u Jadovnom i na uvali Slana na otoku Pagu. Komemoracija je bila posvećena naglašavanju tolerancije, povijesne istine i važnosti očuvanja kulture sjećanja na stradanja civila na ovom području. Posebna pažnja posvećena je podsjećanju na potrebu suprotstavljanja svim oblicima mržnje i netolerancije.

Obilježavanje Dana ustanka u Srbu: U Srbu je 27. srpnja 2024. obilježen Dan ustanka povodom 83. godišnjice početka oružanog otpora protiv okupatora i ustaškog režima 1941. godine. Organizatori događaja, SNV i SABA RH, položili su vijence i održali kulturno-umjetnički program u čast ustanicima. Boris Milošević (SNV) istaknuo je zajedništvo Srba i Hrvata u borbi protiv fašizma, naglasivši da su ustanak i antifašizam ugrađeni u temelje hrvatskog Ustava. Pritom je izrazio žaljenje zbog zločina počinjenih tijekom ustanka, ali i poručio da oni ne umanjuju pravednost borbe. Franjo Habulin (SABA) osudio je sve pokušaje umanjivanja značaja antifašističkog otpora te upozorio na rastući povijesni revizionizam i pojave ustaške simbolike, poput nedavnog govora dubrovačkog gradonačelnika. Istaknuo je kako se takve pojave kose s temeljnim vrijednostima Ustava Republike Hrvatske i nasljeđem antifašizma. Obilježavanje je naglasilo važnost očuvanja antifašističkih vrijednosti u borbi za tolerantno i pravedno društvo.

Komemoracija u Banskom Grabovcu: Savez antifašističkih boraca i antifašista (SABA RH) i Srpsko narodno vijeće (SNV) obilježili su u Banskom Grabovcu kod Petrinje obljetnicu prve oružane akcije banijskih partizana i odali počast žrtvama ustaške odmazde. Akcija banijskih partizana, predvođena Vasilijem Gaćešom, izvedena je u noći na 24. srpnja 1941., a ustaška odmazda koja je uslijedila između 24. i 26. srpnja 1941. rezultirala je stradanjem 1.285 civila srpske nacionalnosti iz glinskog i petrinjskog kraja. Na skupu su govorili predsjednik SABA RH Franjo Habulin i generalni sekretar SNV-a Saša Milošević. Habulin je istaknuo da ustaška vlast nije predstavljala hrvatski narod niti je NDH bila hrvatska država. Prisjetio se povijesnog zajedništva Srba i Hrvata u borbi protiv okupatora i ustaša, koje je, kako je naglasio, temelj suvremene Republike Hrvatske, utemeljene na vrijednostima antifašizma. Događaj je istaknuo potrebu za očuvanjem povijesne istine, antifašističkih vrijednosti i kulture sjećanja, kao ključnih temelja pravednog i tolerantnog društva.

Što se tiče **škole demokracije** koja je trebala biti održana tijekom srpnja i kolovoza u PGŽ-u, ona u tom smislu nije održana. Međutim, Škola demokracije održava se u sklopu europskog projekta „Uloga žrtve“ te su do sada održana dva modula predavanja „Uloga i položaj žrtve – Logori“ te „Kako se ne(pamtimo) žrtve“. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 28. svibnja 2024. održana je tribina „Uloga i položaj žrtve“, organizirana u suradnji Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske (SABA RH) i Kluba studenata povijesti „ISHA – Zagreb“. Tribinu je moderirao istaknuti povjesničar Hrvoje Klasić, a glavni govornici bili su povjesničari Lovro Kralj, Goran Hutinec i Martin Previšić, koji su rasvijetlili ključne povijesne aspekte uloge žrtava različitih režima i povijesnih okolnosti. Lovro Kralj govorio je o strahotama ustaških logora, ističući njihov sustavni karakter, koji je bio usmjeren prema potpunom istrebljenju određenih etničkih i političkih skupina. Njegovo izlaganje dodatno je naglasilo važnost edukacije mladih o ovoj temi kako bi se spriječilo poricanje i relativizacija povijesti. Goran Hutinec obradio je kompleksnu temu zločina počinjenih nakon Drugog svjetskog rata, ističući da proces suočavanja s prošlošću zahtijeva otvoren i znanstveno utemeljen pristup koji uvažava patnje svih žrtava. Na kraju, Martin Previšić govorio je o represivnom sustavu na Golom otoku, pružajući detaljan prikaz političke represije u Jugoslaviji te analizu

kako su žrtve tog režima oblikovale kolektivnu svijest o ljudskim pravima i slobodama.

Dana 27. studenog 2024. godine održano je drugo predavanje u sklopu škole demokracije i europskog projekta "Uloga žrtve" pod nazivom „Kako se ne(pamtimo) žrtve“, u prostoriji D-3 Filozofskog Fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, uz organizaciju Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske i Kluba studenata povijesti ISHA Zagreb. Moderator predavanja bio je dr. sc. Hrvoje Klasić. Predavanje je započeo Milan Radanović s temom „Popisi žrtava – sredstvo manipulacije“, u kojoj je analizirao kako se popisi žrtava koriste u političke svrhe, upozoravajući na manipulacije brojem stradalih za ideološke ciljeve. Slijedila je Aneta Vladimirov s temom „Spomenici žrtvama“, naglašavajući važnost spomenika u čuvanju kolektivnog pamćenja te kako njihovo uklanjanje vodi u zaborav povijesnih događaja. Posljednji predavač, Miljenko Hajdarović, govorio je o „Položaju žrtve u udžbenicima povijesti“, ističući manjkavosti u obrazovnim materijalima i njihovu ulogu u oblikovanju percepcije o žrtvama Drugog svjetskog rata.

Tijekom 2024. godine, SABA RH organizirala je i suorganizirala niz važnih komemoracija, javnih tribina i drugih aktivnosti koje su se odnosile na obilježavanje povijesnih događanja vezanih uz antifašizam, NOB (Narodnooslobodilačku borbu) i žrtve fašističkih logora. Aktivnosti su obuhvatile različite regije Hrvatske, uključujući Zagreb, Dalmaciju, Istru, Primorsko-goransku regiju, Sjeverozapadnu Hrvatsku te Slavoniju i Baranju. Među ključnim događanjima bila su obilježavanja komemoracija za žrtve logora Jasenovac, Jadovno, Srbu, kao i za različite partizanske brigade. Posebno se ističu manifestacije poput obilježavanja Dana pobjede nad fašizmom, Dana antifašističke borbe, te 80. obljetnica oslobođenja Dalmacije i oslobođenja Slatine i Virovitice. Također, organizirane su i komemoracije za žrtve Bolmanske i Batinske bitke, te desanta na Dunav.

SABA RH također je suorganizirala različite javne tribine, poput onih o ukrajinsko-ruskom sukobu, hrvatsko-kazahstanskim odnosima, Zapadnom Balkanu i zaštiti kulturnih dobara. Uz to, aktivno su sudjelovali u europskim projektima, uključujući onaj pod nazivom „Uloga i položaj žrtve“ te u suradnji s međunarodnim organizacijama, poput SUBNOR-a BIH.

U okviru aktivnosti posvećenih mlađoj generaciji, SABA RH je promovirala knjige koje se bave temama NOB-a i antifašizma, a organizirani su i razgovori i dijalozi o ulozi mladih u očuvanju antifašističkih vrijednosti.

Također, održani su brojni sastanci i sjednice s različitim partnerskim organizacijama, čime su osnaženi kontakti unutar antifašističkog pokreta. Ove aktivnosti potvrđuju kontinuirani angažman SABA RH na očuvanju sjećanja na antifašističku borbu, te na širenju vrijednosti slobode, jednakosti i demokracije.

Odstupanja tijekom provedbe: došlo je do odstupanja u provedbi aktivnosti i potrošnji sredstava u odnosu na Ugovor. Veći dio sredstava potrošen je na troškove redovnog poslovanja udruge, poput vođenja prostora, režijskih troškova, uredskog materijala i drugih osnovnih operativnih troškova.

Također, programske aktivnosti ljetne škole za mlade u PGŽ-u financirane su iz drugih izvora odnosno spomenuta dva modula, dok je Škola demokracije pomaknuta na 2025. godinu zbog kadrovskih i organizacijskih poteškoća. Sredstva od SNV-a bila su ključna za nesmetan rad Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, omogućujući sudjelovanje u više od 60 aktivnosti tijekom godine.

Izravni korisnici aktivnosti bili su članovi antifašističkih udruga iz cijele Hrvatske, zaposlenici, suradnici i članovi Saveza antifašističkih boraca i antifašista RH te udruge koje se bave promicanjem antifašizma i antifašističke baštine u RH (Mreža antifašistkinja Zagreb, Zajednica udruga antifašističkih boraca i antifašista Zagrebačke županije i Grada Zagreba, Srpsko Narodno Vijeće, Documenta – centar za suočavanje s prošlošću, Savez društava Josip Broz Tito Hrvatske).

Neizravni korisnici aktivnosti bili su građani i građanke Republike Hrvatske, studenti, javne institucije, udruge građana, branitelji (Narodnooslobodilački rat i Domovinski rat), međunarodne udruge koje baštine antifašizam i njihovo članstvo, gradovi i općine na teritoriju RH.

Ostvarene suradnje i medijska popraćenost:

Komemoracija u Jasenovcu – 21. travnja 2024. <https://sabh.hr/kako-je-bilo-u-logoru-jasenovac-gladan-zedan-od-ustasa-sam-trazio-vode-gledao-sam-kad-su-mi-umrle-dvije-sestre/>;
<https://vijesti.hrt.hr/hrvatska/obljetnica-proboja-iz-logora-jasenovac-0-11481590>;
<https://vlada.gov.hr/vijesti/predsjednik-vlade-plenkovic-na->

[komemoraciji-u-spomen-podrucju-jasenovac-42337/42337?lang=hr;](https://www.jusp-jasenovac.hr/Default.aspx?sid=10400)
[https://www.jusp-jasenovac.hr/Default.aspx?sid=10400;](https://www.jusp-jasenovac.hr/Default.aspx?sid=10400)
<https://www.sabor.hr/hr/press/priopcenja/u-povodu-79-obljetnice-proboja-posljednjih-zatocenika-logora-jasenovac-predsjednik>
Obilježavanje Dana pobjede nad fašizmom (Svečana akademija u Zagrebu) – 9. svibnja 2024./ Suorganizacije Trnjanskih kresova
[https://www.nacional.hr/svecana-akademija-u-povodu-dana-pobjede-nad-fasizmom-tomasevic-antifasisti-su-nas-vratili-na-pravu-stranu-povijesti/;](https://www.nacional.hr/svecana-akademija-u-povodu-dana-pobjede-nad-fasizmom-tomasevic-antifasisti-su-nas-vratili-na-pravu-stranu-povijesti/)
[https://www.youtube.com/watch?v=t1OyLOZsHGw;](https://www.youtube.com/watch?v=t1OyLOZsHGw)
[https://www.zagreb.info/tag/dan-pobjede-nad-fasizmom/#google_vignette;](https://www.zagreb.info/tag/dan-pobjede-nad-fasizmom/#google_vignette)
<https://www.portalnovosti.com/vatre-sjecanja>

Dan mladosti-radosti u Kumrovcu –svibnja 2024.

<https://www.telegram.hr/politika-kriminal/stipe-mesic-i-jos-desetak-tisuca-ljudi-festalo-u-kumrovcu-tito-nam-je-potrebniji-nego-ikad-hrvatska-skrece-udesno/> ; <https://www.zagorje.com/clanak/vijesti/uzivo-veselo-je-u-nadanu-mladosti-u-kumrovcu> ; <https://www.24sata.hr/news/za-dan-mladosti-10-tisuca-ljudi-pristiglo-u-kumrovec-prisjetili-smo-se-naseg-velikana-tita-984674>

Komemoracija u Jadovnom <https://www.vecernji.hr/vijesti/pupovac-na-komemoraciji-u-jadovnom-ovdje-nisu-bili-ni-vojnici-ni-ratni-zarobljenici-1779497> ; <https://vijesti.hrt.hr/hrvatska/odrzana-komemoracija-za-zrtve-logora-gospic-jadovno-pag-11624416>; <https://n1info.hr/vijesti/pupovac-jadovno-jos-uvijek-nije-oznaceno-kao-logor-smrti/> ; <https://www.youtube.com/watch?v=gnP-H2fLUlo>

Komemoracija u Banskom Grabovcu - [https://prigorski.hr/odrzana-komemoracija-za-zrtve-ustaske-odmazde-u-banskom-grabovcu/;](https://prigorski.hr/odrzana-komemoracija-za-zrtve-ustaske-odmazde-u-banskom-grabovcu/)
<https://hina.hr/fotografija/11683726>

Komemoracija u Srbu [https://www.index.hr/vijesti/clanak/u-srbu-obiljezen-dan-ustanka-srpski-i-hrvatski-narod-se-zajedno-borio/2586002.aspx;](https://www.index.hr/vijesti/clanak/u-srbu-obiljezen-dan-ustanka-srpski-i-hrvatski-narod-se-zajedno-borio/2586002.aspx)

SABA RH i partnerske udruge, institucije gradova, općina i nacionalne institucije u 2024. godini napravile su velike pomake u odnosu na antifašističku baštinu u RH te na promicanju kulture sjećanja, što se može vidjeti iz priloženih poveznica. Posebno naglašavamo suradnju sa SNV-om i Gradom Zagrebom, koji su pripomogli SABA-i RH u održavanju i organizaciji ili suorganizaciji većine manifestacija i aktivnosti koje su dosad održane.

Aktivnosti koje organizira SABA RH

1. Komemoracija u Jasenovcu – 21. travnja 2024.
2. Obilježavanje Prve Vlade Republike Hrvatske – 20. travnja 2024.
Obilježavanje Dana pobjede nad fašizmom (Svečana akademija u Zagrebu)– 9. svibnja 2024./ Suorganizacije Trnjanskih kresova
3. Obilježavanje odluka ZAVNOH-a – Topusko, 8. i 9. svibnja 2024. Dan mladosti-radosti u Kumrovcu –svibnja 2024.
4. Obilježavanje Dana antifašističke borbe – 22. lipnja 2024.

Aktivnosti koje suorganizira SABA RH

5. 1. Obilježavanje Međunarodnog dana žena - javna tribina 8. ožujka 2024.
6. Komemoracija u Jadovnom
7. Komemoracija u Banskom Grabovcu
8. Komemoracija u Srbu
9. Obilježavanje Blagdana Svih svetih (grobница Narodnih heroja, Partizansko groblje, Dotršćina – 1. studenoga 2024.

Aktivnosti u Zagrebačkoj regiji

10. Obilježavanje obljetnice osnivanja Žumberačke brigade - 5. rujna 2024.
11. Obilježavanje 80. obljetnice Karlovačke udarne brigade u Hrašću Svetičkom
12. Spomen na Dječji logor u Sisku
13. Oslobođenje djece iz ustaškog logora u Jastrebarskom

Aktivnosti u regiji Dalmacija

14. Oslobođenje Dalmacije

Aktivnosti u regiji Istra

15. Obilježavanje 80. obljetnice osnivanja prvog Talijanskog bataljona Pino Budićin na Stanciji Bembo – 4. travnja 2024. Obilježavanje 80. obljetnice bitke talijanskih, slovenskih i hrvatskih partizana kod Kućibrega – 4. studenoga 2024.
16. Obilježavanje formiranja 43. Istarske divizije u Čabru - 29. kolovoza 2024.

Aktivnosti u Primorsko-goranskoj regiji

17. Obilježavanje 80. obljetnice stradanja 2. brigade 13. primorsko-goranske udarne divizije – Memorijal 26. Smrznutih partizana –
18. 16. veljače 2024. Komemoracija u Podhumu – 12. srpnja 2024.

19. Komemoracija u Kamporu – 7. rujna 2024.

Aktivnosti u Sjeverozapadnoj Hrvatskoj

- 20. Obilježavanje 80. obljetnice Desetog Zagrebačkog korpusa u Rasinji – 20. siječnja 2024.
- 21. Obilježavanje 80. obljetnice Prve zagorske udarne brigade – 15. svibnja 2024.
- 22. Obilježavanje 80. obljetnice Treće moslavačke brigade – Trnovitički Popovac, rujan 2024.
- 23. Obilježavanje formiranja Brigade Mihovila Pavleka Miškine – studeni, 2024.

Aktivnosti u regiji Slavonija i Baranja

- 24. Obilježavanje 80. obljetnice oslobođenja Slatine i Virovitice – 5. listopada 2024.
- 25. Obilježavanje Bolmanske bitke, 25. ožujka 2024.
- 26. Obilježavanje Batinske bitke - 23. studeni 2024.
- 27. Obilježavanje 80. obljetnice Desanta na Dunav

Ostale aktivnosti

- 28. Javna tribina "Kultura sjećanja na antifašističku borbu na Trešnjevki" 27. siječnja 2024.
- 29. Javna tribina „Daljnji razvoj ukrajinsko-ruskog sukoba“ 6. veljače 2024.
- 30. Održana skupština ZUABA VPŽ, 24. veljače 2024.
- 31. Održan 1. sjednica Predsjedništva i 1. sjednica Nadzornog odbora, 21. veljače 2024.
- 32. Javna tribina „Pojas i put – put svile“ 22. veljače 2024.
- 33. Javna tribina „Svekoliki odnosi – Hrvatska i Kazahstan“ 13. ožujka 2024.
- 34. Održana skupština Udruge antifašista Sisak, 23. ožujka 2024.
- 35. Javna tribina „Svekoliki odnosi Irana i Hrvatske“ 23. travnja 2024.
- 36. Održana 1. sjednica Kolegija Predsjedništva SABA SABA RH, 4. travnja 2024.
- 37. Održan kick-off sastanak europskog projekta „Uloga i položaj žrtve“, 9. travnja 2024.
- 38. Održana izborna skupština ZUABA BBŽ, 24. travnja 2024.
- 39. Javna tribina „Zapadni Balkan“ 30. travnja 2024.
- 40. Javna tribina „Hrvatska u Europskom parlamentu“ 4. lipnja 2024.
- 41. Održana Redovna skupština SABA RH, 14. lipnja 2024.

42. Održan organizacijski sastanak predstavnika SABA RH s predstavnicima ZZB NOB Slovenije, 26. lipnja 2024.
43. Prisustvovanje na Svečanoj akademiji i sastanku u Nikšiću, 12. – 14. srpnja 2024.
44. Održana 2. sjednica Predsjedništva, 19. rujna 2024
45. Strukturni dijalog o oslobođenju Dalmacije 19. rujna 2024.
46. Održano obilježavanje 80. godišnjice oslobođenja Slatine, 26. rujna 2024.
47. Razgovor o osnivanju Žumberačke brigade, 4. listopada 2024.
48. Promocija knjige Samira Elezovića „Između vremena i prostora“, 4. listopada 2024.
49. Promocija knjige Ante Lešaje „Zatiranje povijesne memorije“, 11. listopada 2024.
50. Sudjelovanje SABA RH na Konferenciji prijateljstva i suradnje u Yantaiju, Kina, 15.-17. listopada
51. Koordinacijski sastanak europskog projekta Uloga žrtve, 18. listopada 2024.
52. Javna tribina Zaštita kulturnih dobara na području Grada Zagreba, 21. listopada 2024.
53. Suorganizacija i priprema serijala Posljednji partizani s novinarkom Martinom Uzelec i VIDA TV,
Posljednji partizani #1 – Ivan Mišković
<https://www.youtube.com/watch?v=k2-nliB7xWY>
Posljednji partizani #2 – Mile Knežević
<https://www.youtube.com/watch?v=3AydSRZc6-o>
Posljednji partizani #3 – Vjera Andrijić
<https://www.youtube.com/watch?v=nky6hVanHw0>
Posljednji partizani #4 – Mirko Smetko
<https://www.youtube.com/watch?v=846krjSjYUY>
Posljednji partizani #5 – Ivan Fumić
<https://www.youtube.com/watch?v=Zh8eHV71Nao>
Posljednji partizani #6 – Mladen Lolić
54. Održana 2. sjednica Kolegija Predsjedništva SABA RH 5. studenog 2024.
55. Sastanak s Kineskom delegacijom, 11. studenog 2024.
56. Održana Javna tribina „Prvi Zagrebački partizanski odred – Silvestar Pelcl“, 21. studenoga 2024.
57. Održano predavanje „Kako (ne)pamtimo žrtve?“, 27. studenoga 2024.

58. Održan strukturni dijalog o ulozi mladih u promicanju antifašističkih vrijednosti, 26. studenog 2024
59. Održana 3. sjednica Predsjedništva 27. studenog 2024.,
60. Prisustvovanje na obilježavanju godišnjici Drugog zasjedanja AVNOJ-a i sastanku dogovora suradnje s SUBNOR BIH
61. Održana promocija knjige Tomislava Jakića „Pisma“, 10. prosinca 2024.
62. Održana Redovna skupština SABA RH, 13. prosinca 2024.
63. Intervju predsjednika SABA RH Franje Habulina: „Mladi zaslužuju da znaju o NOB-u“
<https://www.portalnovosti.com/franjo-habulin-mladi-zasluzuju-da-znaju-o-nob-u>
64. Uloga antifašizma u demokratizaciji društva <https://sabh.hr/tematska-tribina-uloga-antifasizma-u-demokraciji-drustva/>;
<https://www.youtube.com/watch?v=QYClwB1WmY>
65. Uloga i položaj žrtve – logori <https://historiografija.hr/?p=40976>;

8. DOCUMENTA CENTAR ZA SUOČAVANJE S PROŠLOŠĆU

UTVRĐIVANJE IDENTITETA I OKOLNOSTI STRADANJA ŽRTAVA RATA NA PODRUČJU ŠIBENSKO-KNINSKE, SPLITSKO-DALMATINSKE I DRUGIH ŽUPANIJA

Cilj je projekta istražiti i dokumentirati sudbine osoba koje su stradale tijekom rata u Hrvatskoj 1991.-1995., a koje su imale prebivalište ili stradale na području Republike Hrvatske, odnosno predmetnih županija. Cilj je projekta objaviti provjerljive popise stradalih i nestalih osoba koje odgovaraju ovom kriteriju. Ovaj projekt nastavlja se na ranije projekte koji su se provodili u suradnji sa Srpskim narodnim vijećem.

U odnosu na prošlogodišnji projekt, napravljen je značajan napredak u analizi žrtava. Područje Ličko-senjske županije još je u procesu revizije, treće po redu, a objava podataka očekuje se u trećem mjesecu 2025. godine. Nastavljena je analiza i obavljaju se dodatni izvidi, čime smo nadopunili dosjee za 113 osoba, a trenutni broj žrtava za tu županiju iznosi 2131.

Nastavljena je analiza za područje Zadarske županije i tu je napravljen najveći skok u kvaliteti podataka zahvaljujući novim izvorima kojih smo u posjedu. Međutim, tu ostaju još otvoreni značajni problemi kao što su stradanja srpskog civilnog stanovništva u vrijeme operacije Maslenica, kao i razne manje vojne operacije na području Velebita. Trenutni broj žrtava iznosi 1915 žrtava. No valja imati na umu, kako to nije konačna brojka, i ona će se mijenjati ovisno o napretku analize.

Nastavljena je i analiza za područje Šibensko-kninske županije, međutim ono je još u srednjoj fazi, a glavnina istraživanja te objava prebačeni su za 2025. godinu.

Nastavljena su i istraživanja manjeg opsega za područja koja smo analizirali prethodnih godina, a gdje postoje kritični slučajevi ili grupe slučajeva, kao što su pojedini zločini na području Zapadne Slavonije i Vukovarsko-Srijemske županije.

Podaci za područje Karlovačke županije objavljeni su krajem šestog mjeseca 2024. godine u Karlovcu. Tom prilikom prikazani su podaci za 1828 žrtava. Kao najznačajniji problem i dalje se ispostavlja nedostatak kvalitetnih i cjelovitih izvora – i to za žrtve neovisno o njihovoj etničkoj pripadnosti i statusu. Iz tog razloga često smo prisiljeni raditi sporije i vraćati se na već

završena područja, ili odgađati javne prezentacije podataka dok s njima nismo zadovoljni.

Međutim, u ovom kontekstu to posebno vrijedi za žrtve Oluje. Za veliki broj tih žrtava i dalje ne postoji relevantna javno dostupna dokumentacija, a naš je cilj razjasniti sve moguće navode o zločinima. Iz tog razloga, taj proces uzima jako puno vremena, no nadamo se privesti ga kraju 2025. godine. Nastavili smo pratiti i implementaciju Zakona o civilnim žrtvama rata, te pružati konkretnu pomoć osobama koje žele ostvariti svoja prava kroz navedeni zakon. U odnosu na prošlu godinu, broj slučajeva koje pratimo, smanjio se.

Kroz proteklu godinu, nastavljena je i suradnja s Srpskim narodnim vijećem na više razina. Prva razina jest razmjena podataka. U više navrata naši su istraživači koristili resurse odnosno gradivo koje drži Arhiv Srba u Hrvatskoj; *Documenta* je sa svoje strane dostavljala podatke koji su bili potrebni SNV-u za njihova istraživanja te komemoracije. Razmjena informacija ticala se i praćenja implementacije zakona o civilnim žrtvama rata. Na drugoj razini suradnja se ticala zajedničkog osmišljavanja javnih događaja koji se tiču komemorativnih aktivnosti, kao što su one vezane za zločine oko Oluje. Na trećoj razini, SNV je pomagao *Documenti* mrežom svojih kontakta, koji su presudni za stupanje u komunikaciju s mogućim svjedocima. U tom je smislu bitno naglasiti važnost partnerstva sa SNV-om, koja proizlazi iz srodnih interesa – nastojanja da se stvore javno dostupni i provjerljivi popisi žrtava.

9. ANTIFAŠISTIČKA LIGA RH

ANTIFAŠIZAM JUČER, DANAS I SUTRA

Program se provodio u toku cijele godine na području RH.

U okviru programa Antifašistička liga je provela sljedeće aktivnosti:

27.1. U organizaciji AFL, Srpskog narodnog vijeća i Documente – Centra za suočavanje s prošlošću obilježen Dan sjećanja na žrtve Holokausta.

21.4. Delegacija AFL-a na obilježavanju 79. godišnjice proboja logoraša iz Jasenovca

8.6. Delegacija AFL-a u Splitu na proslavi 80. godišnjice iskrcavanja u Normandiji.

14. i 15. 9. Delegacija AFL i VeDRA-e, na proslavi 80. godišnjice oslobođenja Korčule.

28. – 30.9. U Supetru održana Ljetna škola demokracije: „Politički ekstremizmi; prepoznavanje, suprotstavljanje, ublažavanje“. Prisustvovalo 60 učesnika. Ljubazni domaćini - od gradonačelnice i vatrogasaca do osoblja hotela, dobra organizacija, interesantna i inspirativna izlaganja i diskusije.

9.11. Obilježavanje godišnjice Kristalne noći.

7.12. U organizaciji AFL i SNV-a održan skup sjećanja na Aleksandru, Mariju i Mihajla Zeca, ubijenih prije 33 godine. Kod spomenika na Adolfovcu.

Izravni korisnici bili su učesnici Ljetne škole demokracije, njih 60, te učesnici navedenih okupljanja, sveukupno nekoliko stotina ljudi. **Neizravni korisnici** opisanih akcija i djelatnosti, u smislu djelovanje na javno mnijenje, bio je dio građana RH.

U provođenju navedenih aktivnosti **AFL je surađivao** s Documentom, SNVom, VeDRAom i SABAom. Izvještaji o navedenim aktivnostima bili su, u vremenu kad su se te aktivnosti događale, praćene u većini medija u Hrvatskoj.

Medijski izvještaji:

<https://www.portalnovosti.com/ljetnom-skolom-protiv-politickog-ekstremizma>

<https://www.portalnovosti.com/hrabroscu-protiv-ekstremizma>

<https://youtu.be/13sA9wTXA08?si=innM6LPx4Z3TO1Zm>

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/dan-sjecanja-na-holokaust-u-hrvatskoj-skok-antisemitizma-nakon-napada-hamasa/2533165.aspx>

<https://www.portalnovosti.com/ubojstvo-aleksandre-zec-simbol-je-stradanja-srba>

<https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/odrzana-komemoracija-za-aleksandru-i-mariju-zec---884397.html>

<https://www.zagreb.info/vijesti/odrzana-komemoracija-za-obitelj-koju-su-ubili-u-zagrebu-sramotno-je-da-nikad-nisu-odgovarali/687712/>

<https://www.glasistre.hr/hrvatska/2024/12/07/odrzana-komemoracija-za-aleksandru-i-mariju-zec-971354>

<https://www.nacional.hr/breme-zlocina-odrzana-komemoracija-za-aleksandru-i-mariju-zec/>

10. SAVEZ DRUŠTAVA JOSIP BROZ TITO

MANIFESTACIJA DAN MLADOSTI U KUMROVCU

Savez društava Josip Broz Tito Hrvatske, SNV i SABA RH, uz potporu Krapinsko-zagorske županije i Općine Kumrovec su u subotu 25. svibnja 2024. organizirali proslavu u povodu proslave Dana mladosti-radosti. Proslavi je prisustvovalo preko deset tisuća građana RH i ostalih država Europe (Slovenija, Italija, Mađarska, BiH, Srbija, Austrija, Crna Gora, Sjeverna Makedonija i dr.). Kulturno-umjetnički program trajao je od ranojutarnjih sati te se nastavio tijekom čitavog dana. Prisutnima su se obratili bivši Predsjednik RH Stjepan Mesić, predsjednik SABA RH Franjo Habulin, predsjednik SDJBTH Jovan Vejnović, predsjednik ZZB NOB Slovenije Marijan Križman, izaslanik župana Krapinsko-zagorske županije Marko Vešligaj i načelnik Općine Kumrovec Robert Šplajt. Tijekom manifestacije te do datuma 15. lipnja 2024. u Općini Kumrovec bila je postavljena filatelistička izložba „Tito u filateliji“, na kojoj je zainteresirano građanstvo u prostorima Muzeja staro selo Kumrovec moglo pogledati izložbu filatelista Ivica i Željke Librić.

Izravni korisnici aktivnosti bili su članovi antifašističkih udruga iz cijele Hrvatske, građani koji su došli u Općinu Kumrovec iz cijele regije Balkana, kao i zemalja centralne Europe, predstavnici medija, predstavnici lokalne vlasti, predstavnici antifašističkih udruga iz regije i ostalo zainteresirano građanstvo. Manifestaciji je prisustvovalo nekoliko tisuća ljudi.

Suradnja sa medijima: <https://www.zagorje.com/clanak/vijesti/uzivo-veselo-je-u-na-danu-mladosti-u-kumrovcu>; <https://kumrovec.hr/najava-dan-mladostidan-radosti-2024/>;
https://www.facebook.com/permalink.php/?story_fbid=798009785692559&id=100064506347874; <https://www.youtube.com/watch?v=whnAzUg6iwc>;
<https://www.srp.hr/dan-mladosti-2024/>

11. EUROKAZ- REPRIZE PREDSTAVE „SIMFONIJE / TURPITUDA“ (5 IZVOĐENJA)

REPRIZA PREDSTAVE „SIMFONIJE / TURPITUDA“ (5 IGRANJA)

Predstava "Simfonije/Turpituda," u produkciji Eurokaza u suradnji sa Srpskim narodnim vijećem i Hrvatskim inženjerskim savezom, izvedena je u prostorijama Hrvatskog inženjerskog saveza u Berislavićevoj 6 u Zagrebu. Premijera je održana u studenom 2023., a početkom veljače 2024. (7.2., 8.2., i 9.2.) izvedbe su se nastavile tijekom tri uzastopne večeri u istom ambijentu.

Dramaturgija predstave temelji se na spoju Krležine zbirke poema "Simfonije" iz 1933. godine, osobito poeme "Pan," i nadrealističkog djela Marka Ristića "Turpituda." Kroz ovu sintezu istražuju se napetosti između Krležinog snažnog vitalizma i Ristićeve poetske fragmentarnosti, s posebnim naglaskom na Ristićev dnevnik pisan tijekom tiskanja "Turpituda" u Zagrebu 1938. godine. Dnevnik oslikava hedonistički duh vremena i fascinaciju Ristića druženjima s Krležom i njegovim krugom.

Ovaj projekt ima poseban značaj za srpsku zajednicu u Hrvatskoj jer su u središtu pozornosti djela jednog od najvažnijih srpskih književnika, Marka Ristića, nadrealista koji je ostavio snažan trag u književnosti i kulturi. Ujedno, predstava je rezultat suradnje između hrvatskih i srpskih kulturnih institucija, čime se potiče dijalog i razumijevanje između zajednica. Njegovanjem Ristićeve ostavštine, predstava doprinosi očuvanju i promociji srpske kulturne baštine u Hrvatskoj.

Predstava "Simfonije/Turpituda" osvojila je nagradu "Marul" za umjetničko ostvarenje, čime je dodatno potvrđena njezina vrijednost i utjecaj. To je ujedno bila i četvrta izvedba predstave, u Splitu, 27.4.2024. godine. Predstava je igrala u prostorima Hotela Bellevue i na Prokurativama.

Istovremeno, drugi Eurokazov projekt, "Krležino divot pismo," nastavak projekta "Simfonije / Turpituda" postavljen je i izveden u uredu Eurokaza 26. studenog 2024., i istražuje dadaistički aspekt Krležinog stvaralaštva kroz pismo Marku Ristiću iz 1936. godine. Kombinirajući tekstove Miroslava Krleže i Reinera Marije Rilkea, predstava se bavi temama društvenih i filozofskih sukoba, ali i međusobne povezanosti kultura.

Ove kazališne aktivnosti imaju snažan utjecaj na zajednicu jer obogaćuju kulturnu scenu Zagreba, promiču suvremeni pristup klasičnoj književnosti te stvaraju prostor za umjetnički dijalog između prošlosti i sadašnjosti. Za srpsku zajednicu u Hrvatskoj, one simboliziraju vidljivost i afirmaciju njihove kulturne baštine, dok istovremeno promiču zajedništvo i suradnju unutar šireg društvenog konteksta. Također, važno je napomenuti da su u oba projekta sudjelovali učenici Srpske pravoslavne gimnazije "Kantakuzina Katarina Branković", i to kao ravnopravni članovi glumačkog ansambla.

Odstupanja prilikom provedbe: Planirano je pet izvedbi predstave "Simfonije / Turpituda", od čega su izvedene četiri (tri u Zagrebu i jedna u Splitu). Peta izvedba nažalost nije mogla biti realizirana zbog komplikacija u trudnoći redateljice Rajne Racz, koja je morala prije vremena započeti s porodičnim dopustom, te nije bila u mogućnosti voditi probe i izvedbu predstave. Zbog specifičnosti izvedbe, bez njezine prisutnosti predstava se ne može realizirati.

Izravni korisnici uključuju publiku koja je prisustvovala izvedbama, čime je projekt dosegno lokalnu zajednicu, ljubitelje kazališta, kulturne entuzijaste, te članove srpske zajednice u Hrvatskoj. Posebno je značajan utjecaj na srpsku zajednicu, s obzirom na to da se predstava temelji na djelima Marka Ristića, jednog od najvažnijih srpskih književnika.

Neizravni korisnici uključuju širu kulturnu i akademsku zajednicu zainteresiranu za očuvanje i promicanje baštine Miroslava Krležę i Marka Ristića, studente umjetnosti i književnosti te one koji su putem medijskog praćenja i promocije bili izloženi sadržaju i porukama projekta.

Kvantitativni pokazatelji uspješnosti uključuju više stotina posjetitelja pri čemu su sve izvedbe bile popraćene velikim interesom publike. Kroz suradnju sa Srpskim narodnim vijećem i medijsku promociju, predstava je također doprla do značajnog broja članova srpske zajednice, dodatno naglašavajući njezinu kulturnu vrijednost.

S obzirom na to da je Eurokaz poznat po dugogodišnjem radu na inovativnim kazališnim projektima, ova predstava je dodatno učvrstila Eurokazovu poziciju kao važnog čimbenika u hrvatskom i regionalnom kulturnom prostoru, obuhvaćajući širok spektar izravnih i neizravnih korisnika.

Iz medija:

<https://www.kulturauzagrebu.hr/eurokazova-nova-predstava/>

<https://www.hnk-split.hr/novosti/detalj/article/simfonije-turpituda-predstava-o-intelektualnoj-klimi-u-vremenima-pred-ratnu-tragediju-i-tribina-ja-pisac-na-34-marulicevim-danima>

https://www.tportal.hr/kultura/clanak/eurokazova-predstava-simfonije-turpituda-se-nakon-uspjesne-premijere-pocetkom-veljace-vraca-na-scenu-20240123?meta_refresh=1

<https://www.novolist.hr/ostalo/kultura/kazaliste/i-san-i-angazman-nakon-gledanja-simfonije-turpituda-iz-kazalista-izlazimo-prosireni-i-nadahnuti/>

<https://slobodnadalmacija.hr/kultura/kazaliste/34-marulicevi-dani-najbolja-zbilja-najnagrađeniji-slucaj-vlastite-pogibelji-ziri-slobodne-za-nives-ivankovic-1384816>

<https://magazin.hrt.hr/kultura/komedija-krlezino-divot-pismo-branka-brezovca-u-eurokazovu-uredu-11871448>

<https://www.portalnovosti.com/predstava-o-knjizevnoj-ljevici>

Foto "Simfonije / Turpituda"

:

https://drive.google.com/drive/folders/14BThaET65bLKDYRzbM_Dn1fbK86O_TT?usp=drive_link

Foto, plakat, knjižica "Krležino divot pismo"

https://drive.google.com/drive/folders/1XN40_74yo-NepvkBw56DVv_dGc1qGeFu?usp=sharing

Sredstva su utrošena na izvedbe predstave "Simfonije/Turpituda" u Zagrebu i Splitu, što uključuje troškove organizacije izvedbi poput najma prostora, tehničke podrške, prijevoza i smještaja umjetnika, kao i promocije ovih događaja. Dodatno, sredstva su iskorištena za produkciju predstave "Krležino divot pismo." To uključuje honorare za redatelja, glumce, i ostale suradnike, troškove scenografije, kostimografije, izradu rekvizita, te tehničke aspekte produkcije, poput osvjjetljenja i zvuka. Također su pokriveni troškovi promocije predstave kako bi se osigurala vidljivost i privukla publika.

12. SRPSKI KULTURNI CENTAR U ISTRI (SKCI)

PODRŠKA RADU SRPSKOG KULTURNOG CENTRA U PULI

Sredstva Srpskog narodnog vijeća utrošena su za pokrivanje troškova plaće koordinatora programa Srpskog kulturnog centra u Istri za period od avgusta do decembra 2024.

Drugi dio utrošenih sredstava odnosi se na planiranje, organizaciju i provođenje programa 16. Festivala srpske kulture i Istri posvećenog velikom srpskom pjesniku i slikaru Đuri Jakšiću, koji je održan u periodu od 09. do 11.10.2024. godine.

Festival se sastojao od nekoliko programskih sekvenci: pozorišna predstava „Noć u kući gospodina Kolaka“ (INK Pula 09.10.2024.), izložba slika akademskih slikara iz Srbije pod nazivom „Đura Jakšić – Inspiracija“, recital u Galeriji Vincent od Kastva 10.10.2024., projekcija dokumentarno igranog filma „Tragovima Đure Jakšića“ (Klub & knjižara Giardini) i koncert orkestra Tamburica iz Stare Pazove 11.10.2024.

U programu 16. Festivala srpske kulture u Istri učestvovali su:

Glumci Irfan Mensur, Slobodan Boda Ninković i Vladimir Kerkez, te Miodrag Mića Jakšić pisac, redatelj i producent filma „Tragovima Đure Jakšića“, slikarke Bodrožić Jelena i Novitović Aleksandra, te Dželić Samir producent predstave, Aleksandra Risimić ispicijent, Aleksandar Simić urednik Studio „B“ PR festivala, članovi orkestra Tamburica Lešanović Miroslav, Grozdanović Goran, Džodan Milan, Stavrov Bojana, Žunić Darko, Žunić Sonja.

Uz pomoć u organizaciji Festivala zaposlenik Srpskog kulturnog centra u Istri u izvještajnom je periodu obavljao i druge poslove:

1. Pripremu, organizaciju i implementaciju Programa PLUS u srpskoj zajednici u Puli, koji SNV provodi u mnogim gradovima i sredinama u Hrvatskoj. Poslove je obavljao u suradnji sa voditeljicom programa Milenom Joksimović.
2. Aktivnosti oko provođenja pravoslavnog vjeronauka u školskoj 2024./2025. godini u Osnovnoj školi „Tone Peruška“ u Puli kao redovnog izbornog predmeta- animacija, anketni upitnici, obilazak škola, komunikacija sa roditeljima, komunikacija sa parohom Goranom Petkovićem i sl.

3. Aktivnosti oko radova na rekonstrukciji i uređenju prostora Srpskog kulturnog centra u Istri- kontakti sa suvlasnicima zgrade, sa konzervatorima, izvođačima radova, nadležnim upravnim odjelom grada oko uvjeta uređenja prostora, sa statičarima, projektantima, investitorom i sl.
4. Aktivnosti oko statusnih pitanja i prava državljana Srbije na privremenom radu u Puli i Istri (sezonski radnici)- pravna pomoć i koordinacija oko pravnih pitanja pripadnika srpske zajednice u Puli i Istri te komunikacija sa službom pravne pomoći SNV-a i sl.

POSEBNI PROJEKTI

1. PROJEKT INDEKS MANJINSKIH PRAVA- nastavak projekta

Indeks manjinskih prava (engl. *Minority Rights Index (MRI)*) zamišljen je i konstruiran kao međunarodni, standardizirani, višedimenzionalni pokazatelj razine zaštite i poštivanja prava nacionalnih manjina u državama potpisnicama Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina. Stoga je sadržajna polazna osnova MRI-a Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina Vijeća Europe.

Ovaj indeks nastoji putem primjene metoda društvenih znanosti operacionalizirati Okvirnu konvenciju i „pretočiti“ je putem 200-njak pitanja u upitnicima za različite tipove eksperata u području zaštite i poštivanja prava nacionalnih manjina. Riječ je o do sada najobuhvatnijem takvom indikatoru čiji je opći cilj omogućiti donositeljima političkih odluka i ostalim dionicima procesa zaštite manjinskih prava da mogu izravno uočavati probleme njihova ostvarivanja. Također, ne manje bitan cilj je da se putem diseminacije rezultata MRI-a promiče osnaživanje statusa nacionalnih manjina. Takav indeks je ovdje ključan ne samo u pogledu uočavanja problema i njihovog kvalitetnog mjerenja, nego i u promoviranju demokratskih vrijednosti i najviših standarda demokratskog postupanja. K tome, ideja je da takav indikator ima snažnu kritičku dimenziju, kako bi se putem njegovih pokazatelja uvidjeli potencijalno diskriminatorni načini definiranja i postupanja prema nacionalnim manjinama te njihovih odnosa s većinom. Pri tome su važni podaci utemeljeni na činjenicama, događajima, procesima i statističkim informacijama i kako se oni odražavaju u ekspertnim mišljenjima. Nadalje, kako je riječ o problematici koja se izražava u specifičnim povijesno-političkim kontekstima, razvoj indeksa manjinskih prava zahtijeva s jedne strane njegovu smislenost i upotrebljivost na nacionalnoj razini ali i komparabilnost s identičnim ili sličnim procesima u drugim zemljama, barem unutar Europe.

Na tragu ovih ideja i ciljeva, u 2024. godini postignuti su sljedeći rezultati istraživačkog rada na razvoju MRI-a od strane interdisciplinarnе grupe istraživača koju sačinjavaju Nebojša Blanuša (kao voditelj), Kosta Bovan, Viktor Koska, Matej Mikašinović- Komšo, Ljubo Mikić, Tomislav Pletenac, te Saša Milošević ispred SNV-a.

Istraživačke aktivnosti na projektu u ovoj godini naslanjaju se na aktivnosti iz 2023. godine. Provedena analiza podataka prvog vala istraživanja

prikupljenog tokom 2023. godine (na 12 sudionika-eksperata) ukazala je na potrebu dorađivanja upitnika za procjenu stanja zaštite i poštivanja prava nacionalnih manjina. Također, upitnik smo podijelili u više varijanti sa svrhom da se u 2024. godini na efikasniji i ekonomičniji način prikupe relevantni podaci od različitih tipova ključnih eksperata. Također, podaci tog istraživanja ukazali su na potrebu daljnjeg preciziranja pitanja u upitnicima za eksperte. Nadalje, uočili smo iz odgovora sudionika i njihovih sugestija kako bi se takav postupak mogao provesti i kako segmentirati skupine ključnih informatora i za njih prilagođene upitnike. Stoga smo u prvom dijelu 2024. godine radili na dorađivanju i specificiranju instrumenta te provođenju novog vala prikupljanja podataka.

Plan za 2024. godinu je uključivao sljedeće ciljeve:

1. Privola na sudjelovanje i provođenje terenskog prikupljanja 2. vala podataka od ključnih informatora koji su podijeljeni po segmentima: siječanj-ožujak 2024.
2. Provjera i preliminarna analiza prikupljenih podataka: travanj – svibanj 2024.
3. Dopunjavanje indeksa parametrima o reprezentiranosti manjina, primjenom metodološkog pristupa Instituta za društvene nauke iz Beograda, trening i prikupljanje podataka u RH: svibanj - lipanj 2024.
4. Produbljena analiza prikupljenih podataka i kvantifikacija indeksa: lipanj – srpanj 2024.
5. Interna prezentacija rezultata u SNV-u: rujanj 2024.
6. Javna prezentacija rezultata: listopad 2024.
7. Dogovaranje provođenja suradnje s Institutom društvenih nauka iz Beograda i pri-prema istraživanja u Srbiji - studeni 2024.
8. Krićka samo-analiza i dorada baze i njena prilagodba za istraživanje u Srbiji: prosinac 2024.

Neki od predviđenih ciljeva zahtijevali su više vremena od predviđenog, prije svega točka 1. u kojoj smo se suoćili sa relativno niskim odazivom za sudjelovanje (planirana su 94, a od njih se odazvalo tek 38 eksperata) te sporim ispunjavanjem upitnika ili odustajanjem. Sličan problem je postojao u istraživanju u 2023. godini gdje je od 40 pozvanih odgovorilo samo 12 sudionika eksperata. Ovaj problem proizašao je dijelom iz duljine upitnika, što je u sljedećim fazama rada otklonjeno kao problem skraćivanjem i pregrupiranjem pitanja u različitim upitnicima. Drugi problem je volonterski karakter sudjelovanja u istraživanju, što je problem koji u ovoj fazi nismo

mogli riješiti. Naprosto, određeni broj ljudi s ekspertnim znanjima očekuje novčanu naknadu za sudjelovanje, o kojoj valja razmisliti u budućnosti.

Sukladno planiranim ciljevima ostvareno je sljedeće:

1. Nakon izrade različitih verzija upitnika namijenjenih različitim tipovima ključnih informatora prema njihovoj specijalnosti tj. ekspertnom znanju i iskustvu, isti je primijenjen tako da su različiti tipovi ključnih informatora odgovarali samo na onaj dio prijašnjeg cjelovitog upitnika koji se odnosi na njihovu užu specijalnost. Upitnik je podijeljen i dodatno razrađen kroz pitanja za sljedeće kategorije ključnih informatora: stručnjaci za pravno-politička pitanja, policy eksperti (akademski stručnjaci, eksperti koji rade u državnoj upravi, lokalnoj samoupravi ili civilnom sektoru) te predstavnici nacionalnih manjina, medijski eksperti te obrazovno-jezični eksperti. Na temelju ove podjele dobiveni su odgovori od 38 eksperata iz svakog od ovih područja koji su tek dio početnog uzorka za prikupljanje podataka u 2024. godini. Upitnik je u potpunosti ispunilo tek 23 sudionika, njih 6 iz prve skupine pravnika i politologa, 8 iz skupine policy eksperata i predstavnika nacionalnih manjina, 5 iz skupine medijskih eksperata i 4 iz skupine obrazovnih i jezičnih eksperata. Također, upitnike je djelomično ispunilo 12 sudionika, a tri osobe su odustale navevši kao razlog manjak znanja o temi. Prikupljanje podataka završeno je do kraja kolovoza 2024. godine.
2. Na temelju prikupljenih podataka napravljena je analiza koja je uključivala sljedeća grupna razmatranja i daljnje aktivnosti istraživačkog tima:
  - a) Analiza prikladnosti pitanja, njihovog jezičnog i semantičkog doručivanja kako bi se izbjegle eventualne nejasnoće i manjkavosti na koje su nam ukazali sudionici istraživanja u 2024. godini;
  - b) Analiza varijabilnosti odgovora na pojedinačna pitanja kako bi se uočile eventualne pristranosti i različito razumijevanje pitanja od strane sudionika;
  - c) Daljnje prekranja upitnika u smislu smanjenja broja otvorenih odgovora njihovim preformuliranjem u zatvorena pitanja.
3. U ovom periodu istraživačka grupa se također posvetila razmatranju uključivanja u Indeks manjinskih prava pristupa koji je razvio Robert Schertzer o institucionalnim mehanizmima reprezentacije nacionalnih manjina. Dosadašnja analiza ukazala je na komplementarnost našeg i navedenog pristupa, kao i to da je Indeks, kako ga je ovaj istraživački

tim do sada razradio, razrađeni pristup problematici manjinskih prava. U narednom periodu detaljnije ćemo se razraditi kako integrirati Schertzerov pristup u Indeks manjinskih prava. Međutim, dopunjavanje indeksa parametrima o reprezentiranosti manjina, primjenom metodološkog pristupa koji je razradio Institut za društvene nauke iz Beograda nije izvršen jer smo uočili manjkavosti i arbitrarnosti u njegovoj primjeni. Za smisleniju primjenu Scherzerove metodologije bi trebalo provesti dodatne analize. Također, pokušali smo ostvariti daljnju suradnju s Institutom za društvene nauke kako bismo dobili objašnjenja za određena metodološka rješenja njihove primjene, no na naše upite nismo dobili nikakav odgovor.

4. U produbljenoj analizi proveli smo dodatno segmentiranje upitnika u logičke cjeline sukladno danim odgovorima i uočenim problemima u odgovaranju te sugestijama koje smo dobili od sudionika, posebice u onima u kojima su određeni eksperti navodili da nisu dovoljno stručni dati kvalitetan odgovor. U tom smislu provedeni su sljedeći postupci:
  - a) Pregrupiranje pitanja iz prethodnih četiri u pet skupina pitanja. Naime, pokazalo se, sukladno specifičnim stručnostima i znanjima ključnih informatora koji su odgovarali na upitnike, da je potrebno ravnomjernije i smislenije preraspodijeliti pitanja. Time smo omogućili manju vremensku i sadržajnu zahtjevnost upitnika na koji odgovaraju, kao i postavljanje primjerenijih pitanja sukladno njihovoj stručnosti. Stoga je ukupni broj pitanja podijeljen po sljedećim kategorijama: a) Pravni eksperti i politolozi koji posjeduju znanje o strukturnim/legislativnim problemima nacionalnih manjina (48 pitanja), b) Eksperti u području obrazovanja manjina (29 pitanja), c) Medijski eksperti (32 pitanja), d) Policy eksperti koji poznaju rad državnih institucija, uprave i lokalne samouprave te kako se provodi planiranje i kreiranje javnih politika za manjine (56 pitanja), e) eksperti koji posjeduju znanje o ishodima politika tj. kako se politike, akcijski planovi i problemi artikuliraju i implementiraju u svakodnevnom životu nacionalnih manjina (51 pitanje). Sljedeći val prikupljanja podataka trebao bi se provesti s tako kategoriziranim ključnim informatorima.
  - b) Nakon toga pristupilo se postupku diferencijalnog ponderiranja pojedinih grupa pitanja s obzirom na to odnose li se na strukturne indikatore (legislativnu razinu), procesne indikatore (razinu javnih

politika) ili ishodne indikatore (implementaciju politika i artikulacija problema u ponašanju aktera na razini „terena“). U tom smislu se kvaliteta poštivanja, zaštite i promoviranja manjinskih prava na legislativnoj razini procjenjuje na temelju 32 pitanja kojima je pridodan najmanji ponder (1) kako se ne bi prenasiglasila uloga pravnog okvira u odnosu na druge dvije razine. Za razinu javnih politika odabrana je u konačni skup od 38 pitanja koja su ponderirana srednjim ponderom (2), dok su pitanja koja se odnose na razinu stanja na „terenu“ u smislu uvjeta i ishoda strukturnih i procesnih mjera ponderirana s najvećim ponderom (3). U zadnjoj skupini, koja nam se čini najvažnijom kako bi se čim detaljnije i vjerodostojnije opisalo stvarno stanje ostvarivanja manjinskih prava, najveći je broj pitanja, njih 68, kojima je dodijeljen najveći ponder (3). Ovakvo ponderiranje osnova je za buduće numeričko prikazivanje indeksa kao ukupnog zbroja svih pitanja, ali i za prikazivanje stanja na sve tri opisane razine, uz potrebnu standardizaciju ljestvice. Na takvoj osnovi izrađen indeks trebao bi omogućiti u daljnjim konkretnim istraživanjima za svaku državu jasno izražen i nijansiran varijabilitet pokazatelja, a time i uvid u stanje kvalitete ostvarivanja manjinskih prava u svakoj od proučavanih država.

- c) Sljedeća razina analize grupiranja pitanja bila je motivirana potrebom za daljnjim nijansiranim prikazom stanja ostvarivanja manjinskih prava po relevantnim dimenzijama njihovog poštivanja, zaštite i promoviranja. U tu svrhu osmislili smo sustav potkategorija koji bi bio informativan i instruktivan kako za donositelje odluka, tako i za širu javnost. Putem tog sustava kategorija mogu se također vršiti kvantitativne i kvalitativne usporedbe različitih država. To su sljedećih osam kategorija pitanja podijeljene po tome koje od sljedećih aspekata manjinskih prava obuhvaćaju:
- i. pravni i institucionalni okvir,
  - ii. politike zaštite identiteta,
  - iii. participacija manjina u javnom životu,
  - iv. prisutnost i uključenost manjina u medijima i medijskim politikama,
  - v. kvaliteta obrazovanja manjina,
  - vi. pravo na upotrebu manjinskog jezika,
  - vii. realizacija manjinskih prava kroz međunarodnu suradnju,
- te

viii. prisutnost netolerancije i diskriminacije manjina.

U ovoj kategorizaciji dio pitanja iz upitnika pripada u više kategorija (najviše 3). Takvo rješenje omogućava dodatnu provjeru i detaljniju kategorizaciju kvalitativnih, otvorenih odgovora sudionika istraživanja koji su često višedimenzionalni. Takvi odgovori će se zasebno analizirati kako bi se čim točnije utvrdilo koji aspekt odgovora pripada u koju od navedenih kategoriju. Nadalje, ova kategorizacija kompatibilna je s prethodnom kategorizacijom, opisanom pod točkom 3.b) i može se koristiti kao njena podkategorizacija ili samostalno u izvještavanju rezultata javnosti. Uz kvantifikaciju na razini ovih osam kategorija, narativni dio izvještaja koji ih detaljno objašnjava bio bi po njima strukturiran.

5. Interna prezentacija rezultata u SNV-u je prezentirana krajem kalendarske godine.
6. Javna prezentacija se prolongira na sljedeću godinu zbog potrebe prikupljanja daljnjih rezultata i daljnje provjere strukture indeksa manjinskih prava s potencijalnim međunarodnim partnerima (ECMI).
7. Suradnja s Institutom društvenih nauka iz Beograda nije ostvarena zbog manjka interesa druge strane, no ovaj tim je i dalje otvoren za buduću suradnju s istom ili nekom drugom organizacijom u Srbiji. Međutim, istraživački tim je ostvario potencijalno ključnu početnu suradnju s organizacijom European Center for Minority Issues (ECMI). Ovaj centar, osnovan 1996. sa sjedištem u Flensburgu vodeća je europska institucija za provedbu plana zaštite i osnaživanja nacionalnih manjina. Kroz istraživanje usmjereno na praksu ECMI pruža informacije i dokumentaciju relevantnu za uočavanje razine zaštite prava nacionalnih manjina, nudi savjetodavne usluge u pogledu odnosa manjina i većina u europskim državama, surađuje s vladama europskih država i regionalnim međuvladinim organizacijama kao i s manjinskim grupama u Europi, te podupire akademsku zajednicu, medije i širu javnost kroz različite analize i diseminacije svojih istraživanja. Suradnja s ovom organizacijom nam može omogućiti daljnje razvijanje MRI-a i njegovu primjenu na europskoj razini, što je bio jedan od osnovnih motiva pokretanja ovog projekta. Stoga su do sada razvijeni instrumentarij, metodologija i kategorizacija razina i dimenzija koje se proučavaju putem MRI prezentirani direktoru ECMI-a, Vello Pettaiu, koji je izrazio spremnost za buduću suradnju. U tom smislu dogovoren je sastanak u Flensburgu u 3. mjesecu 2025.

godine. Planirani sastanak okupio bi međunarodne stručnjake u ovoj tematici i metodologiji u svrhu usavršavanja indeksa.

8. Prethodno planirana točka u smislu daljnje kritičke analize i prilagodbe je zbog opisanih okolnosti prebačena na sljedeću godinu kao priprema za planirani sastanak u Flensburgu, koji bi trebao uključiti i prikupljanje još jednog skupa podataka.

2. BILTEN 'OPERACIJA MEDAČKI DŽEP' –odobreno produljenje do 30.06.2025.

Na početku provedbe projekta oformljen je istraživački tim koji su činili Nikola Puharić iz Srpskog narodnog vijeća i Branka Vierda, nezavisna istraživačica. Podaci potrebni za izradu biltena prikupljeni su kroz istraživanje dosada objavljene literature o operaciji Džep 93, periodike u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici, arhiva udruge Documenta, dokumentacije koju je ustupio Županijski sud u Zagrebu i Rezidualni mehanizam za međunarodne sudove iz Haga (Nizozemska). Bilten je temeljem podataka napisan, lektoriran i preveden na engleski te je održana edukacija u 9. mjesecu za studente u suradnji s Inicijativom mladih za ljudska prava. Uvodne i dodatne tekstove u biltenu napisao je Bojan Munjin i Vesna Teršelić iz udruge Documenta.

U idućoj fazi se odvija aktivnost prijeloma, tiska i predstavljanja biltena te izrada web stranice s podacima.

Aktivnost 'izrada biltena' trajala je duže od predviđenog (do 11. mjeseca), a tokom nje je utvrđena potreba za dodatnim podacima koji će se uvrstiti u bilten. Iz toga razloga napravljena su dodatna istraživanja zbog čega su nastali dodatni troškovi putovanja za istraživače koji su građu prikupljali u Međunarodnom rezidualnom mehanizmu za kaznene sudove u Hagu (Nizozemska). U isto vrijeme zbog povećanog obujma podataka i istraživanja povećali su se troškovi tiska, uređivanja i pripreme teksta za tisak i pripreme web stranice. Iz toga razloga je za navedeni program je zatraženo i odobreno produljenje provedbe i uvećanje sredstava.

3. ISTRAŽIVANJE O ETNIČKI MOTIVIRANIM OTKAZIMA NOVINARIMA DEVEDESETIH

Program se provodi u toku cijele 2024. godine, a provedba se nastavlja i tokom 2025. godine. Tokom 2024. godine istraživanje je, u skladu sa planom, obuhvaćalo terenski rad, istraživanje na mjestima gdje danas žive otpušteni novinari, razgovore i ankete s protagonistima tih zbivanja. Terenski rad se provodio na području Karlovca, Rijeke i Novog Sada.

Napravljen je preliminarni abecedarij i kriteriologiju po kojoj će pojedinci ulaziti u ovaj svojevrsni katalog odbačenih. Dio onih koji će ući u istraživanje su: Bogdan Glodić, Jasna Tkalec, Milka Ljubičić, Mirko Demić, Milan Cimeša, Vera Duduković, Jovan Hovan, Ratko Dojčinović, Pero Čimbur, Đorđe Ličina, Ratko Dmitrović, Ratko Ličina, Savan Tomašević, Radoje Arsenić, Nikola Vučetić, Dušan Veljanović, Stevo Maoduš, Radovan Martinović, Miodrag Zorić, Milan Jakšić, Boro Đorđević, Milorad Novaković, Mihajlo Ničota, Dušan Basara. Istraživanja su provedena i u Hrvatskom novinarskom društvu, u njihovim arhivima iz devedesetih (posebno strukovno glasilo Novinar) o primjerima izbacivanja. Obavljeni su i razgovori s nekim srodnicima preminulih novinara, a ostvaren je kontakt i sa Komesarijatom za izbeglice u Beogradu.

U Karlovcu su obavljene razgovori sa Milanom Cimešom, Dankom Plevnikom, Bogdanom Glodićem, Milanom Jakšićem i Ratkom Dojčinovićem.

U Novom Sadu i Beogradu obavljene su razgovori preliminarne prirode s Ratkom Bubalom, Mirkom Demićem, Goranom Babićem, Igorom Čokom i rodbinom stradalog gospićkog novinara Sime Kljajića.

U Rijeci se oko otkaza na Radio Rijeci i u Novom listu početkom devedesetih razgovaralo sa Brankom Mijićem, Svjetlanom Hribar, Nelom Vlašić, Vedranom Rudan (s njom oko slučaja otkaza na Radio Rijeci) i Vojkom Obersnelom, bivšim riječkim gradonačelnikom.

Obavljeni su razgovori sa bivšim novinarima Sanjom Modrić, Nikolom Cetinom i Đorđem Ličinom, te sa Lukom Bogdanićem oko slučaja njegove majke Jasne Tkalec.

U izvještajnom periodu provodilo se i arhivsko istraživanje koje uključuje pretragu brojnih pisanih i digitaliziranih medija, literature, pretragu arhiva i sl. Prikupljeni podaci su obrađivani te je u toku pisanje istraživačkog rada, odnosno knjige koja će po prvi put adresirati temu etnički motiviranih otkaza novinarima devedesetih. Najveći dio projekta je završen u 2024. godini, a u

2025. će sve biti u potpunosti završeno. Zanimanje za projekt se može očekivati od same srpske zajednice, ali i od članova novinarske struke.

**4. PROJEKT MONOGRAFIJA O "NOVOSTIMA", NOVINAMA SNV-A
POD RADNIM NASLOVOM "SLUČAJ NOVOSTI"-odobreno
produljenje do 30.06.2025.**

U izvještajnom periodu autor Rade Dragojević napisao je knjigu od 150 stranica, monografiju pod naslovom "Slučaj Novosti". Riječ je o prvoj takvoj sveobuhvatnoj studiji o mediju koji je otpočeo s radom prije 25 godina. Knjiga je namijenjena širokoj publici, a krajem 2024. godine izašla je u suizdavaštvu Srpskog narodnog vijeća i izdavača Srednja Europa. Istraživanje je otpočelo početkom marta 2024. Za potrebe pisanja knjige obavljeno je više desetaka razgovora i intervjuua.

Popis sugovornika, kazivača, informatora i drugih:

- tiražist Tiska zadužen za Novosti, Rudi Čečura
- bivši članovi Savjeta za nacionalne manjine: Zoran Stanković i Aleksandar Tolnauer
- novinari: Nenad Jovanović, Paulina Arbutina, Viktor Ivančić, Nikola Bajto, Igor Lasić, Tamara Opačić, Milan Cimeša, Srećko Pulig, Milan Pekić, Hrvoje Šimičević, Andrea Radak, Tihomir Ponoš, Petar Glodić, Ivica Đikić, Boris Rašeta, Darko Matošević, Boris Postnikov, Ana Grbac, Jerko Bakotin, Lujo Parežanin, Ivana Perić, Vladimir Jurišić, Anja Kožul, Branimira Lazarin
- članovi uprave i izdavača: Milorad Pupovac, Bogdan Rkman, Lina Budak (odvjetnica Novosti)
- ostali suradnici: Nikola Lunić, Danko Plevnik, Milan Živković, Bartul Čović, Izvor Rukavina, Sofija Pejnović, Hajrudin Hromadžić, Nenad Popović

Na dvodnevnoj promociji u prostorijama Srpskog kulturnog centra u Zagrebu sredinom januara 2025. godine prisustvovalo je više od 350 ljudi, što je jako velik broj ljudi za ovaj tip događaja. Očekuje se da će knjiga doći do širokog kruga čitatelja.

Iz medija:

<https://www.novolist.hr/novosti/hrvatska/izlozbon-imamo-novosti-obiljezana-25-obljetnica-tjednika-novosti/>

<https://mediadaily.biz/2025/01/17/obiljezano-25-godina-tjednika-novosti/>

<https://www.hnd.hr/novosti-pozitivan-ekscer-u-medijskom-prostoru>

<https://www.hina.hr/vijest/11832204>

<https://www.hnd.hr/od-sedam-dana-do-25-godina>
<https://www.culturenet.hr/predstavljanje-knjige-rade-dragojevica-slucaj-novosti/216550>
<https://javniservis.net/mediji/region/novosti/prvih-25-godina-novosti-foto-galerija/>
<https://javniservis.net/mediji/region/novosti/od-sedam-dana-do-25-godina/>
<https://historiografija.hr/?p=44301>
<https://srednja-europa.hr/dogadaji/predstavljanje-knjige-rdae-dragojevica-slucaj-novosti/>
<https://www.tportal.hr/kultura/clanak/kulturom-protiv-sijecanjske-depresije-zagreb-ovog-tjedna-nudi-pregrst-dogadanja-foto-20250113>

5. MEĐUNARODNI NAUČNI SIMPOZIJ KNJIŽEVNOST ILI KNJIŽEVNI RAD SRBA U HRVATSKOJ (POVODOM 30. GODIŠNJICE SMRTI STANKA KORAĆA)

U organizaciji Filozofskog fakulteta u Zagrebu (na čelu s Odsjekom za južnoslavenske jezike i književnosti), Srpskog kulturnog društva „Prosvjeta” te Srpskog narodnog vijeća, dana 22. i 23. studenog u Vijećnici Filozofskog fakulteta održan je dvodnevni znanstveni simpozij *Književnost / književni rad Srba u Hrvatskoj (povodom 30. godišnjice smrti Stanka Koraća)*. Riječ je o međunarodnom simpoziju u čijem su organizacijskom odboru bili uključeni stručnjaci iz sedam europskih zemalja: Austrije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Italije, Njemačke, Slovenije i Srbije. **Predsjedatelji organizacijskog odbora** bili su: prof. dr. sc. Dušan Marinković, Filozofski fakultet u Zagrebu izv. prof. dr. sc. Virna Karlić, Filozofski fakultet u Zagrebu. **Organizacijski i programski odbor** činili su: doc. dr. sc. Ivica Baković (Filozofski fakultet u Zagrebu), izv. prof. dr. sc. Ljiljana Banjanin (Università degli Studi di Torino), doc. dr. sc. Marijana Bijelić (Filozofski fakultet u Zagrebu), doc. dr. sc. Dubravka Bogutovac (Filozofski fakultet u Zagrebu), prof. dr. sc. Dragan Bošković (Filološko-umetnički fakultet u Kragujevcu), prof. dr. sc. Dijana Crnjak (Filološki fakultet u Banjoj Luci), prof. dr. sc. Robert Hodel (Institut für Slawistik, Hamburg), prof. dr. sc. Aleksandar Jerkov (Filološki fakultet u Beogradu), prof. dr. sc. Dejan Jović (Fakultet političkih znanosti u Zagrebu), prof. dr. sc. Vladimir Osolnik (Filozofski fakultet u Ljubljani), prof. dr. sc. Mihajlo Pantić (Filološki fakultet u Beogradu), izv. prof. dr. sc. Milorad Pupovac (Filozofski fakultet u Zagrebu / Srpsko narodno vijeće), prof. dr. sc. Sanja Roić (Filozofski fakultet u

Zagrebu), prof. dr. sc. Siniša Tatalović (Fakultet političkih znanosti u Zagrebu), prof. dr. sc. Gojko Tešić (Filozofski fakultet u Novom Sadu), prof. dr. sc. Branko Tošović (Institut für Slavistik, Graz), dipl. pol. Čedomir Višnjic (Srpsko kulturno društvo „Prosvjeta“, Zagreb).

Na simpoziju su sudjelovala **34 sudionika** iz Austrije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske i Srbije. Programski letak i Programska knjižica simpozija dostupni su na web-stranici:

<https://www.ffzg.unizg.hr/slaven/juzslav/simpozij-stankokorac>

Prvi dan simpozija tematski je bio posvećen izlaganjima koja se bave filološkim doprinosima Stanka Koraća, dok su izlaganja drugoga dana bila posvećena raznim aspektima hrvatsko-srpskih književnih i kulturnih odnosa. Program simpozija odvio se u skladu s planom te je događaj bio dobro posjećen.

Događaj je medijski popraćen od strane HRT-a (dva priloga u Prizmi), Jutarnjeg lista, Novosti te VIDE TV.

Sljedeći je korak uređivanje i objavljivanje zbornika radova sa simpozija, koje je u planu.